

КАЛЕНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

НА 1926 РІК

КАЛЕНДАР

Українського Н. Союзу

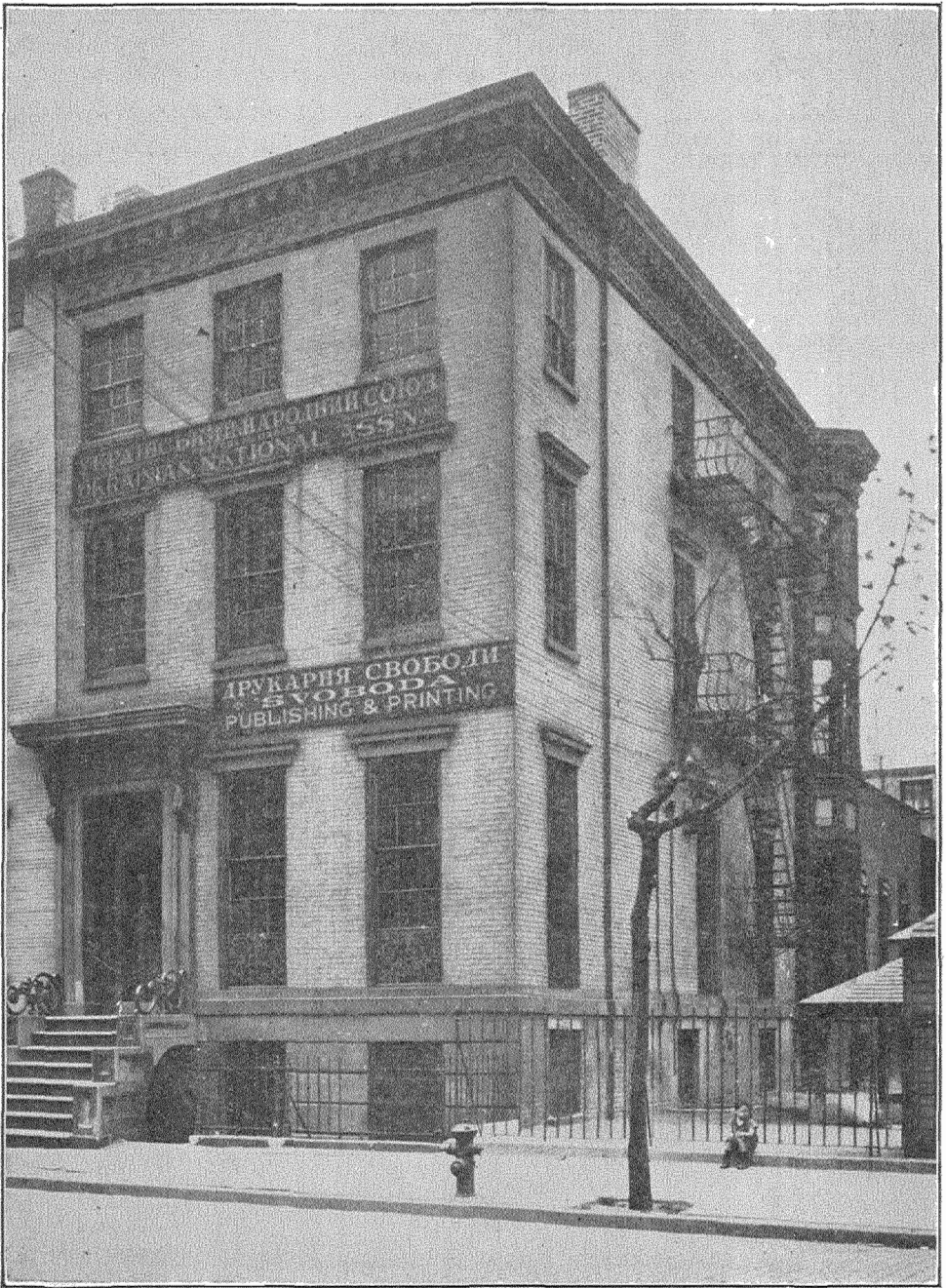
НА РІК ЗВИЧАЙНИЙ

1926

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

З друкарні „Свободи”
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДИМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

П О С Т И.

1. В навечері Богоявлення 5. (18) січня.
2. Великий піст, від покеділка 2. (15) марта до Пасхи.
3. Петрівка, від понеділка 15. (28) червня до св. Апост. Петра і Павла.
4. Спасівка, від 1. (14) серпня до Успенія Пресвятої Богородиці.
5. На Усікновенні голови св. Івана Хрестителя 29. серпня (11. вересня).
6. На Воздвиженне Чесного Хреста 14. (27.) вересня.
7. Пилипівка, від 16. (29.) падолиста до Навечерія Рожд. Христового.
8. В середу і п'ятницю кожної седмиці (тижня) крім „седмець загальних.

СЕДМИЦІ ЗАГАЛЬНІ, В КОТРИХ НЕМА ПОСТУ.

1. Від Рождества Христового до Навечерія Богоявлення.
2. Межи Нед. Митарезою і Нед. о Блуднім Сині.
3. Світла седмиця: від Пасхи до Нед. Томиної.
4. Від Зелених Свят до Нед. Всіх Святых.

ТАБЕЛЬНИЙ КАЛЕНДАР НА 1926 РІК:

	S	M	T	W	T	F	S
January	1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30
February	31
February	..	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27

March	..	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30	31
April	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	..
May	1
	2	3	4	5	6	7	8
	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22
	23	24	25	26	27	28	29
June	30	31
June	1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
	27	28	29	30

	S	M	T	W	T	F	S
July	1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31
August	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31
September	1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30
October	1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30
November	31
November	..	1	2	3	4	5	6
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30
December	1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30	31	..

JANUARY — 1926. — СІЧЕНЬ має 31 днів.

к. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	П	Грудень 1925. Бошфатія муч.	Новий рік 1926.
2	20	С	Ігнатія Богоносця	Макарія пани
3	21	Н	Н. пер. Р. Хр. св. Отців. Юліяни	Н. п. 3. Кор. Геневефи діви
4	22	П	Анастасії муч.	Тита й Ізабелі
5	23	В	10 Муч. Мани і пр.	Емілії і Телесф.
6	24	С	Пав. Р. Хр., Євгенії	Трох Королів
7	25	Ч	Роздество Христове	Валентія
8	26	П	Собор Пр. Богород. і Йосифа	Северина муч.
9	27	С	Св. первомуч. Стефана.	Юліяна
10	28	Н	Н. по Р. Хр. Муч. в Никомидії	1. Н. по 3. Кор. Маркіяни
11	29	П	Муч. діти в Вифлеємі	Гігінія гани
12	30	В	Анізії муч.	Гонорати діви
13	31	С	Мелянії Римлянки	Ілярія пани
14	1	Ч	Новий Рік 1926. Обр. Г., Вас. Вел.	Фелікса з Нолі
15	2	П	Сильвестра гани рим.	Маврикія
16	3	С	Малахії пророка	Маркила пани
17	4	Н	Н. пер. Просв. Собор 70 апост.	2. Н. по 3. Кор. Антонія
18	5	П	Навечере Богоявлення	Геррика і Фердинанда
19	6	В	Богоявлення Госп. (Йордан)	Марія і Приски
20	7	С	† Собор св. Івана Хрест.	Фабіяна і Себастіяна
21	8	Ч	Георгія й Еміліяна	Агнішки
22	9	П	Поліевкта й Евстрата	Вінкиптія й Анас.
23	10	С	Григорія і Дометіяна	Обр. Пр. Диви Марії
24	11	Н	Н. по Просв. † Теодозія преп.	3. Н. по 3. Кор. Тимотея ап.
25	12	П	Татіяни муч.	Нав. св. Павла
26	13	В	Ерміла і Стратоніка	Полікарга єпископа
27	14	С	Преп. Отців убит. в Синаї	Івана Золотоустого
28	15	Ч	Преп. Павла Тивейського	Короля Вел. і Валерія
29	16	П	Поклін оковам св. Петра	Францішка Сал.
30	17	С	† Преп. Антонія Вел.	Мартини
31	18	Н	Н. 30 по Сош. Атаназ. і Кирила	Н. старозап. Петра з Нолі

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 1. січня. **НОВИЙ РІК („НЮ ІРС ДЕИ“)**. Святують в усіх стейтах.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

СІЧЕНЬ. 1. 1647. † Петро Могила, київський митрополит і український церковний письменник. — 1888. † Осип Юрій Федькович. — 14. 1649. Відз гетьмана Богдана Хмельницького до Києва. — 17. 1654. Переяславська Рада. — 21. 1703. Семен Палій розбив табор польського загального ополчення під Бердичевом. — 22. 1803. † Кирило Розумовський, останній гетьман України. — 22. 1919. Проголошення злуки галицької України з Соборною Україною. — 23. 1797. Помер у поході на Персів Антіп Головатий, кошовий, що вивів Заг. орожців над Кубань. — 23. 1667. Андрусівська умова. — 26. 1915. † Михайло Павлик, письменник. — 28. 1734. † Данило Апостол, український гетьман. — 1879. † Павло Чубинський, український письменник.

FEBRUARY — 1926 — ЛЮТИЙ має 28 днів.

н. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	П	Січень. Макарія	Ігнатія еписк.
2	20	В	Евтимія Вел.	Марії Громнічної
3	21	С	Максима і Неофіта	Блажея еписк.
4	22	Ч	Тимотея апост.	Вероніки діви
5	23	П	Климента муч.	Агафії діви
6	24	С	Ксенії препод.	Дороти
7	25	Н	Н. 31 по Сош. † Григорія Богосл.	Н. мясопуст. Ромуальда
8	26	П	Ксенофонта	Івана з Мати
9	27	В	† Пер. мощий Ів. Золот.	Апольонії
10	28	С	Преп. Єфрема Сирійського	Схолястики
11	29	Ч	Ігнатія Богослова	Лукія еписк.
12	30	П	Трех Святителів	Гавдентія й Евлялії
13	31	С	Кира й Івана	Катерини
14	1	Н	Лютий. Н. о Закхею. Трифона.	Н. запуст. Валентія
15	2	П	Стрітенне Господне	Фавстина
16	3	В	Симеона Богопр. і Анни	Юліяни
17	4	С	Ізидора препод.	Попелец. Алексея
18	5	Ч	Агафії муч.	Симеона
19	6	П	Вукола епископа	Кондрада
20	7	С	Партенія і Луки	Леона папи
21	8	Н	Н. о Мит. і Фар. Теодора Стр.	І. Н. пост. вступ. Елеон.
22	9	П	Никифора	Петра Кат.
23	10	В	Харлампія і Порфирія	Романа папи
24	11	С	Власія свмч.	Гавриїла
25	12	Ч	Мелетія й Антонія	Матея апост.
26	13	П	Мартиніяна препод.	Вальбурга
27	14	С	Авксентія і Кирила	Александра
28	15	Н	Н. о Блуд. Сині. Описима	2. Н. пост. суха. Леандра

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 12. лютого. УРОДИНИ ЛІНКОЛНА („ЛІНКОЛНС БЕРТ ДЕЙ“).

Сього свята не святкують в кількох полудневих стейтах.

Дня 22. лютого. УРОДИНИ ВАШІНГТОНА („ВАШІНГТОН БЕРТ ДЕЙ“).

Святкують його в усіх стейтах Злучених Держав.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЛЮТИЙ. 2. 1655. Боротьба Хмельницького з Поляками під Охматовом. — 3. 1812. * Евген Гребінка, поет. — 4. 1792. Другий поділ Польщі, прилучення до Росії Волині й Поділя. — 6. 1704. Правобічний гетьман Самусь передав гетьманські клейноди Мазепі. — 9. 1918. Підписання миру в Брестю. — 14. 1897. † Пантелеймон Куліш, поет і письменник. — 20. 1054. † Ярослав Мудрий, великий князь київський. — 26. 1608. † Князь Константин Острожський. — 27. 1664. Розстріляно полковника Богуна.

MARCH — 1926 — МАРТ має 31 днів.

Ч. ст.	Гр.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	16	П Лютий. Памфила і Валента	Альбіна
2	17	В Теодора Тирона	Симиліція
3	18	С Льва папи рим.	Кунегунди
4	19	Ч Архипа і Максима	Казимира
5	20	П Льва еписк. Катанії	Фридриха
6	21	С Евстахія і Тимотея	Коляти діви
7	22	Н Н. мясопуст. Петра й Атаназія	3. Н. пост. глуха. Томи з Акв
8	23	П Полікарпа	Івана Бож.
9	24	В † Обр. гол. Івана Хрест.	Францішки
10	25	С Тарасія арх. Конст.	40 Мучеників
11	26	Ч Порфирія	Константина Вел.
12	27	П Проконія іспов.	Григорія Вел.
13	28	С Власія пост.	Розипи
14	1	Н Марець. Н. сиропустна. Евдокія	4. Н. пост. середоп. Матилд.
15	2	П Теодота еписк.	Климентія
16	3	В Зепона й Евтропія	Киріяка
17	4	С Герасима і Павла	Гертруди
18	5	Ч Конона муч.	Едварда
19	6	П 42 Муч. в Аморії	Йосифа Обручн.
20	7	С Василя і Єфрема	Йоахима
21	8	Н 1. Н. посту. Теофілякта	5. Н. пост. чорна. Венедикта
22	9	П 40 Мучеників у Севастії	Катерини швед.
23	10	В Кондрата і Кипріяна	Віктора
24	11	С Софронія патр. Єрусал.	Гавриїла
25	12	Ч Теофана іспов.	Благовіщенне
26	13	П Пер. мощий Никифора	Теодора
27	14	С Венедикта препод.	Ругерта
28	15	Н 2. Н. посту. Агафія	Н. Цвітна. Сикста папи
29	16	П Савина свч.	Кирила
30	17	В Алексея чоловіка Бож.	Квірина
31	18	С Кирила арх. Єрусал.	Корнелія

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

МАРТ. 3. 1861. Знесення кріпацтва на Україні. - - 4. 1780. Гр. Кирило Розумовський вибраний гетьманом України. — 8. 1787. Сидір Білий, вибраний отаманом „Вірного війська Загорожського”. — 10. 1814. * Тарас Шевченко. - - 10. 1917. Революція в Росії. - - 10. 1861. † Тарас Шевченко. — 13. 1169. Андрій Боголюбський зруйнував і зрабував столицю України Київ. - - 21. 1908. † Володимир Антонович, історик, археолог і провідник рос. Українців. — 19. 1669. † б. гетьман Іван Виговський розстріляний певинню Поляками без суду. - - 23. 1651. Винницький полковник Богун потопив в полошках на Бузі багато польського війська. - - 30. 1674. Правобічний гетьман Михайло Ханенко віддав булаву Іванови Самойловичеві.

APRIL — 1926 — ЦВІТЕНЬ має 30 днів.

№. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	Ч	Марець. Хризонта і Дарії	Гугона
2	20	П	Отців убитих в Саві	(Вел. Пят.) Франца
3	21	С	Якова препод.	(Вел. Субота) Ришарда
4	22	Н	З. Н. посту, Хрестопоклінна	Великдень
5	23	П	Никона й учен.	Вел. Понеділок
6	24	В	Захарії	Келестина
7	25	С	Благовіщення Пр. Бѳгор.	Епіфанія еп.
8	26	Ч	Собор Арх. Гавриїла	Дионизія еп.
9	27	П	Матрони Солун.	Клеофаса
10	28	С	Іляріона і Стефана	Езекїїла
11	29	Н	4. Н. посту. Марка еп.	1. Н. по Вел. біла. Леона
12	30	П	Івана діств.	Юлія
13	31	В	Іпатія препод.	Юстина
14	1	С	Цвітень. Марії Егип. (Поклони)	Тибурція муч.
15	2	Ч	Тита чудотворця	Анастазії
16	3	П	Никити іспов.	Ламберта
17	4	С	Йосифа стихотворця	Рудольфа
18	5	Н	5. Н. посту. Теодула	2. Н. по Вел. Апольонії
19	6	П	Евтихія архиеп.	Юрія
20	7	В	Георгія еп. милит.	Віктора
21	8	С	Іродіона й Агава	Анзельма
22	9	Ч	Євсихія	Кая і Сотера
23	10	П	Терентія	Войтіха
24	11	С	(Лаз. Суб.) Антипи	Георгія муч.
25	12	Н	Н. Цвітня. Василя еп.	3. Н. по Вел. Марка ев.
26	13	П	Артемона свмч.	Клита і Марцелі
27	14	В	Мартина папи	Теофіля
28	15	С	Аристарха і Пуда	Віталія
29	16	Ч	Великий Четвер. Агафії й Ірини.	Петра муч.
30	17	П	Вел. Пятниця. Симеона й Акакія	Катерини

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 2. цвітня. **ВЕЛИКА ПЯТНИЦЯ („ГУД ФРАЙДЕЙ“).**

Уважається урядовим святом в кількох стейтах, в других звичайно губернатор стейту проголошує його святом спеціальною прокламацією.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

КВІТЕНЬ. 29. 1918. Розігнання Центральної Ради, проголошення Скоропадського гетьманом. — 14. 1340. Смерть Юрія II. (Болеслава Тройденовича) останнього самостійного галицького князя, труїли його бояри за те, що сприяв латинській вірі. — 19. 1885. † історик Костомарів. — 25. 1622. † гетьман Петро Конашевич Сагайдачний. — 1910. † письменник і драматичний артист Марко Кропивницький. — 1913. † письменник Михайло Коцюбинський. — 27. 1904. † письменник і драматичний артист Михайло Старицький.

МАУ — 1926 — МАЙ має 31 днів.

н. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	С	Цвітень. Велика Субота. Івана.	Филипа
2	19	Н	Воскресенне Христове	4. Н. по Вел. Атаназія
3	20	П	Світлий понеділок	Найденне св. Хреста
4	21	В	Світлий Второк	Фльоріяна
5	22	С	Теодора Сикеота	Пія папи рим.
6	23	Ч	† Георгія великомуч.	Івана в олію
7	24	П	Сави муч.	Доміцелі
8	25	С	† Марка ап. й еванг.	Станислава еп.
9	26	Н	2. Н. по Воскр. Томина. Василя	5. Н. по Вел. Григорія
10	27	П	Симеона свмч.	Ізидора
11	28	В	Максима і Ясона	Беатрикси
12	29	Ч	9 Муч. в Кизиці	Панкратія
13	30	Ч	† Якова ап.	Серватія
14	1	П	Май. Єремїї прор.	Боніфатія
15	2	С	Бориса і Гліба	Зофії
16	3	Н	3. Н. по Воскр. Мироносиць	6. Н. по Вел. Івана Неп.
17	4	П	Пелягії муч.	Пасхаліса
18	5	В	Ірини муч.	Фелікса
19	6	С	Йова і Варвари	Келестина
20	7	Ч	Память зявившогося Хреста	Бернарда
21	8	П	† Івана Богослова	Єлени
22	9	С	† Ісаїї гр., Пер. мощ. св. Ник.	Юлії діви
23	10	Н	4. Н. по Воскр., о Розсл., † Сим.	Зелені Свята. Дезидерія
24	11	П	Мокія свмч.	Пон. Зел. Свят. Йоанни
25	12	В	Епифанія і Германа	Урбана
26	13	С	Глікерії муч.	Филипа Нер.
27	14	Ч	Ізидора свмч.	Івана папи
28	15	П	Пахомія Великого	Вільгельма
29	16	С	Теодора Освященого	Максиміліяна
30	17	Н	5. Н. по Воскр. о Самар., Андрон.	1. Н. по З. С. Пр. Тройці
31	18	П	Теодота анкирського	Анелі

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 30. мая. **ДЕНЬ ОКРАШУВАННЯ ГРОБІВ („ДЕКОРЕЙШЕН ДЕЙ”** або **„МЕМОРІЯЛ ДЕЙ”).** Святкується в усіх стейтах, з виїмком кількох південних стейтів.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

МАЙ. 1648. вибрано Богдана Хмельницького гетьманом. — 6. 1910. † поет і письменник Борис Грінченко. — 1659. Гетьман Іван Виговський розбив московське військо під Конотопом. — 14. 1648. Битва на Жовтих Водах. — 1848. Знесення панщини в Галичині. — 22. 1861. Перевезено і похоронено тіло Тараса Шевченка на Чернечій горі коло Канева над Дніпром. — 26. 1648. Перемога Богдана Хмельницького під Корсунем. — 28. 1722. Заведено на Україні так звану „малоросійську колегію”. — 1916. † письменник і учений Іван Франко.

JUNE — 1926 — ЧЕРВЕНЬ має 30 днів.

Н.ст.	с.ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	В	Май. Патрикія свмч.	Граціяна
2	20	С	Талалея муч.	Еразма муч.
3	21	Ч	Константина і Єлени	Боже Тіло. Кльотильди
4	22	П	Василиска муч.	Квірина
5	23	С	Михайла еп.	Боніфатія
6	24	Н	6. Н. по Воскр. о Слп., Симеона	2. Н. по З. С. Норберта
7	25	П	Трете обр. голови св. Ів. Хр.	Роберта
8	26	В	Карпа апост.	Медарда
9	27	С	Терапонта свмч.	Прима і Феліц.
10	28	Ч	Вознесенне Господне	Маргарети
11	29	П	Теодозії діви	Варнави
12	30	С	Ісаакія далматського	Онуфрія
13	31	Н	7. Н. по Воскр. св. Отців, Ермія	3. Н. по З. С. Антонія з Пад.
14	1	П	Червень. Юстина філософа	Василія
15	2	В	Никифора патр.	Віта і Модеста
16	3	С	Лукіяна муч.	Франца
17	4	Ч	Митрофана патр.	Адольфа
18	5	П	Доротей і Маркіяна	Марка і Маркила
19	6	С	(Субота задушна). Висаріона	Гервасія
20	7	Н	Пятьдес. Зелені Свята	4. Н. по З. С. Сильверія
21	8	П	Понед. св. Духа і Пресв. Тройці	Альойза
22	9	В	Кирила арх.	Павліна еп.
23	10	С	Тимотея свмч.	Зепона
24	11	Ч	† Вартоломея і Варнави	Івана Хрест.
25	12	П	Онуфрія пустиножителя	Проспера
26	13	С	Акилини муч.	Івана і Павла
27	14	Н	1. Н. по Сош. Всіх Святих	5. Н. по З. С. Володислава
28	15	П	(Петрівка) Амоса прор.	Льва папи
29	16	В	Тихона еп.	Петра і Павла
30	17	С	Мануїла і пр.	Емілії

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЧЕРВЕНЬ. 5. 1709. Іван Мазепа прибув до шведського табору. — 6. 1224. Нещасна битва руських князів з Татарами над рікою Калкою. — 7. 1843. † поет Маріян Шашкевич. — 8. 1653. Перемога Богдана Хмельницького над Поляками під Батогом. — 11. 1876. Указ, яким заборонено в Росії друкувати українські книжки. — 14. 1722. † Гетьман Іван Скоропадський. — 17. 1895. † учений Михайло Драгоманів. — 18. 1569. Люблинська унія. — 25. 1205. Смерть князя Романа в битві з Поляками під Завихвостом. — 27. 1663. Брюховецький вибраний гетьманом. — 1672. Самійлович вибраний гетьманом. — 28. 1768. Залізник і Гонта добули Умань.

JULY — 1926 — ЛИПЕНЬ має 31 днів.

ц. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	Ч	Червень. Пр. Евхар., Леонтія	Теобальда
2	19	П	Юди і Зосима ап.	Посіщ. Пр. Діви Марії
3	20	С	Методія свмч.	Геліодора
4	21	Н	2. Н. по Сош. Пресв. Евхаристії	6. Н. го З. С. Флявіяна
5	22	П	Евсевія еп.	Івана і Павла
6	23	В	Агрипіни муч.	Домініки
7	24	С	Рожество св. Ів. Хрест.	Івана з Дуклі
8	25	Ч	Февронії прдмуч.	Єлисавети кор.
9	26	П	Давида Солунського	Кирила еп.
10	27	С	Самсона страншоприємця	Амалії
11	28	Н	3. Н. по Сош. Пер. мощ. Кира й Ів.	7. Н. по З. С. Пія і Пелягії
12	29	П	Петра і Павла	Івана і Гсрика
13	30	В	† Собор 12 Апостолів	Маргарети діви
14	1	С	Липень. Косми і Дамяна	Бонавентури
15	2	Ч	† Пол. Ризи Пр. Богородиці	Розіслаше апостолів
16	3	П	Апатоля й Акинта	Пр. Діви Марії Шкапл.
17	4	С	Андрея і Марти	Алексея
18	5	Н	4. Н. по Сош. † Кирила і Методія	8. Н. по З. С. Симеона
19	6	П	Атаназія Атонського	Вінкентія
20	7	В	Томи й Акакія	Ілії прор.
21	8	С	Прокопія великомуч.	Пракседи
22	9	Ч	Панкратія свмч.	Марії Магдалини
23	10	П	Антонія кечер.	Аполінарія
24	11	С	Евфимії й Ольги	Христини діви
25	12	Н	5. Н. по Сош. Прокла й Іларія	9. Н. по З. С. Якова ап.
26	13	П	Собор Арх. Гавриїла	Успеніє св. Аши
27	14	В	Акили й Описима	Папталсїмона
28	15	С	† Володимира Вел.	Інокентія
29	16	Ч	Антипогена і його уч.	Марти діви
30	17	П	Марини великомуч.	Юліти й Альдони
31	18	С	Якипта й Еміліяна	Ігнатія Льюїолі

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 4. липня. **ДЕНЬ НЕЗАВИСМОСТИ („ИНДЕПЕНДЕНС ДЕЙ“).**

Святкують по всіх стейтах.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

Липень. 9. 1649. Козаки побили Поляків під Межибожем і Константиновом. — 1651. Наказний гетьман Іван Богун виводить козацькі полки знід Берестечка, конць берестецької битви. — 10. 1649. Початок облоги Збаража. — 1709. Битва під Полтавою. — 15. 1015. † всликий князь Володимир Великий. — 16. 1914. Початок світової війни. — 18. 1775. Зруйновання Січи Москалями. — 26. 1662. Сомко і Ромодановський побили Юрія Хмельницького під Каневом. — 28. 1672. Дорошенко побив Поляків коло Четвертинівки над Богом.

AUGUST — 1926 — СЕРПЕНЬ має 31 днів.

д. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	Н	Липень. 6. Н. по Сош. Макрини	10. Н. по З. С. Петра в оков.
2	20	П	† Ілії прор.	Альфонса
3	21	В	Симеона й Івана	Найд. мощий св. Стефана
4	22	С	Марії Магдалини	Домініка
5	23	Ч	Трофима і Теофіля	Пр. Діви Марії Сніжн.
6	24	П	† Бориса і Гліба	Преображенне Госп.
7	25	С	† Успеніє св. Анни	Каєтана
8	26	Н	7. Н. по Сош. Єрмолая	11. Н. по З. С. Киріяка
9	27	П	Пантелеймона	Романа
10	28	В	Прохора і Миканора	Лаврентія муч.
11	29	С	Калиника муч.	Сузашни муч.
12	30	Ч	Сили і Силуана	Кляри діви
13	31	П	Евдокима	Іполіта
14	1	С	Серпень. Проісх. Чесн. Хреста	Евсевія
15	2	Н	8. Н. по Сош. Пер. мощ. св. Стеф.	12. Н. го З. С. Усп. Пр. Д. М.
16	3	П	Ісаака і Дальмата	Роха й Йоакима
17	4	В	Сімох молодців в Ефезі	Ліберата
18	5	С	Евсигнія муч.	Елени
19	6	Ч	Преображенне Іс. Христа	Бешігни і Юлія
20	7	П	Дометія прпмуч.	Бернарда
21	8	С	Еміліяна еп.	Іванни
22	9	Н	9. Н. по Сош. † Матія ап.	13. Н. по З. С. Тимотея
23	10	П	Лаврентія архидіякона	Филимона
24	11	В	Евила і Клявдії	Вартоломея
25	12	С	Фотія й Аникити	Людвика
26	13	Ч	Максима іспов.	Зеферіни і Рожі
27	14	П	Михея прор.	Йосифа Кал.
28	15	С	Успеніє Пресв. Богородиці	Августина
29	16	Н	10. Н. по Сош. Пер. нерук. Обр. Г.	14. Н. по З. С. Ус. гол. Ів. Хр.
30	17	П	Мирона муч.	Рожі з Ліми
31	18	В	Фльора і Лавра	Раймунда муч.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

СЕРПЕНЬ. 1. 1913. † письменниця Ларісса Косач-Квітка (Леся Українка) в Сурам на Кавказі. — 3. 1856. родився письменник Іван Франко. — 5. 1657. † гетьман Богдан Хмельницький. — 1911. † письменниця Олександра Кулішева (Ганна Барвінок). — 6. 1687. Іван Мазепа вибраний гетьманом. — 7. 1648. Борба Кривоноса з Поляками під Константиновом. — 10. 1907. † письменниця Марія Марковичка (Марко Вовчок). — 13. 1873. † поет Антін Могильницький. — 11. 1792. Переслання Запорожців на Кубань. — 15—16. 1649. Перемога Хмельницького під Зборовом. — 16. 1657. Юрій Хмельницький вибраний гетьманом. — 17. 1772. Прилучено Галичину до Австрії. — 17. 1704. Козаки побили Поляків під Сінявою. — 20. 1843. † письменник Григорій Квітка-Основаєнка. — 23. 1662. Юрій Хмельницький побив Москалів під Криловом. — 27. 1589. Турки й Татари облягли Львів. — 30—31. 1648. перемога Хмельницького під Пилявцями.

SEPTEMBER — 1926 — ВЕРЕСЕНЬ має 30 днів.

Ш. ст.	С. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	С	Серпень. Андрея Стратилата	Иди й Егідія
2	20	Ч	Самуїла прор.	Стефана кор.
3	21	П	Тадея і Васи	Броніслави
4	22	С	Агатоніка муч.	Розалії діви
5	23	Н	11. Н. по Сош. Луца й Іринея	15. Н. по З. С. Лаврентія
6	24	П	Евтихія свмч.	Захарії
7	25	В	Вартоломея і Тита	Регіні муч.
8	26	С	Адріана і Наталії	Рожд. Пр. Діви Марії
9	27	Ч	Пімена преподоб.	Северина і Петра
10	28	П	Августина і Мойсея	Николая
11	29	С	† Усікновсенне год. Ів. Хрест.	Ірота і Якова
12	30	Н	12. Н. по Сош. Алекс. і Павла	16. Н. по З. С. Гвідона
13	31	П	Положення пояса Пр. Д. Марії	Товії і Филипа
14	1	В	Вересень. Симсона Стовпника	Воздвиженне Чесн. Хреста
15	2	С	Маманта й Івана	Никодима муч.
16	3	Ч	Антима свмч.	Корнелія муч.
17	4	П	Вавили і Мойсея	Францішка
18	5	С	Захарії і Єлисавети	Томи і Йосифа
19	6	Н	13. Н. по Сош. Чудо Арх. Михаїла	17. Н. по З. С. Януарія
20	7	П	Созонта і Макарія	Евстахія
21	8	В	Рождество Пр. Діви Марії.	Матея еванг.
22	9	С	† Йоакіма й Аши	Маврикія
23	10	Ч	Миподори і пр.	Теклі діви
24	11	П	Теодори Александр.	Герарда і Рунерта
25	12	С	Автопома свмч.	Клеофи муч.
26	13	Н	14. Н. по Сош. Корнелія	18. Н. по З. С. Кипріяна
27	14	П	Воздвиженне Чесного Хреста	Косми і Дамяна
28	15	В	Никити великомуч.	Вячеслава муч.
29	16	С	Евфимії великомуч.	Михаїла Арханг.
30	17	Ч	Софії, Віри, Надії і Любови	Єроніма

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 6. вересня. **ДЕНЬ ПРАЦІ („ЛЕЙБОР ДЕЙ“).**

Святкують в усіх стейтах з виїмком стейту Вайомінг.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ВЕРЕСЕНЬ. 2. 1657. Похорони Богдана Хмельницького в Суботіві і вибір Івана Виговського гетьманом. — 13. 1657. Золотаренко побив Поляків під Сепелінцями. — 3. 1709. † гетьман Іван Мазепа. — 6. 1672. П. Дорошенко здобув Камінець Подільський. — 10. 1769. родився поет Іван Котляревський. — 16. 1727. Данило Апостол вибраий гетьманом. — 12. 1903. Відкрито в Полтаві пам'ятник Іванови Котляревському. — 15. 1907. † письменник і драматичний артист Іван Тобилевич (Карпенко Карий).

ОCTOBEP — 1926 — ЖОВTEHЬ мае 31 днів.

п. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	П	Вересень. Евменія еп.	Ремігія
2	19	С	Трофима і Саватія	Ангела Хоронителя
3	20	Н	15. Н. по Сош. Евстахія	19. Н. по З. С. Кандида
4	21	П	Кондрата апост.	Франца з Асичу
5	22	В	Фоки і Йони	Флявії
6	23	С	Зачатте св. Івана Хрест.	Брунона муч.
7	24	Ч	Теклі первомуч.	Юстини діви
8	25	П	Евфрозини преп.	Бригіди
9	26	С	† Івана Богослова	Дионизія
10	27	Н	16. Н. го Сош. Калістрата	20. Н. по З. С. Франца
11	28	П	Харитона іспов.	Плякиди
12	29	В	Киріяка і Теофана	Максиміліана
13	30	С	Григорія свмч.	Едварда кор.
14	1	Ч	Жовтень. † Покров Пр. Д. М.	Калікта
15	2	П	Кипріяна і Юстини	Ядвиги і Тереси
16	3	С	Дионизія свмч.	Галя і Фльора
17	4	Н	17. Нед. по Сош. Єротей	21. Н. по З. С. Маргарити
18	5	П	Харитини муч.	Луки еванг.
19	6	В	† Томи апост.	Петра з Аль.
20	7	С	Сергія і Вакха муч.	Капра й Ірини
21	8	Ч	Пелягії і Тайсії	Уршулі муч.
22	9	П	† Якова апост.	Кордулі муч.
23	10	С	Евлампія й Евлампії	Івана Калістр.
24	11	Н	18. Н. по Сош. Филипа діяк.	22. Н. по З. С. Рафаїла Арх.
25	12	П	Прова і Тараха	Хризанта
26	13	В	Карпа апост.	Евариста
27	14	С	Назарія і Параскевії	Сабіни
28	15	Ч	Евтимія і Луки	Симеона і Юди
29	16	П	Льонгіна сотн.	Наркиза
30	17	С	Озія й Андрея	Альфонса
31	18	Н	19. Н. по Сош. † Луки ап.	23. Н. по З. С. Маркелія

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 12. жовтня. ДЕНЬ КОЛЮМБА („КОЛОМБОС ДЕЙ“).

Святкують в усіх стейтах з винятком кількох південних стейтів.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ЖОВТЕНЬ. 9. 1655. Б. Хмельницький побив Поляків під Городком. — 13. 1648. Відз Богдана Хмельницького до Києва. — 14. 1624. Напад Запорозжців на Царгород. — 16. 1648. Богдан Хмельницький почав облогу Львова. — 18. 1851. Заложення угольного каменя під „Народний Дім” у Львові. — 22. 1596. Берестейська унія. — 26. 1917. † провідник Галицької України др. Евген Олесницький у Відні. — 19. 1918. Проголошення Української Держави на землях б. Австрії.

NOVEMBER — 1926 — ПАДОЛИСТ має 30 днів.

н. ст.	с. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	19	П	Жовтень. Йоїла прор.	Всіх Святих
2	20	В	Артемія великомуч.	† День задушний
3	21	С	Іляріона препод.	Губерта еп.
4	22	Ч	Аверкія еп.	Кароля Бор.
5	23	П	† Якова апост.	Захарія і Єлисавети
6	24	С	Арети муч.	Леопарда Вел.
7	25	Н	20. Н. по Сош. Маркіяна	24. Н. по З. С. Геркуляна
8	26	П	Димитрія мироточця	Северина
9	27	В	Нестора муч.	Теодора
10	28	С	Параскевії і Терентія	Андрея з Авст.
11	29	Ч	Анастазії римл.	Мартина еп.
12	30	П	Зиновія і Зиновії	Мартина папи рим.
13	31	С	Стахія й Амилія	Дидака
14	1	Н	Падол. 21. Н. по С. Косми і Дам.	25. Н. по З. С. Йосафата
15	2	П	Акиндима муч.	Леопольда
16	3	В	Акепсима й Айтала	Едмунда еп.
17	4	С	Йоаникія і Нікандра	Григорія і Сальомеї
18	5	Ч	Галактіона й Епіст.	Романа й Одона
19	6	П	Павла еп. й іспов.	Єлисавети
20	7	С	33 Мучеників у Меліті	Фелікса
21	8	Н	22. Н. по С. Собор Арх. Михаїла	Вовед. Пр. Діви Марії
22	9	П	Онисифора муч.	Цецилії
23	10	В	Ераста й Олімпа	Климента папи рим.
24	11	С	Мини, Віктора і пр.	Івана від Хреста
25	12	Ч	† Йосафата свмч.	Катерини діви
26	13	П	† Івана Золотоустого	Петра і Конрада
27	14	С	† Филипа апост.	Валеріяна
28	15	Н	23. Н. по Сош. Гурія і Самона	1. Н. адв. Руфина
29	16	П	(Пилигівка) † Матея еван.	Сатурніна
30	17	В	Григорія чудотв.	Андрея апост.

УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Дня 2. падолиста. **ДЕНЬ ЗАГАЛЬНИХ ВИБОРІВ („ДЖЕНЕРЕЛ ЕЛЕКШЕН ДЕИ“)**. Святкується майже в усіх стейтах.

Дня 25. падолиста. **ДЕНЬ ПОДЯКИ („ТЕНКСГІВІНГ ДЕИ“)**.

Святкують в кождім стейті (хоч в стейті Юті, приміром, нема про се закона).

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ПАДОЛИСТ. 3. 1648. Богдан Хмельницький залишив облогу Львова. — 1848. Барикади у Львові. — 10. 1709. Здобуття Батурина Москалями. — 1834. † батько нової доби українського письменства Іван Котляревський. — 11. 1893. † славний байкар і поет Леонід Глібів. — 15. 1648. Б. Хмельницький облягає Замосць. — 1709. Іван Скоропадський вибраний гетьманом. — 18. 1838. род. письменник Іван Нечуй-Левицький. — 20. 1709. Цар Петро велів стяти полковника Чечеля за оборону Батурина перед московськими військами. — 23. 1883. † учений Михайло Максимович. — 20. 1917. Проголошення Центр. Радою Української Республіки.

DECEMBER — 1926 — ГРУДЕНЬ має 31 днів.

Н. ст.	С. ст.	Дні	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА.	ЛАТИНСЬКІ СВЯТА
1	18	С	Падолист. Плятона і Романа	Елігія
2	19	Ч	Авдія прор.	Бабіяни діви
3	20	П	Прокла і Григорія	Францішка Ксав.
4	21	С	Воведенне Пр. Діви Марії	Барвари муч.
5	22	Н	24. Н. по Сош. Филимона	2. Н. адв. Сави еп.
6	23	П	Амфилохія і Григорія	Николая
7	24	В	Катерини великомуч.	Амброзія еп.
8	25	С	Климентя і Петра	Неп. Зач. Пр. Д. Марії
9	26	Ч	Алипія Стовпника	Валерії і Леокадії
10	27	П	Якова і Палядія	Пр. Д. Марії з Льорет.
11	28	С	Стефана муч.	Дамазія
12	29	Н	25. Н. по Сош. Парамона	3. Н. адв. Александра
13	30	П	† Андрея Первозваного	Лукія й Отилії
14	1	В	Грудень. Наума прор.	Спирідіона
15	2	С	Авакума прор.	Евзевія еп.
16	3	Ч	Софонія прор.	Аделяйди діви
17	4	П	† Варвари великомуч.	Лазаря й Олім.
18	5	С	† Сави Богоносного	Граціяна
19	6	Н	26. Н. по Сош. Николая Чудотв.	4. Н. адв. Фавста
20	7	П	Амврозія еп.	Теофіля
21	8	В	Патапія препод.	Томи апост.
22	9	С	Непор. Зачатте Пр. Д. Марії	Зепона
23	10	Ч	Міни й Ермогена	Вікторії діви
24	11	П	Даніїла Стовпника	Адама й Еви
25	12	С	Спирідіона	Рожество Іс. Христа
26	13	Н	Н. Праотців. † Евстратія	Стефана первомуч.
27	14	П	Тирса і Филимона	Івана еванг.
28	15	В	Елевтерія свмч.	Дітий убитих у Вифл.
29	16	С	Аггея прор.	Томи еп.
30	17	Ч	Даніїла прор.	Давида кор.
31	18	П	Севастіяна муч.	Сильвестра папи рим.

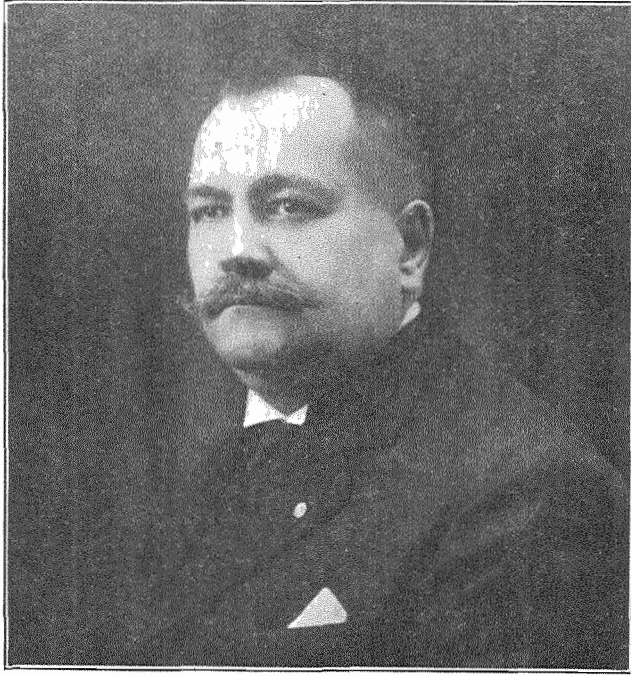
УРЯДОВІ СВЯТА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

День 25. грудня. ДЕНЬ РІЗДВА ХРИСТОВОГО („КРИСМЕС ДЕЙ“).

Святкують в усіх стейтах без виїмку.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР:

ГРУДЕНЬ. 4. 1803. † Іван Кальнишевський останній кошовий Запорозької Січи. — 8. 1868. Заснування Товариства „Просвіта” у Львові. — 19. 1240. Батий зруйнував Київ. — 21. 1764. Скасування гетьманщини. — 24. 1653. Перемога Богдана Хмельницького під Жванцем. — 26. 1637. Нещаслива битва Павлука з Потоцьким під Кумейками. — 28. 1724. † наказний гетьман Павло Полуботок. — 31. 1637. † гетьман Павлюк.

Теодор Грицей,
председатель У. Н. Союза.

Марія Ольшаницька,
містопредсідателька У. Н. Союзу.

Михайло Угорчак,
містопредсідатель У. Н. Союзу.

Іван Каштанюк,
головний рекордовий секретар.

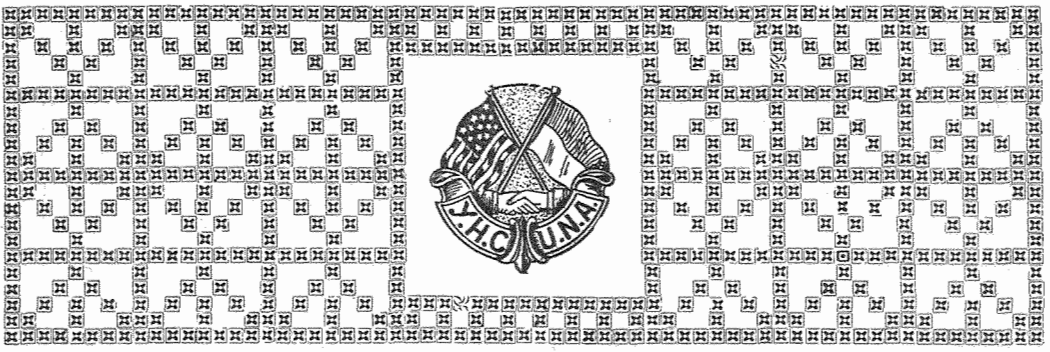
Роман Слободян,
головний фінансовий секретар.

Василь Левчик,
головний касієр.

Семен Ядловський,
Менеджер Свободи”.

ДО ЯКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАЛЕЖАТИ.

АМЕРИКАНСЬКІ запомогові організації мають уже близько 60 літ історії. За сей час вони розвинулися місцевої організації в невеличкім місточку на велику армію, як пині має близько триста запомогових організацій, коло сто пятьдесят тисяч відділів та понад десять мільонів членів. За сей час запомова ідея переходила багато змін; вона виказувала різні хиби і мусіла змінитись, щоби виминути небезпеки. Богато організації не поробило змін і погинуло. В той спосіб американські запомогові організації назбирали велику силу досвіду, який показує, в чому лежить сила запомогової організації, та яка організація дає членови певне забезпечення.

Певне забезпечення,— ось що є головною прикметою доброї запомогової організації. Бо є непевні запомогові організації. Було їх багато в минувшину, як се видно з історії збанкротованих запомогових організацій, і є їх ще багато й тепер. Хто хоче

справді обезпечити свою родину, мусить навчитися пізнавати певну організацію від непевної. Декому се питання зовсім байдуже, чи його родина справді дістане обезпечення, котре він платить, але більше батьків та материй справді хоче мати свою родину забезпечену. Для сих питання певности забезпечення є дуже важним.

Історія американських запомогових організацій показує, що непевними є передусім малі організації, себто ті, що мають по кільканайцять або кількадесят відділів та по тисячу, по дві тисячі членів. Непевність сих організацій виходить уже сама через себе з основи обезпечення. Обезпечення саме се згода більшого числа людей, на основі котрої вкладки остаючих в живих членів ідуть на заратунок родини помершого. Таке обезпечення на случай смерти можливе лишень тому, що хоча година смерти продиноккої людини непевна, то смерть великого числа людей є менче-більше певна. Се значить, що

ніхто не може сказати, коли вмере сей або онтой, але на основі обрахунків смертей у минувшині можна обрахувати, кільки людей може померти в одному році на певне велике число людей. Колиж се дасться обрахувати, то дасться тим самим обрахувати, кільки посмертних треба буде заплачити в тому році родинам покійників, а коли так, то буде можна обрахувати, кільки живучі члени мають заплатити, щоби заратувати родини покійників.

Сказано в горі, що такі рахунки можливих смертей можливі лишень для більшого числа людей. Коли взяти прим. десять тисяч людей, то можна сказати, кільки з них помре до року. Колиб однак взяти лишень сто, двіста, тисячу або й дві, то таке обчислення неможливе. Їх може вмерти сього року або дуже мало або знова й багато більше, як пересічно. Колиж не можна для малого числа вирахувати, кільки їх помре до року, то тим самим не можна вирахувати, кільки має виносити вкладка на забезпечення родин померших. Словом, люди, що належать до такої організації, не належать до організації забезпечуючої, але, як се кажуть Американці, до організації „геблярської“: родина помершого члена може дістати заемогу, а може й не дістане. Се буде залежати від того, кільки грошей є в касі організації та кільки було смертей. Случиться якась майнерська катастрофа, яка за одним замахом зробить кількадесятя небіщиків, або случиться несподівана пощесть, і ось уже мала організація не може виплатити всіх посмертних для родин померших. Кождий, що належить до такої організації, належить до неї в тій надії, що се нещасте случиться не йому, а його сусідови. Ся надія, що сусід умре,

як в касі гроша не буде, а я вмру, як у касі гроші будуть, є основою маленьких організацій, тоді як основою всякого забезпечення повинна бути певність, що хто перший не змерби, чи я, чи сусід, для його родини гроші найдуться.

Малі організації не мають відповідного маєтку на заплатаженне всіх своїх зобовязань. Вони не дають своїм членам ні їх родинам певности забезпечення. Кожде більше нещасте, яке потягає за собою більше жертв в людськiм життю, як приміром пощесть, катастрофа в копальні або на залізниці, ба навіть такі случаї, як страйк у важнім промислі в осідку організації, вже можуть підорвати таку організацію, та пустити родини членів такої організації без забезпечення, хоча покійні члени вірно платили свої вкладки за свого життя. Чим організація більша в число членів, чим вона більше роскинена на просторі краю, до чим більше професій та звань належать її члени, тим ширша її основа, тим певнійша вона стоїть, тим менча небезпека для її членів, тим більша їх певність, що їх родини певно дістануть обіцяне посмертне.

Не треба думати, що такі маленькі організації не знають свого певного становища. Хочби загаль членів був грубо несвідомий певности своєї організації, то урядники такої організації добре се знають. Тому вони так горячково хапаються до приєднування членів. Всякий спосіб у таких урядників добрий. Вони вчіпляються всякого політичного впливу, всякого релігійного пересуду чи фанатизму, щоби лишень на такім конику паловити троха членів до своєї організації. Через націплювання до справи забезпечення родин та случаї смерти таких справ, як по-

літика, релігія, ненависть до деяких одиниць, виходить те, що головна справа організації, забезпечення членів, усувається на задній плян, а на першій місці стають власне ці побічні справи. Місто дбати за те, щоби скріпляти організацію та давати членам певне забезпечення, така організація на першій місці дивиться за партійними переконаннями своїх членів або за точним сповнюванням релігійних обов'язків. Органи таких організацій не вчать людей, як захопоняти своє життя, як забезпечувати свої родини на випадок нещастя, але як держатися міцно якоїсь партії чи церкви. Такі організації відчувають, що вони можуть рухнути кожної хвили, і тому вони скріпляють вірність своїх членів до себе не через переконання їх про твердість власної організації, але через забігування переходови своїх членів до другої, певної, сильної організації. Такі організації не вчать шанувати всяку сильну організацію, але вчать сліпої віри в себе та ненависти до другого. Місто скріпляти організованість народа, вони ширять дезорганізованість. Частенько вони самі падають жертвою своєї власної політики, коли з них відриваються ще менші організаційки, які далі собі ведуть свою маленьку, дрібничкову, розбиваючу роботу.

Та сказати, що першою й найголовнішою основою запомогової організації є певність члена свого забезпечення, се дуже легко. Зате членови багато трудніше сказати, чи його організація є власне такою організацією, яка йому дає певну заповірю, що його родина певно дістане заповірю на випадок його смерті. В непевних організаціях, які побанкрутували підчас недавньої пошести інфлюенци, було теж багато членів,

які розуміли вагу певности організації, які хотіли належати до певної організації, які й думали, що такої організації належать, а прецінь обманулися. І справді пізнати по організації, на стільки вона певна, не так легко. Лишень люди зі спеціальною освітою можуть се знати на основі своїх власних розслідувань. Другі люди, хочби навіть і добре образовані, мусять покладатися в сьому на других. Власне через те американські держави постаралися о закони, які приписують запомоговим організаціям наймати що найменше раз у рік людей, спеціально вишколених для розсліду фінансового стану організацій, та поміщувати відтак у своїх органах звіти з таких контроль. Сей закон ухвалений не для секатури організацій, але для забезпечення членів перед натяганням їх зі сторони непевних організацій, і розумна людина не буде належати до організації, яка не подає до публичного відомо оречення тих знатоків, які приходять до них, прислані державним урядом. Така державна контроля, розглянувши касу організації, розрахувавши, як будуть умирати члени сеї організації та як будуть приходити гроші до каси організації, обрахує докладно, чи й на стільки організація потрафить сповняти свої зобов'язання супроти членів. Коли організація після всякої правдоподібности сповнить зобов'язання, то державна контроля признасть її 97 процентів доскопалости. Коли вона певно сповнить всі зобов'язання, то контроля признасть її 100 процентів певности. Коли організація має більше гроша, як потреба на сповнення всіх зобов'язань, то державна контроля признасть її більше, як сто процентів певности. Колиж вона не дає гарантії, що вона зможе сповнити свої зобо-

в'язання, то державна контрола дасть її стелень певности, багато нижчий від 100 процентів, і покаже, що вона має зробити, щоби стати певною, виплатною організацією.

Як представляється Український Народний Союз під зглядом певности?

Український Народний Союз є найбільшою українською запомоговою організацією. Він має тільки членів, що всі другі українські організації разом взяті. Він займає видне місце серед славянських організацій. Своїм поважним числом членів він дає гарантію, що смертельність серед його членів не буде сильно вагатися. Пошесть інфлюенци показала його велику стійність, бо коли другі організації мусіли заводити спеціальні оплати, а ще інші навіть мимо сього не могли сповнити всіх своїх зобовязань, то Український Народний Союз не потребував навіть підносити вкладок. Він міг оплатити збільшені видатки звичайними, біжучими, вкладками. Се все лишень завдяки тому, що він є великою організацією.

Мимо сього, що надзвичайні видатки через пошесть падали на касу

Українського Народного Союзу, ся каса показує постійний зріст, і нині вона є півтора разів більша, як каси всіх інших українських запомогових організацій разом узяті. Державні контролі, що приходять до канцелярії Українського Народного Союзу що найменше раз до року, за кожним разом стверджують сильну фінансову стійність сеї організації. При послідній державній оцінці виплатности державна влада признала Українському Народному Союзови 106 процентів виплатности. Сим державний уряд признав Український Народний Союз організацією, побудованою на твердій, непохитній основі.

Члени Українського Народного Союзу знають про фінансову та чисельну силу своєї організації. Вони знають про се й вживають сеї сили яко головного аргументу при організованню нових членів до Українського Народного Союзу. Ся свідомість і відданість членів Українського Народного Союзу є дальшою запорукою могутности сеї організації, — і хто знає, чи найсильнішою. Бо відай немає такої сильної підпори для запомогової організації, як глибоке переконанне її членів про її потребу, справність і певність.

ЩО КОЖДИЙ ЧЛЕН ПОВИНЕН ЗНАТИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

Американський учений В. Томас в своїй праці про польських селян подає лист польської дівчини зі старого краю, котра радить свому братови в Америці приступити до „звйонзку”, бо він певно працює при роботі, небезпечній для людського життя. Дівчина думала, що приступленне до „звйонзку” захороняє перед смертю.

Та так воно не є. Хто бере обезпеченне на життя, той не бере чародійне средство проти смерти. Він забезпечує свою родину перед втратами на случай своєї смерти. Запобігти смерти неможливо. Запобігти втратам для родини зі смерти її члена можливо. Для сеї ціли зорганізований Український Народний Союз.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Стефан Шараварко

Омерян Рекрут

Григорій Пижок

РАДНІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

Марія Мельник

Ст. Матчак

Анна Стадник

Василь Гришко

Михайло Петрівський

Др. М. Клим

Т. Михальчук

о. В. Сполітакевич

Микола Шевчук

Дмитро Братусь

**Омелян Ревюк,
редактор „Свободи”.**

**Володимир Б. Лотоцький,
редактор „Свободи”.**

Дім У. Н. Союзу

ШІСНАЙЦЯТА КОНВЕНЦІЯ У. Н. СОЮЗА.

МИНУВШИЙ, 1924 рік, остаеться во віки пам'ятним роком в історії Українського Народного Союзу. Того року відбулася 16-а конвенція Союзу, котра записалася в історії розвитку організації незатертими слідами.

Конвенція заздалегідь викликала широке зацікавлення серед загалу членів Українського Народного Союзу. І не диво. Прецінь всяка конвенція лишає глибокі сліди по собі. Прецінь конвенція се вислів демократичного устрою організації, доказом, що вона не правиться диктаторськими наказами з гори, але правиться з долу, самими членами. Конвенція кожної організації є мірилом дозрілості членів та показником, на стільки її члени доспіли до самоуправи своїми власними справами.

Широке зацікавлення членів Українського Народного Союзу було доказом, що вони не хочуть бути в ній нікими членами, але хочуть брати

живу участь в її заряді та в її будівничій праці. Засвідчили про се сотки дописий на всякі організаційні теми, якими члени засипали офіційний орган Українського Народного Союзу.

Про велике зацікавлення конвенцією свідчило теж зацікавлення виборами делегатів. Кандидатів на становище делегатів було дуже багато, немовби серед членів жила пам'ять запорозької пословиці: Хто гетьманом не хоче бути, той не козак. Та мимо великого числа кандидатів на делегатство, вибори делегатів на загал відбулися незвичайно законно, та спокійно. Не було тих скандальних обманів та грубих лайок, які частенько трапляються по других організаціях. Коли конвенція приступила до верифікації спірних мандатів, вона просто не мала роботи, і могла сейчас приступати до нарад.

Конвенція була також підготована як слід зі сторони уступаючого уряду Українського Народного Союзу.

Щоби облекшити делегатам, а й членам, можливість орієнтуватися в складних справах організації, уступаючий головний уряд Українського Народного Союзу постарався о виданне свого звіту друком; слухаючи звітів урядників, делегати могли скоро розглянутися в масі матеріялу та порівнювати звіти одного урядника зі звітом другого. Крім сього уступаючий виконавчий комітет вибрав з конвенційних проектів такі, які тішилися найбільшою популярністю та радили корисні для організації річи, і постарався о оречення знатоків, на стільки та під якими умовами такі реформи можливі.

Офіційльний орган Українського Народного Союзу через кілька тижнів до конвенції розглядав у ряді статей основи забезпечення, щоби в сей спосіб приготувати членів до зрілого розуміння предложених проектодавцями реформ.

Коли до сього додати ще праці комісій, шконтруючої та статутової, які покликав після статута виконавчий уряд Українського Народного Союзу, а котрі працювали через цілий тиждень до конвенції, перша переводячи спеціальну конвенційну контролю діловодства й діяльності уряду, друга розглядаючи предложені проекти на зміну статута організації, то дістанемо величезну просто масу приготувчої праці. Лишень зрозумівши сю працю, можна буде зрозуміти, як Шіснайцята Конвенція Українського Народного Союзу могла за короткий час нарад рішити таку масу важних справ та прийняти стільки далеко йдучих постанов.

Конвенція відбулася в місті Рочестері, в стейті Нью Йорк.

Конвенційні наради почалися дня 6. квітня о годин 9. рано в готели Сенека, де й відбувалися вони через

цілий час конвенції. Конвенція сейчас рішила радити кожного дня від години 8. до 6. вечером, з одногодною перервою на обід, чого й придержувалася зі строгостю через всі дні нарад.

Звіти й дебати над звітами.

Головну частину нарад, як звичайно, забрали звіти уступаючих урядників та дискусія над сими звітами. Дискусія сейчас на вступі показала глибоке зацікавленне делегатів справами організації. Очий делегатів не минула найменча подробиця. Всяка справа, яка могла бути неясна, сейчас була витягнена та освітлена. Делегати показували й добре ознакомленне зі справами і добру волю. На 282 делегатів (що заявили на конвенцію з 428 голосами) нашлося лишень нару таких, які трактували справи організації зі своїх позаорганізаційних, партійних чи віроіповідних, становищ, а ще менше було таких, які в своїх запитах та дебатах показували не волю служити загалови, але волю допекти урядови або обчорнити честь учасника конвенції. Ріжниця в поглядах, звичайно, були, але була взаїмна терпимість до противних поглядів та вирозуміння для свого противника. Дискусії власне над звітами поодиноких урядників показували, що делегати, а тим самим певно й загал членів, добре розуміють, що ся критика є важною організаційною функцією. Делегати видно розуміли, що конвенція не на те видає 36,000 долярів, щоби поговорити, полаятися та розіхатися, але що організація видає сю поважну суму тому, бо вона переконана, що з сього прийде для неї велика користь. Ті делегати, які побували вже не раз на конвенціях Українського

Народного Союзу, підносили незвичайний поступ у тоні та поступованню делегатів; вони вказували на те, що шані люди не даром перебули в американській республіці десятки літ, що вони за сей час навчилися багато, як правити громадськими справами, як ридити собою демократично. Делегати розуміли добре ріжницю межі лайкою а критикою, знали, що лайка розбиває, а здорова критика буде. Вони вживали свого права для добра організації.

Звіти головних урядників Українського Народного Союзу виказали незвичайний зріст організації за час їх понад-чотири-літнього урядовання. Організація надбала тисячі нових членів, цілий ряд нових відділів, а, що найважійше, назбирала собі стільки гроша, що стейтові уряди дивляться на неї як на організацію, твердо основану, як даючу певну запоруку, що всі обовязання, які вона бере супроти своїх членів, будуть совісно виконані. Організація не дивилася за тим, аби нахапати собі як найбільше членів, але вона дивилася передовсім за тим, аби членство в Українськiм Народнiм Союзi було справді забезпеченем, себто щоби кожній член організації був певний, що організація виплатить йому чи його родині допомогу в повній обіцяній висоті. Таке розумінше організації урядниками переносилося й на делегатів, які собі розглядали кожду справу, яка приходила під їх паради, зі становища, на стільки дана справа впливає на чисельну, а ще більше фінансову силу організації. Делегати своїми голосами дали признание уступаючим урядникам за їх працю для добра організації, при чому во-тум довіря для членів виконавчого комітету переходило звичайно одно-голосно. Се було найвисше признание

якого дбалі за добро організації урядники могли сподіватися від представників.

Справа Свободи.

Виразна ріжниця поглядів зазначилася підчас дискусії над напрямом офіційного органу організації, Свободи. Кількох соціалістичних та комуністичних бесідників виступило з проектом, щоби Свобода стала на будуче під політичним злядом безпартійною газетою, але подавляюча більшість делегатів заявила, що напрям часописи повинен бути такий, як він був досі, себто політичний, національного демократичного напрямку.

В справі редаговання Свободи ухвалено внесок статутової комісії, щоби осібну редакційну комісію скасувати, а на будуче віддати її обовязки й права скзекутивному комітету Українського Народного Союзу; ці урядники мають на будуче назначувати редакторів і співредакторів та рішати з ними про напрям газети.

Найдалше йдучі ухвали відносяться до справ тісно організаційних. Наперед пороблено кроки проти розбивання більших відділів перед конвенцією на ряд менчих, і в тій цілі постановлено, що на будуче лишень відділи, які мати-муть що найменше 25 членів, будуть мати право вислати делегата на конвенцію організації. Постановлено далі, що член, котрий підвисує своє посмертне, має платити вкладку від підвишки від часу підвишки. Майнери мають мати на будуче рівні права до обезпечення до висоти 2,000 долярів. Скасовано процент від лінів.

Перший реальний крок для будови Сиротинця У. Н. Союзу.

Довші дебати розвелися на конвенції над справою будови Сиротин-

ція Українського Народного Союзу. Ця справа була вже широко обговорювана в органі організації перед конвенцією, і на конвенції вирішувалося в цій справі ряд різних проектів. По довгій дискусії постановлено засадничо прийняти справу створення такого Сиротинця та постановлено доручити відділам і членам збирати добровільні жертви на почин цієї справи. Подробичний план створення цієї важкої інституції має виготовити головний уряд та предложити його до затвердження загально членів.

Обезпечення — це головна справа запомогової організації.

Як можна сподіватися, найголовніші ухвали відносилися до самого обезпечення членів. Попри справи Сиротинця Українського Народного Союзу це була справа, яка займала найбільше увагу передконвенційних проєктодавців.

Для молодечих членів Українського Народного Союзу заведено крім дотеперішньої класи, в котрій платиться по 25 центів у місяць, ще одну класу, в котрій платиться по 50 центів у місяць. Для дозрілих членів заведено аж три нові способи обезпечення, а саме: так звану 20-літню життєву полісу на суму від одної до трох тисяч доларів; старо-вікову полісу, котрої посідач перестане платити по досягненню 70-ого року, але на дальше буде мати право до посмертного; та 20-літню посмертну полісу, котрої посідач буде платити через 20 літ членства, а котрий все таки буде мати право до посмертного. Отсі три поліси, відомо, зладжені на взір асекураційних підприємств та більше поступових запомогових організацій других народів. Певна річ, введення їх в життя попе-

редить ще повне вироблення плану знатоками асекураційної рахунковости, ухвалення спеціальних плянів членами та довгі кампанії вияснювання в офіційяльнім органі та через головну канцелярію Українського Народного Союзу. Сі три реформи будуть коштувати багато труду та гроша, але вони остаточно поставлять організацію на зовсім модерну основу. Вони є першими ухвалами, які переміняють Український Народний Союз на запомогову організацію в повнім значінню того слова, бо вони дають членам широкий вибір у полісах, способах обезпечення себе й своєї родини. Якби Шіснайцята Конвенція не була ухвалила нічого більше, а лишень сі три нові поліси, то вже тим самим вона булаби записалася нестертими буквами в книгу історії Українського Народного Союзу.

Дискусії та ухвали цих нових поліс задокументували загальний бізнесовий характер дебат Шіснайцятої Конвенції. Делегати сими ухвалами показали, що хоча на конвенції запомогової організації можуть і повинні попадати справи політичні, національні, видавничі, освітні, та все таки головною справою, хребетним стовпом, запомогової організації має бути обезпечення вдів і сиріт. Бізнесовий настрій проявився й тоді, коли конвенція припоручила новому урядови виробити новий, дешевший спосіб відбування конвенції організації, та коли вона подавляючими голосами вибрала до нового уряду Українського Народного Союзу передовсім тих членів старого уряду, котрі найбільше причинилися до збудовання організації та котрі не бояться бути піонерами нових корисних реформ Українського Народного Союзу.

Від ухвал до їх виконання.

Отсей короткий і побіжний перегляд праць Шіснайцятої Головної Конвенції Українського Народного Союзу вистарчає, щоби показати, який великий поступ уперед зробила організація на отсій конвенції. Історія подібних організацій у других народів показує, що другі організації ледво рішаються зробити на одній конвенції один такий крок, яких наша конвенція зробила кілька. Зробити се вона могла лишень завдяки глибокому розумінню організаційних справ серед членства організації, завдяки всесторонньому приготуванню до конвенції та повазі самих парад. Всі чинники: делегати, урядники, канцелярія, орган, конвенція склалися на те, щоби зробити Шіснайцятю Конвенцію Українського Народного Союзу новим етапом його поступу.

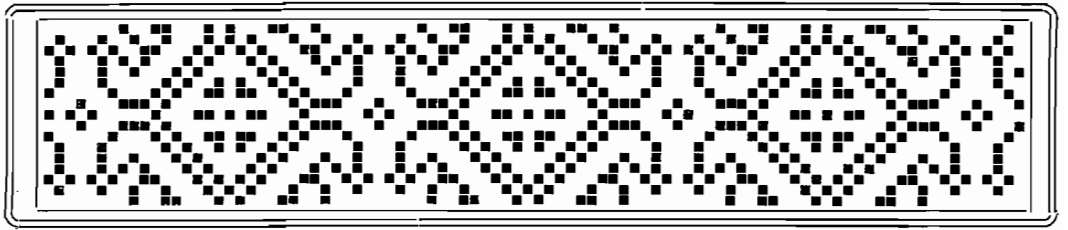
Та всеж таки закривати не треба, що конвенція лишень зазначає будучу дорогу організації, напрям, по якому має йти її розвій, та що го-

ловну роботу робиться не на конвенції, а опісля конвенції. Доперва по конвенції покажется, чи ухвали конвенції є пустою мрією делегатів, чи твердою волею зорганізованої, карної армії членів. Як розумні ухвали конвенції можливі лишень при належитій спільній підготовчій праці членів, делегатів і урядників, так само й переведенне ухвал у життя можливе лишень при спільній згідній праці членів та уряду. Один чинник без другого нічого не зробить; уряд без членів се голова без тіла, члени без уряду се тіло без голови. Лишень разом вони становлять живуче, діяльне тіло. Лишень разом вони можуть працювати, будувати далі ту славу організацію, яку їм передала Шіснайцятя Головна Конвенція.

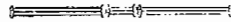
Український Народний Союз, дивлячися на характер парад і праці Шіснайцятої Конвенції, дивиться з повною надією в будучність. Він знає, що його члени покажуться такими сильними в ділі, як вони показалися сильними в нарадах.

ЩО КОЖДИЙ ЧЛЕН ПОВИНЕН ЗНАТИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ ЧИЄЮ ВЛАСНОСТЮ Є УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ?

Український Народний Союз се не бизнесове підприємство, на яке складають гроші приватні підприємці та яке остає приватною власністю жмінки капіталістів, хочби в ньому грацювали сотки тисяч робітників. Український Народний Союз складається зі самих членів, які всі разом зобов'язуються помагати собі взаємно на случай каліцтва, недуги, а передовсім смерті. Капітал Українського Народного Союзу складається лишень з тих грошей, які зложили члени Союзу. Урядники Українського Народ. Союзу мають такі права, як другі члени; їх встановляють члени для ведення організації. Український Народний Союз не належить ні до приватних капіталістів, ні до урядників Українського Народного Союзу. Український Народний Союз належить до всіх членів Українського Народного Союзу. Кождий член Українського Народного Союзу з другими членами є співластителем Українського Народного Союзу.

НОВІ РОДИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ В У. Н. СОЮЗІ.

ОРГАНІЗАЦІЯ Укр. Народного Союзу була висловом глибокої відчутної потреби українських імігрантів в Америці. Український селянин, котрий з отвертих піль України попав в американські фабрики й копальні, мусів добачити, що його життя є в вічній небезпеці. Він на власні очі бачив випадки по фабриках і копальнях, і бачив страшні наслідки таких випадків для родини нещасного робітника. Вид безпомічних вдів та беззахистних сиріт, покинутих на волю судьби, як лупина на бурливий океан, мусіли колоти його в очі, мусіли заставляти його задуматися над долею своєї та своїх найблизчих, та пошукати за якимсь способом заратунку. Як забезпечити своїх найдорозчих? Як дати допомогу своїй жінці та своїм дітям на случай якогось нещастя для себе? — отсе були питання, які так довго оберталися в голові українського імігранта, поки він не додумався до того, до чого вже перед ним додумалися старші імігранти других народів, доки він не переконався, що українському імігрантові в Америці треба організації, якої нема в старім краю, організації забезпечуючої вдо-

ви й сироти на случай смерти батька-хлібодавця. З того переконання виросла перша українська заповогова організація, котра нині носить назву Український Народний Союз.

Так само, як основанне Українського Народного Союзу є висловом потреби забезпечення вдів і сиріт на случай нещастя для головного кормителя сім'ї, так знова історія Українського Народного Союзу се шуканне за найкращими способами забезпечення. Спершу Український Народний Союз (тоді ще Руський Народний Союз) був немовби місцевим товариством, але члени скоро побачили, що місцеве товариство не дає належного забезпечення та що чим більше товариство, чим ширше роскинені члени, тим менча небезпека для товариства, тим краще забезпечені члени. Під впливом сього переконання переміняється наша організація на союз товариств.

Спершу забезпеченне виносило всего 400 долярів; зі зростом числа членів та відділів члени побачили, що їх організація може без небезпеки зобов'язатися давати більше забезпеченне; посмертне підноситься на 500 долярів, відтак на 600 долярів, на-

конець на 1,000 доларів. Сталося се аж на Девятій Головній Конвенції в Скрентоні в 1906. році, коли організація мала 12 літ існування.

Великий крок уперед зробила відтак Тринайцята Головна Конвенція, що відбулася в Бофало в 1914. році. Союз назрів уже на стільки, що він уже зрозумів, що головною річчю в забезпеченню є певність. Богато значить, що організація обіцяє, але ще більше, чи вона певно додержить своєї обіцянки. Державні уряди звернули увагу урядови Союзу, що організація оперта на таких низьких вкладках та на таким невідповіднім способі їх збирання, що колись вона мусить стати перед небезпекою; як не тепер, то в четвер, система розмету мусить довести до руїни Союзу, як ся система довела вже до руїни багато других подібних організацій. Під панором стейтових урядів приходилося Союзови переводити реформу плачення вкладок з пеналезито ще підготованими членами. Закинено розмети, а на місце їх заведено рівні вкладки після віку, які дають організації її членам певність, що кожда обіцянка організації супроти кожного члена буде найсовісніше сповнена, бо в касі ніколи не буде бракувати гроша. Серед певдоволення багато старших членів Союз дістав модерну певну основу, яка зробила його справдішню забезпечуючою організацією, себто організацією, яка певно дасть свому членови те, що вона йому за його точно плачені вкладки обіцяла.

На тій самій конвенції дано членам до вибору право забезпечуватися на 100, 250, 500, 750, 1,000, 1,500 та 2,000 доларів. Та се був лишень вибір щодо суми забезпечення, а не вибір межі родами забезпечення. Він міг вибирати собі суму забезпечення, яка підходила до його вподоби та

маєткового стану, але він міг вибрати лишень один рід забезпечення, який полягав на плаченню одностайної рівної вкладки від приступлення до смерти. Певність забезпечення була без сумніву великим кроком уперед, але не посліднім кроком. Український імігрант не міг не добачити деяких трудностей з такого забезпечення. Се гарно, — думав він, — що я маю забезпечення та певний, що моя родина дістане забезпечення по моїй смерті, якщо я буду платити до самої смерті; але що станеться з моєю родиною, якби я так перестав платити? Се добре, що я нині плачу доляра, чи два, чи три, на моє помертне; — може й пять доларів не булоби за багато тепер; — але що буде зі мною, як я постаріюся, та не буду могти стільки заробляти? Чи не може трафитися зі мною таке, що я не буду могти платити вкладок, які обіцяв платити до організації, від яких залежить помертне для моєї родини? Чи не можнаби придумати такого забезпечення, щоби сій недостатчі запобігти? Як колись життя імігранта висувало потребу забезпечення родини на случай нещастя в фабриці або копальні, як колись се саме життя висувало потребу вищого забезпечення, як відтак се саме життя висувало потребу певности сего забезпечення, так тепер само життя імігранта висувало потребу ще дальшого удосконалення забезпечення, а саме заведення такого забезпечення, яке дозволялоби членови організації платити вкладки так довго, поки він у силі віку, а звільнялоби його від плачення вкладок на старий вік, коли він з трудом буде заробляти на самий прожиток.

Український імігрант уже розвивувався в Америці на стільки, що він знає, що така повинна, така належна

не може прийти йому за дурно, та що він мусть молодим платити за те, що його звільнять від вкладки на старші роки. Однак він є готовий поносити більші тягарі в молодшім віці, поки він їх поносити може своїми дужими сипами. Він готов платити висшу вкладку, коби лишень за се міг бути звільнений від вкладок на старість, а мимо сього його родина не тратила права до посмертного на случай його смерти.

Шіснайцята Головна Конвенція Українського Народного Союзу, що відбулася в квітні 1925. року, власне доконала сього діла, що пішла на стрічу сим домаганням членів та старалася вдоволити сю нову потребу українських імігрантів. Вона завела наперед такий рід обезпечення, що член організації буде платити вкладки, доки не осягне 70-ого року свого життя, а опісля перестане платити вкладки, а мимо сього його родина по його смерти, колиб ся смерть не прийшла, дістане повне посмертне, на котре член записався і на котре він платив вкладки до 70-ого року свого життя. При такій системі плачення організація тратить усі ті вкладки, які заплатилиби ті всі члени, які досягнулиби 70-ого року життя, від сього віку до смерти. Очевидна річ, організація сього втратити не може, якщо вона має бути певною, якщо члени мають бути певними свого посмертного. Тому організація мусть піднести дещо вкладку такому членови, який хоче платити свої вкладки лишень до 70-ого року життя. Обезпеченне такого члена буде дещо дорозче від обезпечення другого члена, котрий зобов'язується платити вкладки до самої смерти, однак за сю надвишку вкладки в його роки молодости та сили віку він дістане ту вигоду, що він буде звільнений від

вкладок на старість.

Само собою розуміється, що кожний член, котрий захоче вибрати собі таке обезпеченне, буде міг рівночасно вибрати собі суму обезпечення, догідну для нього. Так як в звичайнім обезпеченню, яке досі існувало в Українськiм Народнiм Союзi, а в якiм член платить вкладку до смерти, є сім кляс після висоти суми обезпечення, подібно в сьому новому роді обезпечення буде шість кляс після висоти посмертного, на яке обезпечений запишеться. Се дасть можливість кождому вибрати собі суму після своїх приходів. Богато певно буде таких, які на звичайне обезпеченне плачене аж до смерти, приступалиби до висшої кляси, але на дорозче обезпеченне, платне до 70-ого року життя, запишуться на меншу суму обезпечення; приміром, місто записуватися на 2,000 долярів та платити до смерти, мігби записатися на 1,500 долярів і платити лишень до 70-ого року життя.

Отсе є одна нова поліса, яку запровадила Шіснайцята Головна Конвенція Українського Народного Союзу. Та ся конвенція завела й другі поліси, які дають другі догоди імігрантови. Друга поліса така, що член буде платити не до смерти, ані до означеного року свого життя, але через 20 літ по приступленню до організації. Пристунить, приміром, у 30-ім році життя на сей рід обезпечення, то буде платити до 50-ого року життя і тоді перестане та не буде платити. Хочби опісля не платив до смерти й 30 літ, то мимо сього його посмертне буде ждати готове для нього, і його рідня дістане сейчас по його смерти повну суму, на котру покійний був записався.

Річ ясна, що сей рід обезпечення організацію коштує ще дорозче, бо

чоловік, котрий зобов'язується платити лишень через 20 літ, може позбавити організацію вкладок через кількадесять літ. Втрати організації при таких забезпеченнях багато більші, як втрати організації при попереднім забезпеченню, лиш що обговоренім. Тому, зовсім ясно, такий член, що приступає на таке забезпечення мусить платити більше, як член, що приступає на забезпечення, платне аж до 70-ого року життя.

Догода з такого забезпечення подібна до угоди з попередного, лишень що тут член буде платити ще коротший час, бо всего 20 літ. Недогода, відома, збільшена вкладка, або як се кажуть, подорожіння забезпечення. Однак, і в сьому роді забезпечення будуть різні кляси, і член буде могти записатися на полісу, платну через 20 літ, на суму, догідну для його маєткового стану. І тут він теж буде могти добирати собі клясу, догідну для себе, і місто брати полісу забезпечення на висшу суму, але платну до 70-ого року, буде могти вибрати собі забезпечення на троха низчу суму, але платне лишень через 20 літ.

Наконець, Шіснайцята Головна Конвенція Українського Народного Союзу завела ще одну нову полісу, тут уже зовсім відмінну від попередних. Як бачимо, всі попередні поліси мають на ціли дати забезпечення родині забезпеченого. У них забезпечений платить вкладки, але користає з його забезпечення не він самий, а його рідня, котру він удержує. Чи запишеться він на просту полісу, платну до самої смерти, як се бувало досі, чи запишеться він на одну з двох нових родів забезпечення, всеж забезпечення не виплачується, поки член не вмере. Чи платить він через ціле своє життє до смерти, чи платить він

до 70-ого року життя, чи платить він через 20 літ, в кождому случаю його забезпечення се посмертне, се запомога для його родини на случай його смерти. Таке забезпечення сповняє велику завдачу, і вдоволяє воно міліони людей. Однак, є знова люди, яким не такого забезпечення треба. Є люди, які не мають рідні, які не мають осіб, зданих на їх удержання, які не можуть лишити по собі ні вдів ні сиріт. Є люди, які з одного боку нікого не удержують, а з другого боку не можуть сподіватися на старість піддержки від нікого. Посмертне для таких людей се тільки, що сліпому кольори. Не то, що вони забезпечення не потребувалиб. Вони потребують забезпечення, але не забезпечення на случай смерти. Їм треба певної суми на прожиток на старші роки.

Правда, вони моглиби скласти собі таку суму через банк або касу ощадности, але такі способи забезпечення не для всіх добрі, бо здається навіть пересічна людина має за мало сили волі, щоби постійно відкладати ощадности місяць за місяцем, рік за роком, поки назбирається потрібна сума. Зовсім інакше складається гроші, коли людина приступає до організації та зобов'язується платити кождого місяця певну вкладку. Тут уже людина не піддається так покусам ужити свою місячну ощадність на сю або онту придабашку. Тут він уже немовби „мусів”, се значить, честь заставляє його виконати точно своє зобов'язання. Він стидається людей, своїх товаришів, і для доброго людського ока, для добра своєї слави, твердо стоїть при своїм данім слові. Налєжанне до заповогової організації се до певного степення ощаджування гроша, але ощаджування, хоч куди краще від

складанне гроша в банк або ощадницю. Асекурація се лишень приміненне ощадности до потреб забезпечення родини на випадок смерті. Колиж так, то чомуб не примінити його до потреб забезпечення самого чоловіка на старість?

Ось звідки виросла думка ще одного рода забезпечення, після якого член вступає до організації та зобов'язується платити вкладки до організації, а за те організація зобов'язується виплатити ще йому за його таки життя певну вибрану ним суму, або посмертне родині на случай, якби він помер до часу. Власне сей рід забезпечення запроваджувати стали найбільше поступові запомові організації, а зі всіх славянських організацій Український Народний Союз був першою організацією, яка завела се для своїх членів. Заведено сю новину на Шіснайцятій Головній Конвенції в Рочестері. Делегати сеї конвенції ухвалили ввести се нове забезпеченне з тим, що члени мають доставити забезпеченне по 20 роках приналежности до організації, або сю саму суму яко посмертне на случай смерті перед упливом 20 літ, та припоручили головному урядови поробити відповідні кроки до ведення сеї новини в життя.

На основі сеї постанови член, який запишеться на сей рід забезпечення, буде мати право до забезпечення за свого життя, по 20 роках приналежности до організації, а його родина до сеї самої суми на випадок смерті члена перед упливом 20 літ. Тягарі з сього забезпечення для організації великі, більші навіть, як кошти забезпечення на посмертне з 20-літнім плаченням вкладки, бо виплачуючи забезпеченне членови за його життя, місто виплачувати посмертне його

родині, організація тратить відразу процент від тої суми, які нарослиб організації, колиб гроші лишилися в касі до смерті члена. Крім сього організація мусить сейчас видати обезпечену суму. З сього виходить, що сей рід обезпечення найдорозчий з усіх, що він дорозчий навіть від обезпечення на посмертне з плаченням вкладок через 20 літ.

Однак, і тут будуть ріжні кляси, після висоти суми, яку член захоче дістати по 20 роках свого членства. І тут він буде могти достроїти своє обезпеченне до своєї кишені, і тут він буде могти брати таке обезпеченне на менчу суму, місто брати другий рід обезпечення на троха висшу суму.

Всі ці нові роди обезпечення вимагають довшого оброблення. Треба наперед, щоби знатоки асекураційної рахунковости вирахували докладно, кілько мається платити за кождий рід обезпечення. Справа се складна, бо висота вкладки буде залежати наперед від роду обезпечення, себто чи член схоче платити до смерті, чи лишень до певного часу, чи він схоче платити до 70-ого року життя, чи через 20 літ, чи може захоче дістати обезпеченне самий за свого життя; далі в кождім роді обезпечення висота вкладки буде залежати від висоти суми обезпечення, — від висшої суми, ясно, припаде висша вкладка; далі від віку приступлення члена, бо чим старша людина віком, тим більша небезпека її смерті; наконєць від того, як член захоче платити, чи річно, піврічно, квартално, чи місячно.

Весь сей матеріял, предложений знатоками асекураційної рахунковости, треба предложити членам, і то треба предложити так, щоби члени зрозуміли свої обовязки й свої права,

а відділові урядники зрозуміли ускладнене й розгалужене діловодство, получене з новинами, заведеними Шіснайцятою Головною Конвенцією. З сього ясно, чому новостий не можна сейчас впровадити в життя. На дорозі до їх переведення нема вже ніяких правних перешкод, але є ще перешкоди так званої технічної натири, себто звичайні труднощі, получені з переведенням нового, а складного діла. До переведення їх в життя треба багато праці зі сторони урядників у головній канцелярії та по відділах організації, та багато доброї волі та уваги зі сторони загалу членів. З неналежито підготованими відділовими урядниками й нетерпливими членами справа моглаби легко скінчитися невдачою. Однак, Український Народний Союз гордиться найкраще організаційно підготованими членами, і тому він спокійно дивиться в будучність, певний, що він буде тішитися на нових полях забезпечення таким самим поводженням, яким він тішиться на давних.

ЩО КОЖДИЙ ЧЛЕН ПОВИНЕН ЗНАТИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

ХТО ПРАВИТЬ УКРАЇНСЬКИМ НАРОДНИМ СОЮЗОМ.

Український Народний Союз належить до всіх членів Українського Народного Союзу, і тому правиться всіми членами Українського Народного Союзу.

Нові закони для правління Українського Народного Союзу постановляють представники членів, вибрані рівними голосами по відділах Українського Народного Союзу, та зібрані в головне законодавче тіло Українського Народного Союзу, що зветься головною конвенцією Українського Народного Союзу.

Закони та постанови конвенцій Українського Народного Союзу вводять в життя та виконують урядники Українського Народного Союзу, вибрані головною конвенцією Українського Народного Союзу. Головна конвенція рішає, чи урядники виконували закони Українського Народного Союзу.

Український Народний Союз се демократична організація, в якій управа належить до загалу членів, а справи рішаються так, як заявиться більшість членів Українського Народного Союзу.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА, ПОМЕРШІ В ЧАСІ ВІД 1-го ВЕРЕСНЯ 1924 Р. ДО 31-го СЕРПНЯ 1925 Р.

- Кундрій Іван, відділ 1., родився в селі Єгреш, повіт Земплин, Підкарпатська Україна, вступив до Українського Народного Союзу 29. падолиста 1903 р., помер 29-го січня 1925 р. проживши 53 літ.
- Хорошак Семен, в. 1., род. Богуша, Грибів, Галичина, вст. 1. вересня 1896. † 20. лютого 1925. проживши 56 літ.
- Шляхтич Пахомій, в. 1., род. Фльоринка, Грибів, Галичина, вст. 29. падолиста 1903. † 10. марта 1925. проживши 44 літ.
- Кручкович Гнат, в. 7., род. Родинка, Ліско, Галичина, вст. 29. падолиста 1901. † 28. вересня 1924. проживши 49 літ.
- Офча Франко, в. 7., род. Ядлова, Пільзно, Галичина, вст. 13. жовтня 1903. † 25. жовтня 1924. проживши 56 літ.
- Цьвйонкала Антін, в. 7., род. Гецилки дольні, Ліско, Галичина, вст. 30. вересня 1922. † 27. лютого 1925. проживши 39 літ.
- Нарадко Катерина, в. 9., род. Сливинця, Дубецько, Перемишль, Галичина, вст. 30. квітня 1923. † 14. мая 1925. проживши 30 літ.
- Лагуна Антін, в. 9., род. Вяжовниця, Ярослав, Галичина, вст. 30. червня 1916. † 8. червня 1925. проживши 44 літ.
- Петришин Андрій, в. 12., род. Смереківці, Горлиці, Галичина, вст. 31. жовтня 1922. † 13. марта 1925. проживши 35 літ.
- Трембач Олекса, в. 12., ур. Лося, Горлиці, Галичина, вст. 30. червня 1909 р. † 15. серпня 1925. проживши 43 літ.
- Спяк Ілько, в. 13., род. Луг, Горлиці, Галичина, вст. 30. червня 1914. † 21. падолиста 1924. проживши 40 літ.
- Гронер Йосиф, в. 14., род. Снятин, Галичина, вст. 28. лютого 1922. † 5. липня 1925. проживши 39 літ.
- Дзядик Марія, в. 18., род. Солотвина, Богородчани, Галичина, вст. 28. лютого 1919. † 10. марта 1925. проживши 40 літ.
- Гавчик Анна, в. 18., род. Понкна, Горлиці, Галичина, вст. 29. вересня 1913. † 10. вересня 1924. проживши 46.
- Чолій Стефан, в. 20., род. Негівці, Львів, Галичина, вст. 31. грудня 1924. † 14. січня 1925. проживши 42 літ.
- Городницький Семко, в. 20., род. Іванівка, Скалат, Галичина, вст. 31. липня 1918. † 30. січня 1925. проживши 40 літ.
- Андрейко Дмитро, в. 25., род. Романівка, Тереховля, Галичина, вст. 27. падолиста 1908. † 4. лютого 1925. проживши 55 літ.
- Гориняк Григорій, в. 27., род. Огладів, Радехів, Галичина, вст. 29. лютого 1924. † 2. серпня 1925. проживши 43 літ.
- Соха Антін, в. 28., род. Червона воля, Ярослав, Галичина, вст. 31. жовтня 1923. † 23. грудня 1924. проживши 32 літ.
- Чарний Іван, в. 28., род. Горопаш, Гідмеда, Прикарпатська Україна, вст. 29. падолиста 1916. † 28. марта 1925. проживши 27 літ.
- Похно Василь, в. 28., род. Лаляго, Бурецько, Прикарпатська Україна, вст. 31. грудня 1921. † 10. червня 1925. проживши 34 літ.
- Сторошка Тимко, в. 29., род. Завадка рим., Сянок, Галичина, вст. 15. лютого 1900. † 3. марта 1925. проживши 66 літ.
- Блишак Василь, від. 29., род. Радоцина, Сянік, Галичина, вст. 7. липня 1899. † 11. марта 1925. проживши 60 літ.
- Вдовяк Дмитро, в. 30., род. Лудинці, Сянік, Галичина, вст. 31. січня 1919. † 7. грудня 1924. проживши 46 літ.
- Омахель Кароль, в. 32., род. Кучирів малий, Чернівці, Буковина, вст. 30. грудня 1916. † 19. лютого 1925. проживши 40 літ.
- Зазуля Іван, в. 38., род. Вислочок, Сянік, Галичина, вст. 13. червня 1900. † в серпні 1925. проживши 67 літ.
- Ревега Назя, в. 42., род. Городок, Ліско, Галичина, вст. 30. квітня 1921. † 6. жовтня 1924. проживши 30 літ.

Пайончек Тома, в. 42., род. Шневульки, Жовква, Галичина, вст. 31. серпня 1921. † 3. січня 1925. проживши 44 літ.

Зелик Михайло, в. 43., род. Богаа, Перемишль, Галичина, вст. 30. падолиста 1915. † 13. січня 1925. проживши 41 літ.

Михалечко М. Мирон, в. 45., род. Борислав, Дрогобич, Галичина, вст. 31. грудня 1924. † 29. марта 1925. проживши 18 літ.

Тицяк Михайло, в. 45., род. Руське село, Перемишль, Галичина, вст. 31. липня 1913. † 2. серпня 1925. проживши 44 літ.

Венгрінович Юрій, в. 59., род. Ганівці, Рогатин, Галичина, вст. 31. мая 1923. † 16. марта 1925. проживши 52 літ.

Панько Михайло, в. 62., род. Веремін, Ліско, Галичина, вст. 30. червня 1916. † 2. січня 1925. проживши 47 літ.

Баранович Йосиф, в. 63., род. Яслиска, Сянік, Галичина, вст. 28. лютого 1920. † 8. грудня 1924. проживши 47 літ.

Юрків Дмитро, в. 63., род. Голодівці, Рудки, Галичина, вст. 31. грудня 1921. † 5. липня 1925. проживши 36 літ.

Мартинів Матвій, в. 69., род. Побереж, Жидачів, Галичина, вст. 28. жовтня 1905. † 30. жовтня 1924. проживши 62 літ.

Корпан Марія, в. 69., род. Підгайці, Галичина, вст. 17. лютого 1902. † 16. квітня 1925. Проживши 62 літ.

Чуправський Петро, в. 70., род. Сільце, Підгайці, Галичина, вст. 28. падолиста 1914. † 8. вересня 1924. проживши 44 літ.

Хомінський Еміліян, в. 70., род. Угнів, Рава Руська, Галичина, вст. 28. грудня 1910. † 12. марта 1925. проживши 54 літ.

Горбаль Ілько, в. 75., род. Глібовичі великі, Бібрка, Галичина, вст. 30. грудня 1908. † 6. марта 1925. проживши 60 літ.

Сдупецкий Остап, в. 75., род. Гусятичі, Стрий, Галичина, вст. 31. січня 1921. † 17. лютого 1925. проживши 55 літ.

Катеринюк Олекса, в. 76., род. Вербова, Підгайці, Галичина, вст. 24. січня 1912. † 10. падолиста 1924. проживши 38 літ.

Стахняк Марта, в. 77., род. Торки, Перемишль, Галичина, вст. 29. падолиста 1924. † 5. серпня 1925. проживши 33 літ.

Ковалевська Вікторія, в. 78., род. Голопушна, Новий Торг, Галичина, вст. 31. січня 1917. † 4. жовтня 1924. проживши 53 літ.

Бурик Михайло, в. 78., род. Шемупова, Сянік, Галичина, вст. 30. падолиста 1915. † 18. грудня 1924. проживши 35 літ.

Сьвідерський Стефан, в. 81., род. Романове село, Збараж, Галичина, вст. 31. липня 1916. † 8. падолиста 1924. проживши 35 літ.

Валага Іван, в. 81., род. аЗрванія, Підгайці, Галичина, вст. 30. падолиста 1915. † 26. грудня 1924. проживши 49 літ.

Новомлинський Іван, в. 85., род. Просівці, Збараж, Галичина, вст. 31. марта 1919. † 11. марта 1925. проживши 30 літ.

Макарик Стефан, в. 85., род. Глудно, Березів, Галичина, вст. 31. марта 1921. † 9. мая 1925. проживши 25 літ.

Івашина Андрій, в. 86., род. Волька мазовецька, Рава Руська, Галичина, вст. 31. мая 1923. † 7. марта 1925. проживши 42 літ.

Мандзюк Едвард, в. 94., род. Клівинці, Гусятин, Галичина, вст. 28. лютого 1925. † 16. червня 1925. проживши 28. літ.

Вовчак Григорій, в. 96., род. Люшнів, Броди, Галичина, вст. 31. жовтня 1912. † в серпні 1925. проживши 47 літ.

Яцишак Адам, в. 97., род. Росока вел., Новий Санч, Галичина, вст. 28. грудня 1900. † 26. падолиста 1924. проживши 46 літ.

Суайма Микола, в. 98., род. Криве, Скалат, Галичина, вст. 12. мая 1911. † 2. марта 1925. проживши 42 літ.

Гевчук Григорій, в. 98., род. Городиця, Скалат, Галичина, вст. 31. мая 1919. † 13. марта 1925. проживши 39 літ.

Рудко Марія, в. 99., род. Лозова, Тернопіль, Галичина, вст. 30. вересня 1915. † 16. грудня 1924. проживши 33 літ.

Крісто Клементин, в. 100., род. Воріно, Окріт, Македонія, вст. 31. мая 1923. † 13. грудня 1924. проживши 30 літ.

Савка Анастасія, в. 104., род. Долиби, Бібрка, Галичина, вст. 30. вересня 1918. † 28. лютого 1925. проживши 28. літ.

Пачканік Теодор, в. 104., род. Псена, Сянок, Галичина, вст. 26. марта 1912. † 22. січня 1925. проживши 40 літ.

Суханяч Іван, в. 106., род. Новиця, Гарлиці, Галичина, вст. 30. квітня 1922. † 15. липня 1925. проживши 48 літ.

Романчук Василь, в. 106., род. Поляни, Кросно, Галичина, вст. 27. червня 1913. † 11. серпня 1925. проживши 48 літ.

Витвицький Мирон, в. 110. род. Доброполе, Бучач, Галичина, вст. 31. січня 1925. † 29. червня 1925. проживши 39 літ.

Прокопенко Розалія, в. 112., род. Ляшки муровані, Старий Самбір, Галичина, вст. 28. лютого 1918. † 30. листопада 1924. проживши 30 літ.

Куйбіда Петро, в. 114., род. Букачівці, Рогатин, Галичина, вст. 31. липня 1917. † 11. грудня 1924. проживши 44 літ.

Навасилчак Марія, в. 114., род. Остров, Прикарпатська Україна, вст. 26. грудня 1909. † 14. січня 1925. проживши 54 літ.

Ярема Петро, в. 117., род. Микулинці, Тернопіль, Галичина, вст. 6. мая 1905. † 16. марта 1925. проживши 52 літ.

Гурляк Іван, в. 122., род. Жабінець, Гусятин, Галичина, вст. 30. серпня 1919. † 12. жовтня 1924. проживши 32 літ.

Коповальчик Іван, в. 127., род. Натівці зелені, Борщів, Галичина, вст. 27. лютого 1915. † 31. марта 1925. проживши 39 літ.

Гаталський Олекса, в. 130., род. Цюпле, Машльовська Чауси, Росія, вст. 30. марта 1918. † 7. червня 1925. проживши 38 літ.

Кунцьо Анна, в. 132., род. Вольча дізна, Старий Самбір, Галичина, вст. 31. марта 1919. † 1. липня 1925. проживши 30 літ.

Сорочап Григорій, в. 133., род. Збараж Галичина, вст. 2. січня 1910. † 8. лютого 1925. проживши 56 літ.

Шумейко Теодор, в. 133., род. Бірки великі, Тернопіль, Галичина, вст. 28. лютого 1919. † 1. квітня 1925. проживши 51 літ.

Голук Мілька, в. 140., род. Туря, Старий Самбір, Галичина, вст. 28. лютого 1919. † 7. серпня 1925. проживши 54 літ.

Кмита Максим, в. 143., род. Білий Камінь, Золочів, Галичина, вст. 31. серпня 1918. † 14. липня 1925. проживши 38 літ.

Федун Іван, в. 144., род. Жеребки Королівські, Скалат, Галичина, вст. 28. лютого 1918. † 25. мая 1925. проживши 50 літ.

Мороз Катерина, в. 151., род. Червона Воля, Ярослав, Галичина, вст. 31. серпня 1917. † 14. квітня 1925. проживши 30 літ.

Демків Юліан, в. 152., род. Посада Ліська, Ліско, Галичина, вст. 30. жовтня 1919. † 13. червня 1925. проживши 44 літ.

Мельник Анна, в. 155., род. Лудинці, Сянік, Галичина, вст. 31. мая 1923. † 27. мая 1925. проживши 39 літ.

Новак Юстина, в. 156., род. Березівці, Ліско, Галичина, вст. 31. грудня 1923. † 18. листопада 1924. проживши 30 літ.

Ремез Іван, в. 159., род. Букачівці, Рогатин, Галичина, вст. 28. лютого 1923. † 24. червня 1925. проживши 32 літ.

Ставничий Андрій, в. 160., род. Долиби, Бібрка, Галичина, вст. 18. мая 1907. † 30. червня 1925. проживши 60 літ.

Іжак Михайло, від. 169., род. Бетевка нижна, Турка, Галичина, вст. 31. мая 1924. † 26. серпня 1924. проживши 37 літ.

Лема Іван, від. 170., род. Виспа, Рогатин, Галичина, вст. 28. лютого 1912. † 29. грудня 1924. проживши 45 літ.

Сідлярчук Дмитро, від. 177. род. Снятиць Галичина, вст. 31. мая 1924. † 15. червня 1925. проживши 33 літ.

Парубій Анна, від. 193., род. Ясло, Галичина, вст. 28. лютого 1919. † 2. марта 1925. проживши 41 літ.

Дранута Гнат, від. 193., род. Різдвяни, Рогатин, Галичина, вст. 28. лютого 1919. † 4. серпня 1925. проживши 54 літ.

Берега Михайло, від. 197., род. Рогізно, Самбір, Галичина, вст. 31. серпня 1918. † 26. квітня 1925. проживши 46 літ.

Городник Петро, від. 198., род. Поділіці, Рудки, Галичина, вст. 30. листопада 1923. † 15. липня 1925. проживши 42 літ.

Тарбай Марія, від. 202., род. Бальківці, Прикарпатська Україна, вст. 31. грудня 1920. † 7. квітня 1925. проживши 43 літ.

Захарків Ілько, від. 206., род. Колодрівка, Скалат, Галичина, вст. 28. лютого 1921. † 3. квітня 1925. проживши 42 літ.

Янчинин Іван, від. 206., род. Саджавка, Скалат, Галичина, вст. 28. лютого 1923. † в серпні 1925. проживши 32 літ.

Куніцький Стефан, в. 206., род. Глиняни, Перемишляни, Галичина, вст. 18. квітня 1913. † 26. серпня 1925. проживши 39 літ.

Попіль Анна, від. 209., род. Ліщева горішна, Добромиль, Галичина, вст. 28. липня 1914. † 3. грудня 1924. проживши 48 літ.

Пізьо Михайло, від. 211., род. Підкамін, Рогатин, Галичина, вст. 30. липня 1924. † 30. жовтня 1924. проживши 39 літ.

Вишняк Михайло, від. 213., род. Григорів, Рогатин, Галичина, вст. 28. листопада 1908. † 14. листопада 1920. проживши 61 літ.

Мачуба Фелікс, від. 215., род. Підгайці, Галичина, вст. 25. жовтня 1902. † 17. січня 1925. проживши 59 літ.

Заверуха Іван, від. 217., род. Дібринова, Рогатин, Галичина, вст. 31. грудня 1915. † 13. листопада 1924. проживши 45 літ.

Бояновський Стефан, від. 217., род. Бабинець, Рогатин, Галичина, вст. 29. червня 1915.
† 27. грудня 1924. проживши 40 літ.

Луцишин Антін, від. 217., род. Доницька Рогатин, Галичина, вст. 31. марта 1922. † 25.
лютого 1925. проживши 40 літ.

Лотоцький Володислав, від. 217., род. Путятинші, Рогатин, Галичина, вст. 31. марта 1915.
† 1. квітня 1925. проживши 41 літ.

Глухан Михайло, від. 218., род. Лінина велика, Старий Самбір, Галичина, вст. 31. груд-
ня 1923. † 15. вересня 1924. проживши 30 літ.

Тронт Войгіх, від. 221., род. Білий беріг, Ланцут, Галичина, вст. 31. серпня 1910. † 16.
падолиста 1924. проживши 56 літ.

Дубас Василь Андрусів, від. 221., род. Дубаси, Золочів, Галичина, вст. 31. жовтня 1916.
† 11. червня 1925. проживши 39 літ.

Малишак Ілько, від. 223., род. Косторівці, Сянок, Галичина, вст. 29. лютого 1916. † 21.
січня 1925. проживши 45 літ.

о. Нестор Дмитрів, від. 227., род. Жеребки Королівські, Скалат, Галичина, вст. 23. лю-
того 1904. † 27. мая 1925. проживши 62 літ.

Тринда Казимир, від. 229., род. Вітебск, Польща, вст. 31. мая 1921. † 31. січня 1925.
проживши 33 літ.

Лощак Ілько, від. 230., род. Вищик зелений, Бучач, Галичина, вст. 31. жовтня 1918.
† 20. лютого 1925. проживши 34 літ.

Козоріз Йосиф, від. 233., род. Богородчани, Галичина, вст. 31. січня 1919. † 3. падо-
листа 1924. проживши 43 літ.

МкЛейн Анна, від. 234., род. Єлизабет, Н. Дж., Зл. Держави, вст. 28. лютого 1923.
† 14. червня 1925. проживши 20 літ.

Ачаль Марія, від. 239., род. Надмігаль, Земплин, Прикарпатська Україна, вст. 28. лип-
ня 1910. † 25. грудня 1924. проживши 58 літ.

Кушнір Прокіп, від. 239., род. Гугор, Стрий Галичина, вст. 24. марта 1909. † 3. липня
1925. проживши 45 літ.

Хрін Стефан, від. 242., род. Велике середнє, Ліско, Галичина, вст. 30. червня 1916.
† 17. жовтня 1924. проживши 36 літ.

Яцила Янко, від. 242., род. Осучан, Сянік, Галичина, вст. 31. марта 1921. † 10. марта
1925. проживши 49 літ.

Микитюк Стефан, від. 243., род. Хмільно, Радеків, Галичина, вст. 21. липня 1913. † 23.
вересня 1924. проживши 39 літ.

Тимуш Теодор, від. 243., род. Угерсько, Стрий, Галичина, вст. 30. падолиста 1920. † 19.
жовтня 1924. проживши 52 літ.

Нечай Василь, від. 243., род. Дмитрів, Радеків, Галичина, вст. 31. січня 1922. † 16. па-
долиста 1924. проживши 20 літ.

Горячий Стефан, від. 247., род. Рава Руська, Галичина, вст. 20. квітня 1909. † 15. лип-
ня 1925. проживши 49 літ.

Волянська Анна, від. 251., род. Березів, Старий Самбір, Галичина, вст. 30. червня 1923.
† 14. грудня 1924. проживши 31 літ.

Дранута Дмитро, від. 525., род. Букачівці, Рогатин, Галичина, вст. 30. падолиста 1915.
† 25. марта 1925. проживши 35 літ.

Макаровський Стефан, від. 266., род. Черемошнін, Золочів, Галичина, вст. 30. червня
1924. † 16. січня 1925. проживши 41 літ.

Білецька Вікторія, від. 267., род. Залісці, Зборів, Галичина, вст. 31. мая 1923. † 2. січ-
ня 1925. проживши 50 літ.

Улицький Кирило, від. 270., род. Корчів, Рава Руська, Галичина, вст. 29. квітня 1916.
† 29. жовтня 1924. проживши 43 літ.

Жельманович Семен, від. 271., род. Білий камінь, Золочів, Галичина, вст. 28. лютого
1923. † 5. січня 1925. проживши 44 літ.

Малиса Іван, від. 283., род. Настасів, Тернопіль, Галичина, вст. 30. падолиста 1908.
† 2. марта 1925. проживши 60 літ.

Квасниця Сенько, від. 293., род. Погоріліці, Перемишляни, Галичина, вст. 30. липня
1922. † 10. грудня 1924. проживши 47 літ.

Нечепор Розалія, від. 293., род. Ланки малі, Бібрка, Галичина, вст. 31. мая 1923. † 27.
марта 1925. проживши 40 літ.

Вейнерт Іван, від. 295., род. Любачів, Цішанів, Галичина, вст. 31. жовтня 1922. † 10.
серпня 1925. проживши 49 літ.

Згоба Андрій, від. 300., род. Шандровичі, Турка, Галичина, вст. 31. грудня 1915. † 15.
падолиста 1924. проживши 46 літ.

Мельник Василь, від. 301., род. Середпіля, Радеків, Галичина, вст. 21. липня 1913. † 11.
грудня 1924. проживши 41 літ.

Барикак Анна, від. 311., род. Надіїв, Долина, Галичина, вст. 30. вересня 1924. † 16.
квітня 1925. проживши 19 літ.

Британ Василь, від. 316., род. Насташин, Рогатин, Галичина, вст. 31. грудня 1924. † 28.
лютого 1925. проживши 48 літ.

Жарицька Гелина, від. 316., род. Конюшки, Рогатин, Галичина, вст. 31. жовтня 1923.
† 18. липня 1925. проживши 35 літ.

Качор Кирило, від. 324., род. Пізнанка гнила, Скалат, Галичина, вст. 31. грудня 1915.
 † 18. лютого 1925. проживши 35 літ.
 Сворень Василь, від. 326., род. Петриків, Тернопіль, Галичина, вст. 18. падолиста 1913.
 † в серпні 1925. проживши 43 літ.
 Ядчишин Текля, від. 338., род. Коростенко, Коросно, Галичина, вст. 28. лютого 1918.
 † 3. жовтня 1924. проживши 50 літ.
 Семенець Данило, в. 338., род. Тарнавці, Стрий, Галичина, вст. 31. мая 1913. † 8. мар-
 та 1925. проживши 50 літ.
 Цубикайло Василь, від. 341., род. Білич д., Старий Самбір, Галичина, вст. 14. падоли-
 ста 1912. † 6. грудня 1924. проживши 42 літ.
 Дутко Іван, в. 347., род. Поляни, Кросно, Галичина, вст. 29. падолиста 1919. † 16. жовт-
 ня 1924. проживши 55 літ.
 Волошин Петро, від. 354., род. Даровиці, Перемишль, Галичина, вст. 31. мая 1913. † 26.
 мая 1925. проживши 36 літ.
 Небожук Іван, від. 364., род. Мости великі, Жовква, Галичина, вст. 31. грудня 1918.
 † 27. лютого 1925. проживши 32 літ.
 Андрусинишн Теодор, від. 365., род. Богданівка, Скалат, Галичина, вст. 31. грудня 1920.
 † 23. жовтня 1924. проживши 44 літ.
 Яковина Григорій, від. 367., род. Мостищі, Калуш, Галичина, вст. 31. січня 1923. † 16.
 січня 1925. проживши 35 літ.
 Мельник Михайло, від. 367., род. Верхня, Калуш, Галичина, вст. 31. січня 1916. † 6. мая
 1925. проживши 55 літ.
 Лиса Марта, від. 370., род. Розсохівці, Підгайці, Галичина, вст. 31. марта 1921. † 6. мая
 1925. проживши 51 літ.
 Сорока Теодор, від. 384., род. Воля Мігалова, Ліско, Галичина, вст. 30. червня 1917.
 † 24. жовтня 1924. проживши 34 літ.
 Дмитриків Петро, від. 388., род. Билині малі, Самбір, Галичина, вст. 24. мая 1911. † 6.
 червня 1925. проживши 57 літ.
 Сташко Михайло, від. 396., род. Папортно, Добромиль, Галичина, вст. 31. грудня 1917.
 † 14. липня 1925. проживши 38 літ.

ВІЧНА ІМ ПАМ'ЯТЬ!

ДІТИ ЧЛЕНІВ У. Н. С. МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ

ПОМЕРШІ ВІД 1-го ВЕРЕСНЯ 1924. ДО 31-го СЕРПНЯ 1925.

Федьків Іван, від. 8., Йонкерс, Н. Й., вписаний 28-го лютого 1923. † 3-го червня 1925.
 проживши 4 роки.
 Гладка Стефанія, в. 27., Ньюарк, Н. Дж., вп. 28. лютого 1922. † 15. мая 1925. пр. 14 літ.
 Огарек Ізабеля, в. 31., Ст. Клейр, Па., вп. 24. серпня 1914. † 12. серпня 1925. пр. 12 р.
 Усик Григорій, в. 53., Пітсбург, Па., вп. 20. квітня 1918. † 7. липня 1925. пр. 8 р.
 Цибак Стефан, в. 62., Філяделфія, Па., вп. 30. падолиста 1921. † 10. жовтня 1924. пр. 4 р.
 Лушак Стефан, в. 70., Джерзи Сіті, Н. Дж., вп. 27. лютого 1916. † 27. падолиста 1924.
 пр. 17 літ.
 Крисоватий Йосиф, в. 81., Балтімор, Мд., вп. 30. падолиста 1923. † 7. падолиста 1924.
 пр. 2 р.
 Селевач Іван, в. 87., Ланкестер, Н. Й., вп. 30. падолиста 1923. † 28. липня 1925. пр. 4 р.
 Собіль Віктор, в. 96., Пітсбург, Па., вп. 30. марта 1920. † 24. січня 1925. пр. 7 р.
 Бабяк Юлія, в. 108., Лейквуд, О., вп. 31. марта 1925. † 18. липня 1925. пр. 2 р.
 Качараль Зофія, в. 142., Елизабет, Н. Дж., вп. 31. січня 1925. † 6. мая 1925. пр. 4 р.
 Ярема Стефанія, в. 147., Вілмінгтон, Дел., вп. 30. квітня 1918. † 3. марта 1925. пр. 11 р.
 Боднар Володимир, в. 172., Нью Йорк, Н. Й., вп. 30. квітня 1925. † 19. липня 1925. пр. 3 р.
 Рій Іван, в. 211., Стейплетон, Н. Й., вп. 30. квітня 1924. † 28. мая 1925. пр. 6 р.
 Павличкович Володимир, в. 213., Бейон, Н. Дж., вп. 25. квітня 1918. † 16. квітня 1925.
 пр. 12 р.
 Білият Йосифина, в. 218., Янгстайн, О., вп. 30. червня 1923. † 25. грудня 1924. пр. 5 р.
 Кавалькевич Іван, в. 223., Вілкс Бери, Па., вп. 26. лютого 1919. † 30. вересня 1924. пр. 8 р.
 Бобак Микола, в. 235., Росфорд, О., вп. 29. мая 1925. † 11. серпня 1925. пр. 3 р.
 Янсевич Микола, в. 243., В. Пулман, Ілл., вп. 31. марта 1924. † 29. серпня 1924. пр. 3 р.
 Качмар Іван, в. 247., Вілмінгтон, Дел., вп. 30. червня 1921. † 27. серпня 1925. пр. 9 р.
 Пелех Микола, в. 251., Клівленд, О., вп. 29. січня 1914. † 18. липня 1925. пр. 13 р.
 Яцків Василь, в. 270., Джерзи Сіті, Н. Дж., вп. 31. серпня 1921. † 8. грудня 1924. пр. 5 р.
 Ярмолик Василь, в. 324., Філяделфія, Па., вп. 31. мая 1923. † 15. вересня 1924. пр. 3 р.
 Менда Марія, в. 342., Картерет, Н. Дж., вп. 31. марта 1924. † 31. серпня 1925. пр. 2 р.
 Луцишин Стефан, в. 363., Оліен, Н. Й., вп. 4. січня 1919. † 15. жовтня 1924. пр. 8 р.
 Кохан Катерина, в. 385., Мінеаполіс, Мін., вп. 31. грудня 1924. † 28. липня 1925. пр. 8 р.

ВІЧНА ІМ ПАМ'ЯТЬ!

ПРОГОЛОШЕННЯ ПЕРШОГО УНІВЕРСАЛУ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ У КИЇВІ.

УДИТЬ, шумить преславний Київ. Згуки пісень волі українського народу ллються радісним гимном, що кличе увесь нарід проснутися від довгого сну і одностайно стати до боротьби за волю України.

То не гамір гвалту московської чорносотенної раті чується на вулицях українського серця — Київа.

То не свист московської козацької нагайки пронизує повітря в душі українського народу — старім Київі.

То не салдатські московські пісні побідно лунають в українській святині — святім Київі.

Ні.

То заливають увесь Київ згуки мови його рідного народу, що послав до нього своїх вибранців, своїх представників, аби вони скинули рештки московських пут та викували волю воскреслій Україні.

Були тут посланці від свідомих інтелігентних верств українського на-

роду, від робітників на полі його культурного, духового і національного відродження.

Були тут представники від самого ґрунту українського народу, від його славного чорнозему — від українського селянина.

Були тут представники від свідомого українського робітника усіх галузей праці.

Були тут представники від могутньої української кооперації, що добробут свого народу ставила засадою своєї праці.

Були тут представники від місцевих самоврядувань, різних національних організацій і партій.

Всі вони лишили тут своїх вибранців, які створили український національний парламента — Українську Центральну Раду.

І тепер, уже вдруге зіхались представники цвіту української нації, що в ці святочні дні пробудження

українського народу несуть тяжкий хрест сірого лицаря-вояка.

Приїхали вони до Київа, з наказом від сірої вояцької української маси, покласти останній, але твердий як кістяк, камінь на завершення будови фундаменту розкріпощення українського народу з московської неволі.

II.

Улиця князя Володимира, сонця України, шуміла, гуділа, мов пасіка підчас роювання бджіл.

Тут, майже проти помешкання Української Центральної Ради, в оперному театрі, відбувався другий Всеукраїнський Військовий Зїзд, заборонений російським військовим міністром, фетишом російського революційного народу, А. Керенським.

Заборона та ще більше сприяла успіхови скликання зїзду, бо вона із завязаного викресала вогонь. Українське вояцтво стрінуло її як визов Москалями до нового бою і визов той воно приняло із запалом та перемогло, піславши до Київа делегатів зі всіх частин фронту і просторів бувшої російської імперії.

Прибули до Київа делегати від українських вояків з фронту від Балтійського і до Чорного моря, від вояків далекого турецького фронту, аж із частин військових, що були біля Мезопотамії, Афганістану, Персії, від залог з найдалших закутків Сибіру, Далекого Сходу, Туркестану.

Прибуло їх на зїзд понад дві тисячі представників двох мільйонів вояків Українців, аби тут виробити та ствердити основи української військової політики, головне організації Української Національної Армії, та своїм авторитетом підперти працю Української Центральної Ради.

III.

Робота зїзду підходила до кінця, коли на вечірньому засіданню прийшов від Центральної Ради В. У. Винниченко і приніс нам ті переживання, той момент піднесеного молитвенного почуття, якого ніщо і ніколи не зможе вирвати з пам'яті, бо такі почування, такі хвилини людина може пережити лише один раз на своєму віку.

Пролунав дзвінкий і виразний голос, але трохи схвильований, головуючого на засіданню зїзду:

Товариші! Просіть вас вислухати проект Універсалу Української Центральної Ради до народу українського!

І мертва тиша опанувала величезними зборами.

Здавалось, що чуєш, як тисячі сердець зливаються в один могутній ритм. Здавалось, що чуєш, як вони починають битися все скорше і скорше, хвилюючись від якоїсь солодкої, солодкої, великої, великої невідомости чогось прекрасного майбутнього, чогось святого.

Поважно, спокійно, урочисто, піднесено і виразно залунали в замерлій галі, що вся перетворилася в один притихший слух, з уст Винниченка перші слова Універсалу:

— Народе Український. Народе селян, робітників, трудящого люду...

І всі присутні, немов від удару електричної іскри, підвелись із своїх місць та в камінному оціпінню замерли, слухаючи святі, дорогі для них слова.

Все більше і більше відчувається в голосі Винниченка піднесена урочистість; все більше відчувається в його голосі те велике внутрішнє хвилювання, що він самий переживає, і яке охопило всіх присутніх.

Слова пливуть, пливуть, захоплюють всіх усе більше та більше і перетворюють їх почуття в молитвенний екстаз одної трьохтисячної душі...

Я стаяв біля президії, на кону, і бачив перед собою всіх членів зїзду і тих, що прийшли послухати зїзд, виповнивши до неможливого всю величезну салю театру.

Видно мені було, як то у одного то в другого вояка, що нераз дивилися сміло смерті просто у вічі, починало щось блищати на щоках і вони потихенько зганяли його рукою з їх загорілих обвітрянних облич. Такі блискучі точки чим далі тим більш почали з'являтися на обличах, не минаючи нікого: ні молоденьких делегатів, ні старих, уквітчаних всіми відзнаками боєвих нагород, хоробрих рубак.

І коли уже чулися слова: — Однині самі будемо творити наше життя! — увесь зїзд, в екстазі радісних почувань, плакав і плакав молитвеними слізми благоговійности перед великою подією воскресення нації.

Один з членів президії І. Гаврилюк, чутлива людина, не витримав нахлинувшись переживань, упав біля столу на коліна і ридючи в істериці, почав битись головою об стіл. Його виводять за лаштунки, а там у галі відбувається теж саме: виводять все частіше людей кремезних дубів, які перший раз може в житті не тільки пізнали, що таке істерика, але й почули це слово...

Універсал прочитано.

Усі присутні в галі делегати, публіка, кореспонденти і т. д. падають, як один чоловік на коліна і з їх ридяючих грудий несеться могутній урочистий молитвенний спів: — Як умру.. І вражою, злою кровю волю окропіте!

На кону, перед столом президії, появилася білий як сніг кобзар і почав

співати думу. Хоч це й був високий порив його, порив теж найбільшого проявлення ним своїх почувань, він всетаки вносив дисонанс в ті переживання, які опанували всіми, і мною зокрема, а тому я поспішив вийти скорше на улицу, тим більш, що треба було нести в друкарню текст Універсалу. І я хотів залишитись сам на сам зі своїм молитвеним настроєм душі.

Хотілось, щоб ці переживання тягнулись як можна довше; аби не відчувати знову сірої, холодної дійсности.

Давши Універсал до друкарні, я опинився сам на вулиці. Була тиха ніч. Я несвідомо прийшов на Софійську площу до пам'ятника Богдана Хмельницького, аби там продовжити свою молитву-екстаз.

В ту ніч я прочитав в пам'ятнику те, чого раніше ніколи не читав. Я прочитав у ньому заповіт Великого Гетьмана.

Я зрозумів, що скеля, на котрій стоїть могутня постать коня з таким же могутнім їздцем-гетьманом, се ті події, се той широкий міцний шлях, на який гетьман могутньою своєю рукою напрямив Україну до життя вперед, у височінь, але шлях цей несподівано обірвався...

Кінь то Україна, всією могутньою, красивою постаттю рветься туди вперед, не бачучи прірви, але гетьман могутньою рукою спинив її рух, і страшною силою своєї руки звернув її голову в бік, туди, на той бік Дніпра. Голову коня нахилив, алеж уся постать коня у великому напруженню таки держиться в напрямку свого первісного руху.

На обличчю гетьмана я вчитав глибокий, глибокий біль душі, безмірно глибоке страждання, яке крізь риси суворого, героїчного облича його проривається назовні. Чоло його не по-

вернуте туди, на той бік. Воно не звернуте як у людини, яка в певнім напрямку, в певній точці бачить те радісне щастя, до якого вона лине. Ні. Воно відвернуте звідти, бо очі його не хочуть бачити того, що там чекає його і тільки холодний розум, розум і воля, що міг проявити лише наперекір його почуванням і бажанням усієї України, повернули булаву на той бік Дніпра, туди, в бік невідомої далекої, далекої і чужої Московщини.

І мені здавалося, в нічній сутіні, що гетьманська булава почала повертатися вперед в напрямку бігу коня і що рука гетьмана випростовується і більше не спиняє могутнього коня. І здавалося, що він зараз, здригнувшись з новою силою полине вперед, своїм вільним широким шляхом...

А в ухах все лунають слова: — Народе України. — Хочеться кричати, та так кричати, щоб увесь світ почув: — Народе! Ти вже воскрес. Уже воскресла Україна!!

Ніхто тоді не знав, чи для життя, чи для боротьби воскресла Україна.

Здавалось, що ніщо не зможе порушити і знівечити краси її відродження.

*
* *
*

На другий день надзвичайно урочисто, при зборах війська і народу в декільки сот тисяч, що щільно заповнив усю Софійську площу і всі ближні вулиці, під згуки велитнядзвона „Рафаїла”, був прочитаний народови, членами ради, в різних місцях одночасно, Перший Універсал Української Центральної Ради, до Народу Українського на Україні і поза Україною сущого.

Вразливо звучало кожне слово Універсалу і мов горячою краплею пройшло мало кожного, хто чув його.

Прочитали останні слова Універсалу і увесь нарід, як один падає навколішки і з сотень тисяч грудей чується молитвенний спів святого заповіта українського Титана-Пророка. Ридаючи, на вколішках, увесь нарід співає „Заповіт”. Ця велика хвилина відкрила уста і всім тим, в яких вони були по рабськи неволені сотки років. Співали Заповіт десятки тисяч народу, що до того тільки чули, що серед Українців є такий. Співали його без слів, не знаючи їх, але відчуваючи силу їх святости і краси; співали лише мелодію, злившись в екстазі в одну монолітну масу, славлячи велику і святу хвилину.

Останній день Великого Свята Революції України був урочисто відсвяткований.

Наступали грізні, тяжкі, криваві часи. І не забарилась пролитися перша пореволюційна українська кров, коли в Києві московськими кирасірами був розстріляний Перший Український полк Імени Гетьмана Богдана Хмельницького.

IV.

Проголошення першого Універсалу Центральної Ради викликало з початку переляк і здивовання серед всіх московських кол на Україні і поза Україною. Опамятавшись, вони почали спільно, але мотивуючи різно і різними тактичними поступованнями вести шалену боротьбу проти „Отделенія України от Расеї.”

Російська чорна сотня з першого дня революції на Україні розпочала свою отверту боротьбу проти українського національного руху. Агенти московської контр-революції працювали скрізь на Україні в різних офіційних установах і сміло, вітверто вели боротьбу з українством, а тим

і з самою революцією „во імя недопущенія разрушенія єдинства великой Россіі”. Під таким гаслом вони могли розвинути свою діяльність на Україні у всій ширині цілком легально, бо російська демократія, російські революційні партії, в чиїх руках знаходилась доля революції, теж вели це менше безпощадну боротьбу з усіми „сепаратистичними тенденціями”, теж „во імя великой, магучей неделимой Россіі”. (Слова „вождя” руської революції Керенського) та в імя збереження „єдиного революціонного фронту”. Спільність гасла першого тісно сполучили акцію на Україні проти українства, яку провадила російська чорна сотня і російська революційна демократія.

Сталося те, що на Україні усі Москалі йшли разом рука в руку, рамено в рамено, дійсно єдиним фронтом проти автономічних змагань України зокрема, і всіх народів бувшої Росії взагалі. Вчорашній жандарм, царський охраннык, пристав, член „Союзу Руських Людей” і вчорашній політичний каторжанин, нельояльний член „революційної партії” і т. д. пішли отверто разом на тих, що „разрушають великую Рассею”.

В самім Києві проти Центральної Ради вели шалену нестриману агітацію всі російські революційно-демократичні організації, а особливо „Совет салдатських і рабочих депутатов”, де керуючу роллю відігравали російські соціялісти-революціонери та соціял-демократи, а большевики ще були в меншості і ніякого впливу не мали.

З приводу універсалу відбулося спеціальне обєднане засідання київських організацій (московських) 29 червня, на якому всі представники російської революційної демократії і жидівства в Києві висловились проти

Універсалу, і згодом видали відозву до населення України, проти Універсалу Української Центральної Ради.

По всіх містах України, як відомо цілком зросійщених, відразу стала активніша агітація руссо-центристів проти Центральної Ради і взагалі проти всього українського національного руху. Московські чорносотенці, в тісній спілці з російськими соціялістами і демократією пішли ще дальше і розпочали зовсім отверту боротьбу з українським культурним рухом, з українською мовою, і навіть з фактом існування українського народу, окремого від московського.

З цією метою вони позасновували різні організації, общества, як напр. „Ов-о Югоросов”, Общество імени Гоголя і т. д.

Ідеологами чорносотенної боротьби проти українського національного руху були „землячки” В. Шульгін, Савенко та другі, а фортецею — Київський Університет, збудований Царем Миколаєм Першим, із спеціальним завданням русифікації України.

Ідеологами проти-української боротьби російської революційної демократії на Україні були обласні та місцеві їх партійні комітети й організації, що не тільки виконували директиви своїх Центральних Комітетів з Петербурга, але й проявила власну ініціативу, відповідно до місцевих обставин. Фортецями цієї псевдо-демократії, з яких вона робила напади і вела систематичну боротьбу з українським політичним і національним рухом, були різні загально-російські революційні організації, комітети, совети тощо. Всі вони пробували організувати масові протести проти політики Центральної Ради і її Універсалу. Таких протестів було коло сотки, що робились виключно російськими ор-

ганізаціями, котрі нічого спільного і жадного органічного звязку з Україною і її народом не мали. Тому вони непомітно затонули у морі привітань, висловів, подяк, обіцянок активної підтримки політики Центральної Ради, що весь час надходили від населення українського на Україні і поза Україною суцього до Києва.

На заклик жертвувати на національний Фонд, відкликнулася вся Україна і майже усі земства та значна кількість міських самоврядувань, зробили асигновання для матеріальної підтримки Центральної Ради.

Остаточно провалившись в боротьбі, такби мовити, „общественностю”, Росіяне більш інтензивно стали вести ту-ж боротьбу, користуючись місцевими органами центральної всеросійської влади, що з царських перемінили свої шільди на революційні, остаючись тими-ж по завданню і внутрішній ідеології як і дореволюційні. Тому цілком природно, що центр такої боротьби на Україні мусів бути в бувшому Генерал-Губернаторстві Південно-Західного краю, себто в руках командуючого військами Київської військової округи, нового генерал-губернатора російського соціаліста-революціонера полковника К. Оберучева.

Отже усе формальне і навіть ідейне керування такою боротьбою перейшло до командуючого Київською Вій-

ськовою Округою та його політичного комісаря, українського ренегата, що прилюдно заявляв про своє ренегатство ще на перших всеросійських ріжних зборах, запобігаючи ласки Москалів, російського соціал-демократа Кірієнка.

Першим реальним наслідком такої боротьби округи з українством було стягнення до околиць Києва різних козацьких полків і розташування в самому Києві Кирасирського Полка імені вдови-Цариці Марії, відомою своєю ненавистю до революції і вірного „Царю і Отечеству”. В той же час висилка на фронт з Києва самотнього регулярного там українського полка Богдана Хмельницького і ростріл його кирасирами в Києві на посту Волинському був реальний крок до подавлення українського сепаратизму.

Часи кривавої боротьби України за своє визволення почалися тою невинною кровю.

Розкрилася ще одна кривава сторінка української визвольної боротьби, а за нею потягнулись десятки, тисячки, десятки тисяч таких сторінок, і невідомо коли вони будуть перейдені українським народом.

Невідомо, коли ще раз залунають пісні визволеного українського народу. А залунають, аби вже ніколи не вмірати.

В. Кедровський.

О. ОЛЕСЬ.

ВІРЮ ГОРЯЧЕ.

Дивлюсь на пройдену дорогу,
І гнів і жаль мене пече...
Але у нашу перемогу
Усе я вірю горяче.

Як завтра день угледять люде,
Як зійде сонце золоте,
Так Україна жити буде,
Так наша мрія процвіте.

УКРАЇНА.

Територія України.

А ОСНОВІ обчислень д-ра Степана Рудницького, д-ра Степана Томашівського і д-ра Зенона Кузелі виходить, що етнографічна територія України, себто суцільний простір землі, на якій український нарід живе в більшості, виносить 905,000 квадратних кілометрів, або біля 350,000 американських квадратних миль (сім разів стільки що стейт Нью Йорк, який має майже 50,000 квадратних миль).

Ся територія сягає від Низкого Бескида в Карпатах на заході по Кавказ на сході, і від ріки Припеті на півночі до Чорного моря на полудні.

Україна простором по Росії найбільша в Європі (Європейська Росія, або Московщина, тричі така велика простором як Україна).

Населення України.

Згадані українські учені обчислюють, що на суцільній українській тери-

торії було в 1914 році 51,250,000 населення; в сьому числі:

Українців	36,605,000	або	71.3%
Москалів	6,384,000	„	12.5%
Жидів	3,884,000	„	7.5%
Поляків	1,449,000	„	2.8%
Німців	975,000	„	1.9%

Решта припадала на незначні меншости.

Так представлявся стан населення України в 1914 році, а як же виглядає тепер?

Прородний приріст української людности в нормальних часах виносив $1\frac{1}{2}$ до 3% річно. Колиб не було війни, руїни і голоду на Україні, то якби числити лиш по 2% приросту, то сьогодня було-б на Україні до 45,000,000 українського населення. Але коли відчислити на страти ізза війни, руїни і голоду до 10,000,000, то можна прийняти, що тепер на суцільній українській території живе до 35,000,000 Українців. З того 27,000,000 на радянській Україні і поза її межами під со-

ветською Росією; 7,000,000 під Польщею; 750,000 під Румунією і 450,000 при Чехо-Словаччині.

Назва України.

Українські історики в останніх роках займались назвою України. Вони виказали на основі старих історичних описів і карт (мап), що назва Україна майже таксамо давня як назва Русь, та що обі назви вже від многих століть мали тотожне значінне.

В Іпатській літописи (з 1450 р.) є назва Україна замість Русь під роками 1187, 1189, 1213, 1268, 1280, 1282. В сій літописі навіть про Галичину згадується під роком 1189 яко про Україну Галицьку. (Там описується, що на запрошенне Галичан приїхав „к Україні Галичской” князь Ростислав із Смоленска княжити в Галичі).

Також багато інших історичних описів з давніх часів подає назву України замість Руси. Навіть на давніх картах (мапах) італійських, французьких, англійських, німецьких і голяндських, починаючи від 16-ого століття, є назва Україна в значінню Русь.

Професор Сергій Шелухин вказує, що назва Україна не прийшла від чужинців, але вона своєрідна, українська, надана рідному краєви українським народом, в значінню: край, земля, держава.

Він подає м. і. за Михайлом Максимовичем отсей уступ з народньої думи про похід Наливайка в 1596 році проти Жолківського:

Ой у нашій славній **Україні**
Бували колись престрашніі злигодні, бездольніі
[Години,

Бували й мори й війсковії чвари;
Ніхто **Українців** не рятував,
Ніхто за них Богові молитов не посилав,
Тільки Бог святий знав, що він думав-гадав,
Як незгоднини на **українську** землю посилав.

Відтак назву Україна нарід богато оспівав в козацьких думах і народніх піснях, а тепер вона вже загально прийнята не тільки Українцями але й цілим світом, навіть ворогами України.

Назва Русь осталась тепер тільки в Московщині (Русь, Русский) і на Білоруси.

Події з історії України.

Київська Русь, 800—1240.

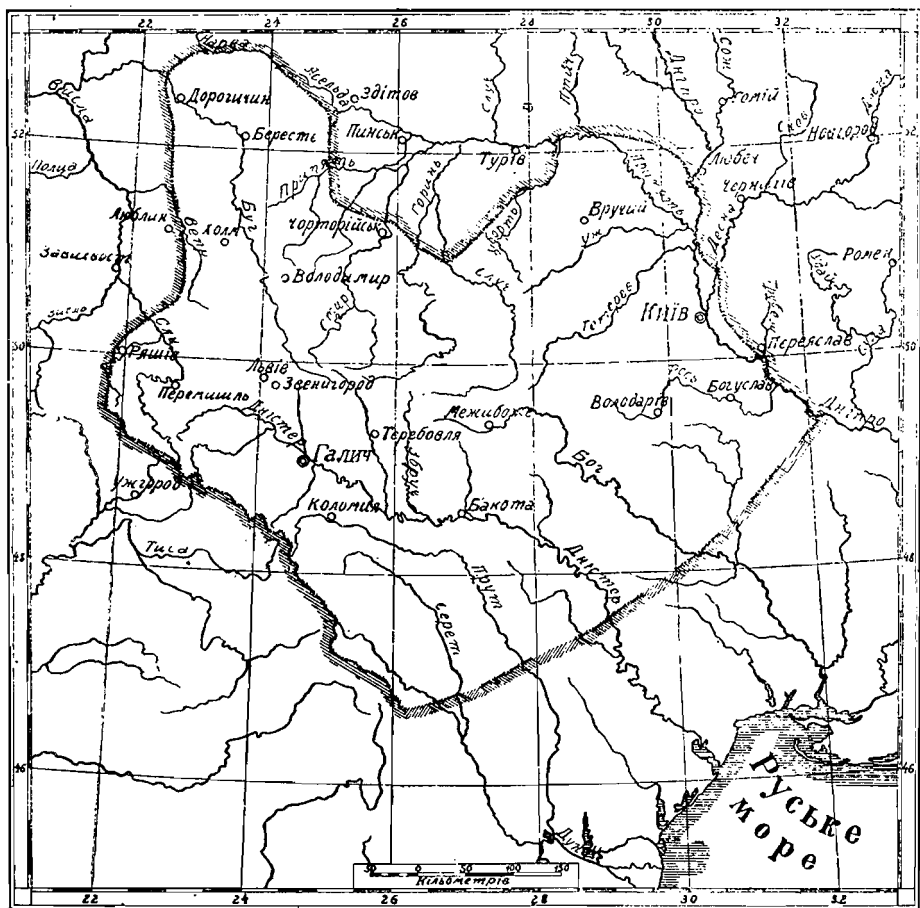
В перших століттях по Христі вже були поселились Славяни у Східній Європі.

При кінці 4-ого століття прийшли з Азії до Європи Гуни; побили Готів на чорноморських степах та виперли їх на захід. Тоді Славяни розійшлись і одна їх частина осіла над Дніпром і Дністром. Були се племена: Сіверяни, Поляни, Деревляни, Уличі, Тиверці і Дуліби. Сі племена мали своїх князів і дали початок одному українському народови. Тоді вже був Київ, який побудували над Дніпром Поляни. Туди прийшли були з Азії Хозари, які запанували були на Київщині.

Коло 800-ого року приїхали човнами Дніпром до Києва вояки-купці із Скандинавії; побили Хозарів і запанували в Києві. Вони звались Варяги-Руси. Поволи заволоділи вони над усіми племенами над Дніпром і Дністром і стали князями в Києві. Від них пійшла назва Русь.

В історії відомі перші князі з варяжського роду, Аскольд і Дир. Про них згадується, що у 860-ому році ходили походом на грецьке місто Царгород. З того часу і Чорне море, за яким лежить Царгород, названо було Руським морем.

Князь Олег (907—914) також ходив на Царгород.

**ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА
ЗА РОМАНА І ДАНИЛА (XIII СТ.)**

Іван Франко.

ОСЕНЮ В ГАЛИЧИНІ.

Ой йдуть, йдуть тумани
Наддністровими лугами,
Наче військо з хоругвами,
А передом отамани.
Сурми боеві не грають,
І нащирники не дзвонять,
Тільки смуток навівають,
Верби віття низом клонять.
Тільки в мраці тохнуть села
І уява мари плодить;
Тільки думка невесела,
Мов жабрак по душах ходить.

Іван Франко.

МУСИТЬ ПЛУГ КВІТКИ РВАТИ.

Я не жалуюсь на тебе, доле.
Добре ти всла мене, мов мати.
Таж, де хліб має родити поле,
Мусить плуг квітки з коріннем рвати.
Важко плуг скрипить у чорній скибі,
І квітки зітхають у сконанню...
Серце рвесь, уста німі, мов риби,
І душа вглубляєсь в люту рану.
А ти йдеш з сівнею й тихо сієш
В чорні скиби й незарослі рани
Нове сімя і нові надії,
І вдихуєш дух життя румяний.

Відтак панував в Києві князь Ігор, син Рурика, і від нього пійшла назва роду Руриковичів. Він панував від 914-ого до 946-ого року. Убили його Деревляни. Опісля володіла його жінка Ольга (946—860), яка прийняла християнство. По смерті Ольги княжив у Києві її син Святослав (960—972), який був ще поганином. Він зруйнував над Волгою царство Хозарів (які туди зайшли з Азії, таксамо як і передше до Києва).

По його смерті засів на київському престолі його син Володимир Великий (979—1015). Він охрестив Русь в 988 році.

Опісля княжив у Києві його син Ярослав Мудрий (1019—1054). Він перший освободив Галичину з польського наїзду і звелів списати перші українські права під назвою Руськая Правда.

Перед смертю він поділив своє князівство між 6 синів, а найстаршого Ізяслава назначив київським князем на воє місце. Брати не хотіли його слухати і прогнали з Києва. Внук Ярослава, Володимир Мономах (1113—1125) старався наново об'єднати Русь під одною київською владою.

Ізза незгоди між удільними князями настала на Україні анархія. З того користали сусіди, Половці, Москалі і Поляки, і нападали на українські землі та нищили їх.

З початком 13-ого століття прийшли ще на Україну з Азії Татари. Вони побити вперше руських князів над рікою Калкою коло Азовського моря, а в 1240 році знищили Київ. Тоді упало київське князівство і було під владою Татарів.

Галицька Русь, 1054—1340.

Ще 100 літ довше удержалась Галицько-Володимирська держава.

По смерті Ярослава Мудрого на західних землях повстало два князівства: Галицьке і Володимирське.

В Галичині від 1084 року княжили три брати Ростиславичі: Рурик, Володар і Василько. Вони оборонили галицьку землю від Поляків і Мадярів.

Пізнійше князь Володимирко назначив столицею місто Галич над Дністром і зробив Галичину могутньою державою. Його син Ярослав Осмомисл поширив границю Галичини аж по Дунай. Там заложив місто Малий Галич (тепер Галац в Румунії).

Тоді у Володимирі на Волині княжив Роман. Він прогнав нездарних князів з Галича і злучив Галичину з Волиню в одну Галицько-Володимирську державу в 1200 році.

Князь Роман володів від 1200 до 1205 року.

Його син Данило правив від 1205 до 1264 року. Він мусів багато воювати проти Поляків і Мадярів. Для оборони перед наїздами Татарів збудував Львів у Галичині і Холм на Холмщині. В 1253 році Данило коронувався в Дорогичині (на Підляшші) на короля короною, яку прислав йому римський папа. Тіло Данила похоронено в катедрі в Холмі.

Відтак володіли в Галицько-Володимирській державі Лев і Юрій. Вони здобули були від Польщі Люблин (на захід від Холмщини) і Закарпатську Русь від Мадярів.

Останнім галицьким князем був Юрій II., котрий помер в 1340 році.

Тоді нападали на Галичину Поляки і завоювали її в 1387 році.

Україна під Литвою і Польщею.

Зпід татарської окупації загорнули київську Русь під свою владу в 14-ому столітті литовські князі, котрі збудували свою столицю у Вильні. Вони

приняли від Русі християнство, а навіть мову писменну і науку. З Русю жили дуже приязно і по людяному і вінчали своїх князів з дочками руських удільних князів (які за Татарів признавали татарську верховну владу, а відтак литовську).

Коли польський король Казимир напав на Галичину, він хотів захопити теж під свою владу Волинь і Поділля, які признавали литовську зверхність. Ізза тих земель счинилась литовсько-польська війна, по якій Казимир задержав Галичину і західну Волинь з містом Володимиром.

Польща доразу взялась польщити Галичину, але ще оставила там українського старосту (замість польського воеводи) аж до 1432 року, а також українські уряди по більших містах. Та спровола вона взялась до українських міст і насправляла туди цілі маси чужинців.

Проти захоплення Галичини Польщею протестував угорський король Людвик і застеріг право Угорщини до сього краю в 4 умовах (з 1329, 1350, 1364 і 1369 року).

Міжтим литовсько-українська держава щораз ставалась більше українською. Колиж в 1386 році литовський великий князь Ягайло оженився з польською королевою Ядвігою, він коронувався на короля в Кракові і прилучив до Польщі Литву і Русь (київську). Та проти сього союзу виступив син Кейстута Витовт. Ягайло уступив Витовтові і віддав йому в 1392 році Литву з Русю, тільки під своєю зверхною владою.

Ягайло перший зачав православних Литовців навертати на католицизм.

В 1410 році Ягайло і Витовт побили німецьких хрестоносців під Грунвальдом. Побіду осягнули київські і галицькі, а також литовські війська.

Останнім з роду Ягайлонів був на польському престолі Жигмонт II Август. Він не мав дітей і тому польська шляхта боялась, що по його смерті відпаде Литва з Русю від Польщі і тому устроїла в 1569 році в Любліні унію, в якій „навіки” прилучено до Польщі Литву і Русь.

Відтоді зачалось насильне польщення Литви і Русі. Польська шляхта захоплювала там землі і заводила панщину, яка вже була в Польщі від 1374 р.

Козацька доба.

В боротьбі проти Татар, Турків, Польщі, виросла на Україні кляса вільного військового лицарства — козацтва. Воно взялось до самооборони України головно перед Татарами, які поселились були на степах в південній Україні, а перед якими України не боронила Польща, хотяй там панувала на основі унії з Литвою. Козацтво осідало біля Дніпрових порогів. Козаки там створили своє військо і свою військову державу. Вони спершу обороняли і Польщу перед Татарами і Турками, але перегодом зачали війни і проти Польщі. Польща перші повстання козаків проти неї здусила. Але коли козаки вибрали гетьманом галицького Українця, визначного організатора та войовника Петра Конашевича Сагайдачного (1614—1622), котрий побив велику турецьку армію під Хотином (в теперішній північній, українській часті Бесарабії), мусіла признати силу українського козацтва.

В 1625 році бився з Поляками козацький гетьман Жмайло, а в 1630 гетьман Тарас Федорович. В 1635 році Іван Сулима зруйнував польську фортецю Кодак на Дніпрі.

В 1637 і 1638 році було кілька козацьких повстань проти Польщі, але

Поляки побідили і піддали козацтво під свою владу. Десять літ було українське козацтво в польській неволі.

В 1648 повстали знову козаки проти Польщі під проводом свого гетьмана Богдана Хмельницького. З ним стало усе козацтво, навіть наємне козацтво, що було у польських панів, а також і всі маси селянства, яке хотіло визволитись з польської панщини.

Хмельницький воював з Польщею 6 літ. Побивши Польщу, зєдинив Україну (республіку) з царською монархією Московщиною умовою в Переяславі в 1654 році.

Москалі обіцяли Хмельницькому відбити зпід Польщі і Західну Україну (Галичину) і дали йому поміч в 1655 році, коли він виправився під Львів. Одначе Хмельницький, побачивши віроломність Москалів, не дуже побивався за приєднання Львова і навіть посилав свого генерального писаря Івана Виговського до львівських міщан, щоб не піддались.

На старі літа Хмельницький думав про розлуку з Московщиною і шукав союзників, але помер передчасно в 1657 році (27-ого липня), не здійснивши свого пляну.

По смерті Хмельницького козаки віддали гетьманську булаву Іванови Виговському (1657—1659). Він хотів заключити союз з Польщею і підписав з нею договір в Гадячі в 1658 році, на основі якої Україна мала бути самостійною республікою, але признавати зверхню владь польського короля. Він і зачав війну проти Москви; побив її; але селянство не хотіло Польщі і збунтувалось та кинулось до повстань. За се обвинувачували Поляки Виговського і в 1664 році розстріляли свого союзника у Варшаві.

По Виговським гетьманував другий син Хмельницького Юрась Хмельниченко (1659—1663).

Двох гетьманів.

В 1663 році українська гетьманська держава розпалась на дві часті: Правобережну (на захід від Дніпра) і Лівобережну (на схід від Дніпра). На правобережній Україні гетьманував спершу Павло Тетеря (1663—1665); відтак Петро Дорошенко (1665—1676), котрий заключив був союз з Туреччиною. Він ходив 1672 року освободжувати Галичину і в мирі під Бучачем добув від Польщі Поділлі.

В 1667 році Росія і Польща поділили між себе Україну Андрусівським договором.

На Лівобережній Україні гетьманував спершу Іван Брюховецький (1663—1668); відтак Дам'ян Многогрішний (3 роки); потому Іван Самійлович (1672—1687), а далі Іван Мазепа (1672—1709). Він робив заходи, щоби злучити Правобережну Україну з Лівобережною, а вкінці хотів увільнити Україну з московського ярма і злучився із шведським королем Карлом проти російського царя Петра Великого. Але в бою під Полтавою в 1709 році програв війну, бо селянство його не підперло, а навіть забунтувало проти нього.

Тоді цар Петро страшно нищив українське козацтво і установив в 1722 році в Глухові, тодішній столиці Лівобічної України, „Малоросійську Колегію”, яка мала владь над гетьманом.

На місце Мазепи, котрий утік в Туреччину, вибрано гетьманом Лівобережної України Пилипа Орлика (1709—1710).

Відтак гетьманували ще під царями гетьмани: Іван Скоропадський (1709—1722), Павло Полуботок (1722—1724), Данило Апостол (1727—1734), Кирило Розумовський (1750—1764).

В 1764 році російський уряд скасував гетьманську владу Лівобережної

України, а в 1775 році зруйнував Запорозьську Січ.

Упадок Польщі.

Міжтим польська самовільна і свавільна шляхта довела свою державу до упадку і її розібрали три сусіди: Росія, Прусія й Австрія в трох розборах в 1772, 1793 і 1795 році між себе.

При першому поділі перейшла зпід Польщі під Австрію українська Галичина, а при другому поділі Росія забрала Правобережну Україну.

Неволя і пробудження України.

За сих більше як 100 літ Придніпрянська Україна перебула важку московську неволю а галицька не менше важку шляхотсько - польську під Австрією.

Пробудження нації зачалося заходами молодой української інтелігенції, а зокрема завдяки творам українських писменників.

Так тривало аж до 1918 року, коли по великій російській революції (1917), в якій перший виступив оружно український волинський полк в Петербурзі, створено українську державу на всій суцільній українській території.

Молода українська держава по нерівній боротьбі з ворожими сусідами, Москалями, Поляками і Румунами, хвилево упала.

Новий поділ України.

По аліантських „мирових договорах” і по риській російсько-польській „мировій угоді” поділено територію України між 4 чужі держави: Росію (Московщину), Польщу, Румунію і Чехо-Словаччину.

Сей хвилевий стан держиться вже

кілька літ і потриває ще так довго, поки Українці не зорганізуються яко державна нація.

Радянська Україна.

Советські урядові звідомлення подають територію радянської України на 174,510 квадратних миль (445,000 квадратних кілометрів).

Інші обчислення подано знову у верствах (верства більша від кілометра о одну двайцяту частинку кілометра). Наприклад у верствах подано територію губерній радянської України.

Ось ті губернії:

Назва губерній:	Населення:	Простір:
Волинь	1,717,000	30,282
Донеччина	2,663,000	54,258
Катеринославщина	3,484,900	63,038
Київщина	4,258,700	48,373
Одещина	3,430,200	65,881
Поділле	2,763,400	30,097
Полтавщина	3,006,400	40,248
Харківщина	2,478,900	37,037
Чернігівщина	1,841,800	32,841

Разом 25,644,700 408,052

Се дає разом 408,052 квадратних верств.

В сих 9 губерніях є дві нові, Донеччина й Одещина. Вони повстали з нового поділу давніх губерній Херсонської і Таврійської та оставної Катеринославської.

Простірні зміни в губерніях пороблено такі:

З Чернігівщини забрано 4 повіти і додано до нової губернії Гомельської (білоруської).

Від Одеської (давнійше Таврійської) губернії відлучено Крим яко Кримську Автономну Радянську Републику (яка належить до Росії, не до

України, хочай вона не прилягає до Московщини, а до України).

З частинки Катеринославщини і повіта Таганрогського та частин Донецького округу Донської області створено нову Донецьку губернію.

Крім того західну часть Волині віддано Польщі.

Давнійше було теж 9 підставових губерній Великої України як і тепер, але територія теперішніх 9 губерній в порівнянні з давнішими зменшена о 10%.

Столицею радянської України тепер Харків.

Столиці губерній отсі:

Губернія:	Столиця:	Населення столиці:
Волинь	Житомир	50.000
Донеччина	Бахмут	25.000
Катеринославщина ..	Катеринослав ..	170.000
Київщина	Київ	366.000
Одещина	Одеса	500.000
Поділля	Винниця	40.000
Полтавщина	Полтава	80.000
Харківщина	Харків	850.000
Чернігівщина	Чернігів	40.000

Зміни такі, що за столицю взято болотяний Харків, близько Московщини, замість прекрасного Києва, що відомий яко столиця України більше 1,000 літ; На Поділля взято на столицю Винницю замість Каменця Подільського; і в новій Донеччині Бахмут, що давнійше належав до Катеринославщини.

В Катеринославщині город Александровск (де давнійше було Запороже) презвано на Запороже (50,000 населення).

Радянська Україна має такі пристані: Над Чорним морем: Одесу, Миколаїв і Херсон; над Азівським (Озівським) морем: Бердянск, Маріюпіль і Таганріг (Пристані над Азівським морем неavigідні ізза мілкої води; кораблі не можуть причалювати до самих

пристаней, а стають далі на якорах, а набір довозять малими суднами).

Населенне радянської України, як подано висше, обчислює советська влада на 25,644,700.

По народностям розчислює відсотково населенне так:

Українці	76%
Москалі	11%
Жиди	7%
Німці	2%
Поляки	1%
Інші	3%

До інших належать: Греки, Вірмени, Турки, Італіянці, Молдавани, Цигани і т. д.

Радянська Україна обіймає найбільшу основну національну територію України.

Ся територія дуже богата в природні скарби.

Головне багатство України се її вельми врожайна земля — чорнозем. Хочби як колись розвинувся на Україні фабричний промисл, то вона все-таки завдяки свому чорноземови буде головно хліборобським краєм.

На Україні є й інші скарби. Україна богата в поклади мінералів, а найбільше заліза, угля і соли.

Залізну руду добувають в західній Катеринославщині біля Кривого Рога, на Донеччині і в Крими. (Покладів залізної руди біля Кривого Рога обчислюють на 12 міліярдів пудів).

Недалеко Кривого Рога, біля Нікополя над Дніпром, є великі поклади марганцевої руди, потрібної до виробу сталі, та вони ще не використані. Щодо скількості марганця Україна третя з ряду країн (перша — Злучені Держави, а друга Грузія).

Великі поклади камінного угля находяться в Катеринославщині і Донеччині.

Сіль дуже гарну і дуже багато добувається у Брящівці біля Бахмута (Донеччина), під Славянском (на північ від Бахмута) і з Азівського моря.

Живе срібло добувають в Микитівці недалеко Бахмута.

Поклади граніту (твердого каменя) є на Подіалю, в Киїзщині і в Катеринославщині. Його вживають до будівель і на мощенне улиць.

В Катеринославщині, на Чернигівщині і в Харківщині знайдено великі поклади каоліну (м'якої глини), з якої виробляють посуду. Каолін добувають ріжних кольорів.

В північній Україні є дуже великі поклади торфу, який по висушенню дає дуже добре топливо.

Залізна руда, марганець і камінний уголь се основа промислу України, який при красших умовах може дуже високо розвинутисть.

—о—

Під Росією ще є поза межами радянської України отсі українські землі: Крим, південна частина Донщини, південні части Курської і Вороніжської губернії, Кубань, Чорноморе, Ставропільщина і Терщина. Всі ті землі замість належати до України належать до Московщини і навіть там не мають автономії, як се мають Поляки, Жиди, Цигани, Молдовани, Чехи і інші на радянській Україні.

Під Росією ще є великі українські кольонії в Туркестані (в середній Азії, на схід від Каспійського моря) і на Зеленому Клині (на Східній Сибірі, над Тихим океаном, на північний захід від Японії). Зелений Клин заселили головню селяни з Чернигівщини, Київщини і Полтавщини і вони там творять 80% населення.

Загалом, поза Україною, під Московщиною є 7.000,000 українського населення.

ЗАХІДНА УКРАЇНА.

Під Польщею.

На основі російсько-польського риського „мирового договору” (з 18. березня, 1921) установлено границю між Польщею і советською Україною та Білорусю, яка переходить через українську і білоруську територію та „віддає” Польщі Західну Україну і Західну Білорусь.

Польщі признано сим „мировим договором” отсі українські землі: Галичину (Східну Галичину і Лемківщину), Холмщину з Підляшем, західну Волинь і Поліссє.

Простір і населенне тих земель:

Галичина: Простір 55,000 квадратних кільометрів; населення 5,380,000 в сьому 4,000,000 Українців.

Холмщина (з Підляшем): Простір 24,456 квадратних кільометрів; населення 1,500,000, в сьому 940,000 Українців.

Волинь (західна): Простір 38,000 квадратних кільометрів; населення 2,000,000, в сьому 1,500,000.

Поліссє: Простір 46,000 квадратних кільометрів; населення 1,300,000, в сьому Українців 1,040,000.

Разом Польща захопила простору української території 163,456 квадратних кільометрів з населеннем 9,880,000, а з того 7,480,000 Українців.

Сей простір рівний території етнографічної Польщі. (Цілий простір теперішньої Польщі виписить 385,300 квадратних кільометрів, з чого меньше ніж половина української території, стільки само польської, а решта се землі білоруські, литовські і німецькі).

Після польської конскрипції, яку переведено за Австрії в 1910 році, стан українського населення (подаємо по віроісповіданню) представлявся в поодиноких повітах Галичини осьтак:

П о в і т	Людність після віро- ісповідання в тисячах 1910 р.			
	греко- католи.	римо- католи.	Жидів	проте- стантів
Бережани	64.9	29.1	10.8	—
(Березів) зах.)...	12.4	63.7	5.3	—
Бібрка	61.5	16.6	10.2	0.2
Богородчани	58.0	3.6	7.5	0.4
Борщів	75.4	21.2	12.7	—
Броди	91.2	31.7	22.6	0.3
Бучач	77.3	43.5	17.5	—
(Горлиці) (зах.) ..	19.7	56.3	6.2	—
Городенка	70.0	11.8	10.1	—
Городок	52.7	18.9	6.9	1.0
(Грибів) (зах.)...	9.2	41.1	2.9	—
Гусятин	58.8	26.8	11.3	—
Доброміль	46.1	17.9	7.6	0.5
Долина	86.3	12.3	12.8	2.4
Дрогобич	102.2	37.6	29.6	2.3
Жидачів	63.0	13.2	6.9	0.2
Жовква	82.8	16.9	9.5	0.5
Заліщики	54.8	12.8	9.3	—
Збараж	43.6	22.6	5.3	—
Зборів	42.8	11.7	6.2	—
Золочів	73.4	30.0	13.6	0.4
Калуш	78.7	9.8	8.2	0.7
Камінка Стр.	70.0	28.4	14.7	1.9
Коломия	77.3	22.2	23.9	1.1
Косів	71.5	4.0	9.7	—
(Кросно) (зах.) ..	12.6	64.2	6.3	—
Львів (місто)....	39.8	105.5	57.4	3.0
Львів (повіт)	74.1	70.1	14.0	3.2
Ліско	69.2	14.8	13.9	0.6
Мостиска	52.6	27.9	7.2	0.1
Надвірна	67.1	11.6	11.5	0.5
(Нов. Санч) з. Гал.	17.0	100.6	12.3	1.5
Перемишль	80.0	56.6	22.5	0.6

П о в і т	Людність після віро- ісповідання в тисячах 1910 р.			
	греко- католи.	римо- католи.	Жидів	проте- стантів
Перемишляни	53.9	22.5	9.5	0.6
Печеніжин	40.9	1.7	4.2	—
Підгайці	61.3	24.9	7.3	—
Рава Руська	80.8	17.3	16.7	0.4
Рогатин	89.6	21.8	13.5	0.1
Рудки	49.0	21.5	6.4	0.3
Самбір	65.5	32.8	8.8	0.3
Сянік	54.7	42.7	11.3	—
Скалат	48.3	35.1	12.6	—
Сколе	42.9	6.1	5.9	9.5
Снятин	70.7	7.2	10.2	0.5
Сокаль	71.6	21.1	16.3	0.3
Станиславів	91.0	35.3	29.8	1.3
Старий Самбір....	45.3	9.5	6.5	—
Стрий	48.9	15.3	12.8	3.2
Теребовля	41.7	31.9	7.3	0.1
Тернопіль	76.1	46.2	19.7	0.1
Товмач	84.8	20.7	9.7	0.3
Турка	68.8	5.2	11.7	0.1
Цішанів	45.4	30.2	10.8	0.2
Чортків	46.9	21.4	7.9	0.2
Яворів	68.5	11.3	6.3	0.5
Ярослав	59.5	76.6	15.0	0.2
(Ясло) (зах. Гал.)	7.5	74.6	5.8	—

Др. Мирон Кордуба в праці „Територія і населення України” подає обчисленню людности в українських частинах одинадцяти західних повітів української етнографічної території Галичини (після перепису з р. 1900) осьяк:

Українська частина повіту:	простір квадр. кілобм.	усе насе- лення в р. 1900.
Новоторгського ¹⁾	54.9	2.408
Новосандецького ²⁾ ...	392.7	21.145
Грибівського ³⁾	190.1	10.122
Горлицького ⁴⁾	442.2	21.456
Ясельського ⁵⁾	201.9	8.736
Кроснянського ⁶⁾	191.5	8.389
Сяніцького ⁷⁾	1.098.2	86.848
Березівського ⁸⁾	95.2	9.481
Перемиського ⁹⁾	939.1	136.543
Ярославського ¹⁰⁾	861.2	61.895
Ланцутського ¹¹⁾	45.8	3.863

Українців на сій території є від 99 до 54%.

1) Чотири громади судового повіту Кросценко (Біла Вода, Чорна Вода, Яворки, Шляхтова).

2) Судовий повіт Мушина (цілий) і 8 громад новосандецького судового повіту (Котів, Лабова, Лабовиці, Матвієва, Нове Село, Мала Розтока, Складисте, Угрин).

3) Південна частина грибівського судового повіту (20 громад).

4) Південна частина горлицького судового повіту (43 громади).

5) Південна частина жмигородського судового повіту (19 громад).

6) Південна частина дуклянського судового повіту (14 громад).

7) Без 6 громад північної части риманівського і 13 громад сяніцького судового повіту.

8) 5 громад березівського і 5 динівського судового повіту.

9) Лише без семи західних громад дубецького судового повіту.

10) Із судового повіту ярославського 7 громад, радимпєнський судовий повіт без 6 громад і сінявський без Сіняви і Нелепковіц.

11) Чотири громади лежайського судового повіту (Лубно, Ожапа, Жухів, Силянка).

Найбільший процент українського населення на цілій території Галичини тобто 75—90 мають гірські повіти: Турка, Старий Самбір, Косів, Печеніжин; підгірські: Богородчани, Калуш, Жидачів; покутські: Снятин і Городенка і один розтіцький: Яворів Між 2/3 а 3/4, тобто 67—75% Українців у гірських і підгірських повітах: Ліско, Добромиль, Стрий, Долина, Надвірна, в покутськїм: Товмач, подільських: Заліщики, Борщів, Рогатин, Бібрка, і розтіцьких: Жовква й Рава. Більше 3/5 населення (60—66%) творять Українці в підгірських повітах: Дрогобич, Самбір, Рудки, Мостиска, Городок і Коломия, в подільсько-волинських: Сокаль, Камінка, Броди, Збараж, Золочів, Перемишляни, Бережани, Підгайці, Чортків і Гусятин. Більше як половину українського населення мають повіти: Цішанів, Перемишль, Сянік на пограничі польської території, і подільські повіти: Тернопіль, Скалат, Теревовля, Бучач, з підгірських Станиславів.

Лиш у двох повітах творять Українці менше як 50% тобто в Львівськїм 49% і Ярославськїм 41%. В місті Львові творять вони майже 1/5 часть людности. Міста заселені Поляками і Жидами, дуже сильно впливають на зменьшенне процентових чисел Українців у Східній Галичині.

В західній Галичині лиш один Горлицький повіт виказує звиш 1/4 (25%) Українців, чотири інші від 1/10—1/5 (Ясло, Новий Санч, Березів, Коросно, Грибів українського населення. Німці в Галичині становлять ледви 1%.

ПІДКАРПАТСЬКА РУСЬ.

Нинішня автономна Підкарпатська Русь має 12,740 квадратних кілометрів і обіймає частину також мадярської етнографічної території. Після статистики з 1920 р., поданої півурядово до загального відомо, має ся територія 604,595 мешканців, з того Русинів 575,000, Мадярів 100,000, Чехо-Словаків 20,000, Німців 10,000, Жидів 82,000, Румунів 11,000; решта інші. Се населення творить 4,2% населення цілої чеськословацької республіки. Славян є 60,7% (в республіці 63,5%), українську мову знає 70%, мадярську 40%, жидівський жаргон 15%. Процентом представляється населення території так:

Русини	70%
Мадяри	14%
Жиди	10%
Німці	3%
Чехи і Словаки	2%
Румуни й інші	1%

З населення є 60%, тобто прилизно 400,000 рільників. В 1921 році було на сій території 453 села з 111,821 хатами.

Ціла Підкарпатська Русь се гори. Всього одна пята території припадає на низ, який тягнеться в ширині 4 км. від сходу понад Тису, а аж потім розширюється.

Сей низ дуже врожайний, але декуди сильно мочаруватий, пр. сам Чорний мочар обіймає 28,684 катастральних моргів. Причина мочаруватости та, що часто заливають доли води, які дуже легко по дощах збираються. Тиса декуди положена висше рівнин і не має куди води спустити.

Поділ території після якости виглядає так: половина ліси, одна тритина пасовиска й луки, одна пята орна, одна десята городи, 0,3% винниць (всіх винниць 3,492 гектарів).

Не диво, що голод на землю, при такому великому стані нежитків та при сконцентрованню земельної власности в руках одиниць, дуже великий.

Нинішня автономна Підкарпатська Русь складається з колишніх мадярських 4 жуп (комітатів), а саме: ужгородської, бережської, части угочанської та мармарошської.

Столицею Підкарпатської Руси є місто Ужгород над рікою Угом. Є там найвисша автономна влада, Цивільна Управа Підкарпатської Руси. Ужгород має по найновійшій статистиці 20,551 мешканців, з того Русинів враз із українськими емігрантами 14%, Чехів і Словаків 25,5%, Жидів 18%, Мадярів 38%, Німців 2%, Москалів 1¼%.

Ужгородська жупа відпала половиною до Словаччини, а лиш східна її часть від Уга належить до автономної країни. Має вона 4 округи (повіти), а то: Ужгород, Перечин, Середне й Велике Березне та 25 нотаріятів (начев волостий).

Мукачівська жупа повстала з розділу колишньої бережської жупи (за мадярських часів не існувала). Столицею є Мукачів з 19,000 населення, також із мадярсько-жидівською перевагою. Має 6 округів: Мукачів, Свалява, Довге, Волове, Нижні Веречки, Росвигово і 36 нотаріятів.

Бережська жупа повстала з части давньої бережської, части угочанської та західної частини мармарошської жупи. Столиця Берегсас (Берегів) з 13,000 населення майже зовсім змадяршеного. Має 5 округів: Берегів, Густ, Севляуш, Косиново (Мезекасен), Иршава і 52 нотаріяти.

Мармарошська жупа з колишньою столицею Сиготом не відповідає колишній мадярській. Бо часть припала Румунії із Сиготом, а західна часть приділена до бережської жупи. Столицею є Сиготом.

цею тепер місточко Марамарошська Солотвина з 9,000 населення. Має 4 округи: Бочків, Рахів, Терешва, Тячово і 24 нотаріяти.

Найвисшою автономною владою є Цивільна Управа Підкарпатської Руси, на чолі якої має стояти губернатор, відповідальний перед соймом. Першим губернатором був др. Юрій Жаткович, а по його димісії др. Антін Бескид.

Сама Цивільна Управа розпадається на 8 рефератів ріжних міністерств, а то: політичний, земельний, шкільництва, торгівлі, здоровля, соціальної опіки, публичних робіт, фінансовий. Судовий реферат перемінився на судову столицю в Ужгороді (тобто суд II-ої інстанції). Відношенне сих рефератів до самої Цивільної Управи ще не усталене.

Губернаторови підчинені жупани (чиности політично-адміністраційні), а крім того фахові референти при жупанатах: земельний, ветеринарний і здоровля. При жупанатах є сирітські седрії (сенати) і суд із відділом земельних книг. Жупи діляться на округи (вже висше вичеслені—разом 19) з округними начальниками (з малярського звані „головнослужні”), округи на нотаріяти. Нотаріяти відповідають російським волосним правлінням та обіймають 3 до 5 громад. На чолі стоїть потар.

Автономія розтягається на справи церковні, шкільні, мови. Справи заграничної політики, фінансові, почти й залізниця, віяско, належать до центральної влади.

Судівництво на Підкарпатській Русі зорганізоване так: найвисший трибунал касаційний в Берні на Моравії, судова столиця в Ужгороді, судові седрії (сенати) в Берегові й Густі, округні суди й суди з земельними кни-

гами: Берегів, Іршава, Севлюш, Густ, Рахів, Тячово, Волове, Велике Березне, Мукачів, Ужгород, Нижні Веречки. Обовязують ще малярські закони з чеським змінами.

Адвокотської палати ще не має і її функції сповнює судова столиця в Ужгороді.

Публичні нотаріяти є в Ужгороді, Берегові, Мукачеві, Севлюші, Густі й Тячеві.

Фінансові справи полагаджує фінансовий реферат, який має своїх 10 відділів. Підчинено йому 5 фінансових дирекцій і головна фінансова каса в Ужгороді з 10 податковими урядами, 10 свіденційними урядами і т. д. Дотепер управильнена справа фінансів державних; які мають бути приходи й видатки краєві, не відомо.

Адміністрація Підкарпатської Руси вже скристалізована. Робляться ще малі зміни, але загалом такий стан вже остане. Адміністрація досить утруднена через слабу комінікацію, бо на Русь припадає всього 600 км. залізниця, отже 1 км. на 20 км. квадратних. Більше є мурованих шляхів т. зв. чинеників, яких випадає 1 км. на 6 км. квадратних.

Слід зазначити, що **території Підкарпатської Руси обкроєно і обкроєні** части віддано чужим державам, а саме: **Словаччині, Румунії і Малярщині.**

До **Словаччини** віддано етнографічну руську часть ужгородської жупи (давнійшій малярський комітат), дальше землинську, шарішську, спішську й часть абуайської. Число населення доходить до 200,000. Словацька статистика виказує всього 135,000, але на ній не можна опиратись, бо була переведена сильно тепденційно.

До **Румунії** віддано вишівський округ над рікою Вишова й села Велику

Тернову, Ремешу, Гуту, Крочунове, Луг, Малий Бичків і колишню столицю Сигот.

При **Мадярщині** остались соболчанські кольонії, Дравці і села над Тисою.

Разом число Русинів під Мадярщиною виносить до 100,000 душ.

ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.

Буковинська Україна.

На Буковині займають Українці в числі звиш 300,000 коло 5,000 квадратних км.. Займають вони цілий повіт Заставненський (80% Українців), Вашковецький (83%), Вижницький (78%), Кіцманецький (87%) і Черновецький (55%), половину Серетського (42%), частину Сторожинецького (26%), та окраїни Довгопільського, Радовецького і Сучавського повіту. Між українським населенням густо розсіяні Жиди, дещо Німців, Румунів, Вірменів та Поляків, переважно по містах.

Після праці дра Мирона Кордуби: „Територія і населення України” (стор. 22) сама українська частина Буковини займає простору 5,276.8 квадратних кільом., числила 1900 р. усеї людности 411,503; з того:

Українців	68.3	процент.
Великоросів	0.8	„
Поляків	4.1	„
Жидів	15.6	„
Німців	5.0	„
Румунів	4.8	„
Мадярів	0.4	„

Після обчислення дра Кордуби виносило усе населення тої частини Буковини в 1914 році 560,430, в тім:

Українців	301,150	се є	65.4	проц.
Великоросів	2,950	„ „	0.6	„
Поляків	27,030	„ „	5.9	„
Жидів	73,270	„ „	15.9	„
Німців	21,070	„ „	4.6	„
Румунів	31,320	„ „	6.8	„
Мадярів	230	„ „	0.5	„

Бесарабія.

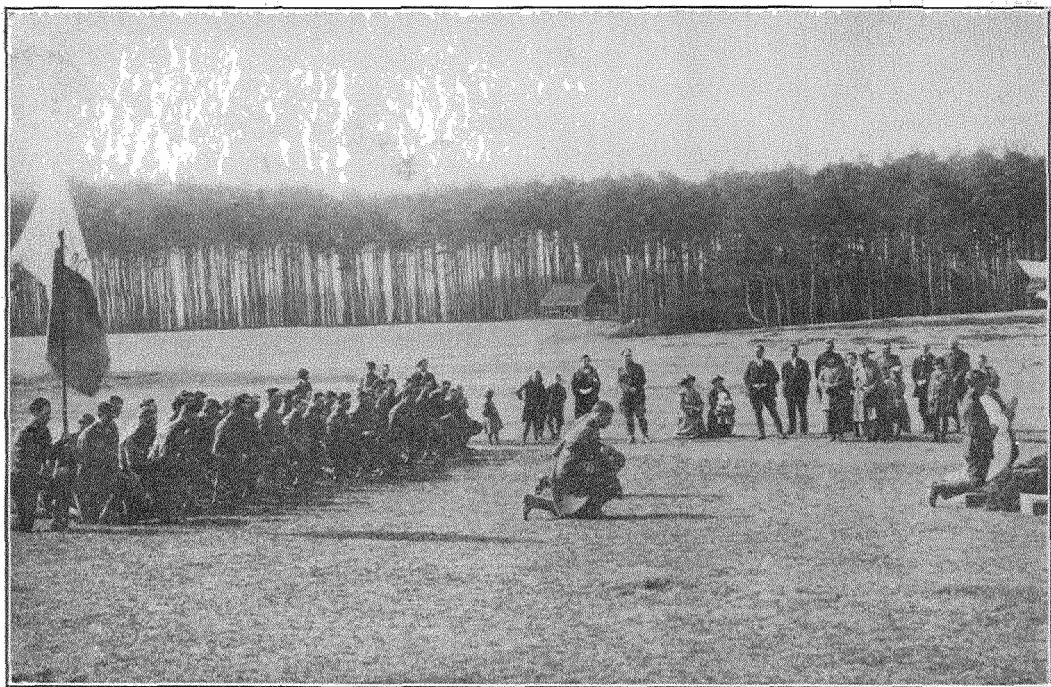
Після російської статистики Бесарабія має на 46,000 квадрат. км. простору 2,440,000 мешканців. Українці становлять в Бесарабії до 20% населення, тобто звиш 460,000 душ. Простір зайятий ними можна оцінювати на близько 10,000 квадрат. км.. Абсолютну більшість творять Українці лиш у Хотинському повіті (56%), при 25% Молдаван і 13% Жидів. В Акерманському повіті Українців 24%, тількиж Болгар, Німців і Молдаван по 18%, Турків 4%. Українці сидять над морем і над Дністром. В Ізмайльському повіті Українців 17%, Молдаван 47%, Болгар 11%, Турків 9%, Німців 3%. В Сорокському повіті Українців також 17%, Молдаван 67%, Жидів 11%. В інших повітах Бесарабії Українців багато менше: в Білетьському повіті 12%, Бендерському 9%, Оргіївському 6%, Кишинівському повіті лиш 2%. По містах мають всюди перевагу Жиди, „Русские” й Молдавани. Абсолютну більшість на полудні мають Українці лиш в Аккермані, а зглядну Ізмаїла та Килії.

УКРАЇНСЬКА НАУКОВА МОВА.

В Києві при Всеукраїнській Академії Наук отворено Інститут української наукової мови, якого завданням дбати про розвиток та однастайність української наукової мови.

НАЙБІЛЬШІ ОСТРОВИ НА СВІТІ.

Гренляндія (Грінленд) має 827,300, Нова Гвінея 330,000, Борнео 280,000, Мадагаскар 228,000 квадратних миль.

Молитва за Україну. Липник, 1923 р.

УКРАЇНСЬКІ ТАБОРИ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ.

У минулім році були скасовані табори українських інтернованих вояків у Чехо-Словаччині. Останній великий табір в Йозефові був скасований наприкінці літа. Що від цих таборів залишилось, це тільки мізерні рештки в порівнанні з тим, що було.

А ще недавно в таборах кипіло життя! Українська Галицька Армія містилась у таборних бараках Німецького Яблонного, Хеба, Липника, Брна, Йозефова. Бувші оборонці й будівничі Української Галицької Держави, закинуті лихою долею на скитальщину, тут грацювали, вчилися, жили і вмирали. У таборах панував вічний рух, люде приходили й відходили, наїздили високі гості, влаштовувались вистави й забави, будувались пам'ятники, плекалась українська державна ідея, гартувалась національна воля, нагромаджувалась сила для рішучого

останнього бою з Польщею та Москвою...

Нині про це все залишилась сама згадка. Вищі команди, за невеличкими виїмками, вже давно опустили табори, шукаючи кращої долі. Багато звичайних вояків також пішло шукати щастя поза дротами таборів: хто студіює на високих школах, хто потаємці повернув до краю, хто поїхав на радянську Україну служити в червоній армії. Та найбільше причинилась до скасування таборів сама чехо-словацька влада.

До 1924 р. відносини між Чехо-Словаччиною та Польщею все були коли не ворожі, то неприязні. Чехо-Словаччині отже було **вигідно** мати в себе сторонню силу, яка при нагоді могла б дати Ляхам чосу. Та гротягом останніх двох років обставини змінились. Польща, всіма покинута, почала все

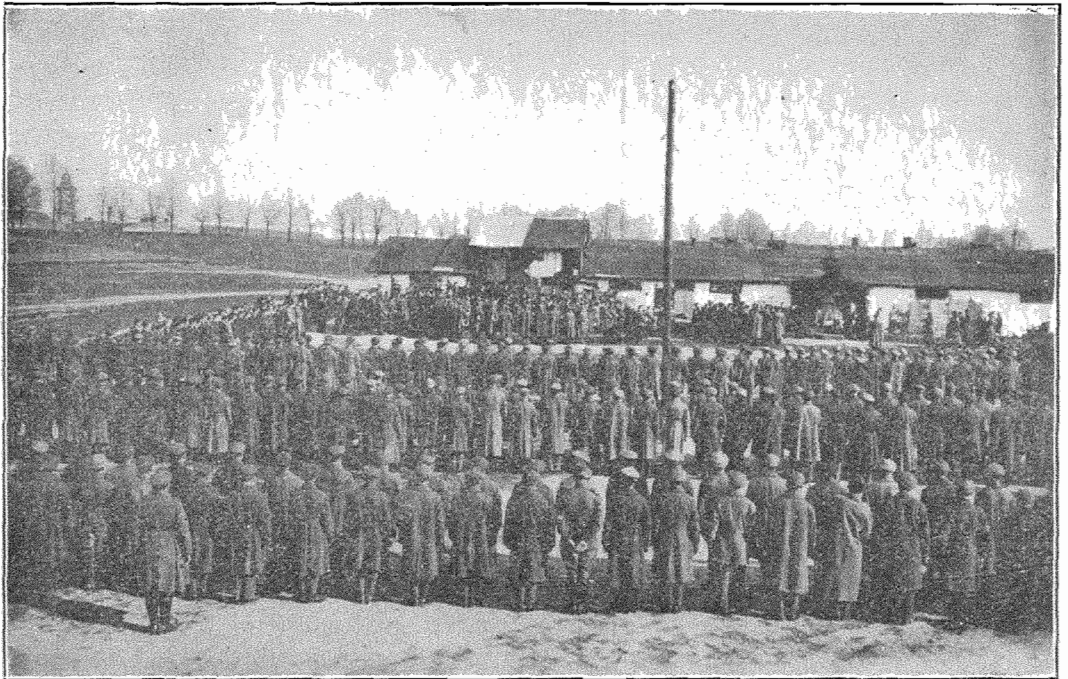
більше схилитись до добросусідського співжиття з Чехо-Словаччиною. Весною 1925 р. дійшло до остаточного порозуміння між обома державами.

При таких умовах українські табори зробились для Чехо-Словаччини не тільки невігідними, але просто шкідливими, бо стояли на перешкоді до остаточного зближення з Польщею. Тому ліквідація українських таборів протягом останніх двох років провадилась рішучо й послідовно. Вже в 1924 р. була скасована низка таборів, і на тім місці, де вони стояли, в минулім році вже росло збіжжа. Решту скасовано протягом минулого року. Залишились найбільше „робітничі команди”, але це вже не давніші табори з їх тисячами мешканців, з їх кипучим життям...

Українські табори в Чехо-Словаччині — це хоч невесела, але почесна сторінка в історії боротьби Галицької

України за свою державність. Ціле півдесятиліття перегорталась ця сторінка, аж гоки життя її не закрило іншою сторінкою, хто зна чи кращою. При кращих обставинах треба було-б написати й видати історію цих таборів: напевне вийшла-б велика, цікава й навчальна книга. Та нині про це не приходить думати. Лишається одне: заховати глибоко в серці згадку про „таборову добу” в нашій історії й вичікувати кращих часів, коли тій згадці можна буде надати достойнішу зовнішню форму.

На цім місці подаємо кілька цікавіших образків-фотографій з життя тепер вже неіснуючих українських таборів у Чехо-Словаччині. Американські Українки й Українці з них побачать, як жили, працювали, молились і розважались наші герої-скитальці на чужій стороні.

Великодна Служба Божя. Йозефів, 1924 р.

Осип Маковей.

С О Н.

Тихий сон по горах ходить,
За рученьку щастє водить.

І шумлять ліси вже тихше,
Сон малі квітки колише.

Спить, мої дзвіночки сині,
Дикі рожі в полонині!

Не шуміть, ліси зелені,
Спати йдїть, вітри студені!

Най квітоньки сплять здорові,
Най їм сняться сні чудові.

Аж на небі зазоріє,
Сонце їх малих загріє.

І загріє, поцідує,
І світами помандрує.

Тихий сон по горах ходить,
За рученьку щастє водить.

СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ.

Се лицарська поема невідомого автора з 1186 року. Написана старо-українською мовою. Описує похід Ігоря Святославича, князя Новгороду Сіверського на Половців. Гарно і поетично оспівана впривава, тридцятирічна війна, плач Ярославич, утеча Ігоря до рідного краю.

Се найкрасніший український літературний твір на протязі 700 літ.

Відкрив його в 1795 році Москаль граф Мусин-Пушкін в Києво-Ярославському монастирі і видав друком в 1800 році.

Нідчас пожежу Москви в 1812 році (в часі наїзду Наполеона) рукопис згорів.

„Слово о полку Ігоревім“ перекладено на всі культурні мови. На московську мову переклав найбільший російський поет Александер Пушкін, а на українську перекладали: Шевченко, Руданський, Щурат, Ленкий і інші.

З А С П І В

із Слова о полку Ігоревім.

(Переспів Богдана Лепкого).

Чи не добре було би нам, браття,
Старосвітським ладом заспівати
Про лицарський похід, про завзяття

Князя Ігоря? Час звеличати
Сумні бої! Час правді до слова.
Як Боян ми не годні співати.

Гей, Бояне, дивна-ж твоя мова!
Раз, як вовк вона мчить ся степами,
То щебече, аж ходить діброва,

То зніметься і під небесами
Як орел гордо, пишно буяє...
Гей, мистець був Боян над мистцями!

Як було давнину спогадає
І незгоди князів, коромоли,
То на стадо лебедів пускає

Свої бистро летючі соколи.
Дожене-ж котрий сокіл лебедю,
Лебідь спів починає у поли:

Як княжив Ярослав, як Редедю
Вбив Мстислав у двобою, як Вдалий
Князь Роман воював... Не лебедю

То сокіл доганяє, гень -- вдали,
Лиш Боян свої пальці пускає,
Віщі пальці на струни, щоб грали,

Князям славу і честь глаголали.
Вдаримо-ж в струни! Гей, пісне, озвися,
Про давні часи Володимира,
А на Ігорю, пісне, спийся!

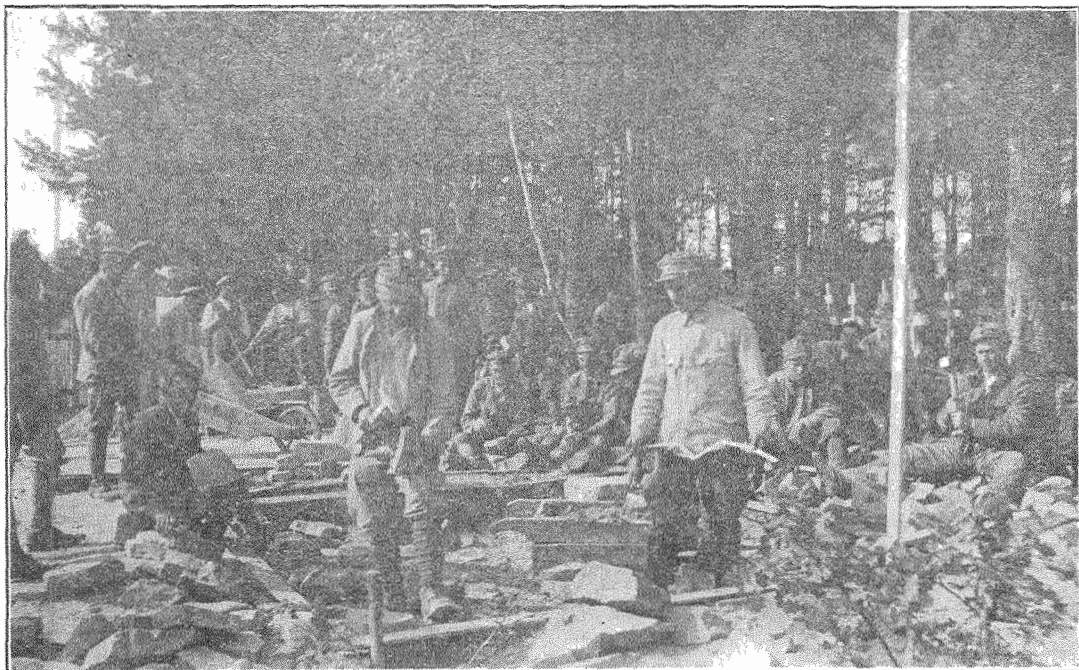
Ігор князь се душа дужа, щира,
Він і голову посить недаром,
А не любить ледачого мира.

Наповнився він воєнним жаром
І дружини говів молодецьку,
Щоби острим мечем і пожаром
Покарати орду половецьку.

УКРАЇНСЬКІ ТАБОРИ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ.

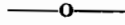
Вихід на Службу Божу. Хеб, 1923 р.

Стрільці при будові пам'ятника. Німецьке Яблоґке, 1921 р.

Плач Ярославни.

(Із „Слова о полку Ігоревім“; переклад на українську мову).

Ой то не сива зазуленька закувала,
Не дрібні пташки защебетали,
То Ярославна рано до схід сонця сліз-
[но ридала,

Словами промовляла:

„Ой полечу, каже, я зазулею,
Та помчуся по синім Дунаю,
Сяду-впаду край річки Каяли,
Змочу свої боброві рукави,
Та обітру князеви кєрваві
На хоробрім тілі його рани”.

Ой у Путивлі на мурові зрана,
Ще й ясне сонце не вставало,
Як Ярославна гірко плакала, ридала,
Словами промовляла:

„Вітре, каже, буйнее вітрило:
Чи то тобі мої сльози милі?
На що-ж вієш, вієш, завиваєш,
На що ханові стріли хапаєш,
На легкому крилі підіймаєш,
В військо мого князя пускаєш?
Чи то тобі є мало простору
Віятися попід небосклоном,
Сині филі в морі піднимати,

Кораблі на хвилях гойдати?
На що-ж мою радість розвіваєш,
На шовковій траві розстилаєш?”

Ой у Путивлі на мурові зрана,
Ще й ясне сонце не вставало,
Як Ярославна гірко плакала-ридала,
Словами промовляла:

„Ой ти, Дніпре, каже, Славуто!
Чомуж мені не принесеш синій,
Князя мого єдину дружину,
Щоб я йому до схід сонця рано
Своїх гірких сліз не посилала?”

Ой у Путивлі на мурові зрана,
Ще й ясне сонце не вставало,
Як Ярославна гірко плакала-ридала,
Словами промовляла:

Ясне, каже, трияснее сонце!
Любо сяєш з свого ти віконця,
Добрим людям тепло розливаєш,
На що-ж мене слізми обливаєш?
На що своє горяче промінне
Розсипаєш на княжу дружину?
На безвіддю їх згагою томиш,
Сагайдаки спекою згинаєш,
Стрілешниці тугою замикаєш?”

Осип Маковей.

ПОНАД ХМАРИ.

Понад хмари! Понад хмари, брате!
Вийди в гори з навісної хати!

На верхах самотніх там ще тихо,
Не зайшло туди ще людське лихо.

Не встають там ще весняні чари,
Вітер там горою, низом хмари.

Але красші там сніги лискучі
Ніж на долах повінь, град і тучі.

Красша студінь, пустка там сонлива
Ніж весна на долах нещаслива.

Тихий світ там буде твій учитель,
Сам ти свій суддя і потішитель.

ОЙ КРАСНО, ЯСНО.

(Народня пісня).

Ой красно, ясно, ой красно, ясно,
Куди сонечко сходить,
Ой ще краснійше, ой ще яснійше,
Куди матінка ходить.

Сонечко зайде, сонечко зайде
Та назад воно зійде,
Матінка умре, матінка умре,
Вже іншої не буде.

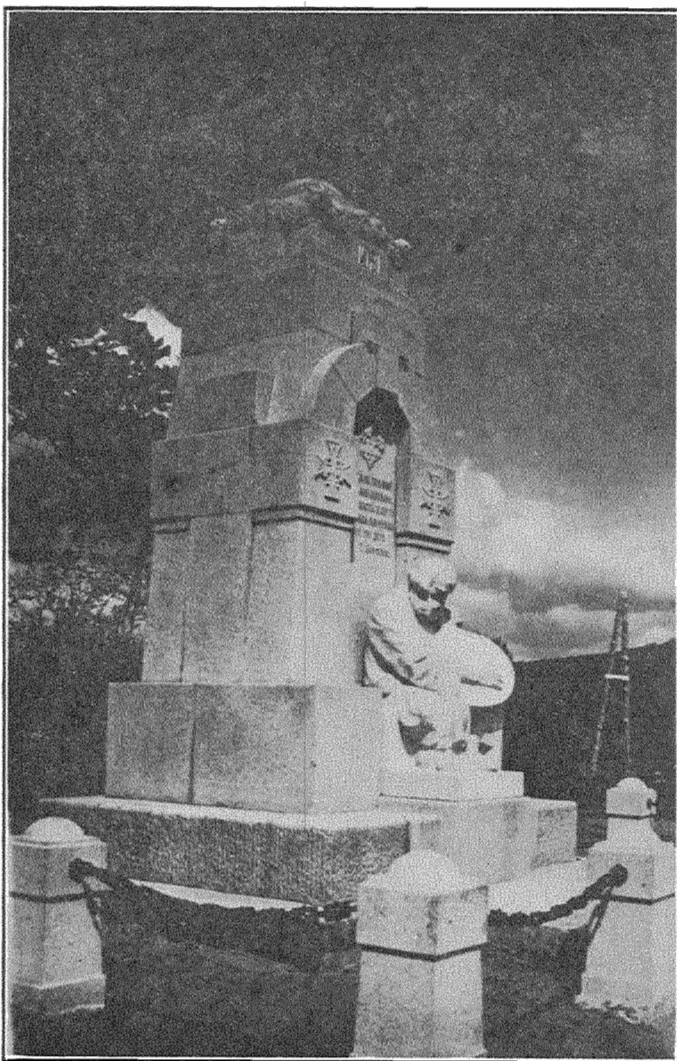
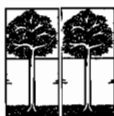
Та хоч ся найде, та хоч ся найде,
Все вона не рідненька,
Що ся притулить, то ся притулить,
Все вона студененька.

Маркіян Шашкевич.

ВЕСНІВКА.

— I —

Цвітка дрібная
Молила неньку
Весну раненьку:
„Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай мені долю,
Щоб я зацвила,
Весь луг скрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щоб я згорнула
Весь світ до себе!”
„Доню голубко,
Жаль мені тебе,
Гарная любко.
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде,
Краса змарніє,
Личко счорніє,
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде.”

Пам'ятник помершим воякам У. Г. А. Німецьке Яблонне.

Мій краю, за тебе прийняти не лякаюсь
Найгіршого лиха,
Бо всякеє горе, недоля, скорбота —
Тепер мені втіха.
Дурниця всі рани душевні й тілесні
З нудьгою чи з кровю,
Бо знаю, є серце, котре мої боли
Прогоїть любовю.

А. Кримський.

Володимир Мономах.

„Не хочу я лиха, але добра хочу
братії та землі руській”.

ВСІМСОТ літ минуло торік, відколи помер один з найвидатніших і найславніших князів стародавньої Київської Руси-України: Великий Князь Володимир Мономах. Небагато є таких народів на світі, що вже 800 літ тому мали б таку високорозвинену державність і таких видатних державних мужів. Та слава мицувшина України ще болючійше дає відчувати її сумну сучасність.

Володимир Мономах був сином князя Всеволода київського й внуком Ярослава Мудрого. По матері він походив з роду византійських царів, а одружений був з донькою англійського короля. Ці рідні й чужі впливи причинились до того, що родина Володимирова була одною з найбільш культурних та освічених у тодішній Європі. Володимирів батько знав п'ять чужих мов, Володимирова сестра завела в Києві перші школи для дівчат, сам Володимир завів не менш як 40 шкіл, при яких тримав учителів грецької та латинської мови.

Доба князювання Володимира Мономаха на Україні була одною з найбільш спокійних та щасливих. Дрібні сусідні князі почували над собою його важку руку й не сміли заводити сварок. Половці найлютіїші вороги тогочасної України - боялись Володимира, як вогню, й не зважувались нападати на українські землі. Не дурно-ж Володимир 83 рази ходив походом на Половців, 19 разів укладав з ними згоду й половець 300 їхніх князів.

Міжнародне значіння України-Руси

за Володимира Мономаха було піднесене на значну висоту. Доказом служать царські клейноди, які прислав Володимирови тодішній византійський імператор, щоб цим виявити свою пошану до нього. Клейноди ті склалися з золотого вінця (т. зв. „шапка Мономахова”), золотого широкого ковчир („барми”) та хреста з животворного дерева.

Та найдовшу й найкращу пам'ять Володимир полишив по собі своїми літературними творами, в першій мірі своїм славним „Поученням”. Ставши київським великим князем (1113-1125), він, як каже тогочасний літописець — „освітив руську землю, пускаючи промінне, як сонце”. Отського „проміння”, цього сяйва розуму й доброті повно і в тім „Поученні”.

Ось кілька уривків з того „Поучення”, як їх переказує М. Возняк у своїй „Історії Української Літератури”:

„Передовсім не забувайте на бідних, але скільки зможете нагодуйте їх, і допоможіть сиротам, і обороніть удову самі, а не допускайте, щоб сильні погубили людину. Не вбивайте ні невинного, ні винного; навіть коли заслужить на смерть, не губіть душі жадного християнина. Говорячи про справу і зло і добре, не клянїться Богом, не хрестіться, бо нема ніякої потреби в цьому; а коли цілувати-мете хрест братії або кому, то і риготуйте своє серце, щоб ви могли додержати своє слово...”

„Від єпископів і попів і ігуменів з любов'ю приймайте благословення й не усуйтесь від них, а по силі любіть

і і дбайте про них, щоб ви одержали і молитву від Бога. . .

„Передовсім не майте гордощів у серці та в розумі, але говоріть: ми смертні, сьогодні живемо, а завтра йдемо в могилу; це все, щоб ти не дав, не наше, але твоє, на мало днів ти нам це поручив; і в землі не ховайте, то нам є великий гріх.

„Старих шануй, як батька, а молодих, як братів. У своїм домі не будьте лїнїві, але всього догляньте: не глядіть ні на суддю, ні на молодшого дружишика, щоб не насміхались ті, що приходять до вас, ні з вашого дому, ні з вашого обїду.

„Вийшовши на війну, не лїнуйтеся, не дивіться на воеводів; не смакуйте ні в питті, ні в їжі, ні в спанні; і сторожі самі наладжуйте, а вночі, забезпечивши вояків з усіх боків, також лягайте, а рано вставайте; а зброї не скидайте з себе швидко, не розглянувшись, бо через лїнївство людина погибає несподївано.

„Бережися брехні та гянства й перелюбства, бо через це погибає душа й тіло.

„Куди не подорожуєте по своїх землях, не дозволяйте своїм дружинникам чинити кривду ні своїм, ні чужим, ні по селах, ні в плодах, щоб не почали вас проклинати. Куди не іїдете, де не станете, напїйте й нагодуйте другого; а найбільше пошануйте гостя, звідки-б він до вас не прийшов, чи він простий, чи знатний, чи посол, як не зможете дарунком, то їжею й напїтком; вони бо в своїх мандрївках понесуть про людину по всіх землях добру або лиху славу.

„Відвідайте хорого; відпровадьте мерців, бо всі ми до смерти призначені; і не миніть людини, не привїтавши її, дайте їй добре слово.

„Любіть свої жінки, але не давайте їм влади над собою.

„Це-ж вам кінець усього: страх Божий майте над усе. . . Як знаєте щось таке, що добре, того не забувайте, а чого не вмїєте, того вчіться. . . Лїнївство бо — це мати всього (лихого). . . Не лїнуйтеся ні до чого доброго, а передовсім до церкви, щоб не застало вас сонце на постелі. Так поступав мій блаженний батько та всі добрі, знамениті мужі. Віддавши ранішню похвалу Богови й потім сходячому сонцю й побачивши сонце, прославїть Бога з радїстю”.

Симпатична гостать людяного князя, що не тільки права свої знав, а й про обовязки дбав, — каже Сергїї Єфремов, — дуже гарно вирисовується з цих афоризмів, які павіть у наші часи — люті часи потоптання всяких прав людських, мародерства, грабїництва й зневаги до людини, як такої — не зайва була-б річ нагадати.

Щоб дати поняття про питомий стиль Володимира, варто навести ще уривок з його автобіографії, приложеної до того самого „Поучення”. Ось якими словами писав сам Володимир Мономах:

„А се тружахъся ловы дѣя. А се въ Черниговѣ дѣяль есмь: конь дикыхъ своима рукама связаль есмь, въ пуцахъ 10 и 20 живыхъ конь, а кромѣ того еже по Роси ѣздя ималь есмь своима рукама тѣ же копи дикыя. Тура мя два метала на розѣхъ и съ конемъ, олень мя одинь болѣ, а 2 лоси — одинь погама топѣталъ, а другый рогама болѣ, вепрь ми на бедрѣ мечь отѣялъ, медвѣдь ми у колѣна подѣклада укусилъ, лютый звѣрь скочилъ ко мнѣ на бедры и конь со мною поверже: и Богъ неврежепа мя съблюде. И съ коня много падахъ, голову си розбихъ дважды, и руцѣ и нозѣ свои вередихъ, въ юности своей вередихъ, не блюдя живота своего, не щадя го-

ловы своєя. Єже было творити отроку моему, то самъ єсмь сътворилъ дѣла, на войнѣ и на ловѣхъ ночь и день, на зною и на зимѣ, не дая себѣ упокою. На посадники не зря, ни на бирича, самъ творилъ єсмь что было надобѣ; весь парядъ и въ дому своемъ, то я творилъ єсмь, и въ ловьчихъ ловчій нарядъ самъ єсмь держалъ, и въ конюсѣхъ, и о соколѣхъ и о ястрябѣхъ. Тоже и худаго смерда и убогия вдовица не далъ єсмь сильнымъ обидѣти, и церьковнаго паряда и службы самъ єсмь призиравъ (доглядав).

Так жив, управляв державою й на-

вчав своїх дітей вісімсот літ тому український Великий Князь Володимир Мономах. Коли-б інші українські князі старокіївської доби були хоч трохо подібні до цього ідеального князя, то держава українська не дійшла-б до занепаду, а землі українські не були-б поділені між сусідами, яких за Володимира Мономаха ще й на світі не було.

Володимир Мономах і рожив 73 роки й помер 19. травня (по новому стилю 1. червня) 1125 року, гірко оплакуваний цілим народом руським. Поховано його в церкві св. Софії в Києві.

Осип Маковей.

ТУГА.

—і—

Біжить у яр вода,
Біжить вода і сріблом ллеться;
Над нею дівчина сміється
Роскішна, молода.

Голубко, не втікай!
Скажи мені ту гарну казку
Гро радощі, дівочу ласку,
Скажи про тихий рай!

Ах, казочка моя!
Я чув її, а де --- не знаю,
Забув, і з туги заниваю,
І рад би вмерти я.

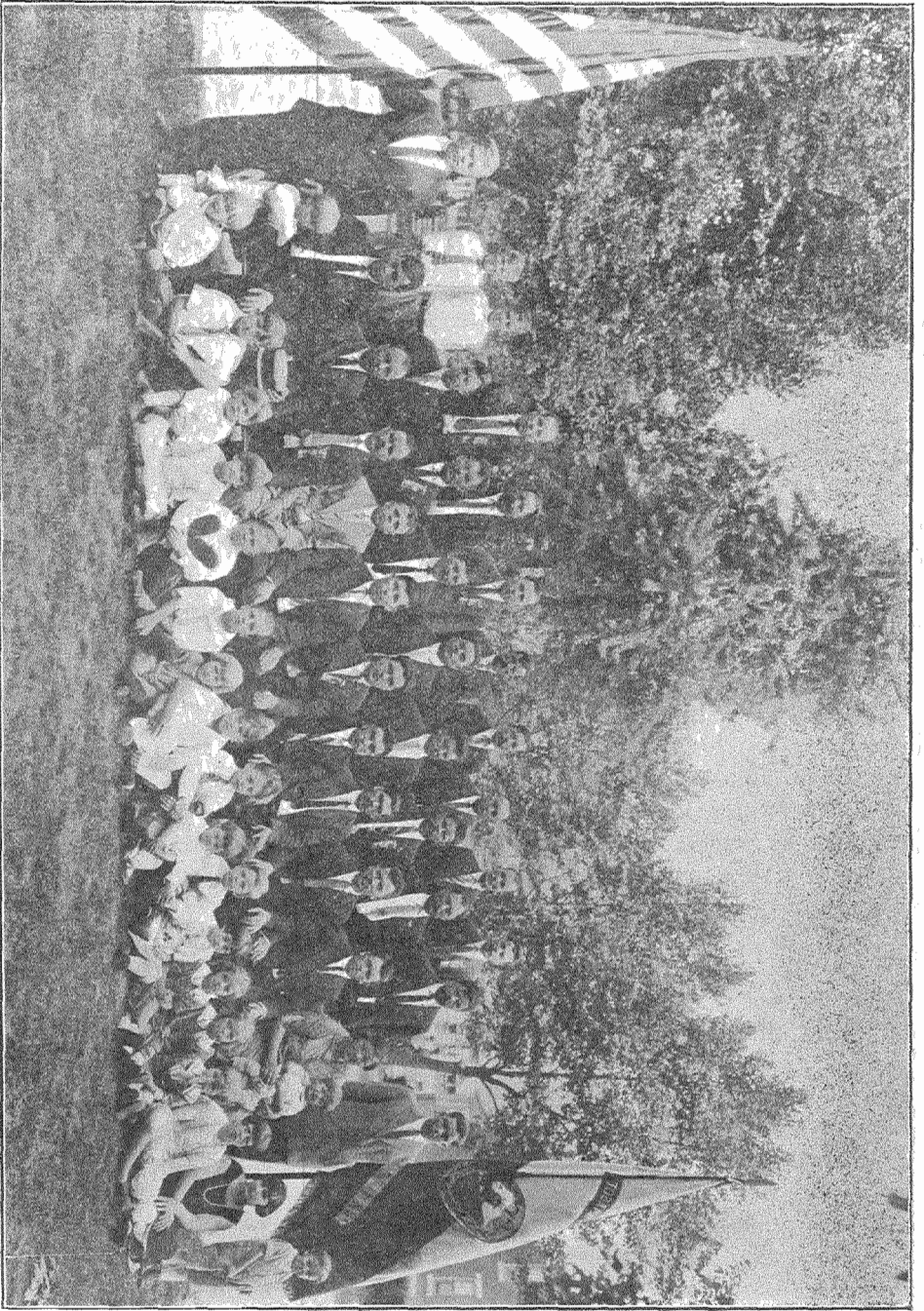
З водою поплисти
В далекий світ, щоб не тужити,
Або тут серденько зложити,
Квітками зарости!

Шуміли би ліси,
Шуміли би мені діброви
Про чари вічної любови
І вічної краси.

ЯК ПОБАЧУ МАЛОГО ХЛОПЧИКА В СЕЛІ.

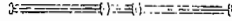
І золотої й дорогої
Мені, щоб знали ви, не жалъ.
Моеї долі молодой.
А іноді така печаль
Оступить душу, аж заплачу.
А ще до того, як побачу
Малого хлопчика в селі;
Мов одірвалось од гилі,
Одно-однісеньке під тином
Сидить собі в старій ряднині...
Мені здається, що се я,
Що се-ж та молодість моя:
Мені здається, що ніколи
Воно не бачити-ме волі,
Святої воленьки. Що так
Даремне, марне пролетять
Його найкращії літа,
Що він не знати-ме, де дітись
На сім широкім вольнім світі,
І пійде в найми: і колись,
Щоб він не плакав, не журивсь,—
То оддадутъ у москалі.

Тарас Шевченко.

Товариство „Згода”, відділ 62 У. Н. Союзу в Філадельфії, Па.

Руїна Січі в піснях і думках.

Минуло вже сто кількадесят літ від часу зруйнування останнього сліду української незалежності — Запорожської Січі. Дня 17. липня 1925 року всі свідомі українські громадяне обходили цей сумний ювілей відповідними святами. Тільки там, де колись була Запорожська Січ — на берегах славного Дніпра — не вільно було пащадкам Запорожців згадати своїх лицарських предків незлим, тихим словом. Стара московська неволя, що з руїною Січі стала на Україні твердою ногою, відродилась тепер знова, лише під червоною маляркою. Та видно, що цим разом вже непадовго.

Про події, що довели до руїни Січі, розповідає М. Драгоманов у своїй книзі „Нові українські пісні про громадські справи” (Женева, 1881). У 1709 році, — каже він, — коли запорожці, роздратовані утисками від царя Петра, пристали до Мазепи, тоді війська Петрове з козаками полковника Галагана зруйнувало стару Січ, що була коло того місця, де впадає в Дніпро річка Чортотлик. Запорожські недобитки перейшли до кримського хана на р. Каменку, а потім під Алешки. Тимчасом Турки в 1711 р. примусили царя Петра відступити їм майже всю землю запорожську, яку вже потім частинами відвоюувала від них Москва. Для війни з Турками Москві потрібна була поміч запорожців. Так ось у 1733 році московський генерал Вайсбах умовився з алешківськими запорожцями на тому, що козаки знову підступлять під руку московського уряду й що всі старі незгоди забудуться.

У 1734 р. запорожці вернулись на старі оселі й заклали на Дніпрі, трохи пизче від Старої Січі, Нову Січ у Підпільній. Запорожці думали, що їм вернеться і вся їх колишня земля. Та й Вайсбах писав їм, що вони люде вільні й будуть жити „на своїх древніх і правдиво їм принадлежащих землях”, і що ніякого ні „війська російського, ні кріпости російської на їх землях не буде”. Та незабаром московський уряд почав потроху закладати на старих „Вольностях” запорожських свої кріпости й оселі, роздавати частини цих вольностей Сербам та іншим підданям своїм — і на Сході, коло р. Орелі, і на Заході, коло р. Тясмину, а з часом, коли й кримські Татари підійшли під московську руку, то й на Півдні, коло Азовського моря та Дніпрового лиману.

Почались суперечки чужинців із запорожцями за границі — і в остатній раз запорожці послали в Петербург у 1774 р. своїх виборних доводити, щоб їм вернули їх старі границі. Тоді полюбовник цариці Катерини й начальник московського війська в степах, Грицько Потьомкин, який перед тим сам був записавсь у запорожці, задумав зовсім скасувати Запорожську Січ. Зруйнувати Січ він доручив двом генералам царської служби. Один з них був сербський перекиньчик Петро Текелій, а другий — природний Москаль князь Прозоровський.

Про саму руїну Січі знаходимо цікаві подробиці в „Історії України” Миколи Аркаса (вид. 3., ст. 568-571).

Потьомкин наказав обом генералам, щоб вони як-найшвидче, але

потаємці, взялися до діла. Гекелій повинен був облягти Січ, а Прозоровський тимчасом рушити з великим військом у Запорозькі паланки й позаймати їх. На той час у Січі, так саме як і по паланках, було небагато народу. Нічого не сподіваючись, — бо ще й посли їх не повернулись з Петербургу, — запорожці розійшлися по степах за рибою, на лови, до хазяйської роботи тощо. Коли це на Січ, де в той час було тільки 20 гармат і не більш як 10 тисяч козаків, насунуло й облягло її з усіх боків, якраз на Зелені Свята (4. липня ст. ст. 1775 р.), еличезне московське військо. У тому війську було: 8 полків кінноти, 17 ескадронів пікіперів, 10 полків піхоти, 20 ескадронів гусарів і 13 полків донських козаків, а всього — більш як 40 тисяч.

Три дні простояв Текелій навколо Січі, нічого не починаючи. Колиж він одержав звістку, що Прозоровський позаймав усі паланки, то послав у кіш і запросив старшину до себе в гості. Кошовий отаман Петро Калнишевський, зібрав на раду курішних отаманів і запитав:

— А що, панове отамани, робитимемо? Москаль у гості нас кличе. Чи підемо чи ні? Чи віддамо Січ-маті Москалеви чи не віддамо?

Отамани закричали:

— Як?! Ламати присягу?.. Однімати те, за що ми, батьки й діди наші, кров лили?.. Та нехай Текеля приведе ще стільки війська, то ми до-ноги їх вибемо, як мух передупшимо!

Та поміркована частина старшини бачили, що годі й думати відборонитись від далеко більшої сили Москалів. До тогож козацтво довідалось, що Москалі позаймали всі їх паланки, де zostались їх жінки, діти, добро. Крім того, й січовий архи-

мандрит, отець Володимир Сокільський, почав прохати не проливати християнської крові і з надією на Бога покоритись його волі.

Текелія пустили в Січ. Він покликав до себе старшину, та важніших з неї, у тім числі й кошового Калниша, вислав у Петербург, а маєтки їх і військові забрав на казну. Архимандрита Володимира взято до Києва, цекву обібрано, — а козакам звелено було повернутись у селян або вийти в ті місця, звідки хто був. Тисяч із п'ять козаків устигло втекти на човнах униз по Дніпру на турецькі землі.

„Жаль про руїну Січі, — каже Драгоманов, — розійшовсь на всю Україну, як це видно з того, що ми самі маємо більш семидесяти пісень, записаних по різних околицях од Дунаю до Дону. Навіть у Галичині, яка вже за сто років перед тим одірвана була від Січі й підчас її руїни була вже під цісарем, — і тут співається пісня, в якій, хоч і глухо, брешуть чутка про руїну милого всьому українському народови вільного гнізда славних запорожців”.

На превеликий жаль, Драгоманов не спромігся видрукувати всіх пісень про руїну Січі, які в нього назбирались. До свого оповідання про руїну Січі він додав одну пісню, а то слідує:

Ой зза хмари, зза Лиману
Вітер повіває:
Кругом Січі запорожця
Москаль облягає.
Ой облягли Москалики,
Лагерями стали,
Вони своїх генералів
Три місяці ждали.
Ой кинулись Москалики
Запас одбирати,
А московська вся старшина
Церкву грабувати;

Та беруть срібло, та беруть
І воскові свічі. [злото

Ой заплакав пан кошовий
З писарями в Січі.

— „Не плач, батьку, не плач,
Просьять тебе люде, [Харку,

Як підемо на столицю,
По прежньому буде.

Ой підемо на столицю
Прохати царицю:

Оддай землі запорожські
По прежню границю”.

А цариця, вража мати,
Напуста напустила:

Вона в Січі запорожця
Та й занастила.

Ой, Боже-ж наш, Боже,
Поможи нам з неба!

Колись буде запорожця
І цариці треба.

Гарну думу про руїну Січі записав Дмитро Еварницький у селі Писарівці, харківського повіту. Де-в-чим вона повторює пісню, наведену у Драгоманова, але такі повторення стрічаються у всіх піснях і думках про руїну Січі, як і взагалі у всіх народніх творах, присвячених якій-небудь історичній події. Дума, записана Еварницьким звучить так:

Світ великий, край далекий, та ніде прожити:
Славне військо запорожське хотять поубити.
Ой цариця загадала, а Грицько пораяв,
Щоб зігнати запорожців та аж до Дунаю.

Вже-ж на річці Базавлущі і Москалі стали,
Славні-ж хлопці-запорожці пили та гуляли.
Ой вже-ж Москаль Запорожика кругом облягає,
А наш батько Калнишевський того й не гадає.
Ой із Низу, із Лиману вітер повіває,
А вже-ж Москаль, а вже Москаль Січу обступляє.

Васюринський козарлюга не пе, не гуляє,
Та все злого отамана рано пробужає.

„Та встань, батьку-отамане, кличуть тебе люде,
Ой як станеш ти на башті, Москаля не буде!”

А Москалі не дримали, занас одбирали,
А московській старшини церкву грабували:
Та беруть срібло, та беруть злото, воскові [свічі.

Ой заплакав пан кошовий з старшиною в Січі.
Ой ввійшов же пан кошовий та на круту гору:
„Ой та не руйнуйте люде добрі*), хоч Божо-
[го дому!”

А запорожські отамани як орли літали
Та свого батька кошового вірненько благали:
„Та позволь, батьку, позволь, батьку, із штиха-
[ми стати,

Не одному генералу з пліч голову зняти!
Не дозволиш із штихами—позволь з кулаками,
Ой щоб слава не пропала поміж козаками!”

А вже-ж уступила одна дивізія та серед самої
[Січі,

Ой взяла-ж вона січові гармати, всі козацькі
[здобичі.

Ой крикнув же та Калниш кошовий у Покров-
[кій церкви:

„Прибирайтесь, славні запорожці, як би к своїй
[смерті!”

Ой крикнув же та Калниш кошовий на Покров-
[кій дзвіниці:

„Ой кидайте-ж ви, славні запорожці, і пістолі й
[рушниці!”

Ой пливе шука з Кременчука, розбита із лука.
„Ой тепер же нам, Калниш кошовий, та з тобою
[розлука!”

Ой пішли, пішли славні запорожці, а не пішки
[— дубами,

Ой як оглянуться до славної Січі, умиються
[сльозами.

А вже-ж уступили та дві дивізії та в покровські
[базари,

А вже-ж, уже славні запорожці п'яти показали...

„Та встань, батьку, з домовзани, кличуть тебе
[люде!

Ой як підеш на Україну, попрежньому буде.
Ой піди-ж ти до столиці прохати цариці,

Чи не вступе царства-землі по прежні границі.”

— „Ой царице, паша мати, змилуйся-ж над
[нами:

Оддай же нам наші землі з гемними лугами!”
— „Не на тебе-ж, запорожцю, Москаля заслала,
Ой щоб твої луки й землі назад повертала!”

Текла річка із під саду та й упала в кручі:
Заплакав же пан кошовий від цариці йдучи.

Текла річка, мала-невеличка, заросла лозами:
Заплакав же пан кошовий дрібними сльозами.

„Ой великий світ, царице, і всім ти владаєш,
А вже-ж ти нас, запорожців, з місця споміщаєш,
Та все-ж ти тих вражних панів та все награв-
[даєш.”

*) У Драгоманова є сильніший варіант,
де замість „добрі люде” сказано більш відпо-
відно: „чорти куці”.

Ця дума повно й правдиво освітлює майже всі події, що відбулися під час руїни Січі, а почасти й по ній. Її можна договнити лише одною подробицею з записів Драгоманова, а саме отсею:

„Кругом церкви січової калавури стали, Священнику отцю Владириу служити не дали”.

Пісні про руїну Січі, — каже Дра-

гоманов, — це останні українські пісні, в яких видно думку про яку-небудь державну волю і взагалі про самостійність Українців перед чужими державами. . . Далі ми вже бачимо, що українські селяне, поневолені панами й залишені на самих себе, думають тільки про самі близькі, громадські та господарські справи, а про дальші державні справи вже не думають. . .

ЛІС І СОКИРИ.

— о —

Накували ковалі
Сокир повний віз
Тай повезли їх на торг
В місто через ліс.
Налякались дубчаки,
Гнуться зі страху:
„Ой, вже їде наша смерть,
Кінець вже життю!”
А старий віковий дуб
Спокійно стояв.
„Та чого злякались ви?”
В дубчаків спитав.
„Якже не лякаться нам?
А глянь, що сокир!
Ой, підемо ми катам
Сокирам на жир!”
А старенький дуб на те:
„Вспокійтесь, дурні!
Сокири без топорич
Зівсім не страшні!
Поки з нас ще топорич
Нема сокирам,
Поти ще бояться
Нема чого нам;
Поки з нас ніхто не йде
В поміч ворогам,
Поти ворог ще ніщо
Нам не вдіє сам!”

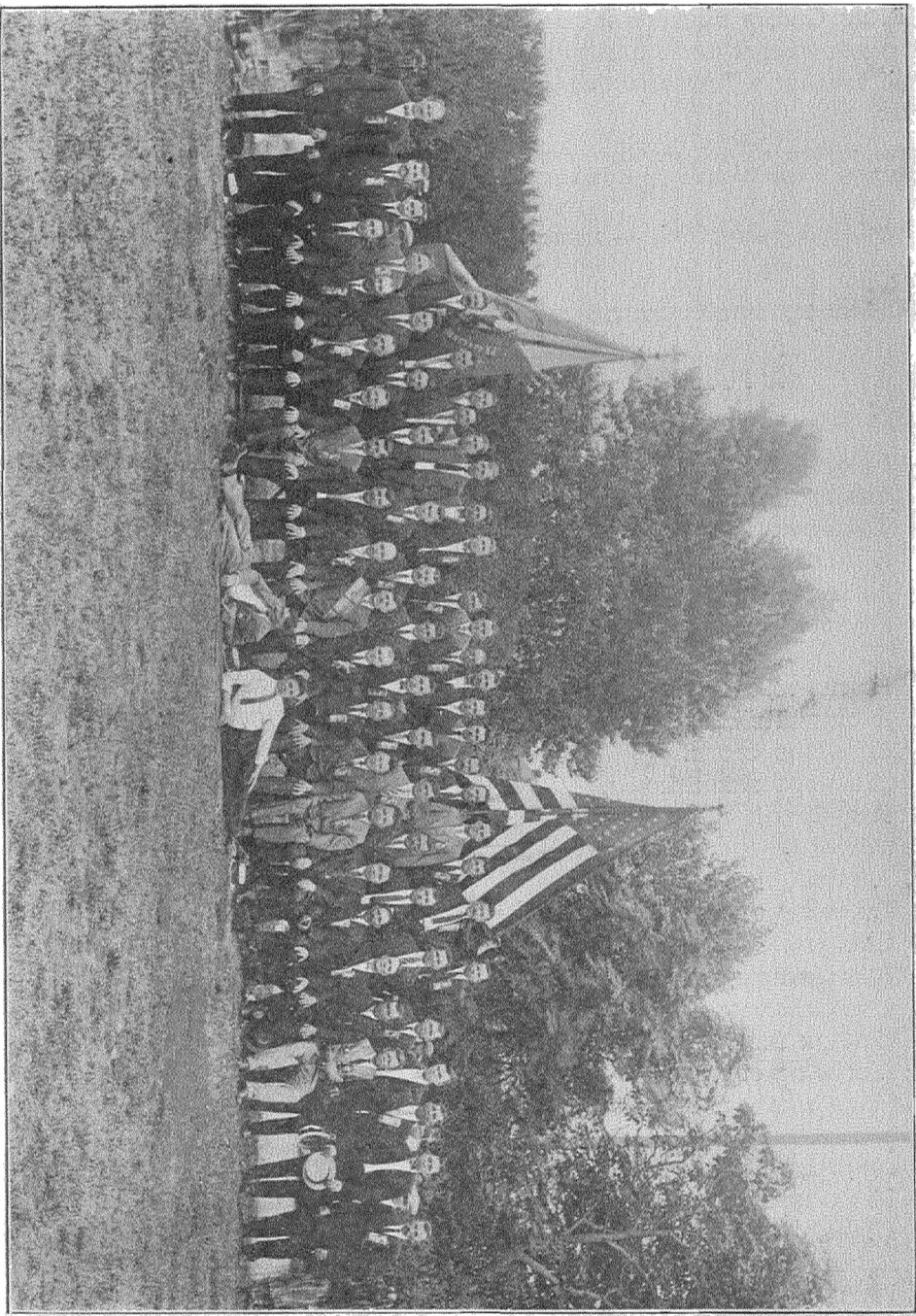
Я. В.

Тарас Шевченко.

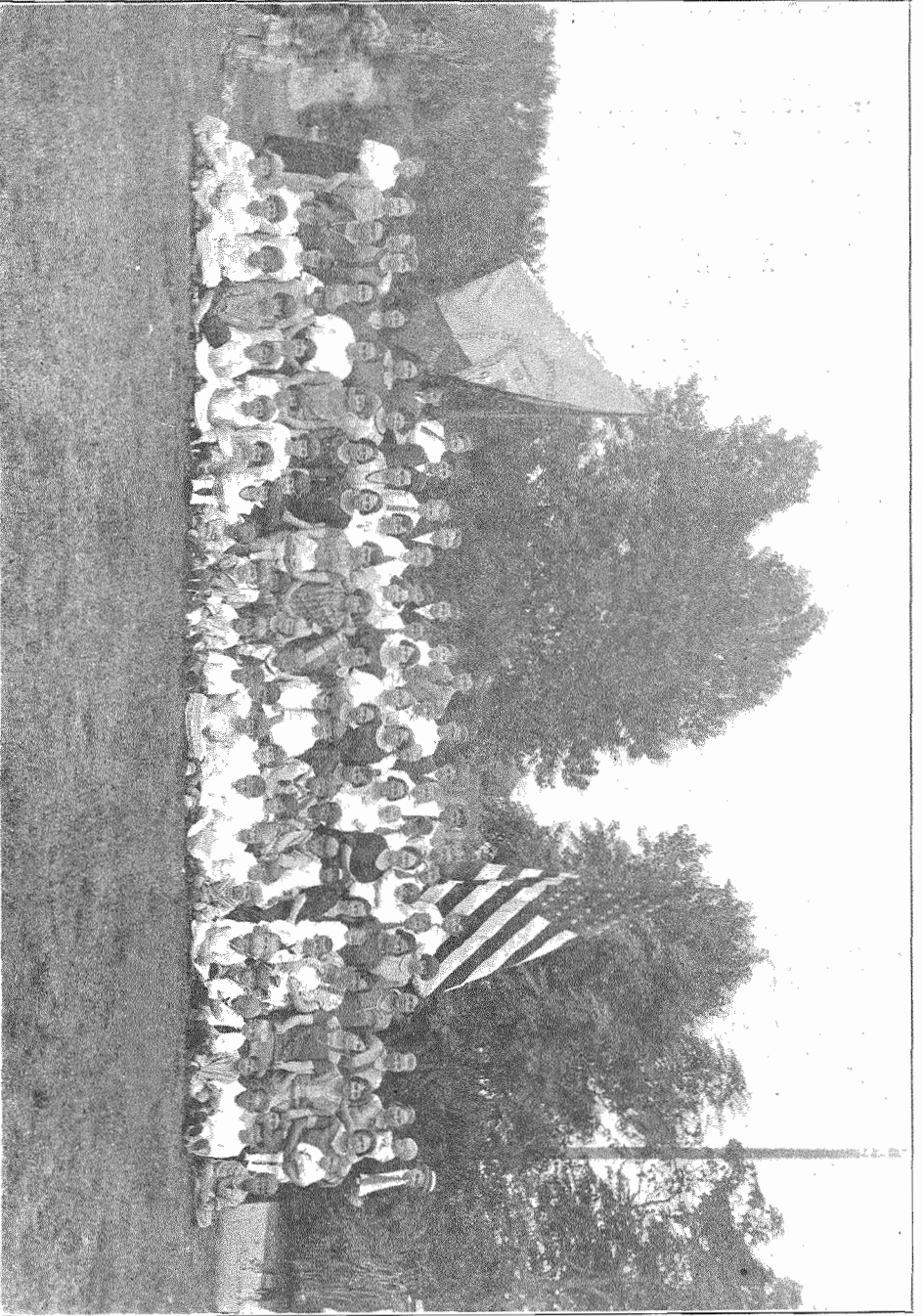
РАНОК.

— о —

І дивлюся — аж світає,
Край неба палає;
Соловейко в темнім гаю
Сонце зустрічає.
Степи, лани мріють,
Тихесенько вітер віє,
Між ярами над ставами
Верби зеленіють.
Сади рясні похилились.
Тополі на волі
Стоять собі, мов сторожі,
Розмовляють в полі.
І все то те, вся країна,
Повита красою,
Зеленіє, вмивається
Ранньою росюю,
Вмивається, красується,
Сонце зустрічає —
І нема тому почину,
І краю немає.
Ніхто його не додбає
І не розруйнує,
І все то те... Душе моя!
Душе моя убогая!
Чого-ж ти сумуєш?
Чого марно плачеш?

Братство св. Івана Хрестителя, візиту 76 У. Н. Союзу в Ньюарк, Н. Дж.

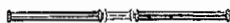

Членики Бр. св. Ів. Хрестителя і молодечий департамент від. 76 У. Н. Союзу в Ньюарку, Н. Дж.

Петро Чулий.

ДЕЩО ПРО МОСКАЛІВ.

ДЕВ'ЯТИЙ рік у бувшій російській імперії панує нова деспотична влада партії комуністів - большевиків.

Коли вони захопили владу в свої руки, то противникам їх здавалося, що вони не протримаються і року при владі, бо сам нарід, мовляв, силою свого протесту, повстанням масовим скине їх.

Але всі розрахунки були мильні і вже пройшло вісім років большевицького панування; пройшло вісім років страшного кривавого терору, вісім років нечуваної економічної руїни і, здавалось на зовні, також руїни основ народнього побуту.

Противники большевизмо-комунізму, коли сподівались, що комуністи при владі довго не втримаються, будували свої міркування головне на тому, що ідеї новоявлених диктаторів будуть настільки ворожі глибинам народніх мас, що вони не стерплять примусового впровадження їх в життя і повстануть до активної боротьби з не-проханими експериментаторами.

Усі обрахунки завели тому, що найчисленніша маса з народів бувшої Ро-

сії, московська, без протесту терпить панування большевиків.

Дійсно, на протязі сих осьми років масові протести-повстання, бунти та інша форма активної боротьби, відбувалися і провадяться далі лише серед мас так званих „окраїнних” народів, інородців, а передівсім на Україні.

Сам московський нарід не тільки терпить сучасних сатрапів, не протестує проти них, а ще більше того: большевицько-комуністична сатрапія опирається на нього в боротьбі проти „окраїнних” народів, інородців тощо, використовуючи всю величезну його масу яко матеріял для армії.

Взагалі, коли придивитись пильніше до народніх рухів у бувшій Росії, в історичній минувшині, то й там ми побачимо, що чисто народні масові рухи проти певного політично-соціального ладу, були виключно на „окраїнах”, заселених інородцями, а не в центральній Росії, заселеній Москалями.

Московщина знає лише народні рухи, які звертались головне не проти існуючої політичної чи соціальної системи, видвигаючи на її місце іншу, але які звертались проти певних осіб,

підтримуючи на місце їх інших. Такі рухи були і в часи „смутного времені в Московщині”, на початках XVII-століття; пізніше—„стрілецькі бунти”, Пугачовщина, Разіновщина та інші менше широкі.

Рухи-ж із метою зміни політичного чи соціального ладу в Московщині майже ніколи широких мас народу не захоплювали, а обмежувались певними гуртами, на які мали безпосередній вплив ідеологи і проводирі тих рухів.

Навіть і остання революція була розпочата і провадилась без активної участі широких московських мас. Взагалі ця революція прийшла не з низів, не з народу до верхів, а навпаки з верхів і то офіційних, до низів народних. Притім, в розвитку революції не московські народні маси втягнулись до активності в ній, а Москалі залишились пасивними, покірно приймаючи і то лише назовні, все те, що накидувалось їм зверху, мовляв, „там знають што народу нужно”.

Тут буде до речі зазначити, що навпаки Московщині, Україна, навіть занадто багато, знає чисто народніх політично-соціальних рухів: козацькі, гайдамацькі, ріжні земельні (аграрні) і т. д. Також і новітні народні рухи на Україні захопили широкі маси, як наприклад в революції 1905—1906 р. і на решті остання революція, в якій, на улицах Петербурга першим активним масовим виступом був виступ гвардейського Волинського полку, в якому Українців налічували більше 80%. Дальша участь українських народніх мас у визвольній боротьбі не потребує і згадки, бо вона у кожного з нас записана кривавими борознами в серці, прокладеними міліонами душ нашого народу, згинувших в тій боротьбі.

Аби відповісти на питання, чому Москалі терплять і большевицьке па-

нування без замітних протестів, треба дати хоч коротенький начерк громадського і родинного побуту Москвинів, вияснюючи разом з тим, чи дійсно большевики принесли їм нові ідеї, внесли більш-менш глибоку зміну в уклад його життя.

З дальшого начерку буде випливати негативна відповідь. Скорше початки революції заповідали таку зміну, коли при владі була демократія (тимчасовий російський уряд), а не автократія большевиків. Демократія дійсно заповідала переведення корінної зміни в політично-соціальному і побутовому життю російських мас, а зокрема московського народу. Можна навіть припустити, що противенство ідей демократії до „нутру” московського народу було також одною з причин скорої страти популярності демократією в Московщині і нарешті повалення її, та встановлення звичної форми уряду для того народу: деспотії, олігархії.

„Кожен нарід має таке правительство, якого він гідний”. Се значить, що не можна установити уряду, якого форма і зміст не відповідали би психології народу, його побуту і т. д.

Тому, що основою кожної суспільності є родина, ми дамо коротенький начерк **родинного життя і громадського побуту Москвинів**. В календарній замітці не має місця, аби докладно спинятись на всіх проявах життя Москвинів, тому візьмемо до розгляду лиш головні його прояви.

Часто кажуть: Москалі Азіяти їх психологія, побут тощо відмінні ніж у Європейців.

Сказавши лише це, власне кажучи, нічого не сказати, бо й Азіяти багато мають гарних рис, яких бракує деяким європейським народам: чесність, лицарство, гостиність та інше.

Географічно положений між Європою й Азією, з давніх часів московсь-

кий нарід завжди був під впливом цих двох культур: азійської та європейської. Наприклад європейське, властиво візантійське православ'я, мало на релігійний світогляд московського народу свій вплив, але цілковито не опанувало ним і, змішавшись з основним азійським релігійним світоглядом Москалів, витворило специфічний московсько-православний релігійний тип. Це тип містика, непротилежності злу, покірного посяга своїх страждань, покірності перед „начальством” як влади, поставленої Богом, разом з тим фанатика, нетерпимого до інших вірувань. Також інші риси азійського релігійного типу в ньому зберіглись поруч з християнськими.

Таким чином утворився тип московської подвійної душі. При тім християнська (європейська) проявляється, коли він спокійний, вдоволений, а азійська, коли він у гніві, все одно, чи природно повставшим, чи викликаним штучно зовнішніми впливами. Наприклад, примусова мобілізація його, притягнення до війни, обурює Москвина не проти своєї влади, що покликала його до війська, а проти „ворога”, ізза якого та влада мусить посилати його на війну.

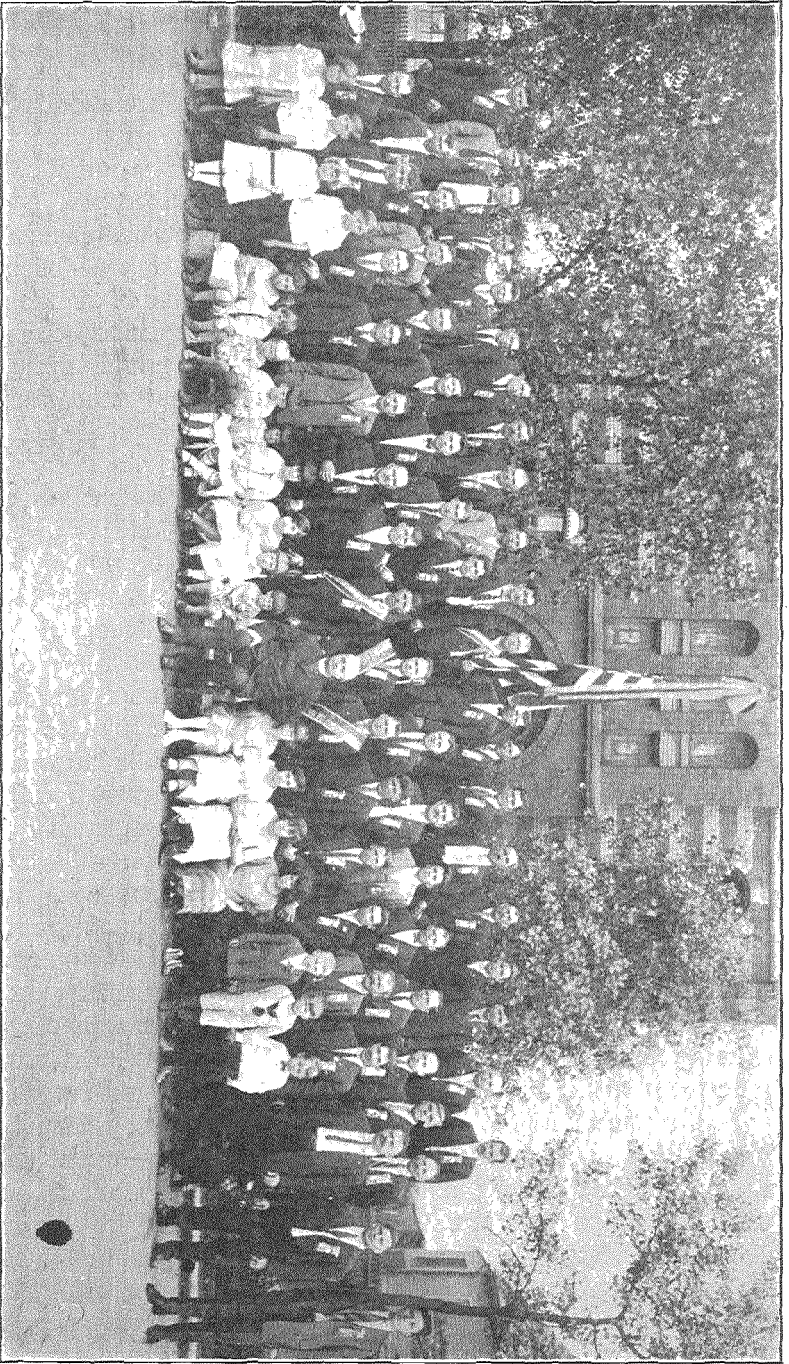
Коли не можна рахувати Москаля Європейцем, то не можна всі прояви його життя й поступовання міряти міркою європейського світогляду. Також і азійство його лише релятивне.

В основі російського большевизму лежить ненависть до науки, штуки, освіти, права, держави і т. д., себто ненависть до всього того, що дає Європа. Та ж сама ненависть до Європи в цілому, яка спостерігається не тільки в широких верствах московського народу, але й у верхах його, в особах найкращих московських мислителів, як напр. Соловйов, Толстой, Достоевський та інші. Московська історія знає часи, ко-

ли кожному чужинцеві, який пробірався в глиб Московії, загрожувала смерть, в той час, як на Україні відношення до чужинців було протилежне і український нарід з давніх давен був у контакті з Європою; черпав від передових народів її культурні основи, вів з ними торг і т. д. В той час, як на улицах Москви палили чужинців—Європейців, в Києві були цілі чужинецькі квартали: грецькі, німецькі та інші.

Пізніше, коли московська поступова думка відкидала все європейське, навіть не піддаючи його оцінці, а варилась, так би мовити, у власному сосі, шукаючи тільки в ньому основ для поступу, українська, навпаки шукала і в Європі цінностей, якими вона могла би збагатити самобутну культуру українського народу, згадати тільки: Куліша, Сковороду, Драгоманова, Франка і других. Це збагатило власний світогляд українського народу світоглядом інших європейських народів і ввело його в сімю тих народів. В той же час московський нарід лишився самобутній у собі, розвиваючи старі азійські впливи і, лише зачеплений зовнішньою формою європейської цивілізації, почав і себе рахувати європейським народом, з чим погоджувались деякі і Європейці, спостерігаючи Москвинів здалека, поверхово.

Спроба московського царя Петра Першого накинути силою європейські форми своєму народові, приєднати його до культури Європи, лише причинила вільний розвиток самобутньої культури Москвинів і затримала московський нарід на тій височині духовної культури, на якій застала його Петровська реформа, і лише зовнішні форми європейської цивілізації торкнулись Москви. Ця європеїзація була принята лише офіційними, так сказати, верствами російської держави, та інтелігенцією. Маси московського на-

Епархия св. О. Николая, вил. 183 У. Н. Союза в Бодрицах, Шварц, Ган.

роду по старому остались ворожі до всього чужинецького.

Така спільність ненависти Москвинів і большевиків-комуністів до Європи утворила ґрунт порозуміння між ними. В спільній боротьбі часто навіть вороги робляться спільниками і навіть не тільки терплять один другого, але й підмагають один одному, а міжтим комуністи-большевики не є вже такими великими ворогами московським масам, як то декому здається з першого погляду, бо устрій і побут життя Москвинів примітивно-комуністичний.

Аби змалювати це, піднесу трохи куртину, якою заслонений побут Москаля, витворений ним самим, та який і є для нього властивим.

Знаходячись в чаді ріжних знахорств, чарівництв, вірувань, що мають в собі всі ознаки поганства, православний Москаль вірить не тільки у християнського Бога, але ще і в ріжних інших богів. Наприклад, в Корсапівській повіті знаходиться в кожному курнику „куриний бог”. Се звичайний чорний камінь з пробитою діркою посередені, що висить в одному з кутів курника на мотузку. Він, так вірять Москвини, ратує не тільки курию від пошести та приносить їм плідність, але разом з тим і для людей є зубним ліком. Коли в кого болять зуби, то знахар веде хворого до курника і, пошептавши ріжні заговори перед „куриним богом”, прикладає його до хорого місця шість разів навхрест, вірячи, що після сього зуб заніміє.

Є також „кінські боги”, коровячі, та інші, які охороняють худобу і разом з тим лікують хорих людей від ріжних хворіб.

Там на стільки міцна віра в чудодійну силу ріжних ростин і річий, що наприклад хомутом лікують від пропасниці. Для цього хорому надавають на

шию хомут; виводять надвір і обливають холодною водою (звичайно, після такого лікування, якщо не помре, то колись видужає пацієнт). Грижу лікують молодим дубком. Для того хворого везуть до ліса, там розчеплюють молодий дуб, вбиваючи в розчеплини клипи, і через ту розчеплину протягають хворого. Потім скидають з нього сорочку і вішають на дереві. На тім лікування кінчиться, а сорочка залишається поки не зогніє, бо вона нечиста.

В центральних московських губерніях: Тамбовській, Орловській та інших, вірять в те, що на перший день Різдва померлі приходять на землю грітися, а тому для них селяни розкладають багаття. Звичай цей зветься: „Греть пакойнікоф”. Удосвіта, першого дня Різдва, окремі родини запалюють іноді цілий віз соломи, куди додають ладану, смирни, або інших пахощів. Запаливши таке багаття, вся родина стає навколо його, в молитвенному, мовчазному настрою, обернувшись лицем до церкви, або на схід і так чекають, доки вогонь погасне, після чого, так вони вірять, усі мертві з їх родини, нагрівшись, відходять на небо, відки вони прийшли грітися.

Таких поганських вірувань, що живуть разом з православем в московській масі, є багато. Це творить окремий від християнського і поганського московський релігійний тип.

Споконвічна боротьба української православної церкви з московською не є лише боротьбою організації церковних форм, але, головне, боротьбою самого змісту московського і українського релігійного світогляду. Це глибока боротьба двох ріжних філософій української (європейської) з основами чистого християнства, і московської з великим нахилом до поганства (до азійства). Релігійні рухи на Московщині в основі своїй завсіди мали бороть-

бу за форму але не за зміст, бо у релігійному світогляді Москвина більше значіння має зовнішня форма ніж внутрішній зміст релігії. Тесаме, і у поганців віра не в абстрактний дух, але в реальні річі.

Отже релігійний світогляд Москаля можна приблизно окреслити як світогляд людей, що не перестаючи в глибині своєї душі бути поганцями. прийняли християнство, надавши головне значіння його формам, а не змістови. Ця подвійність релігійного світогляду поганця-Азіята і християнина-Європейця, є основною рисою московського типу, відмінного від азійського і європейського взагалі, та українського зокрема.

Коли большевики виступили до боротьби з московською православною церквою, московські маси проти цього майже не протестували і не стали в обороні своєї віри, бо вони мають другі, глибші ніж православне, основи свого релігійного світогляду, яких большевики не зачипили. Ті основи скриті в глибині душі Москаля. Навпаки, той нарід ще більше вдався в бік природного йому знахорства та вірувань в чудодійну силу ріжних вигадок, як: амулети, річі, таємничі знаки, зоговори то що.

І тут большевики не явились для нього непримиримим релігійним ворогом, як для українського народу, який повів уперту боротьбу за збереження своєї християнської (православної) церкви.

Більшість московських народніх пісень, а особливо старинних обрядових, складена по пятитонній музичній гамі, яка зветься індокитайською. Китайська наприклад теорія музики знає існування в старині такої гами, себто без четвертого і семого тону, а в Сіямі, Бірмі, Індокитаю, у фінських народів, Башкірів, сибірських Татарів і т. д. во-

на існує і по цей день. Останніми часами один з кращих московських композиторів Рахманінов написав по тій гамі романс „Сірень”, виводячи, так би мовити, її з глибин народніх мас в модерну музику.

Але знову, звязуючися з Азією і маючи в основі своєї народньої пісні азійчину, Москвини мають у ній і те, що їх відріжнює від Азіятів, які співають свої народні пісні в унісон (в один голос). Московська народня пісня часто при унісонному співі хору має „запівала”, а ведення хорів взагалі поліфоничне. Відокремлюючись від славянських пісень народніх, а з ними і українських, відсутністю тридольних ритмів (вальса, мазурки), московська народня пісня має в собі елементи також подвійности азійської і європейської, що ще раз підкреслює європейсько-азійську самобутність Москалів.

Цю московську подвійність завжди треба мати на увазі при спробах пояснення певних явищ на Московщині взагалі і терпимість там большевизму зокрема.

Перш за все народня мораль в московських масах, так би мовити, релятивна з точки погляду на мораль Європейця. Певні порушення моралі дуже широко допускаються московськими народніми звичаями, часто тісно звязаними з церковним життям. Наприклад ще в 1651 році московському цареві була подана старцем, по походженню Білорусином, Григорієм Іконописцем, „челобітна”, в якій він писав про звичаї Вяземського повіту, де він жив, між іншим таке: „Також і забави ріжні бувають мерзотні від початків Різдвяних свят і до Водохрестя; всеношні, на яких святих призначають, і монастирі роблять і архимандрита і келаря і старців вибірають; там же і жінок і дівчат багато буває і там дівчата свою дівочість діяволу віддають”

„Забави“ такі хоч і зменшилися згодом, але всеж не вивелися зовсім і в різних формах, в різних місцях, відбуваються і до сьогодні.

Наприклад у Вятській губернії, в числі весільних обрядів є звичай, на другий день, або на третій весілля, молодим і всім гостям йти до парні по парі мущина і жінчина, всі, що присутні на весіллі. При тім ідуть муж і жєна, а у кого тут немає своєї жєни, або він не одружений, той іде з іншою жінкою.

Взагалі на інтимні фізичні відносини мущини до жєнщини, московський нарід дивиться далеко відмінно від Європейців, чи нас Українців. Характерною ілюстрацією до цього може служити такий випадок, описаний в дев'ядесятих роках в газеті „Орловський Вѣстник.“

„В 1889 році до одного Орловця, що проходився по лісі (Брянського повіту) підійшов селянин з жінкою і пояснив, що вони одружені декілька років, але дітей не мають. „Може нам Бог пошле щонебудь“—скінчив своє прохання селянин. Орловець прийняв пропозицію. Літом 1890 року він приїхав в те село, Білі Береги, поцікавився зайти до того селянина, де був стрінутий ним та жінкою, як найдорозший гість, — у них уже був здоровий червонощокий хлопець“.

Вєсипом*) описані звичаї у Вологодській губернії, де в багатьох місцевостях дівка, що мала дитину, скорше вийде заміж ніж та дівка, яка зберігла своє дівоцтво. Бо, по народнім міркуванням, значить, що перша не буде неплідна. Такий світогляд пояснюється відчасти і тим, що при шлюбі Москвин головне виходить з мотивів

придбання нової робочої сили для свого господарства — невістки. /

Цим тільки можна пояснити такі нерівні подружа, які описані А. Звонковом*), що не рідко спостерігаються в Тамбовській губернії шлюби, коли 13-літній хлопець жениться з 16-літньою дівчиною. Ще більше разяча різниця між віком молодого і молодої спостерігається в Пермській губернії, Вятській та інших сумежних губерніях, де часто трапляються подружа, коли молодому 12—14 років, а молодій 20—25 і 30 років. . . . „Жінки під вечір ідуть розшукувати своїх чоловіків, що забавились з іншими хлопцями і часто приносять їх на руках додому“—пише Пономарйов*).

Лише заведення обовязкової загальної військової служби, та все збільшення числа принятих до війська, мало значний вплив на зменшення таких нерівних шлюбів, бо „жєнихи“ почали вичікувати, поки прийде призов.

Звичайно такі нерівні подружжя тягнули за собою так зване снохачество („снохач“ в московській мові зветься батько, що живе зі своєю невісткою); тягнули те, що жінка такого хлопчика чоловіка шукала собі десь на стороні, по більшості серед інших членів фамілії свого чоловіка, іншого, хтєб зміг задовольнити її фізичні потреби. Це допомагало найдовшому збереженню серед Москвинів пережитку їх стародавнього побуту певної вільности у фізичних відносинах мущини до жєнщини.

Отже большевики своїми проповідями свободного фізичного зношення мущини і жєнщини; введенням короткої, лиш формальної процедури шлюбів і розводів, або так званих „проб-

*) Весин Л. Н. — Современный Великорус в его свадебных обычаях и семейной жизни. — Русская Мысль, 1891.

**) А. Звонков. — Современный брак и свадьба крестьян Тамбовской губернии.

*) Пономарев. — Очерки народного быта. — Северный Вестник, 1887.

них браків”, теж мало що нового внесли в основне розуміння цих чинників московським народом. Тому і тут вони не зробили різких порушень у „священних правах родини”, в розумінню нашому, чи європейському. Тим і пояснюється, що большевицьке, в нашому розумінню, розвалення і дезорганізація моральних основ родинного життя, Москаль прийняв спокійно, як відповідаюче його власному розумінню. Основою кожного московського родинного життя є економічні засади та задоволення звичайних фізичних потреб чоловіка і жінки і лише до того, звичайно не шкодить, легка прикраса засадами європейської родинної моралі та етики, більше для „моди” ніж то з власного внутрішнього почуття чи розуміння.

Тепер перейдемо до опису родинного життя Москвинів, до тих форм їх життя, що є чисто комуністичні, зберігаючись тисячки років такими.

Перш за все Москалі живуть, так звані „міром”, себто великими громадами, в яких всі „справи вирішуються сходом мірським.” До компетенції цих „мірських сходів” належать не лише справи ті, що мають загальне громадське значіння в певній громаді, як то в компетенції українських рад (зборів, сходів), але і справи внутрішнього родинного життя кожної фамілії зокрема, в дуже частих випадках. Москаль „общинник” не має своєї власної землі, а лише землю „общественну” з якої нарізують йому в користування певну скількість, і він не має права ні продати, ні передати, ні заарендувати комусь тої землі. Система нарізки землі, так звана „черезполосиця”, себто увесь пай земельний, не відрізується в одному спільному шматку, а нарізується окремими полосами в різних місцях що, так сказати, ще більше його

в’язе з громадою. Ця общинність у Москаля сидить так глибоко, що коли Столипін переводив свою реформу відокремлення на отруби, себто виділ з общин, то у Московщині були масові відмови селянства від такої реформи переходу до індивідуального господарства, бо, мовляв, на „мірі і смерть красна”, хочби навіть від хронічного голоду, таке глибоке почуття общинності лежить у психіці Москаля.

На Московщині спостерігається родина двох типів: велика і мала. Мала родина має в своєму складі душ 30- 35, а велика родина сягає до 60-ти душ і більше. Кожною такою родиною (родом) править одна особа, голова її, найстарший в роді, що зветься „большаком”, себто главар, домохазяїн. Чим більша родина, тим більші права такого „большака”. Чим більше глуха місцевість і далі від цивілізації, тим більші такі родини.

Є родини двох характерів, що управляються большаками: 1) природні, в яких в один великий рід сполучені лише крвні; і 2) зводні, де зведені в один великий рід окремі фамілії, що зв’язуються в єдино виключно своїми економічними інтересами. В такій зводній родині, себто сполученій в один господарський колектив, члени її підлягають теж одному авторитетові, що стає на чолі вже не по праву, впливаючому з того, що вся родина се його нащадки, а на договорі, звичаю, виборі такого „большака”. Зводні родини здебільшого складаються всетаки з далеких родичів, вуйків, племінників і т. д.

В Оренбурській і Рязанській губернії та на Уралі трапляються ще так звані артільні „сімї”, в яких сполучено в один рід десільки чужих фамілій, об’єднаних виключно економічним інтересом.

Голова кожної такої „сімі”, большак, є абсолютним господарем і власником всього. Він призначає окремих членів своєї „сімі” на різні праці дома по хазяйству; посилає їх на сторону на зарібки, указуючи куди, і визначаючи час їх перебування там. Він розпоряджується усім майном членів свого роду: участками общинної землі, котрі припадають на двір, урожаєм з тої землі, будівлями, живим і мертвим реманентом і всіми грошовими прибутками, чи за продаж чого, чи заробленими кимнебудь на стороні. Він платить усі податки; утримує всіх членів родини; купує все потрібне для господарства і кожному зокрема членови родини; видає заміж і женить кожного з родини по свому бажанню.

Він не має права, без згоди родини, лише продати усе господарство і виселитись на нове місце. Навіть вибраного, у сводних родах, большака, члени роду не можуть самі змінити, а мусять апелювати до громадського „міру”. Лише громада може змінити большака, або по скарзі родини, або по власній ініціативі і призначити нового. Може бути також баба „большачкою”, коли не має в родині старшого мушчини, гідного бути господарем.

Владу большака в родині характеризує добре таке оповідання одної жінки*) „Ми не зважились при ньому слова вимовити. Підемо куди небудь тоді і говоримо. Зайвого слова ніхто не скаже. До столу сядемо; уст ніхто не одімкне, а то як задивиться і ложка по лобі (від батька). З парубками і дівчатами забавитись ніколи не можна було”.

Таке родове життя найбільше сприяє розвиткови і існуванню так званого „снохачества”. Як скрізь, часто між

жінками повстають різні дрібні сварки, що отроюють життя жінки, викликають різні доноси, скарги і протекціонізм зі сторони сильніших. Цілком природно, що майже кожна жінка намагається позискати ласку сильнішого, а тут найсильнішим є большак, який в більшості є свекор. Отож іноді сама невістка дає повід до „снохачества”, але частійше буває так, що свекру пригляне невістка, він тоді посилає і подовше на заробітки свого сина; її чоловіка, а сам починає своє залицяння до невістки. Спочатку шукає її ласки подарунками, полекшенням в роботі та іншими привілеями. Коли в цей спосіб не досягне своєї цілі, то тоді переходить до інших засобів включно до катування, яке іноді кінчається самогубством невістки, або втечею її майже при неодміннім повороті її назад „міром” насильно, ще в додаток, „провчивши” її, як того свекор захоче. Зрештою і такій непокірній доводиться скоритися. „Котрому старому приглянеться—пише Пономарйов—„сношельниця”, він до неї і так і сяк, а вона йому виду не показує. Випорє—вона зляже; відлежитья трохи і знову бе. Та так і доведе її до гріха зі собою. А потім син прийде; коситья, і з ним така-ж історія. Дуже рідко справа суперництва батька і сина доходить до вирішення „міром”, що звичайно кінчається мировою між батьком і сином, яку випиває „мір”. Але це останнє трапляється дуже рідко, бо московське селянство в „снохачестві” нічого особливо надзвичайного не бачить і часто син примирюється з батьком, віддаючи втрату частини прав своїх до жінки на користь батька, знаходить собі „зазнобушку” часто серед дуже близьких кривних жєнщин свого роду і рідко на стороні.

Легко собі уявити, яка мораль та

*) Пономарев. — Очерки народного быта. — Северный Вестник. 1887.

етика панує у родинному життю московського селянина, й очевидно вона дуже близька, як що не зовсім ідентична з тим, що принесли большевики в село. Коли добольшевицька московська інтелігенція, старий російський уряд, борючись з таким, часто загальним, співжиттям муштин і жінок на Московщині, що можна схарактеризувати словами італійського поета на могилу Люкреції Борджія: „Тут лежить дочка, жено й невістка”, то уже большевики, як справжня „народна влада”, цей жахливий побут навпаки узаконюють, а червона „інтелігенція” проповідує його. Повна згода влади й народу в його розпусті.

Увесь комплекс укладу життя московського народу, знаходиться в повній гармонії з його правосвідомістю. А московська правосвідомість така відмінна від європейської взагалі і від нашої української зокрема, така застрашано-примітивна, що тут доведеться цілковито дати слово самим Москалям, в оцінці тої правосвідомості, аби уникнути підозріння в якійнебудь пристрасі.

В VII—XII-й книжці за 1922 рік журналу „Русская Мисль”, який видає відомий московський патріот В. В. Шульгин, І. А. Ілін вмістив статтю „Основні задачі Правоведення в Росії”. Висновки тої статті характеризують московську правосвідомість так.

Духові онови (почуття, вірування, звичаї, нахили, слабости, засоби поступовання), котрі в Росії віками зберігалися і передавалися з покоління в покоління, дали ґрунт для большевизму. Ті основи витворили у Москаля таку правосвідомість:

1) Слабке почуття власної гідності. Москаль уміє хвалитися і задаватися, але не уміє поважати себе і захищувати свою гідність. А тому, не бачучи своєї духовної гідності і гідності

духа та духовної культури взагалі, він не має правдивої керуючої оцінки життєвих вартостей і міряє в життю все не вартістю, а силою.

2) Яко особа він має нахил до каригідної поведінки (пьянства, бешкету, поганої лайки; мішає релігію з розпустою і т. д.)

3) Яко громадянин він рахує злочин не соромом, а молодечством. На протязі всієї історії він легко зраджує присягу. Він сполучує чванливість з раболіпством; він то підслесливо-покірний, затаївши образу і пімсту, то впадає в недоцільний, беззмістовний бунт.

4) Владу він творить не поважуючу духовної гідності громадянина, не довіряючу йому, яка відкидає всяке значіння свободи. Творить таку владу, яка править захватом і пострахом і яка може поставити своє самозбереження вище гідності країни своєї.

5) Яко маючий владу, він хабарник, вимуситель і самодур, що не уміє і не бажає відокремити публичної справи від приватної і жертвувати приватною на користь публичну.

6) У нього не виростили ті межі державного розуміння і правових основ, без котрих свобода се рознузданість; влада—доходне місце; держава—громадський пиріг, а вибори то підкуп слабого обманцем.

7) Коли воля Москаля вірна собі, то вона не вірна праву і батьківщині, а коли вона лояльна їм, то вона не вірна сама собі, а є лише покірною ізза страху.

8) Думка Москаля тягне до анархії, бунту, до опозиції. Він ідеалізує злочин, розбій, а державу буде лише для опіки й надзору.

Ось красномовна характеристика ученим Москалем свого народу. До неї нічого не треба та й не можна додати, бо вона й так застрашана.

Коли ми тепер боремось проти большевизму, проти його методів, засобів боротьби і управління, проти його засад, котрі противляться всьому естwu нашого народу, треба не забувати, що він природний витвір „рознузданого” московського народу, а тому ту боротьбу треба розтягати не тільки в пряму боротьбу з большевизмом, але і на ізоляцію себе від московського народу.

І коли хочемо прийти до нового нашого державного життя цілком обнов-

леними, то ми повинні відшукувати всі ті риси московської самотності, які почасти переняті нами самими і нашим народом, аби як найскорше очиститись від них, бо той московський примітивізм дуже заразливий і нищить та вбиває душу народу і робить його немічним в життю і невитривалим в боротьбі, а тисячлітній вільний український лицарський дух вони обертають на сміття московської рабської „дунюнки”.

ГЕЙ НЕ ДИВУЙТЕСЬ.

(Народня пісня з часів Хмельницького)

Гей не дивуйтесь, добрії люди,
Що на Україні повстало:
Там за Дешевом, під Сорокою
Множество Ляхів пропало.

А Перебийніс просить пемного,
Сімсот козаків з собою;
Рубає мечем голову з плечий,
А решту тонить водою.

Ой пійте, Ляхи, води-калюжі,
Води-калюжі болотянії,
А що пивали на Україні
Меди та вина ситнії.

Нуте, козаки, нуте у скоки,
Заберімося в боки;
Заженім Ляшка вражого сина
Аж за той Дунай глибокий!

Дивують Ляхи вражії сини,
Що ті козаки вживають;
Вживають вони щуку-рибаху
Ще й соломаху з водою.

Ой чи бач, Ляше, як козак пляше
На сівім коню горою?
З мушкетом стане аж серце вяне,
А Лях од страху вмирає.

Ой чи бач, Ляше, що по Случ наше,
По Костяную могилу?
Як не схотіли, забунтували
Тайі утеряли Україну.

Ой чи бач, Ляше, як пан Хмельниць-
кий

На жовтім піску підбився?
Од нас козаків, од нас юнаків
Ніодии Ляшок не скрився.

Нутеж, козаки, нуте у скоки,
Та заберімося в боки;
Запнали Ляхів за річку Вислу,
Що не вернуться їй три роки.

Ой тайі зависли Ляшки, зависли,
Як чорна хмара на Вислі;
Не допустимо ляхви із Польщі,
Поки нашої жизні й мисли.

Сестрицтво Успєнія Пр. Д. Марії, відділ 189 У. Н. Союзу в Сєнтралія, Па.

УКРАЇНЕЦЬ Є ЗРАЗКОМ СЛАВЯНИНА.

Видатний французський учений Еґґен Пітар (Pittard) видав недавно книгу „Раси та історія”, де він досліджує расову приналежність різних народів. У розділі про Славян стародавньої Русі Пітар на першій місці досліджує питання про расову приналежність Українців.

Пітар рішучо відкидає тезу про спільну расову приналежність Українців і Москалів, а признає Українців чистими, навіть типовими Славянами, тоді як серед Москалів він знаходить лише деякі славянські риси, перемішані з неславянськими.

Основою на творах українських учених, Пітар приходять до таких висновків:

Коло 13. століття у сточищі Оки та Волги, де оселились різні етнічні групи, а передовсім фінські, створилась нова раса, яка під владою руських князів прибрала собі назву „русської”, але етнічно та етнографічно не мала на цю назву ніякого права, бо не мала нічого спільного з людністю України-Руси. Ця нова раса витворила свою державність, яка спочатку стояла під владою татарських ханів, а потім зробилась незалежною й послужила основою для пізнішого створення російської держави. Україна належить до цієї держави щойно від 1654 року, коли вона добровільно признала над собою протекторат московського царя.

На цій підставі французський учений вважає цілком слушним змагання Українців до національної й політичної самостійности. Українські учені, —

каже він, — мають повну рацію, запевняючи, що їх країна є населена расою, відмінною від сусідів і більш одностайною, ніж вони. Вже французський учений Гамі встановив окрему ядранську, або дінарську расу, до якої він зачислив Українців, Сербо-Хорватів, Словінців, Словаків та Чехів. Головними прикметами цієї раси являються: круглоголовість, високий ріст і темна окраска олося та очей. Коли під зглядом цих прикмет порівняти Українців з іншими Славянами, то кождо з них можна знайти серед Українців більш яскравою та виразною.

Круглоголових є серед Українців від 70 до 87%. Ростом Українці висші від пересічної європейської норми. Темноволосих є серед Українців найменше 85%, темнооких — 58%; світловолосих є тільки 16.7%, а яснооких — тільки 13.3%. У такій мірі ці прикмети ядранської раси не спостерігаються серед жадного славянського народу. Тому Українців, на думку Пітара, треба вважати зразком славянського народу, серед якого типові антропологічні прикмети славянства виявляються найвиразніше.

Те, що написав Пітар про Українців, вже давно було відомо українським ученим. Отже по суті нічого нового в його дослідках немає. Але той факт, що це написав великий **світовий учений**, а до того ще й учений **французський**, має велике значіння для дальшого успіху української національної справи. При слушній нагоді свідцтво Пітара зможе нам дуже пригодатись.

ЛЮВОВ І ВІЛЬ.

З румунських казок.

I.

Маріоара мала чорне волосся а очі сині наче небо. Лиця її палали, а як засміялася, то наче сонце засіяло. Колиж співала при жнивах винограду, ціле село залюблювалося в ній. А Йон, пастух із кінця села, згаряв із туги за нею.

Та дарма. Йон був убогий, а Маріоара була дочкою багатого Зоїца. Два нацять вовняних килимів і дванацять подушок і може ще більше звоїв добре вибіленого полотна, то було придане. І не було мови, щоби то було призначене для пастуха якогось. То годі було, хоч як дуже Маріоара сама бажала цього.

Він чахнув із року на рік, а Маріоара кращала з кожним днем. У розпуці пійшов Йон до ворожки. А вона сказала йому:

— Пійди, викопай керницю. Перший раз начернути мусять пійти дівчата. Прийде і твоя.

І Йон викопав керницю і застромив високий журавель. І прийшли на свячення всі дівчата, лише Маріоари не пустила мати.

Знову пійшов Йон до ворожки. А вона сказала:

— Витни дутку з верби і грай „Дойну” про твое кохання. Всі дівчата мусітимуть слухати тебе й твоєї не хибуватиме.

І Йон зробив як йому сказала. Минув рік і він грав найгарнійці з усіх „Дойнів”. Обступали його всі дівчата й плакали. Лише Маріоари не пустила ненька. І вянув Йон і знову пійшов до ворожки. А вона сказала:

— Пійди побудуй церкву. Всі жінки мусітимуть прийти помолитися і твоя також.

І пійшов Йон по краю, від хати до хати, просив добрих людей і зібрав гроші на церкву. А як три роки опісля на кінці села дзвонив дзвінок, приходили всі жінки молитися. Лише Маріоару мати оставила дома. І всі люде чудувалися Йонові, але він знову пійшов до ворожки. А вона сказала.

— Ти мусиш умерти, а всі дівчата мусітимуть прийти на пращання цілувати тебе. Тепер Зоїца не буде така завзята. Колиж твоя любка поцілує тебе, тоді пробудишся...

І Йон умер. І весь світ пригадував собі, що він викопав керницю, що він грав найгарнійшу „Дойну”, та що він любому Господеві побудував церкву. На громадські кошти уладили йому похорон. І зійшлися всі дівчата, поцілували його на пращання. А що померші вже не є небезпечні для живих, також Зоїца пустила свою дівчину. Бож вона була жінка, то знала, що варта справжня любов.

Але як Маріоара поцілувала мерця і на його лице впала горяча сльоза, він пробудився.

І весь світ чудувався силі любови, що сильнійша як смерть. А Зоїца дала йому дочку і дванацять вовняних килимів, дванацять подушок і звої гарно біленого полотна.

І жили вони щасливо й у розкошах і коли вони ще не вмерли, то живуть ще нині.

II.

Давно, дуже давно, ще тоді, як може й каміння росло а дерева заглядали в небо, жила за вітраком чарівниця. Пекла бублики. А тісто для цього не замішувала звичайною водою, лише мішаниною Бог зна з якого зілля. Бублики ці продавала людям, а хто лише зів їх троха, то знову й знову тягло його до них. І він усе більше підпадав під владу чарівниці.

Несбаром зубожіла ціла околиця. Добро всіх чарівниця зложила дукатами в скринях. І все останнє, що мали люде, віддавали за солодкі бублики.

Але чарівниця постарілася і місити тісто приходилося їй тяжко. Тоді взяла вона собі одну дитину й учила

її пекти бублики. Била тяжко дитину й поштуркувалася нею.

А як дитина стояла над коритом, котилися сльози у тісто. І було тих сльоз так багато, що тісто давалося місити ними. Люде купували бублики як і колись. Та бублики ці були гіркі й не приносили забуття. Одначе люде ждали, що ще буде инакше і все й все купували. І чим більше їли тих бубликів, тим тверезійшими ставали. Але чарівниця сердилася і била дитину, а сльози ще більше котилися з очей її. Діло йшло добре, але чарівниця вже ніщо не могла вдіяти людем.

Тому вона вмерла з люти.

Переклав М. Ценевенко.

ПРЕЗИДЕНТИ САМОУКИ.

З 30 президентів Злучених Держав було 5 самоуків: Джексон, Липколн, Гарфілд, Грент і Клівленд.

Джексон за молоду був неписьменний. Коли женився в 24-ому році життя, то ледви умів з трудом трохи прочитати, але його жінка Рахеля Робертс сама його привчила читати і писати. Коли його вибрано президентом, мав уже 62 роки і вже тоді через самообразование набув був доволі знання.

АВТОМОБІЛІ.

В цілому світі є тепер 23,000,000 автомобілів; з того 18,000,000 в Злучених Державах.

Щороку тепер вироблюють в Злучених Державах біля 5,000,000 нових автомобілів, а знищується по над 1,000,000.

В 1900 році в Злучених Державах було тільки 5,000 автомобілів.

ЗАРІБКИ АНГЛІЙСЬКИХ ПИСМЕНИКІВ.

Англійській письменник Год Кейп річно заробляє за свої праці \$500,000.

Беррі заробляє річно \$250,000. Одна книжка „Пітер Пен” принесла йому доходу чверть мільона доларів.

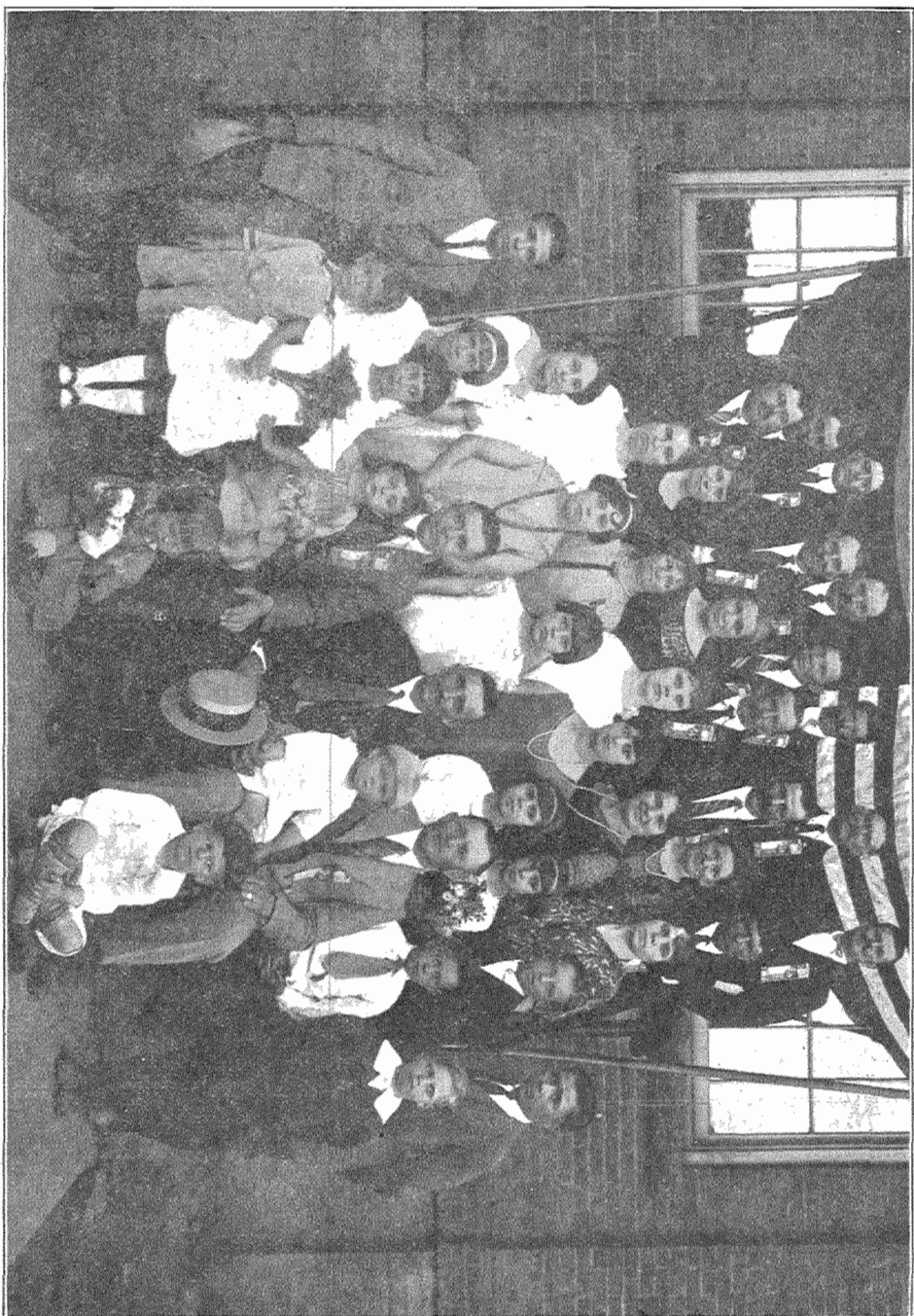
Письменики як Галсворті, Велс, Шо, Оппенгайм заробляють річно за свої писання більш як по \$100,000.

Велс заробив досі на одній своїй книжці „Начерк історії” \$300,000.

Арнолд Беннетт річно заробляє \$80,000.

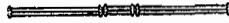
Значну частину зарібку, імовірно більшу, здобувають сі англійські письменики в Злучених Державах.

Їх зарібки ще не дорівнюють платням славних акторок й акторів в америкапських кінотеатрах, які виносять мільйони доларів, але в кожному разі і так вони не помруть з голоду як письменики українські

Братство св. Арх. Михаила, відділ 198 У. Н. Союзу в Порт Джервис, Н. Ю.

ЗАБОБОНИ Й НАУКА.

Колись давно загально вірили, а й тепер іще не перестали вірити в ріжних закутинах, далеко від великих міст, що є на світі опирі. Ще нераз приносять такі вістки часописи з ріжних культурних країв, навіть таких як Франція, Німеччина, а що вже говорити про Італію, Еспанію, Росію.

Щож то таке опирі?

Вірили, що деякі померші й поховані люди, дуже привязані до туземного життя, могли вже по смерті якимсь незрозумілим способом видобуватися ночами з труни, з під пригнітаючої її землі. Відвідували своїх сусідів і висисали з них кров і життєву силу переважно підчас сну. Так ці опирі вдержувалися при якомусь ефемеричному життю, оставали в гробі лише на-пів трупами, а на-пів живими.

Що хтось перемінювався в опира, догадувалися на основі того, коли якийсь мешканець села чи міста занедужав нечаяно, несподівано і здавалося би без ніякої видимої причини. Звичайно небаром тасама невияснена недуга навіщувала другого, третього, часом майже і ціле село, перемінювалася в дійсну пошесть. Люде, навіщені такою недугою, не відчували ніяких болів, а слабли все більше, блідли, тратили сили, начеб утікало з них поступенно життя.

Шукали причини нещастя, радилися знахорів, досвічених старих людей тай доходили до переконання, що то мусить бути справа опира.

Підозріння падало звичайно на когось із недавно померших, що не малі симпатії в загалу, або були про них чутки, що вдержують взаемами з чортом. Ішли товпою на кладовище, від-

копували тіло мнимого опира, витягали з труни і, згідно з приписом, пробивали йому груди осиковим колом. Так прибивали тіло до землі. При цьому, певно, нераз сикала ще кров. Крім того деколи відтинали йому ще голову; давали відтятту голову до труни між ноги (стопа) або навіть паляли її.

Такий радикальний засіб — вірили люде — помагав. Опир уже більше нікого не безпокоїв, а дотеперішні його жертви, коли передтим уже не вмерли, поступенно вертали до здоровля.

Деякі менше легковірні думали, що не сам труп уладжує собі такі нічні прогульки в пошукуванні крові живих людей, але його друге, більше ніжне, етеричне або астральне тіло, його друге „я”. Для нього ані верства землі, ані стіни, ані зачинені двері й вікна не є перешкодою. Такий не гине по смерті, не відділюється також часом оконечно й безповоротно від фізичного тіла й може виходити з гробу, вдихати життєві складники від інших і так не допускати як найдовше до гниття тіла й продовжити вигляд життя, з яким ніяк не хоче розлучитися.

Та це все чейже лише фантазія, уява, забобони.

Але занадто не слід перецінювати силу нашої уяви, бо дійсність може часом що иншого сказати. Вчорашні байки нині можуть виявитися дійсністю. Доволі вказати хочби на літаки, радіофони й т. п. Їх певно наші праліди вважали би найфантастичнішими видумками.

Нема зявищ, що немали би при-

чини і в кожній байці, легенді, навіть забобоні може укриватися зеренце правди. Не можна тому ігнорувати, противно все треба досліджувати критично, щоби відкрити правду.

Щось у роді надлюдської сили стрічається і між живими. Кождий пильний дослідувач певно бачив людей, з котрих наче промінює якась життєва енергія. Вона ділає на всіх додатно, наче дає надвишку своєї енергії. Але є також люде, котрих сама присутність заморожує навіть найвеселіше товариство, на кожного впливають пригноблюючо, наче дійсно забирали від нього життєву силу. Слабші люде, пристаючи довше з такими одиницями, чуються слабшими, майже хорими.

Описаний вплив одних людей на других звичайно відбувається несвідомо, незалежно від їх волі. А воля могла би той вплив, додатний чи уємний збільшити згл. зменшити або знеутралізувати. Є тепер люде без ініціативи, що не мають майже ніяких власних ідей та поглядів, але зате відзначаються здібністю присвоювати собі чужі ідеї й погляди й використовувати їх опісля як свої власні. Можна би то назвати „психічним вампіризмом”, інтелектуальним, для відріжнення висше згаданого, фізіологічного.

Австрійський учений барон Райхенбах у половині минулого століття, після довгих літ праці і досвідів, доказав безперечно (що й пізніше стверджено) існування невидимого для більшости в звичайних услівях промінювання. Виділюють його всі живі організми, отже й чоловік. Згадане промінювання, зване також аврою, бачать люде, наділені вже з природи надто вразливим зором, т. зв. „сензитивні”, або такі, у котрих вразливість очної ситківки скріплено штучно при

помочі гіпнотизму або иншим способом. Удавалося деколи це промінювання й фотографувати. Властиво радше можна би це назвати не промінюваннями, але еманациєю. Бо прим. вода поставлена на якийсь час у віддалі діланья повисших промінів, змінює трохи свою прикмету, прим. смак. Відчувають це сензитисти. Вода ця наче втягнула в себе щось матеріального.

Можливо, що одні люде легко трансформують різні форми енергії, які ділають на них і в них на ці еманациї, зате иншим приходить це з більшим трудом.

Є також рослини, що всихають і гинуть у близині инших рослин, хоч величаво розвиваються і ростуть на гій самій землі, в таких самих услівях світла, тепла й вохкості, коли не мають згаданого шкідливого для них сусідства. Отже й тут маємо до діла з чимсь у роді вампіризму.

Так, може хтось сказати, то все можливе, але лише між живими, а у трупів усі еманациї й промінювання, чейже виключені.

Знаємо, що мнимі опирі ділали на живих відемно, спричинювали у них недугу, навіть смерть.

Можна то — щоправда — пояснювати зовсім инакше, відкидаючи можливість вампіризму, а саме суггестією й автосуггестією. Вистарчило би часом, щоби лише хтось один у селі, чуючи якесь позірно безпричинове недомагання й недугу, впав на думку, що причиною того є опир. До того часом могла би причинитися змора, сон про когось із недавно померших. Колиб розповів цей сон иншим, хтось більше, вразливий певно боявся би, щоби його не стрінула така доля. Так повстає збірна суггестія, цебто коли більше людей вірить у щось, у даному разі в опирів.

Чи віра про опирів, які в ночі виходять із гробу, могла би повстати без жадних основ? Чи не загинула би така віра давно, колиб факти перечили тому? Віра в опирів утривається, в декого й завдяки цьому що деколи небіщик виглядає зовсім як живий, а часом наче спить лише. Деколи виглядають наче ліпше, як перед погребанням. Не видно найменшої ознаки, щоби розкладалися, волосся і нігті трохи вирости, зникла трупяча блідість, лице набреніло темною кров'ю, що витрисне, як відрубують голову такому опирові. Самособою, що все таке мусить зробити на забобонних людей сильне вражіння і скріпляти їх віру в це, що померший дійсно пив кров живих людей, причиняючися так до їх недуги, а навіть смерти.

А чи можливе воно? Так. Самособою, лише щодо вигляду помершого чоловіка, а не то, як то простолюдин пояснює собі це.

Гниття тіла по смерті не все зачищається скоро, бо дуже часто воно висихає наслідком випарування води. Іншим разом тіло перемінюється в масу, наче з воску й товщу; тоді лице небіщика не змінюється майже зовсім, а також і ціле його тіло.

ЕСПЕРАНТО.

Міжнародний радіовий конгрес, який відбувся в Парижі, прийняв штучну міжнародню мову Есперанто за урядову міжнародню мову для радія.

УПРАВНА ЗЕМЛЯ.

В Злучених Державах 5-та часть землі (20%) родить земні плоди. 80% простору се неуправна земля, але богато з неї набудуче може ще бути управною.

Фізіологічна смерть є процесом доволі повільним, бо не всі комірки і тканки вмирають рівночасно. Прогнило, декотрі з них, у цьому волосся і нігті можуть жити і рости якийсь час, хоч чоловік віддав уже духа, себто в хвилі звапій смертю.

Зникнення блідої краски й темне закрашення лица небіщика можна пояснювати т. зв. посмертним обігом крові, коли вона не стялася. Бо це й не все буває, й тому може вона випливати з глибоких ран, завданих трупови. Описує це подрібно французський вчений Бронар.

Посмертний обіг крові, властиво її переміщення, може послідувати наслідком гнилих газів, головню в жолудку й кишках. Вони витискають кров, яка вже склалася з близьких кровоносних судин до голови і поверхні тіла й закрашують лице мерця наче темним румянцем.

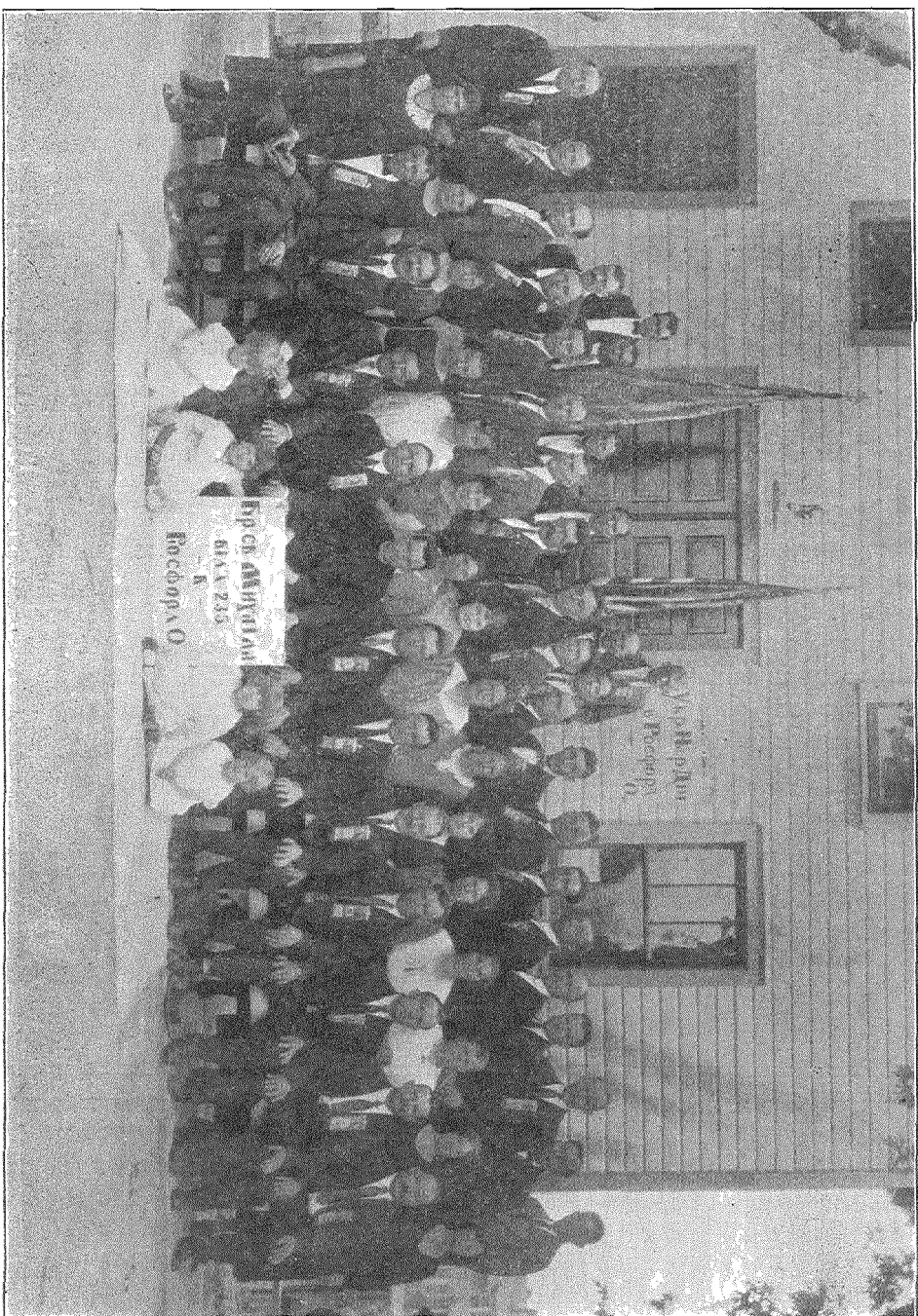
Бачимо отже, що часом щось позірно неправдоподібне, можна пояснити звичайним і природним способом. Колиб глибше застановитися над неодним неприродним явищем, показалося би, що основою його була дійсність, найчастійше з ділянки метасихіки, лише пізнійше прикрасила його людська уява до непізнання.

МАЙНО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

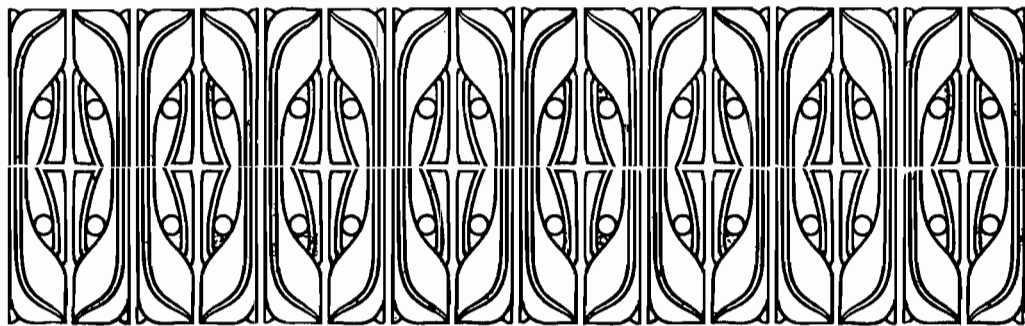
Майно Злучених Держав обчислюють на \$320,000,000,000, себто не цілих \$3,000 на голову (пересічно), а біля \$12,000 на родину.

Більше як половину сього майна представляє власність землі і будинків.

Се майно народу майже подвоїлось за останніх 10 літ, але се тільки сповидно, бо наділі майно побільшилось головню через зріст вартости реальностей.

Братство св. Михаила, вѣдуніи 285 У. Н. Союза в Росорфа, Орашо.

МОСКОВСЬКА ДУША.

ББОРОТЬБИ за свою державу і тим самим за свою всесторонню самостійність українському народові доводиться відгороджувати не лише свою територію але й свою душу від своїх сусідів. Між всіма нашими сусідами найважнішим і разом найнебезпечнішим є тепер і остануть на будуче: Москалі. Московщина непокоїть цілий світ, тимбільше клопоту довелось зазнати і треба ще сподіватись від неї Українцям, її найближчим сусідам. Аби зносини з Москалями принесли Українцям користь, а не шкоду, а радше як найменше шкоди, треба нам ще красше пізнати московську душу і московську культуру—її добрі й лихі сторони. Ближше обзнайомленне з культурними відношенням в бувшій царській Росії влещить нам значно зрозумінне теперішньої советської і всякої майбутньої Росії.

На протязі своєї історії московський нарід установив свою самостійність і збудував чи не найбільшу сві-

тову державу. Тимто мимохить цілий світ зацікавлений його долею. Важне історичне переживанне якогось народу, що залишило глибокий слід в його життю, можна назвати долею чи переходом того народу. Таких важних епохальних подій, що залишили свою печать і на душі і на внішньому життю, було у Москалів кілька.

Найважніші з них: **1.—Християнство. 2.—Татарське лихоліття. 3.—Державний деспотизм і 4.—Кріпацтво.**

Увесь культурний ріст і розвиток московського народу від його вступлення в історію формувався на протязі віків під впливом названих епохальних подій чи переходів.

Для лекшого перегляду і зрозуміння справи говорити-мемо про кожду з них окремо. Сі переходи і їх велитенські наслідки вбилися глибоко в душу московського народу. Очевидно, всі ті переходи вилонюються одна з одною і відтак переплітаються, поглиблюючи, скріплюючи і забарвлюючи взаємно одна одну.

I. Християнство лягло в основу московської душі й культури.

Москалі яко народ увійшли в історію аж тоді, коли прийняли християнство. Доки вони не охрестились, жили дикою ордою без найменшого значіння для решти світа. Приняттем християнства положили вони перші, найважніші й найтривкіші основи своєї духової культури. Думки, ідеї й установи Христової Церкви перейшли, так би мовити, в кість і кров московського народу і стали його невідлучним умовим добром на цілі століття аж по сьогоднішній день. Ся історична подія охрещення Москалів являється першим і найважнішим культурним переходом московського народу. Християнство стало його найбільшим добродійством, найщасливішою історичною подією, що ввела його в благородне товариство культурних народів світа.

Вся додатна духова творчість московського народу має свій корінь в московській християнській церкві. Головні заслуги московської церкви для положення основ і збогачення духової творчости московського народу можна схопити в отсих кількох реченнях: Перше: московська церква виступає яко зберігателька чистоти Христової віри. Друге: вона виховує Москалів у свідомости, що вони перший народ у світі і, врешті, з неї виросла ідея месіянізму (післаництва) московської нації в московській літературі.

А моральна наука християнства вдержала московський народ морально не зіпсованим через всі лихоліття його історії. Свідомість незмірної вартости людської душі перед Богом надавала повсякчасно поневоленому московському народови—татарщиною, деспотизмом, кріпацтвом—доволі моральної сили зносити всі ті злидні й охоро-

нила його від духового й морального впадку.

Московська церква признає всім своїм визнавцям першенство перед всіми людьми. Аджеж вона єдина 'православна' церква, а її ісповідники одинокі 'справжні' християни. Москаль не зве себе як інші народи Москалем чи Руссом, але каже „я рускій челавек” хоч другі народи називає спокійно: Француз, Англічанін, Германец, а не каже: французкій і т. д. челавек. Отже вже сей спосіб означення своєї національности вказує на те, що Москаль дивиться на себе як на щось висше, начебто він між всіми людьми був одиноким справжнім 'чоловіком'.

Також у порівнанню до вселенної Москаль упевнений, що лише людина має душу, а решта животні мають тільки „пару”. Він і каже про звірську тварину, що в неї „нема душі лиш псяча пара”.

Нарешті, ідея 'месіянізму' творить осередок і головну ідею московської літератури та філософії. Вона взята також з московської 'правовірної' церкви. Ся ідея голосить таке: Євангельська ідея братерства всіх людей, в тім розумінню, що між людьми найправовірніші Москалі, отже московський народ покликаний самим Провидіннем „спастися” всі народи світа. То значить: всякий, хто хоче досягнути щастя тут на землі і поза гробом, мусить пройти крізь 'руссаказо челавекє'; отже мусить стати 'Москалем' і 'православним'; мусить прийняти все те за своє, що дороге і святе Москалеви і то на всіх ділянках життя: в моєй вірі, політиці, господарці і т. д.

В московській літературі головними печниками 'російського месіянізму' є: Достоевський і Л. Толстой, а в московській філософії Владимир Соловйов і всі славянофіли. .

Сею ідеєю російського месіанізму пересякнуті передівсім властиві носители московського духового життя: **московська інтелігенція**. Не робить ріжниць, до котрої партії вона признається: чи се правовірні чи бурителі церкви, чи монархісти-буржуї, чи комуністи-пролетарі. У всіх них на першому місці: **Спасенне світу через Росію**. Москалі все і всюди набиваються цілому світови зі своїми спасительними ідеями, не питаючись, чи хто бажає собі їх спасення, чи ні, і чи те їх спасенне правильно прикроене і для решти світа, чи ні.

Розуміється, ми тут лише намітили головні черти того величезного впливу, який мала церква на протязі віків на духове й культурне житте московського народу.

Не від речі буде хоч мимоходом пригадати тут, що ціле християнство і тимсамим і основи своєї культури і свого духового життя Москалі завдячують Українцям, та що, в пізнійших століттях, коли на Україні, під західно-європейським впливом, християнство стало великим двигуном загальної освіти й культури, на Москві воно заостеніло у своїх початках, так що Москалі дивились на Українців як на „еретиків” і навіть перехрещували їх.

II. Татарське лихолітте.

Християнство се був найщасливіший історичний період московського народу. Дальші епохальні переходи вже можна назвати нещастем. Першою недолею Москви був **татарський напад** і вслід за ним довговічне татарське панованне, що вибило свою виразну печать на всім життю московського народу. Шкідливий татарський вплив на Москалів видно ще й сьогодні скрізь: в політиці, господарці, просвіті, словом, в цілій сфері культурного життя.

Навіть фізично і расово змінився московський нарід тим, що до його фінсько-славянського населення домішалося багато татарсько-монгольської крови.

На перше місце треба поставити вплив, який мали татарські установи на створенне й устрій **московської державности**. Коли Татари попали на землі, заселені Москалями, тоді московської держави ще не було. Вона повстала і зросла аж після татарського нападу і то в першій мірі яко засіб для поборювання Татарів і на взорець татарських державних порядків. І так татарський адміністративний поділ населення на 'сотні' для лекшого збирання данини перейшов живцем до московської держави. Відсі й походить **московський земельний комунізм**, що ще з найдавніших часів (XIV. ст.) був властиво колективною порукою за сплаченне податків.

Заведенне кріпацтва відбувалось також на взір татарський, в противенстві до західно-європейської панщини. У Татарів даровано землю зі всім хліборобським населенням яко оплату полководця. І в Росії кріпаки не противились панщині, доки вони знали, що їх пани, себто дворяни, мусіли відбувати обовязкову воєнну службу. Кріпаки були впевнені, що служачи дворянам, вони тимсамим 'годуєть царських слугів'. Аж коли в році 1762 Катерина II увільнила нащадків колишніх полководців від обовязкової воєнної служби, зараз же й мужики домагались і землі і волі і аж до їх дійсного увільнення, що наступило сто літ пізнійше, вірили, що цариця дійсно дала була і їм свободу, однак дворяни їх ошукали.

Найвиразнійше зазначив московський деспотизм наслідуванне татарщини у своїй **політиці у відношенню до упревилеєних кляс**. Московські дворяни не були ніколи шляхтичами в захід-

Братство св. Ап. Петра і Павла, відділ 242 У. Н. Союзу в Френчвилі, Па.

по-європейським значінню. Бож тоді, коли шляхта мала великий вплив як в державі так і на володаря, московські дворяни були бездушним безчлнливим оруддем в руках царів. Князі литовські, гетьмани українські, чи королі польські, на випадок війни мусіли на соймах і вічах просити гроший і жовніра, і щоби осягнути своє бажанне, мусіли робити уступки шляхті і впливовим містам. Тимчасом цар, коли готовився до війни, не потребував питатись нікого, бо він мав ціле дворянство у своїй руці. Бож дворяни могли держати в посідашню землю з мужиками лише так довго, доки вони були здібні сповняти воєнну службу, а на випадок старости чи слабости цар чередавав землю другому, що був здоровий і здатний до воєнної служби. Тим то її пояснюється ся найголовніша причина, чому деспотичний царат осягнув побіду над своїми західно-полудневими сусідами: Литовцями, Українцями і Поляками. Царат вірно придержувався політики, яку перейняв від Татарів: з високої аристократії зробив собі податливих мамелюків, держачи їх матеріяльним інтересом у своїй руці і сіючи між ними постійну незгоду своєю змінчивою ласкою.

Всі татарські впливи взяті разом мали нарешті той наслідок, що: **душа московського народу звикла до зверхнього примусу**, то значить, привикла коритися примусовці, а в даній хвилі примушувати других. Ся привычка до примусу тягнеться через цілу історію московського народу і залишила глибокі сліди в духовому життю Москаля. Той страшний гнет, політичний і духовий, що століттями тяжив на московському народі, мав на меті спараліжувати його духа і зломити до решти його волю. Тимчасом, бачимо, що московський народ вийшов з того лихоліття духово не зломаним і бодрим.

Як се могло статись?

Тим, що московський нарід став до боротьби з противними силами, але не з оружем в руках, а у виді **пасивної резистенції**, (бездільного опору). З огляду на страшну дійсність, котру годі було змінити, Москаль привичаївся до життя поза дійсністю; привик до світа мрій. Інакше й не могло бути. Чейже людська душа, котрій була заборонена всяка зверхна свобідна діяльність, мусіла нарешті десь жити; виявляти свою енергію, і так створила вона собі цілий світ серед своєї внутрішньої дійсности. А якраз чез те, що на всьому московському тяжив найприкрийший примус, головним предметом і основною чинністю його душі стало **бажанне усунути той невиносимий примус**. Тимто і вся московська література не є нічим іншим як одним могутнім протестом проти примусу та **бажаннем усунути всю соціяльну нужду Росії і всього людства**. Ся обставина, що всі Москалі як один терпіли страшний гніт і всі як один бажать усунення того гніту, зродила дуже однамітний зміст московської душі, переповненої одним і тимсамим бажаннем усунути нужду. Всякі інші духові інтереси уступають на задній плян. Тим і пояснюється убогість московської культури. Колиж бо на заході Європи свобідні стапи і міста, користуючись свободою, присвячували свою працю і матеріяльні засоби ріжнородній культурній творчости, в той самий час в Росії вся духова енергія висилювалась віками тільки на висловленне бажання свободи.

Ся привычка до боротьби тільки ідеальної, поза справжньою дійсністю довела до того, що російська інтелігенція і тоді коли їй стало можливо переводити свої ідеали в дійсність, не вміє числитися з дійсністю і не знає, як братись до реальної роботи, а просто

губитися в безконечних загальних теоретичних аргументаціях. Всі гадки Росіянина звернені на добро загалу, отже відносяться „до всіх”. Тимто провідна верства Росії, інтелігенція, добачує своє призначенне в безустаннім навчанню. І де тільки може, не жахається вона насильних способів, щоб навернути других до своєї науки, несвідомо користуючись насильним способом своїх найлютіїших ворогів, від котрих терпіла віками. В російській інтелігенції панує неподільна гадка, що добро загалу треба накинути народови насильним способом. Вона не має найменшого зрозуміння для вшаповання загально в цілім культурнім світі прийнятого демократичного прищипу, що більшість рішає. Виходить наверх старий досвід, що утерті фалшиві звички деспотичного думання показуються завсїди сильнішими ніж конечна льогіка фактів. І з сього бачимо наглядно ясно, що основною причиною теперішніх духових злиднів Росії є привичка московської душі до примусу.

II. Державний деспотизм.

Другою головною гіркою і довговічною долею московського народу був **деспотизм московської держави** також живцем прийнятий від Татарів Століттями стогнав народ під ним і одержав від нього свою печать на віки В початках московської державности. коли орди диких азійських народів напали щодня і грозили руїною, скупченне всієї влади в одній руці було конечне і подиктоване обставинами. І так майже до 18 стол. московська державність залишилась дуже примітивною. Головне її завдання було: обороняти край. А для сього було потрібне військо й гроші. Про інші культурні потреби, як се було в державах Західної Европи, Москва не

дбала. Тимто й установи культурної людности стали для неї чимось дуже далеким і чужим або й зовсім невідомим. Так наприклад російська суспільність відзначається цілковитою недостаткою свідомости права і справедливости. Правне відношення горожанина чи підданого до держави ніде не означене. Держава мала до діла з колективними громадами, комунальними ‘общинами’, або дворянами, що давали данину, а ніколи з одиницями, котрі були полишені на ласку й неласку ‘общини’, себто земельної комуни або знову дворян.

Наслідки повної недостачі означення й установлення законних відносин з одного боку між державою і горожанином, а з другого боку між горожанами як такими, Росіянин ще й донині не може зрозуміти горожанської свободи. Здебільшого він розуміє свободу там, де не обовязує ніякий закон, тоді як наділі свобода можлива лише в рамках закона, а ніколи поза законом.

Царський деспотизм доложив усіх старань, щоб його піддані також не дійшли до пізнання права і свободи. Бо тоді самоволя деспотичного правління являлась найвисшим і міродатним законом для всіх, якого мусіли всі слухати і якому мусіли всі підчинятись без найменшого спротиву.

А щоб себе зробити дуже потрібним і незамінимим, деспотизм, як у внутрішній так і внішній політиці, старався представити себе в як найкориснішим світі. Отже він зі всіх сил роздував почутте національної свідомости і гордості та почутте висшости Москаля понад всіми народами світа. Для сього служила насамперед теорія панславїзму, а відтак байка про одностайну національну Росію.

Панславїзм (славянофільство) як орудже деспотизму в його внутрішній і зовнішній політиці.

Російській інтелігенції було заборонено займатись питаннями, що відносяться просто до дійсного життя та потреб держави і народу. Отже вона шукала якогось виходу для своєї духової активності і то такої, щоб не увійти в суперечку з деспотизмом, а все-таки робити якусь корисну ідеальну народню роботу. Такий вихід найшла вона в панславистичному русі і в денационалізації інших народів Росії. І в одному і другому російське деспотичне правительтво не тільки не ставило ніяких перепон, а навпаки, дивилось приязно на те і навіть давало найактивнішу допомогу.

Аби відвернути очі інтелігенції від сумної російської дійсності і зогидити їй красші культурнійші відносини в західній Європі, та відібрати їй охоту до реформ, московський деспотичний уряд радо підпирив панславистичний рух, що дивним дивом, зявився відразу і між крайніми реакціонерами і між лібералами.

Основна ідея панславизму так: **розвиток російського народу ішов і йде зовсім іншим шляхом і в іншим напрямі ніж розвиток народів Західної Європи. Його потреби інакші, тимто і його політична й суспільна організація мусить бути своерідна, примінена до даних своерідних обставин.** І так сею панславистичною теорією здекляровано, що російська політична і соціальна відсталість се не ніяка хиба, а навпаки, відзнака питомої своерідности російського народу, що виростає з його власної історії. З гріха зроблено чесноту. Се дуже підхлібляло національному самолюбству духової верстви Росії, що звикла була жити в теоріях поза дійсністю. З її свідомости усунено тягар почуття ганьби за деспотизм та інші заскорузлі появи, які панславизм раптом став величати яко видні особливости російського народу. Що

взагалі російська суспільність далася спіймати на таку нехитру вудку деспотизму, можна пояснити лише довговічною привичкою Москалів до духового примусу під столітнім гнетом чужим і своїм.

Байка про Росію яко одностайну національну державу.

Хоч Росія складається з багато націй, то деспотичне правительтво пропагувало очевидну **брехню: що Росія се одностайна національна держава**, і сим не лиш підхлібляла зоологічному націоналізмови російської інтелігенції, а в додатку, щоб відвернути її увагу від недомагань державних і народніх, давало їй широчезне поле до попису: винародлювати не московські народности Росії. Дивним дивом в сьому ділі подали собі дружні руки крайні реакціонери з крайніми лівими. Під покришкою державного інтересу та в імя одностайности і величі Росії, російська інтелігенція, без ріжниць партій, голосила і пильно пропагувала ненависть до „іногородців” і радо ішла, де тільки могла, на руку правительству в його роботі русифікації.

Ся винародлююча робота або зовсім не вдавалась, або ішла дуже пиняво. Була одна основна причина сього: Всі „іногородці” посідали свою питому культуру, багато висшу ніж вся русифікаторська інтелігенція, все одно, реакційна чи соціалістична.

Нераз і нам Українцям дивно, що наш нарід одинокий з недержавних народів, живучи в безпримірній неволі й безпросвітній темноті, потрапив розширитися на величезних просторах не лиш нинішньої України але й над Уралом, на Сибірі, Зеленому Клині і по цілому світі. Самеж річ у тім, що невольник посідав висшу культуру і здібність цивілізаційну та кольтонізаційну від московського пана.

Проти денационалізаційної роботи Москви боролися всі нею підбиті народи. Всі вони з часом горіли великою ненавистю до московських гнобителів і як вибила слухна година, всі вони—в першій мірі Українці—відпали від Москви як від свого найлютішого гнобителя.

Ми вже не раз бачили, що звички деспотичного насильства присвоювала собі і російська інтелігенція, що з нечуваним пожертвуванням боролась якраз проти того насильства. Тут хочемо звернути увагу на те, що всі **революційні російські круги**, що запрягли були смерть деспотизмови, **стояли рішучо на ґрунті єдності Росії**. Революціонери не російських народностей Росії не важилися ставати за відрубність своєї нації, аби з одного боку не зразити своїх московських товаришів, а з другого боку, аби відірванням своєї нації від Росії, не ломити загально-російського революційного фронту. Такто сподівана й десятиліттями підготована майбутня всеросійська революція сталася найміцнішим ланцюхом, що держав при купі всі народности Росії. Не московські революціонери, що в російській революції відиграли таку важну роль, підчинялись добровільно всеросійським цілям. Як не дивно се звучить, а треба знати, що якраз сим не московським елементам завдячувала російська революційна організація те, без чого вона не могла існувати й рахувати на успіх: дисципліну і доцільність праці. Се сліпе і цілковите пожертвування найкрасших синів не московських народів всеросійської революції пояснюється також загально-російською ідеологією: **соціальна свобода перед національною**.

Характер московської інтелігенції.

В звязку з деспотизмом треба згадати про долю російської інтелігенції та про її загальний духовий характер. Духове лице російської інтелігенції можна коротко означити так: вона є дитиною російського деспотизму і його способами стремить до нової деспотії. Бо російська інтелігенція, що виросла під поліційною школою, цензурою, політичною неволею, не заінтересована ані духовою ані політичною свободою, а тільки соціальною справедливістю. Вся інтелігенція—розуміється передреволюційна—стоїть засадничо проти деспотизму царського і все її думання заняте боротьбою проти того деспотизму. Її хід думок в сьому огляді більше-менше такий: вона понижує, де і як тільки може, насамперед російське правительство, відтак російську державу, потому державу взагалі, дальше її установи і традиції, а нарешті традицію яко таку. Слово традиція в устах російської інтелігенції лячне нарівні зі словом реакція.

Ум російської інтелігенції, що вся майже без виїмки визнає матеріялістичне ісповідання та бореться лиш за соціальну, себто матеріяльну рівність, ставиться ворожо до науки, оскільки наука не йде просто на службу її соціальним ідеалам. Науки для науки—що є властивою істотою науки—російська інтелігенція не знає і не хоче знати. Через те ставиться вона рішуче ворожо до західно-європейської науки яко пустої забавки, буржуазного люксусу. Та при тим всім вона таки не може зрکتися зсилки на науковість своїх теорій. Вона відчуває, що свою духову порожнечу мусить прислонити перед масою вивіскою „науковости”.

Се така поведінка пів-інтелігенції в цілому світі, що залюбки понижує науку й ненавидить справжнього інте-

лігента, але в потребі любить почванитися й дипломами й титулами і „високою наукою”. Се їй вдається тим легше, що темна безкритична маса абсолютно не здібна збагнути помилки своєї „інтелігенції”, яка вороже ставиться до науки і йде сліпо за її пусто-мельною агітацією та „соціальною” пропагандою.

4. Кріпацтво.

Кріпацтво можна назвати найбільшим лихом, яке навістило московський народ, бо воно принесло й полишило в слід за собою найстрашніші духові, моральні й матеріальні шкоди.

Ми бачили, що перше велике переживання в життю московського народу, **християнство**, було найщасливішою подією духовою і культурною взагалі, що не лише увело Московщину в ряд культурних народів, але дало їй такі тривкі культурні основи, які зробили її спосібною перетривати такі страшні лихоліття як татарщина, деспотизм та кріпацтво.

Кріпацтво поділило цілий московський нарід на два нерівні табори: **панів і рабів**. Тимто й шкідливий вплив кріпацтва був також двоякий. Окремо й інакше відбився на невільниках, а знов інакше на посідачах душ.

Вплив ганщини на кріпаків і їх нащадків нинішніх селян.

Ми вже звертали увагу на те, що простий люд, російські панщинні мужики, просто чудом пройшли всі страшні удари долі, що тяжким каменем спадали на їх голови, духово не зломані і морально незіпсовані. Се могло статись лише завдяки глибокій релігійності широких мас народу, що терпеливо зносили всі знущання в тій непохитній вірі і кріпкій надії, що Божа справедливість таки прикінці мусить досягнути

перемогу. Ну, так і сталось, вони свого дочекались! Їх віра справдилась на наших очах!!

Правда, татарське лихоліття і деспотизм, як про се згадано висше не давали масі народу змоги обявляти свою свобідну активність назверх, а примушували її до зверхньої пасивності, значить послушності приказам з гори і підчиненню волі вельможних повелителів. Але через те якраз тим сильніше стало внутрішнє життє, духова філософія поза дійсністю. В сьому напрямку і кріпацтво впливало ще сильніше.

Та при тим всім російський мужик не відчужився від світа, не став відлюдком і не стратив свого здорового змислу в оцінюванню реальних відносин у світі. Московська інтелігенція витворила була легенду про тупоумність і ворожість до науки мужика. Тимчасом щоденний досвід показує, що навпаки, російський мужик і його нащадки радо горнутья до науки й роблять у ній куди красші поступи ніж „інтелігенти” і їх потомки. Мужик духово і морально здоровий творить найсолідніший духовий ґрунт Росії і тільки з нього може вирости давно ожидане спасенне Росії.

Та на жаль, панщина полишила на мужиках шкідливі наслідки, що не затерлися й до сьогодня. Тут входять в рахунок головно два моменти: **недбалість про своє здоровлє і рівнодушність до праці своїх рук**. Се пояснюється з обставин кріпацтва. Живучи цілими віками в ролі худоби свого пана, кріпак не тільки що не мав часу дбати про чистоту й особисту вигоду, але й не смів, і нарешті вважає се непотрібним. Таксамо щодо особистого майна. Будучи в цілковитій залежності від свого пана щодо праці своїх рук, він і ніколи не працював за охоту, а тільки ‘від біди’, за ‘панщину’, бо знав, що

ані здібність ані пильність не знайде похвали ні нагороди від нелюдяного пана. Тимто недбалість була сталою ознакою кріпаків, яка перейшла наче у спадщині на їх нащадків. Кріпак був—бо мусів бути—легкодушним до всякого матеріального надбання тому, що все одно пан свавільно відбирав йому все, навіть і жінку і діти. Однак здорова духова й моральна підстава сільського населення, надзвичайно охочого до науки, дає повну запоруку, що з уходом в життя загальної освіти якраз інтелігенція із селян збудує майбутню справді культурну Росію.

Впливи кріпацтва на посідачів душ і на нинішню освічену класу в Росії.

Деморалізаційний вплив панщинного ладу на посідачів душ, їх нащадків, внуків та правнуків, о много гірший. Він зробив серед них просто духова й обичайне спустошення. Чим був цар самодержець над цілою державою, отже над дворянами, тим був дворянин над своїми кріпаками нічим необмежений, всемогучий пан. Його відношення до підвладних рабів не було у правильне ніяким законом. Його воля і примха була для невільників найвисшим, часто дуже змінчивим і найлютішим, законом. Його поступків хочби й найбільш злочинних та звірських, ніхто не мав права не то карати, але навіть судити чи лиш критикувати. Всі мусіли йому безумовно коритись. Таким чином посідачі душ згодом приписували собі всі найвисші умови прикмети як: премудрість, непомильність, найвищу доброту і т. д. і, словом попали в маню великості. Ся духова звихненість слідна ще й сьогодні в усіх нащадків колишніх властителів душ та в російської інтелігенції, що радо малювала їх манери. Наприклад російсь-

ку публіцистику характеризує велика суперечність між недостатчею знання і самопевністю суду, значить, російський публіцист потрапить дати свій абсолютно певний суд про справи, про які не має найменшого поняття, і коли хтось зверне йому увагу на його річеву помилку, то він замість прийти до голови по розум, смертельно обурюється і сердиться на свого противника. Далше, ніде у світі не зустрінете тої легкодушности в очорнюванню та підозріванню другого, що в російській літературі і пресі. Все те недоноски некультурних звичок колишніх власників душ, що вміли лише приказувати, а на спротив кріпаків дивились як на найгірший злочин, який відразу карали зсилкою на Сибір або шибеницею. Зразком сього духового каліцтва, впливаючого з порядків кріпацького ладу в Росії, являється знову таки типовий Москаль **Толстой**. Всі його теоретичні пророчі письма нав'язні скаженою особистою ненавистю до дійсних та уроєних противників і переповнені нечуваними підозріннями і клеветами. І то все в ім'я любови! Таку наочну духову ненормальність, неіснуючу в ніякій літературі у світі,—годі собі інакше пояснити як тим, що Толстой, котрий самий був власником тисячів кріпаків, дивився на своїх противників як на зухвалих кріпаків, що важились йому противорічити. Хто раз пізнає сю духову руїну російської інтелігенції, спричинену наслідками панщинного ладу, той вже не буде дивуватись ані бесідам російських міністрів, ані звірству істинно-русских послів у думі, ані револьверовому стилеві революційної преси, ані нинішньому большевицькому теророви. Все те сумні наслідки духової гнилі власника душ, що не знає ніякого компромісу в життю, а настоює насильством на примусове сповнення його сваволі.

Та се духове каліцтво виглядає ще досить невинно в порівнянні з **моральним звихненням**, що налягло чорним прокляттям на власників душі їх нащадків. В Росії ніколи не розуміли й тепер не мають найменшого поняття, що то таке **особиста свобода людини**. Ще до сьогодні в Росії дивляться на людину як на **засіб** або **предмет**: для уряду є вона предметом визиску; для церкви предметом послуху церковним заповідям; для російської інтелігенції предметом, на якому вона має експериментувати свої доктрини і догми; для революціонерів або гарматним стервом або предметом майбутнього ущасливлення. В Росії ще покутує панщиняне переконання морального права людини розпоряджатись людиною. Всякий вважає себе в повнім моральнім праві говорити за всіх, ділати від імени всіх, спасати всіх. Чоловік і кроку не зробить, щоб хтось йому не наклав свою волю. І то ніяка партія від найправійшої до комуністичної й не думає зрікатись того ніби-права. Отже для вільної людини, яка сама себе означувала би, на взір горожанства в Західній Європі, ще нема місця в Росії і ледви чи скоро буде. З того виходить ясно, які щасливі ті нації, котрим нарешті пощастило відірватись і відгородитися від Росії, того справжнього „дому варятів.“

Нарешті, вкажемо коротко ще на два, чи не важніші шкідливі впливи кріпацтва на власників душ і їх нащадків: се полова **розпуста** й товариська **грубість**. Аджеж раби належали панови з тілом і душею. З тої своєї власти користали власники душ у спосіб, що виходить поза границі найжахливішої фантазії. Се тягнуло за собою просто неймовірне одичінне визискуючої кляси, що не стіснялась ніякими зглядами соромливости чи приличности; не наложували на себе ніякого стриму. Через те неотесаність і грубість звичаїв в провідної, ніби інтелігентної російської кляси, що в 90% походила від власників душ, була причтою во язичіх у всьому культурному світі.

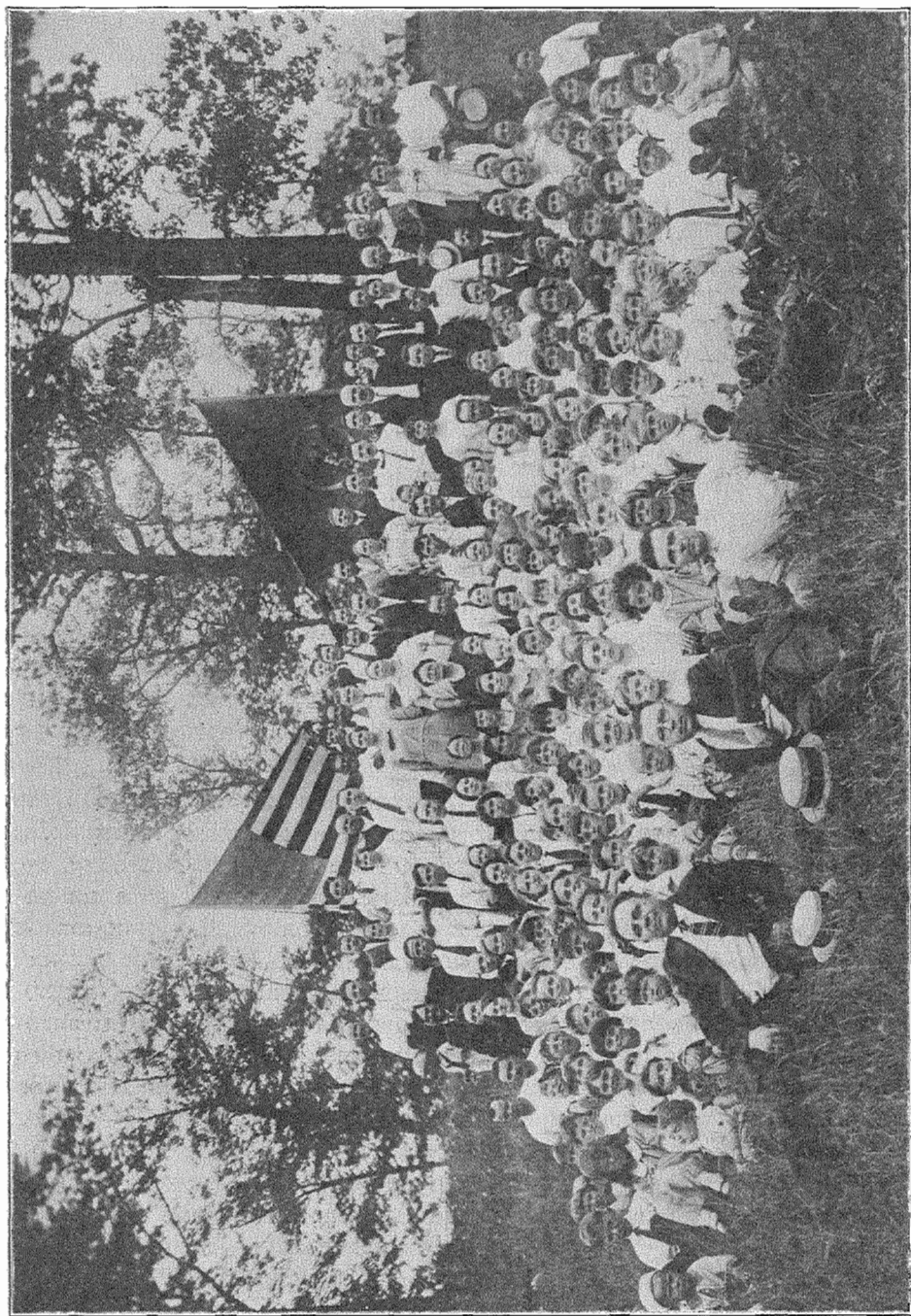
Для викорінення такого страшного духового і обичайного лиха, нанесеного панщиною, „піст“ і „молитва“ являються заслабими ліками. Для такої „Содоми і Гомори“ треба було обновлюючого сірчаного дощу у виді зеліза й огню „великої революції“, щоб змела ту огиду з лица землі і на її місце поставила відновлене, душевно й обичайно здорове покоління інтелігенції із селян і робітників, очевидно, не в змислі потворного російського советизму, але в дусі правдивої свобідної демократії, прийнятої в цілому культурному світі.

Свящ. др. Микола Копачук.

НАЙБІЛЬША ФАРМА У СВІТІ.

Сідней Кідмен, австралійський „король худоби“ є власником найбільшої фарми у світі. Посілість його така велика як ціла Англія. Але як власник худоби мусить він першенство уступити Дон Люїсови Терраца в Мексику. Бо Кідмен має сто тисяч коней і рогатої худоби, а Дон Люїс Терраца

міліон рогатої худоби, 700,000 овець і 100,000 коней. Третій зряду мабуть є Кінг у Злучених Державах. Він на посілости величини 30 англійських миль, обведений кільчастим дротом, має 200 тисяч рогатої худоби і величезні череди овець.

Братство св. О. Николая, відділ 276 У. Н. Союзу в Амбрідж, Ра. Це Братство числить тепер 216 повнолітніх членів а 179 молодечий відділ.

ОПИС КИЇВА.

(Виймок із споминів з часу годорожі в 1914 році).

(Зміст: Загальний вид Київа. — Транспорт вязнів і російське військо. — „Рада”. — В читалні і „Родина”. — Де в широкім світі найсвобіднійше? — Хрещатик. — Дніпро в ночі і в історії. — Огнєвий хрест на горі Володимира. — Словянська каварґя. — Собор св. Софії. — Памятник Богдана; про що думає гетьман України? — „Алея слави”. — Церков Десятинна і дивний випадок. — Церков св. Андрєя Первозваного. — Візита з поліції).

I.

Був гарячий і цілком погідний день, година менше більше 10½ перед голуднем. Старий і тісний дворець „століці всієї України” не викликав чомусь розчаровання у мене. Може тому, що всю мою увагу займав величезний рух, якого не видів я навіть на віденських залізничних двірцях! Подібно сильний рух бачив я тільки в Берліні.

Перед двірцем від сторони міста глота, юрба людей, фякрів, трамваїв і самоходів. Звертали увагу неможливо несмачні уніформи фякрів, приписані московською владою в тій цілі, щоб місто в тім мало вигляд московського. Знаючи від нових знакомих адресу готелю, питав я кількох стрічних, котрим трамваєм можна дістатися на таку то вулицю. Ні один з них не знав Київа — самі чужі. Сів я отже на фякра, котрий немилосерно скакав по бруку, збудованім з нерегулярних камінних кругляків і „шторцаків”. Кругом шуміло велике місто. Вулиці широкі і мимо свого бруку роблять без порівнання краще вражінне чим львівські. Чути в них ширину, розмах! Львів у порівнанню з Київом — то діра, котра булаби навіть діркою, якби не дві три вулиці (Академічна, Карла

Людвика) і св. Юр та Церков Володська. Зелені бані численних київських церков і їх сильно золочені верхи надавали місту зовсім инший вигляд, чим у загалу західно-європейських міст.

Їду і їду. Погода чудова, спека велика. Під її впливом спомини і думки. В душі тільки одно бажанне: коби як найскорше скупатися! Нараз зір паде на дивний конвой: ведуть вязнів... Правда, я в Росії. Якеж множество їх! Мужчин і женщин; були й дуже гарні, але такі обдерті, що пожалься Боже! Двох молоденьких хлогців ішло плачучи, один з них такий обдертий, що світив тілом. Симпатичні обличча. Се мабуть не були злочинці.

Булицями йшло військо. Першні раз бачив я російських жовнірів. Ішли якось нескладно, мов без ладу, оруже тримали незручно. Хлоп в хлопа російський але повільний. Ішли немов за плугом. Австрійське військо робило живійше вражіння. А в сих видно було якусь повільність, в ході виглядали на мужицький лан збіжа, котрим колисав легіт вітру. Тут і там немов квіти кукілю і волошок — офіцири. Їх одіж була негарна, але лица менше зарозумілі і більше симпатичні, чим західно-європейських — може мені тільки здається, бож се люди близкого мені племені. І на загал се військо було якесь дуже тяжке і — „невійскове”. Таке саме вражінне робили навіть молоденькі гвардійські кадети семенівського полку, котрих я опісля бачив, — обличча симпатичні,

але якісь немов без життя і може се довга неволя так на них відбилася? Малі, звинні Японці мусіли чути ся ліпше в земельних ямах на голях битви, за скоро зробленими насипами, де малому легше скритися. Мав я чомусь вражінне, що в евентуальній війні з Заходом се військо при с'як так рівнім числі й иньших рівних умовах — не вийшлоби побідно. Одначе мій погляд як погляд ляїка, котрий не розуміється зовсім на військових справах, не мав ніяких претенсій на і т. д. Се вражінне. В давнину могли се бути знамениті жовніри, тепер се маса тяжкого і неграмотного селянства, з природи річи мало рухлива, не може бути рівно добрим матеріалом як інтелігентний західний жовнір.

Фякер станув. Їхав добре і що найважнійше, не здер мене. В готелі отримав я малу, але чисту кімнату з електричним освітленням. Вся прислуга говорила виключно по московськи. На жаданне віддав я свій паспорт, котрий зараз помандрував на голіцію до старокіївського участка (комісаріяту).

Відсвіжившись, пішов я до редакції „Ради” при вул. Великій Підвальной. Мала вона більше співробітників і значно більше кімнат ніж наше „Діло” у Львові. Праця зачиналася пізнійше ніж у „Ділі”, але тревала до 5 год. по полудни. Часопись друкувалася в ночі і виходила рано як майже всі тамошні більші газети. Шефом застав я дуже молодого ще чоловіка, б. гімн. учителя, котрого пізнав тому 5 літ у Празі на студентськїм зїзді, як делегата українських студентів одеського університету. Якже скоро летить час... В порівнанню з „Ділом” і величезним простором російської України „Рада” мала дуже мало передплатників.

В редакції „Ради” отримав я адресу українського товариства „Родина”,

котре мало читальню і кухню тай пішов там на обід. Вийшовши з редакції, не чув я вже на вулиці української мови, аж поки не зайшов до „Родина”. З галицьких видавництв застав я там лише „Діло”, „Записки Наук. Тов. ім. Шевченка (нерозрізани), „Письмо з Просвіти”, (очевидно рівнож не читане), й „Ілюстровану Україну”. Мабуть останною інтересувалися там найбільше: в книзі для переписки членів бачив я енергічні відозви до виділу в справі заперенумеровання „Іл. Укр.”, а відтак обурення на тих, котрі сю часопись забирали до дому. Думаю, що всі українські видавництва повинні хочби даром посилати до Києва свої видання: се великої ріжниці в коштах не робить, а там може мати велике значіння! Як я опісля довідався, тамошні Українці не люблять читати видавництв австрійських Українців ізза мови і правопису. Одначе на мою думку се питанне привички. Адже й у нас зразу ніяково було читачам гри читанню тамошних нових авторів, котрі чомусь замість учитися мови від Шевченка, Куліша і Руданського, вчать ся її й досі від змосковщених людей. А таки згодом ми привикли до читання їх писань!

Була сильна спека і я пішов спати.

II.

Коли я пробудився, було вже темно. Випочаті дух і тіло відчували якусь безмежну свободу, якої людина може зазнати тільки в великім і то незнамім їй місті. Іди, куди хочеш! Тобі все одно, коли підеш і куди підеш, бо й так нічого тут ще не знаєш. Такої свободи як велике незнане місто, не дає ні ліс, ні степ. Бо на самоті у природі, да теко від людей людина відчуває свою неміч. А тут серед великого людського муравлища, серед сих пливучих улицями тисячів незнайомих людей,

котрих уже ніколи більше не стрінеш, чуєшся рівно самотнім як у лісі або в пустині — з тою ріжницею, що тут можеш собі гозволити і на наглу хобру, можеш упасти десь на хіднику, а сі чужі тобі ества прискочать до тебе і постараються, що опинишся в шпиталі, готелю або иньшій безпечній місці.

Вийшовши без ніякої мети на Велику Володимирську вулицю, котра слушно і без переборщєння називається „великою”, скрутив я через ул. Прорізну, що провадить таки добре в долину на головну київську вулицю Хрещатик, рівнобіжну з В. Володимирською. Хрещатик то вулиця пряма, дуже довга, добре забудована і така широка, що людина з середно слабим зором не пізналаби знакового на хіднику, по противній стороні. Хто знає Відень, той легко може представити собі Хрещатик, коли скомбінує ширину віденського Рінгу з забудованнем і напрямом „Кертнерстрассе” та з вечірним рухом на „Альзерстрассе”. Одначе всьому тому треба відняти віденське освітленне, бо Хрещатик був освітлений слабше ніж навіть головні вулиці у Львові. Тільки що до загального вигляду сеї вулиці. Вона робила таке величаве вражінне, що навіть віденські вулиці не дорівнювали їй, взявши кожду з них гоодинок. Житте на вулиці не далось порівнати з нічим подібним у західних містах. Воно було цілком своєрідне. Бо прошу собі представити серед великоміського руху з його шумом і гамором, бігом множенства фякрів і летом трамваїв та повиню людей — спокійно біля ліхтарєнь сидячих бабусь, котрі в отворених кобілках продавали грушки і яблука зовсім як у Бучачи, Мостисках, Золотім Потоці або яким иньшим малім містечку Східної Галичини. Така картина виглякує у нашого брата вражінне, що

він у себе дома. Він приступає до такої бабусі і не відчуваючи ніякої потреби, купує овочі та успокоєний тим маломістєчковим видом, іде спокійно далі. Бистрота очей більшає. Серед товпи замічую студента університету в мундурі, котрий „гіше по німецьки” або „йде в чотири дороги”, очевидно в стані „поза добром і злом...”. А там біля ліхтарні лежить вже цілком паний обдертий босяк, ноги розкинув і спить собі на перворядній улиці! І ніхто йому не докучає... Нехай здоров спить, тільки й його, що „рано” заснув. А там іде молодєнька Грекиня Афродита Пандемос, та скромна і поважна пруська Німка, нікого не зачіпає. Онде в товпі високий мужчина в сивій козацькій шапці з українським виглядом обличча, з двома кинжалами за вишневим поясом. Кубанський козак? Не знаю. А над усім лунає шум і гамір, гуркіт возів і дзєнькіт трамваїв (стріт-кар) тай московська мова. Тут і там чути польське слово. А українського ні на лік! Тай ґрунтовнож засимілювалися наші закородонні браття! (Бо дійсних „русских” там зовсім не багато). Але мимо того шумлячого моря чужини чувся я в Київі як в дома, навіть ліпше ніж у Львові, хоч Львів був тоді без порівнання більше український як Київ. Причиною гочування мабуту — традиція.

Довго йшов я Хрещатиком на північ. Я на Хрещатику! Значить не далеко мусить бути Дніпро. Варта його оглянути в ночі, подумав я і звернув у полудневім напрямі Хрещатика, куди він, як мені здавалося, хилиться долів. Йшов я довго заки рішився спитати якого прохожого, чи далеко ще до Дніпра.

— „Далеко”, відповів по російськи, „і в зовсім противну сторону треба йти, як ви йдете”.

З недовірем звернув я знов і пішов

горі Хрещатиком. Минув ул. Прорізну і пішов далі в гору. Другий і третій стрічний потвердили, що туди треба йти в напрямі до Дніпра.

Хрещатик трохи загнувся. Ліворуч минув я Хрещатицьку Площу і вийшов на Царську, біля Царського Саду, де стоїть великий пам'ятник „Цареві Освободителеви”, (що зніс кріпацтво). Відтак пішов я якоюсь безконечною вулицею чи вже дорогою в долину на північний захід. Вона темна, пуста і широка, живої душі на ній не видно, тільки трамваї перелітали з шаленою швидкістю по під височезні шкарпи (насипи). Я зіпрів уже певно не менше як перша християнська процесія, котра йшла сюди до ріки й котрої учасники зі страху перед пімстою Перуна мусили не конче добре почуватися.

Нараз — заблестіла в темряві чорна як оксаміт вода, на котрій тут і там світили довгі, золоті смуги світла. То Дніпро!

В сім місці пливе він з північного заходу на полудневий схід — величезний і спокійний. Тихо хлюпотить об беріг і двигає на собі багато човнів і гароходів. Холодом віє від козацької ріки, котрої хвилі несли на собі судна Варягів і наших князів, байдаки козацькі й турецькі галери — і багато-багато крові українського народу. Кого він не бачив над своїми водами! Імя дали йому Кельти,*) котрих мова ще гомонить у малій частині ірландського острова. Крім них бачив Дніпро на своїх берегах варяжських вікінгів і племя Готів, Гунів і Аварів, Печенігів, Половців і Мадярів, римські легіони при устю, Персів, Геленів, Турків і Татарів, Литву, Ляхів і Москву. . . Кілько вели-

ких вождів гляділо в його води! Володимир і Святослав, — шолудивий Буняк, Батухан і Хмельницький і Карло XII, а перед 100 літами бачив наш Дніпро вгорі бідні останки „Великої Армії” Наполеона, що в голоді і в нужді серед тріскучих морозів утікала гори його берегами під напором також українських полків тай кровю свої сліди заливала — армія „царя мужиків і жовнірів”, спадкоємця Великої Революції, котрий загнався аж у глибину Росії.

Студений вітер залопотів хвилями Дніпра і вилетів на беріг. Я мимохіть відвернувся і побачив дивний вид. Місто сповите темрявою а високо над Київом гишався в хмарах на чорнім фоні неба як розпалене золото великий блискучий хрест!

Я вже не дивився довше ні на Дніпро, ні на великий Труханів Острів, де над Доловським озерцем тому вісім століть Великий Князь Володимир Мономах з іншими українськими князями воєнну „раду радив” про поход на Половців. Бо всю мою увагу прикував до себе ясний хрест, що висів над містом. Оподалік стояв поліцейський. Я приступив до нього і спитав, що то за хрест і куди до нього йти. Поліцай відповів по українськи, що то хрест на пам'ятку Володимира Великого, освітлений електричними лампами і показав дорогу до нього, підійшовши зі мною добрий шмат дороги.

На горі, порослій деревами, з досить добре утриманими доріжками, стоїть спижевий пам'ятник наймогутнішого з князів давньої Руси. Пам'ятник, треба признати, не міг бути більше поганий: на зрізанім даху якоїсь каплички, побудованої на кількох великих сходах, стоїть округла кам'яна ковбиця, а на ній спижева подоба „князя всеї Руси”, Володимира Великого, ви-

*) Імени великого числа рік Середньої і Східної Європи кельтійського походження: Дніпер, Дністер, Дон, Донець, Дунай і т. д. Корінь „дн” означає по кельтійськи воду, ріку. — Meitzen.

сока на шість сяжнів і держить у руці величезний хрест, ярко освітлений електричними лампами. Оглядаючий має вражіння, що князь ось-ось злетить з даху тої каплички і тяжко потовчеться. Сей пам'ятник виставлено на гриказ царя Миколи I. на два роки перед кримською війною. Матеріалу цар не жалував. Сама фігура князя важить 350 пудів. Але якби не один київський міщанин, котрий власним коштом урядив освітлення хреста, пам'ятник надавсяб тільки до — скорого усунення. В день той велитень на капличці мусить робити вражіння прикре. В ночі увагу або і думку видця захоплює „огненний хрест” зі своїм символічним значінням. Той високомов у небі завішений хрест не дозволяє звертати увагу на недотепність будови.

А на горі св. Володимира кругом його пам'ятника цвіте нічне життє. На лавочках сидять пара при парі і цілуються.

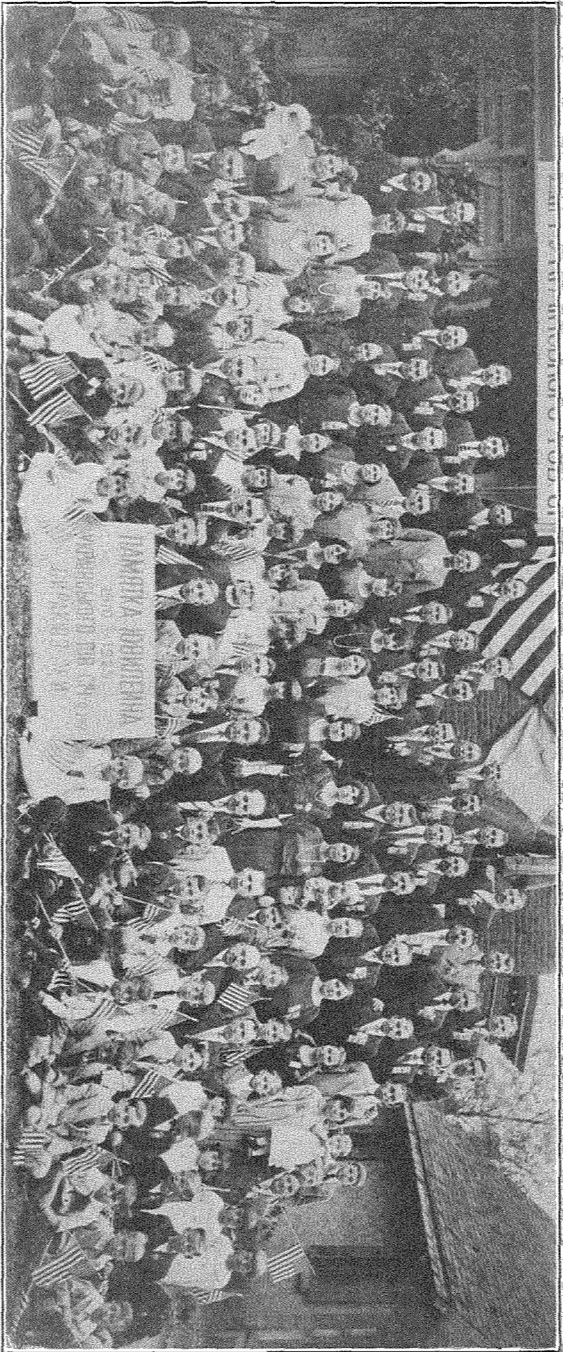
Було вже пізно. Я трамваєм поїхав до середмістя. По дорозі до готелю вступив я до „Славянської Каварні” гри ул. Вел. Володимирській. На шибках написи у всіх словянських мовах, м. и. й по українськи. Се третій український напис, який я бачив у Києві за перший день свого побуту (в „Раді”, на дверях льокалю „Родини” спис страв і тут) Вступаю. Чисто, але не ясно, мимо електрики. Прошу о часописі — кельнери відповідають по польськи. Часописий в порівнанню з числом їх го наших каварнях у Львові — не багато. Публики дуже мало, майже вся говорить по польськи. Української мови там не чув я. До читання принесли мені „Дзєспнік Кійовскі” і кілька польських ілюстрованих видавництв, а „Раду” щойно на моє бажання. „Діла” я не бачив. На столі поста-

вили мені дві горючі свічки. Електрика там мабуть для декорації.

Пращаний виключно по польськи удався я на свою квартиру з думками, які читач легко собі представить.

III.

Вставши раненько пішов я з польським „Пршеводнікем по Кійове” в руці оглядати Київ, бо українського не було й нема. Вийшовши на ул. Вел. Володимирську, ішов я нею в північно-західнім нагрямі. Було щойно по 7-ій, але сонце гріло вже добре. Я йшов і йшов — і помалу прийшов до переконання, що ся вулиця мусить тягнутися дуже далеко. Нарешті узр'я я групу високих золотих бань з хрестами і височезну білу вежу біля них, котра своєю величиною немов усуває їх на бік перед очима видця. Міркуючи по малі міста, мав я перед собою катедру (собор) св. Софії. Картини (образки) сеї будівлі не дають навіть слабого поняття про її вигляд в дійсности: хто власними очима подивиться на неї, тому мусить прийти на думку, що на таку будівлю може спромочитися тільки високо-культурний і дуже могучий нарід. Над катедрою пишються бані. Я докладно не рахував їх. Але здається, буде їх одинацять великих і крім них менші. Пять позолочених так, щє блєск аж за очі хапає. Інші сильно голубої (синьої) краски з золотими звіздами. А в тім не ручу, чи нема там більше бань, бо почислити їх не так легко, як здається. Але цілий той блискучий гай копул немов зменшувала своїми розмірами дзвіниця, вся біла-біла з золотими російськими орлами. Она єсть рівночасно одною з п'ятьох брам собора. На її першім поверсі висить двайцять дзвонів. Найбільший з них важить вісімсот пудів. В котрім році побудовано ту дзвіницю-бразу, — не знаю.

Ювілей 15-літнього істровацкя „Українського Товариства Січ“, віділли
У. Н. Союзя ч. 282., в Сиракуоз, Н. И.

Входжу до катедри. Долівка з за- лізних плит. В середині все кругом, але буквально все, записане і замальова- не так, що мені на хвилю здавалося, немовби я опинився в храмі старого Єгипту. Нутро аж темне від мальовил і надписів. Сей півсумерк у тій старин- ній святині діявби могучо на душу, якби не криклива відграва десь висо- ко ліворуч на хорах і праворуч у крип- ті. Все те разом зі світлом, котре від- бивалося в золоченнях, викликало вражінне хаосу: здавалося мені, що ті московські відправи по святотацьки безчестили півсумерк нашої старинної святині. Щойно по довшій хвилі по- боров я в собі те вражінне і зачав роз- глядатися. Кругом головної бані на- пис у старославянській мові. Подаю його, бо він інтересний не тільки тим, що містить в собі історію сього храму, але і змістом взагалі: „При помочи Божій почав будувати сю святиню Бо- жої Премудрости побожний князь і володар всеї Руси Ярослав Юрій Во- лодимирович в р. 1037 і закінчив будо- ву в р. 1038. Посвячення святині доко- нас Тоетемпес, Митрополит Київ- ський, і аж до року 1596 утримували її правовірні Митрополити східні, а в році тим знищив її Мигайло Рогоза, і опущена була і в таким стані тревала аж до р. 1631. А в році тим за папован- ня Володислава IV. вернула до бого- боязних синів східної церкви, а в р. 1634 заходом Архиепископа Митропо- лита Київського, Галицького і Всеї Ру- си, Екзарха Храму Цароградського, Архимандрита Печерського, Петра Могили відновлена на хвалу Богу в Тройці св. Єдиному — Амінь.”.

Якже багато змісту в сій написі! Так, тут на сім місці, де тепер стоїть сей величавий храм, девять століть то- му було чисте поле, на котрім Великий Князь Ярослав розбив орди Печенігів і на ту пам'ятку збудував церков. В

202 літ опісля знищила її татарська орда Бату-хана так, що тільки мури лишилися. Знову 200 літ пізніше зни- щив її татарський хан Єдига, а невдов- зі по нім Менглі-Герей з кримською ордою. З занепаду піднесли її щойно уніяти, про котрих говорить, що знищили її. Потому дуже дбали про неї митрополит Гедеон Святополк, князь Четвертинський і „Гетьман Слав- ного Низового Війска Запорожського і всеї України”, Іван Степанович Мазе- па, котрий скріпив її мури, підперши контрфорсами, дав нові бані і новий дах.

Найбільш цікава часть цілої будів- лі се т. зв. „Нерушима Стіна”, котра дивним дивом **перебула разом зі своїми орнаментами й образами всі знищення і пожежі**, нанесені тій святині нехрещеними і хрещеними руйнікка- ми. На найвищій части сеї стіни є на 7 аршинів високий образ Матери Божої, уложений з мозаїки грецькими май- страми ще за часів основателя князя Ярослава. Та Богомати у срібно-білій хустині, в золотім серпанці (вельоні) з трьома звіздами, у синій сукні з чер- воним поясом і грецьким надписом над головою — бачила тут під своїми стопами не один уже раз різню і кров і пожежу. Під нею образ тайної вечері Господньої, а на самій долині дванай- цять образів святих, між котрими є й папа римський Климентій та два мо- сковські митрополити-інтрузи, Петро й Олекса, котрих образи вставили тут Москалі пізніше на місце давних, знищених. На самій середині стіни вмурований трон митрополита з чер- воного мармору.

Занятий оглядинами Нерушимої Стіни не запримітив я зразу, як збли- жався до мене якийсь старий, право- славний священик. Він запитав мене, чи я з Галичини і чи бачив домовину основателя храму сього, кн. Ярослава

Мудрого. Коли я відповів, що я з Галичини і що дуже радо оглянувши ту домовину, чемний батюшка, котрий взяв мене за галицького москвофіла (як я потому зміркував з розмови), перепровадив мене через царські врата і показав домовину, в котрій колись спочивало тіло Ярослава. Вона зроблена з мarmору сірого як попіл, котрий ізза своєї краски знаменито надається на саркофаг. Домовина захована в цілости разом з віком. Вона розмірно дуже висока, бо її висота мається до довжини як 2:3, що вказує мабуть на те, що се властиво саркофаг, в котрім колись була ще одна домовина, правдоподібно з дорогого металю. В мarmорі викований вінок з пальмового гилля з двома хрестами, риби, птахи, листе винної літорости і якісь дерева та таємничий грецький напис, котрого учені досі не можуть пояснити. Саркофаг споений цементам, але тлінних останків князя в нім уже нема; чи яка орда, чи таки хрещені, близькі нам по крові, варвари обрабували домовину і витягнули з неї тіло Великого Князя, — про се не довідаємося мабуть ніколи. Нава, в котрій знаходиться саркофаг Ярослава, називається Володимирською. Вона майже цілком темна, що тільки збільшає силу вражіння. В думках блукається пісня англійського поета:

Так сплять минулих днів горді сили,
Так давня слава згасла...

Оподалик стоїть другий саркофаг з білого мarmору, але без віка. Учені припускають, що в нім спочивало тіло Володимира Мономаха, похороненого в сій катедрі в 1125 р.

Похоронені тут були і два сини Ярослава: Ізяслав і Всеволод і Ростислав син Всеволода (†1094) і Вячеслав Володимирович († 1155). Одначе нема вже ні їх домовин, ні саркофагів. В со-

борі похоронено й багато митрополитів, але написів дуже мало.

Мій провідник пращається зі мною, і оказавши мені вхід на хори. Такого входу я ще не бачив; він місцями вузький і широкий, місцями вузький і такий низький, що треба уважати, щоб не вдаритися в голову. Здовж сходів старинні малюнки світського характеру. Хор величезний; займає не тільки задню часть церкви як звичайно по наших церквах, але й усю бічну часть, ліворуч від головного входу до церкви. На нім множество публики, переважно міщанства. Крик і світло свічок так разить у сій старинній катедрі, що годі довго встояти. Виходжу на вулицю крізь страшний шпалір калік і жебраків з табличками, на котрих написано по російськи: Жовнір такого а такого полка, брав участь у такій то війні... Прикро і соромно за велику Росію!

(Недалеко від собора св. Софії побудував Ярослав Мудрий монастир і церков св. Ірини, котрих уже нема. Згадую їх тому, бо подорожний здибає при вулиці Вел. Володимирській давний пам'ятник з вузьких цегол, покритий скормно осмибічною копулкою з хрестом. Він побудований з матеріялу церкви св. Ірини, котрої фундаменти відкопано в р. 1833 на основі вказівок старих літописий, бо невідоме було навіть місце, де та церква стояла).

Як вийдете з Софійської катедрі, вашу увагу зверне на себе пам'ятник найбільшого Гетьмана України, що довгий час держав її долю в своїх могутніх руках, котрому дзвони сеї катедрі і всіх київських церков дзвонили радісний гимн побіди, а котрого „народна пісня” уложена якимсь руїником прєклінала словами:

...„Бодай Хмеля-Хмельницького
Перша куля не минула...”

Я оглядав його ще перше, ніж вступив до св. Софії, але перо якось не складалося, щоб написати вражіння, яких я під ним зазнав. Ми чуємо жаль до сього гетьмана України. Може неоправданий жаль. Але він є в нас. За що? За його переяславський договір з Москвою, за те що — вона, а не ми виставила йому сей гарний пам'ятник. На нім такі нагиси (розуміється по московськи): „Богдану Хмельницькому єдина неділимая Росія” і „Волимо під царя восточного православного”!

Здається мені, що перший з тих написів осуджує нашого Богдана, другий оправдує його, бо „народ” кричав, що „волисть” у неволю. — А він сидить на спіжовім коні, на зеленім кургані з 30-тьох кубічних сяжнів граніту (дарованих йому на педостал зарядом кріпости), звернений лицем до сходу і показує на собор св. Софії і думає. Цікаво, над чим думає наш гетьман? Чи над тим, що Москва, котру він зробив тим, чим вона тепер є, — великою і могучою, — відмовила йому по смерті навіть гетьманського титулу, якого не могла йому відібрати за життя? Чи над тим, як він по союзи з нею ще на смертельнім ложу заходився, щоби знов відділити від неї Україну, але смерть, „козацька мати”, не дала виконати великого пляну? Чи над тим другим написом? З цього видно, що в великій голові Богдана говстали сумніви, чи добра буде спілка з царем восточним — і рішення сього питання віддав він у руки „народа”. А темна чернь рішила так, що гірше не могла рішити: бо зпід власти „бісурмана” бувби наш народ видобувся вже давно на волю тай хору Польщу розтрясби. Але „народ” волів під царя восточного, православного... На лиці гетьманським видно грижу. Чи жалко йому „Тимка безталанного сина, що рано поліг у труну”, чи Юрасевої не-

вдачі? Не мала щастя Україна до дітей Богдана. Тимош, улюбленець війська, що одидичив енергію батьківську, згинув на полі битви ще дуже молодим, — а той другий —

„... з потугою страшною
На Україну йшов війною —
Богдана син! А в купі з ним
Баша турецький Ібрагім...”

На обличчю Богдана видно журбу...

Великий гетьман України показує на схід, на Москву, немовби хотів сказати потомним: „То ворог України, що зламав договір, заключений зі мною; мені лише смерть не дала почислитися з ним так, як я з Польщею почислився!...”

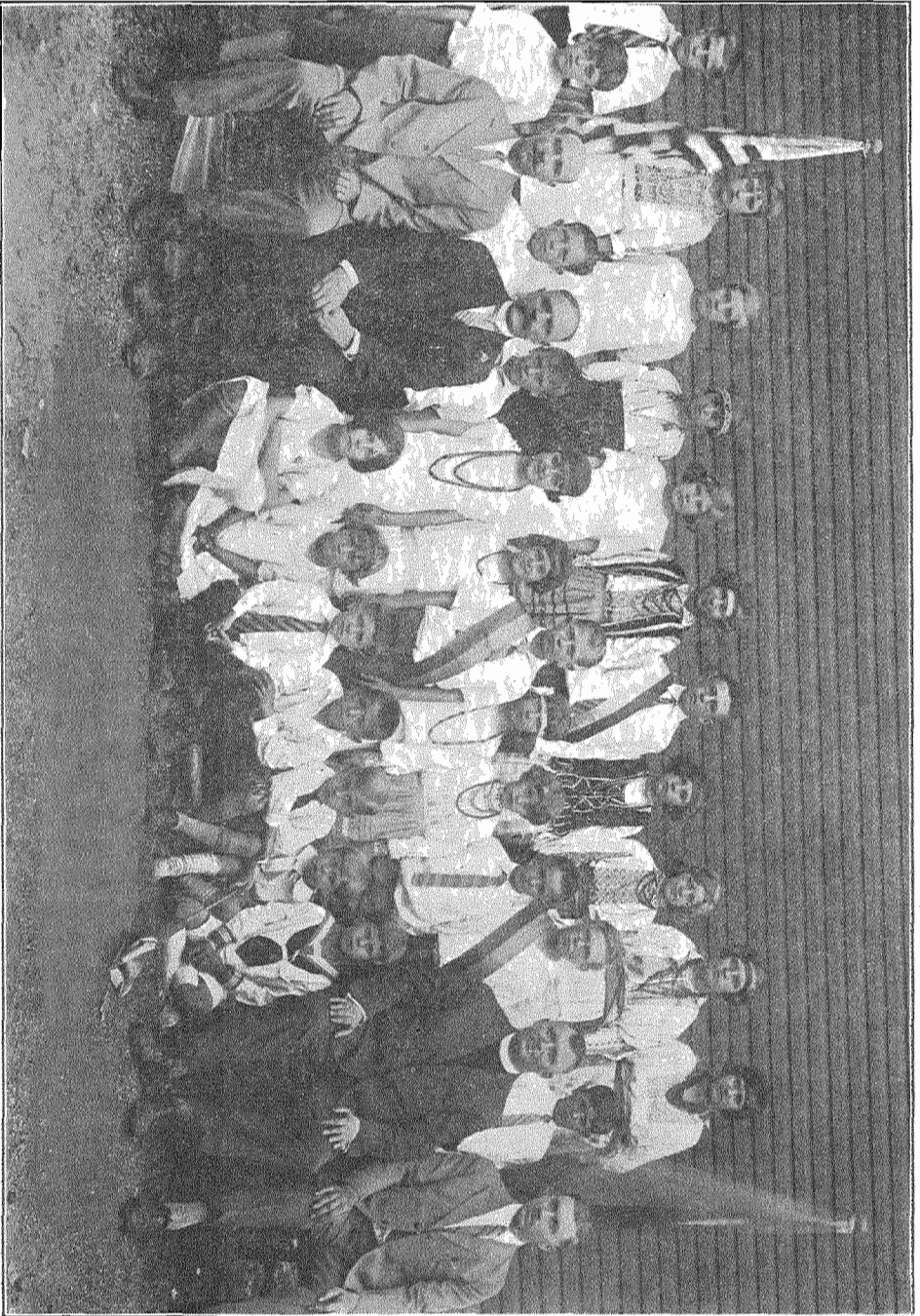
Як мені розказали в Києві, пам'ятник Богдана увійде згодом в цілу систему пам'ятників, котра має бути побудована на взір берлінської „Siegessäle” (алея гобіди). Для нас булаби се радше „алея слави”. Зміна назви моголаби наступити щойно згодом

„... як понесе з України
Кров ворожу...”

Оподалік стоїть уже великий пам'ятник княгині Ольги, котрій як говорили в міській раді Києва — Шевченко як „кавалер” мусів з куртуазії уступити місця.

Зближаюся до Десятинної Церкви. Вона звана так тому, що князь Володимир Великий призначив на її утримання десятку частину своїх доходів. Ся церков Богоматери побудована Володимиром на місці, де приносили жертву поганським богам, за другою лінією оборонних мурів старого Києва, в самій середині давньої кріпости. Вона була немов її цитаделею, за мурами котрої найдовше опиралися наїзникам наші війська. Мало є на нашій багатій у боевища землі місць, де відбувалися рівно завзяті і кроваві бої, де цвилаб така „крівава рожа битв”, як цвила тут...

„Десятинна” церков се немов пам'ятник пролітої тут крові: білий як

Українська Школа парохіяльня при відділі 310 У. Н. Союзу. Грінпойнт, Бруклін, Н. Я.

мрамор, високий математично правильний шестистінник з шістьома копулами, гомальованими на зелено. Краска мурави. В середині — в противенстві до Софійського Собора — цілком ясно і пусто. Але та пуста зовсім не разить ока, навпаки, знаменито достроюється і до місця і до вигляду сього пам'ятника пролітої крові, збудованого найбільше твердим із князів нашої землі. Там він спочиває. Я оглядав докладно його сіру кам'яну домовину з великим образом і написом: **„Радуйся, Володимире, Держави Російської (!) Просвітителю!”** Вона знаходиться в цілком темній крипті під правою (числячи від сходу) стіною; сходиться до неї вузькими сходами під землю, той вхід пригадує трохи вавельський у Кракові. Над домовиною Володимира світиться слабим червоним світлом маленька лямпада. Прикро, що написали Москалі слово „російської”.

„Чи се світло горить тут день і ніч?” — питаю свого провідника, молодого церковного слугу, котрий за кількадесять копійок дуже радо опроставжував мене по церкві.

— „Ні” відповів, „на ніч гашу...”

Зрештою мій провідник не умів мені дати ніяких інформацій більше. Двічі сховався з ним до саркофагу Володимира, шукаючи напису, котрий там десь має бути, а в котрім сказано, що тут спочивають тлінні останки св. Володимира, уродженого в р. 968, помершого в р. 1015 і що митрополит Петро Могила в р. 1606 отворив його домовину та забрав з неї частину мощів, а саме голову, котру зложив у великій церкві Печерської Лаври, долішню щоку, котра є тепер в Успенській Соборі в Москві, і праву руку, що знаходиться в Софійській катедрі у Києві. Але сього документу дивного почитання великого вождя я не знайшов,

хоч мій провідник відкрив у тій цілі навіть покривало з домовини Володимира.

Трудно представити собі, щоб десь на заході в такій святині був подібно кепський провідник.

В церкві „Десятинній” має спочивати також бабка Володимира княгиня Ольга (жінка Ігоря, мати Святослава), котрої кости приказав він видобути з могили на горі Аскольда і зложити в сій церкві. В котрім місці, не міг я довідатися від сього клясичного „чічероне”.

Вийшовши з крипти, де спочиває Володимир Великий, гобачив я перед старим іконостасом з церкви Петра Могили дві старенькі бабусі, що серед зітхань завзято цілували образи того іконостасу. З них один представляє святиню Соломона, другий хрещенне Руси і т. п. Власти повинні хоронити такі старі і цінні пам'ятки перед надто енергічним виявлюванням побожності, подібно, як охоронили пам'ятки, знайдені між руїнами старої церкви: дзвін, хрестики, золоті серіжки, колірові мрамори, замкнувши їх в обшкелу шафу.

На закінченне опису сеї церкви один характеристичний припадок. Як відомо основатель сеї церкви, Володимир званий Великим і Святим, належав до монархів, котрі не знають ні милосердя ні пощади (щойно по гризняттю Христової віри вдача його сильно змінилася на ліпшу). Отже припадок хотів, щоби церкву, в котрій спочивають тлінні останки сього жорсткого князя, відбудував у її теперішнім виді російський пан Олекса Анненков, що мав свої добра в губерніях орловській і курській, де так жорстко обходився зі своїми селянами, що вістка про се дійшла аж до царського двора.

І цар Олександр І. приказав йому опустити його добра та заслав до Ки-

іва, де Анненков з нудьги чи жалю взявся до відбудови Десятинної церкви.

Вийшовши з сеї святині, перейшов я зарослий травою „цвинтар” (без могил) і переліз якоюсь стрімкою стежкою поміж будяки, кропиву і дроти на подвірє якогось дому, відки дістався я до сусідної церкви св. Андрія Первозваного. Вона побудована на верху узгір'я, окружена гарною терасою, з котрої розстелюється пречудовий вид на Дніпро і його острови, фантастичні узгір'я і ліси. До сеї церкви, котра своєю будовою ні трохи не подібна до інших київських церков (якийсь своєрідний легкий барок), провадять широкі, великі і високі залізні сходи з 53 ступенів. Вона прикрашена чотирма легкими і стрункими як мінарети вежами та п'ятьма копулами срібно-білими, на котрих блищать золочені хрести. „Фундаменти сеї церкви знаходяться в глибині 21 сажнів на покладі синявої глини, котра становить тревалий підклад ґрунту наддніпрянського узгір'я”.

Докладним огляненням двох перших святинь та ізза спеки був я вже такий утомлений, що тільки перейшовся в середині гарної церкви „Апо-

стола Руси”, причім запримітив якийсь хрест з написом на блискучій мосяжній блясі, вложений в осклену посудину, повну грошей. Не приглянувся я тут ні образи св. Андрія, що ставляе хрест на київських горах, ні дуже цікавому образи св. Володимира, що питае послів ріжних вір, котра віра найліпша.

Відтак зайшов я до якогось ресторану при ул. Пропізній, де кельнери говорили до мене го польськи, і пішов помалу вулицями міста без ціли, щоби в той спосіб відпочати.

В моім готелі сказав мені вечером портієр дві новини: що з поліції вже двічі приходили шукати за мною і що до готелю заїхав молодий чоловік „з ваших сторін”, котрий уже спить під числом тим і тим. На раду портієра, щоб я рано трохи пізніше опустив готель, бо „з поліції” заповіли мені „візиту” на рано, відгловів я, що якраз рано найліпше оглядати місто, бо ще не горячо і що я не маю найменшої охоти ждати на „того пана з поліції”, хиба що отримаю урядове візванне на письмі. Показалося, що був се найліпший спосіб, бо поліція дала мені спокій. Ще раз приходив її представник, але не заставши мене в готелі, не показався більше.

ЧОРНОГОРА.

(Гуцульська народня коломийка).

Чорногора хліб не родить,
Не родить пшеницю,
Викохує вівчариків,
Сирок і жентицю.

Чорногора хліб не родить,
Нічим ї орати,
Викохує вівчариків
Як рідная мати.

СПІВАНОЧКИ.

(Народня коломийка).

Співаночки, співаночки,
Де я вас подію,
Хиба я вас, співаночки,
Горами посію.

А як буде добра доля,
Я вас позбираю,
А як буде лиха доля,
Я вас занехаю.

СМЕРТЬ І ЛЮБОВ.

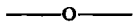
Про війну трутнів в улаю всі ми вчилися в школі. Природа старається про те, щоб зайві їдуни не оставали при життю. Тому робітниця бжолі (самиці) — коли за мало у них поживи — поповняють суспільне вбивство, жертвою якою падають ліннві самці. Але ми не вчилися в школі, що трутні ще й з иншої причини гинуть страшною смертю. Якраз із трутнями, які сповнили свій обовязок природи, запліднили матку, з ними діється те саме, що з бжолами, коли кусають жалом і наслідком цього гинуть. Жало остається в людському тілі, відривається і бжолка гине наслідком рани. З подібних причин гинуть трутні. Для них сповнення любови рівняється смерті.

Понайбільше комах гине таксамо, безпосередно після того як сповнили завдання свого роду. В приповідку ввійшли вже комахи-однорднівки. Цілими місяцями повзуть вони як блудні личинки по намулі ставу, поки не прийде день воскресення. Тоді вони

як срібнокрилі комахи покидають намул, летять у воздуху: царство їх любови. Ці срібнокрилі сотворіння не прийшли на світ зовсім на те, щоби їсти: їх ротик зрослий, жолудок нездібний. Вони прийшли на світ лише виключно на те, щоби сповнити завдання любови. Всього кілька годин триває цей чар. понад водами. Маса трупів доказує, що відбулася мікрокосмічна оргія. І безчисленна скількість запліднених яечок на намулістому дні ставу. Задля цих яечок згнули комахи любовною смертю.

Любов може бути й небезпекою смерті. Самець-павук боїться самиці, бо знає, що самиця вбе його. Але перед тим іще! Лише відразу самиці (щодо апетиту) може врятувати павука. Самиця більше рада цим, що наїється, як любовю. Любовний акт однокоміркових сотворінь рівняється злиттю, одно звірятко на переміну зїдає друге, так що вкінці 'остає лише чудовище. Дослівно: любов однокоміркових сотворінь рівняється смерті.

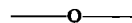
КОЛОМИЙКА.

Як я собі заспіваю,
Голосом поведу,
Хлопці ся до мене сходять
Як гчолі до меду.

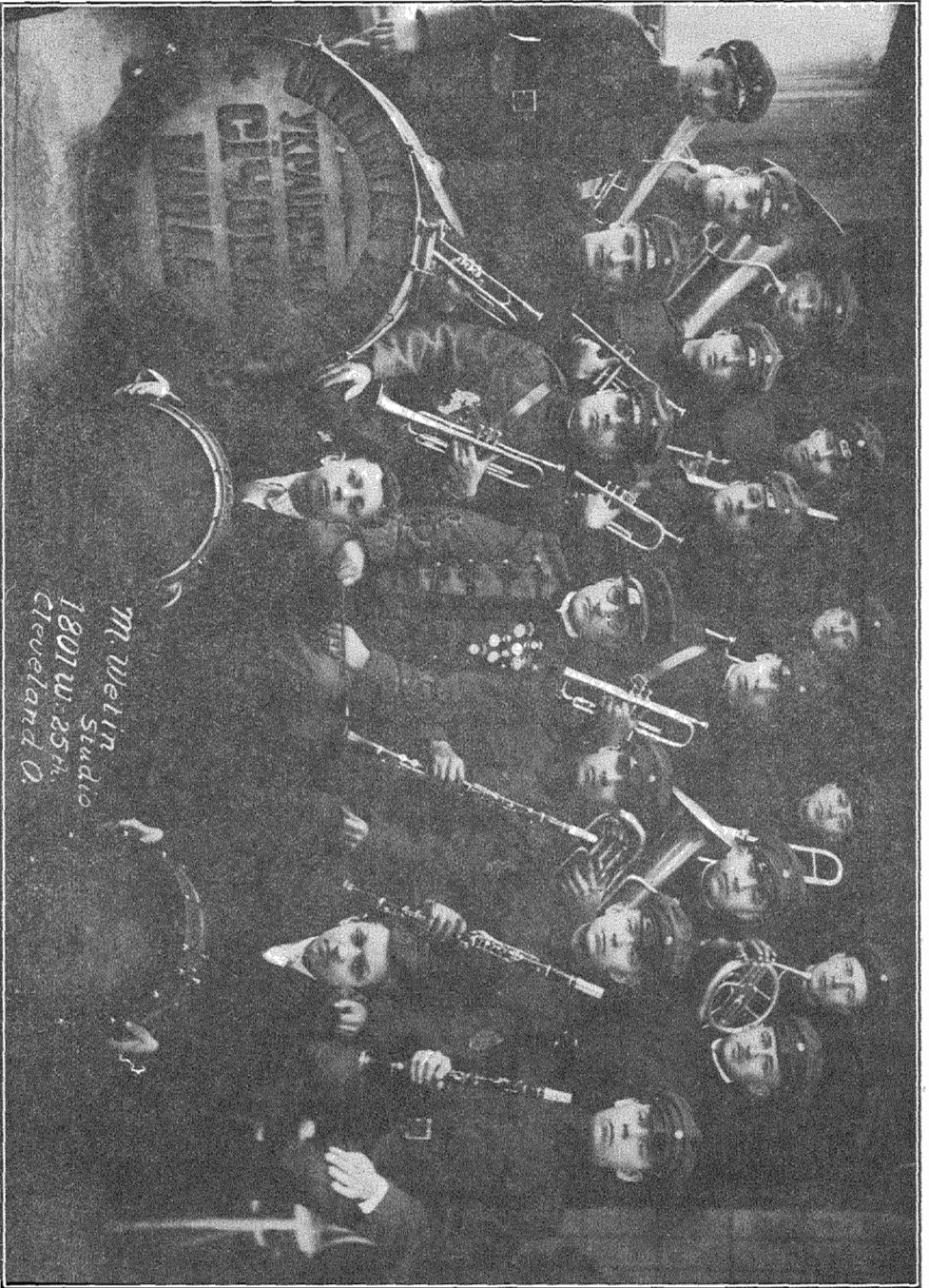
Як я собі заспіваю,
Голосом поведжу,
Хлопці ся до мене сходять
Як на Службу Божу.

КОЛОМИЙКА.

Ой дівчино, дівчинонько,
Яка ти миленька,
Як у літі на нивоньці
Вода студененька.

Як у літі на нивоньці
Води ся напити,
Так з тобою постояти
Тай поговорити.

Українська Січова Капеля в Клівленді, Огайо.

НАШІ ДЕРЖАВОТВОРЧІ НЕВДАЧІ.

Українська нація протягом останніх треста літ двічі пробувала сотворити свою державу. Раз було се за Богдана Хмельницького і його наслідників, а вдруге в останнім вже десятиліттю. Обома наворотами сі проби повелись лише в части. Першим разом наша державотворча проба скінчилась остаточно невдачею та так повним вичерпаннем і занепадом нації, що наслідки сего чуємо ще до сьогодні. Друга проба ще не докінчена, але всеж таки виявила вже деякі признаки, котрі кажуть нам схарактеризувати її, як дотепер, не дуже-то вдачною. Ми мали велику та рідку історичну нагоду, коли давні державні системи східної і середушої Европи розбились на кусні і ми могли побудувати на сих руїнах свою державу. Але ми прогаяли нагоду, не виявили належного її зрозуміння, не проявили достаточної державотворчої енергії ні спосібности. Ми осягли зразу гарні хвилеві успіхи, але не вмiли затримати їх в руках, не вмiли використати положення та обставин для закріплення сих успіхів, не знайшли належного зрозуміння в масах, не мали досвідних провідників і в результаті стоїмо розбиті та розділені, все ще на порозі до соборної, самостійної України. Ми все ще, навіть в існуючій Радянській Україні, не є господарями у власній хаті.

Коли студіювати українські державотворчі змагання в XVII. і XVIII. віках та порівнувати їх з нашою останньою боротьбою за державну самостійність, то не дасться заперечити, що в обох сих змаганнях є впадаючі в око схожости. Є та сама

неясність у сформуванні державної думки, та сама фракційність та шукання опори в чужих, ті самі прояви анархічности та отаманщини, те саме паралізованнє державної думки клясовими кличами, та сама закала особистих амбіцій та партійної тіснозорости. Борці за Україну в літах 1917 до сьогодні показали невідродними правнуками Пушкарів, Тетерів, Брюховецьких, Паліїв; наші державні творці з останнього часу повторили наново всі помилки Хмельницького, Виговського, Дорошенка та Мазепи. Анальогія часами так сильна, що мається вражіння, начеби історія крутилась в колісце, та що нації мають свою долю, дану географічними обставинами, расою та психічними їх прикметами. Чи ж наша боротьба на два чи на три фронти з 1918—1920, не пригадує живцем історії змагань Юрася Хмельницького та Дорошенка? Чи ж Варшавська умова не є копією таких-же умов Виговського, Юрася або Ханенка з Польщею? Чи большевицька демагогія не приводить нам в память демагогії царських воеводів на Україні? Чи похід Пiлсудського з Петлюрою на Київ не є дуплікатом походу Яна Казимира під Батурин? Чи поведення українських мас в останніх боротьбах не таке саме як за часів Гетьманщини, Руїни та Мазепинщини? Чи всі отсі кандидати до булави зперед 250 літ не очевидні прототипи наших партійних провідників, директорів, міністрів та отаманів з останніх літ? Чи навіть не повторюються ті самі історичні місцевости — Біла Церква, Винниця, Хвастів, Умань, Гуляй Поле і т. п. — в модерній ре-

пліці нашої Козаччини XVII. і XVIII. віків? Чи отсі Зелені, Григорієви та Махни не вірні фотографії Паліїв, Сірків, Суховієнків, Швачок, Чалих і тим подібного отамання минулих віків, котре вміло проляти море своєї та чужої крові, вміло покрити Україну трупом та згарищами, але не знало, як виконувати творчу, будуючу державну роботу та само вело до гробу ту Матку-Україну, за котру так криво воювало?.....

Я ридаю, як згадаю
Діла незабуті
Дідів наших; тяжкі діла!
Якби їх забути,
Я оддавби веселого
Віку половину!
Оттака то наша слава,
Слава України!..

— так співає Тарас Шевченко про нашу Козаччину і її боротьбу за волю України. Він розумів своїм великим серцем трагічний змісл нашої минувшини. Костомарів та Антонович — висновували з розбору сеї минувшини, що українському народови не достає державотворчого розуму, що його технічні і суспільні прикмети такі, що він не в силі сконсолідуватись, обєднатись, підчинитись одному прововодови, пожертвувати те, що індивідуальне чи фракційне, для збірного ідеалу, для громадської ціли.

Чи ж справді воно так? Чи ж справді причина наших державотворчих невдач лежить в самій душі українського народу, в недостачах його народньої психіки? Чи справді нам брак державного розуму, сильного національного характеру, міцного збірного інстинкту?... — Питання сі не так прості, що на них можна було відповісти, одним коротким: так або ні. Наша минувшина, наша історія та обставини, серед яких довелось нам стрічати світову війну, а опісля ре-

волюцію, склались саме на нашу національну психіку. Тим самим можна заключати, що змінені обставини змінять також отсю психіку. Але з другого боку є певні постійні, географічно дані обставини, котрі також впливали, впливають і впливати-муть усе на наші державні змагання. Постараємось коротко вияснити щойно сказане.

Українці виявили у віддаленій минувшині безперечний державотворчий талант. Чи Варяги зі Скандинавії дали нам династію Олега, Ігора, Ольги, Володимира і їх потомків, чи може ті князі були таки свого, українського роду — се рівнодушне. Може Олег та Ігор і були Варягами, але Володимир, Ярослав та їх потомки се вже Славяне-Українці. І вони творять та держать українську (староруську) державу століттями. Що вони сваряться та воюють проміж собою, не змінє річи. Теорія, буцімто незгода князів завалила давну Русь, се наївна байка. Польща, Німеччина, Франція і т. д. були в сих часах поділені на десятки і сотки князівств, що боролись проміж собою, бо такий се був час, такий був лад на світі. А однак сі краї вийшли поволи з того хаосу і стали сильними національними державами. До того самого йшло і в нас. Галицька держава Данила та його потомків се був початок консолідації українського народу, яка не довершилась правильно лише через те, що татарська навала ослабила сей консолідаційний осередок. Татарська навала — отсе був той удар, що не лиш перепинив наш дальший правильний державний розвиток, але що більше: зробив з нас вкінці бездержавну націю, націю без сильної державної ідеї.

Ми сьогодні не в силі осудити, які страшні спустошення спричиняли на-

пади Татар в XIII.—XV. віках. Деякі поражаючі дати про се подіють Куліш та Драгоманів. Тисячі сіл і місточок рік-річно йшли з димом; часами і 100.000 невольників річно вивели Татаре з України, а сотки тисяч худоби та мільйони овець. Се була страшна язва, що точила наше народне тіло. Сусіди Литовці та Поляки — скористали з сего і заняли ослаблену Україну. Тодішні керманічі української держави — князі та бояре — з одного боку боролись з чужою окупацією, з другого ж раді були найти в сих сусідів опору та захорону проти Татарви. Ось так прийшло до злуки з Литвою. В боротьбах з Татарвою та з Литвою і Польщею вигинула наша боярсько-князівська державоуправляча кляса. У першім тільки бою з Татарами, над Калкою, згинула сотка пануючих українських князів, не числячи десятків тисяч бояр. Се був добрий спуск крови! І то самої буйної, самої провідної. Дальші походи Батія, Бурундая, та Герев вичищували сю клясу дальше, Батій та Бурундай ведуть „хлополапську політику” супроти України: звільняють селян з княжо-боярської залежности і наші селянські маси на пограничу степу волять бути „татарськими людьми”. Соціяльна будова України вимагала, щоби селяне удержували князів та бояр, які правили краєм, піддержували церкву і культуру, та боронили край на побоевищах. Татарський соціяльний лад — лад дикої, розбишацької орди — не знав ще сеї будови. Тому сей степовий лад — лад „рівности в діл” — подобався нашим масам на степовім пограничу. Осьтак зникла українська боярсько-княжа кляса найперше в степовій Наддніпрянщині та на Поділю. Заступила її опісля чужа литовсько-польська шляхта, яка одначе несла з собою

чужий державний ідеал. Боротьба з Польщею викорінила решту українських князів та бояр. Невдачні повстання князів Олельковичів та Глинських на Волині і Київщині, а Мухи і інших у Галичині здесяткували сю клясу. Недобитки її пішли ще лавою в повстання Хмельницького. Сам він і всі майже його полковники та наслідники се люде українського шляхоцького роду. Се вони — видвигнули ідею української держави. В боротьбах за неї вони вигинули — отсі Хмельницькі, Виговські, Немиричі, Морозовичі (Морозенки), Нечаї, Федоровичі (Богуни), Борковські, Кричевські, Гуляницькі, Золотаренки, Дорошенки, Мазепи, Тукальські і тисячі та тисячі поменших. Від XIII. віку до кінця Гетьманщини наша історія складалась так, що українська державотворча кляса винищувалась, зигибала.

Через 500 літ ішло отсе виціджування найбуйнішої крови з нашого народу, викорінювання з него одилиць, що мали свобідний час, запас енергії, потрібне майно і достаточне образование, щоби вести політику і державу. Лишались темні селянські чи простокозацькі маси — неспосібні до ніякої ширшої, обеднаної, плянової акції, лиш хіба до хвилевих вибухів-протестів. Отсе були сі істотичні причини, що зробили з нас міліонну масу бездержавних робучих людий, засуджених служити всякому нужому гнобителеви, а неспосібну ніяк визволитись з чимраз тяжшої соціяльної, політичної та культурної неволі. Не стало в них державотворчого чинника, інтелігентної кляси, спосібної зорганізувати себе в державне правительство та правити краєм, себто сими масами. Ще за Хмельницького назбиралось її стільки, щоби створити козацько-гетьманську

„річпосполиту українську”, як говорив секретар Богдана, Зорка, над могилою великого гетьмана. Але в дальших боях та усобицях і ті недобитки української державотворчої кляси вигинули майже до решти: одні полягли в боях, що тревали від 1648 до 1709, других порозстрілювали Ляхи, інших вибила запорожська чернь під проводом темного демагога Брюховецького та тіснозорого рубайла Сірка, ще інших вивезли Москалі в Сибір або постинав російський цар Петро Великий. Вкінці лишилась лиш мужицька маса а над нею чужі пануючі кляси, підпираючі чужі держави і чужі культури: польську та російську. Ось так — позбавлена державної думки — українська нація, колись державна, могутча і цвітуча, вступала в XIX-е століття як „нетямучий Іван”, що не знав свого роду, ні батьківщини, ні життєвої дороги. Куліш та Антонович винуватили за се „степову галайстру”, XVI-XVIII віків. Костомарів взагалі не бачив в свого народу державотворчого талану.

Як сказано поперед, виходить, Костомаровий погляд невірний, бо сей історик переочує староруський княжий період, не бере в рахунок ролі нашої княжо-боярської верстви в війнах з Польщею і не знає як слід ролі української шляхти в Хмельниччині. Се все розкрили аж пізніші досліди наших історіографів, по Костомарові. Вже більше зближеним до правди є погляд Куліша та Антоновича, котрі не заперечують державних спосібностей нашого народу, а тільки зазначають, що степова анархія в часах гетьманщини брала верх над державотворчими, порядкуючими елементами України і сим завалила нашу козацьку державу, зглядно помогла сусідам знищити її. Коли ми одначе розберемо причини сеї сте-

пової анархії та її релятивної сили супроти державно-порядкуючих кляс, то знов дійдемо до первісної причини: до татарської навали і її наслідку — винищення зглядно великого ослаблення українських пануючих кляс. За Гетьманщини вони були вже так слабкі, що не в силі були приборкати наших власних степовиків і втримати сим своєї держави. Сих степовиків викорінила аж Росія Катерини II-ої. Очевидно, не користь для України була заміром цариці, когра Запорожців замінила в славослов'язчих її Кубанців. Катерина зробила се брутально, прусацько-московською метою, ліквідуючи разом з тим нашу державність та заневолюючи селянські маси в руках російської державної кляси — дворян. На успокоєні степи посунула тепер хвиля українських кольтоністів-селян і залила їх аж по Чорне море і Кавказ. Осьту скінчилась одна велика епоха нашої історії, боротьба з диким степом — чужим чи своїм, а зачалась нова епоха — культуризації степу, витворювання модерної української нації, зложеної з модерних кляс: селянства, буржуазії та пролетаріяту.

Очевидно се відродження чи соціальне переродження українського народу не могло піти так скоро, тим паче, що чужі держави і чужі правлячі кляси спиновали його. Але воно йшло. І знов недобитки української шляхти відиграли ту, в останне сим разом, свою ролю. Всі перші приднірянські та слобожанські відродителі України се дрібні дворяне, потомки української шляхти, козацьких старшин, як всі перші галицькі діячі з дрібної шляхти, що пішла в попівство. Се не випадок — а природне суспільне явище. Вони одинокі захищали ще національну традицію та одинокі з поневоленої нації мали

час, зайву енергію і достаточне обр-
зовання, щоби стати провідника-
ми нового національного руху і
голосителями демократичного сві-
тогляду. Се останне прийшло
їм тим лекше, що вони самі
належали не до багатого дво-
рянства, не до аристократії, та що
держави і правлячі аристократії на
Україні були чужі. Осътак зродилось
модерне, демократичне українство,
котрого найяркїшим висловом в
дальшїм поколінню стали Шевченко,
Драгоманів та Франко. Але зродження
модерної української державної ідео-
логії ще не значило, що вся нація
присвоїла її собі та готова постояти за
неї. Звичайно кажеся, що чужі гноби-
телі спиняли наше освідомлення. Се
правда, але се не витолковує факту,
як се сталось, що близько 40-мільйо-
на нація до самого вибуху революції
остала сплячим велитнем. Основною
причиною сего явища була не так чу-
жа неволя, як соціяльне нерозрізнення
українського народу, його нескладна
соціяльна будова. Ми все ще нація се-
лян. Така маса мало спосібна до
організації і освідомлення, а тим са-
мим мало державотворча. Колиж її
уява занята соціяльними клопотами,
то вона прямо не в силі зрозуміти зв'я-
зи між її соціяльним добробутом і
власною державою. Щоби йому се
зрозуміння прищїпити, на се треба би
праці поколінь. Між тим історія не
жде, але розвивається і заскакує такі
маси неприготовленими.

В минулих віках державотворчою
клясою у світі були князі, бояре та
шляхта. В новітні часи такими є міські
кляси — буржуазія та пролетаріят. Сі
обі кляси репрезентують промисл та
торговлю. Вони обі письменні і обі до-
бре зорганізовані, бо живуть масами
у великих містах. Вони обі рухливі,
гоступові та підприємчиві. Обі вони

добре розуміють вагу держави для
промислу, торгівлі, комунікації, виво-
зу і ввозу сирівця і товарів. Обі розу-
міють добре значіння культури, свобо-
ди преси, слова і т. д. Вони то є твор-
цями і керманичами модерних держав,
що вони переняли їх від шляхти, кня-
зів та монархів та перестроїли по сво-
му. Буржуазія веде Францію, Італію,
Англію, Голяндію, Бельгію, Злучені
Держави, Канаду, Японію і т. д. Бур-
жуазія на спілку чи на переміну з про-
летаріятотом правлять Данією, Швеці-
єю, Німеччиною, Чехо-Словаччиною і
т. д. Те все упорядковані та цвитучі
модерні держави. Міський пролетарі-
ят, а властиво частинка його, веде Со-
юз Советських Республік. У війнах і в
подавленню повстань у себе, дома, він
доказав, що вміє вдержати власть в
руках. Отсих двох модерних кляс ми
майже не маємо. Інтелігенція (а вла-
стиво жменя її) се не буржуазія, се не
посідаюча кляса капіталістів, проми-
словців чи купців. Се інтелектуальний
пролетаріят. Хто називає її „буржуя-
ми”, той не розуміє річи. Інтелігенція
не має сили, бо ані не має майна і еко-
номічної незалежності, ані вона не
така чисельна, щоби масою заважити.
Економічну силу має лиш буржуазія,
а чисельну пролетаріят. Ніодної з тих
двох кляс ми не мали. Не було в нас
отже державотворчих кляс. Прий-
шлося будувати нову державу жменею
інтелігенції та темними, нерухливими,
селянськими масами — між тим, як
наші противники мали і буржуазію і
пролетаріят, мали міста та комуніка-
цію в своїх руках. В таких обставинах
годі було видержати боротьбу і ми му-
сили її програти. Понадто селянські ма-
си і інтелігенція виявились непідготов-
леними. Соціяльні кличі легко потяг-
ли селян, але національно-державні бу-
ли їм мало зрозумілі. Селянин легко
зрозумів, що йому треба більше землі,

але тяжко йому було розуміти, чому замість царя має настати українська республіка. Інтелігенти знов, виховані переважно в чужій культурі та не маючи вже державних традицій загибшої української шляхти, лиш з трудом виробляли свою державну ідею. Повторилась історія отаманщини XVII і XVIII віків. Нація, що загубила враз з своїми боярсько-шляхоцькими верствами свою державну традицію, в огні революції виявила — годібно як Палії, Швачки, Чалі і інші отамани XVII і XVIII віків — мало державотворчого уміння. Селянин і інтелігент зрозуміли свою помилку аж тоді, як було вже пізно, коли вже чужі назад опанували Україну, коли свої армії та воєнні припаси були вже втрачені.

Обставини, серед яких велась остання боротьба за волю, були — що правда — дуже непригожі. Але ся боротьба була би таки увінчалась успіхом, якби в нас була своя провідна, сильна, державотворча кляса. Її не було. Тому ми програли. Не тому ми програли, що були в нас українські „буржуї“, але тому якраз, що їх не було. Так само, як не свій на Україні міський пролетаріят. Львів здобула польська буржуазія — Київ жидівсько-московський пролетаріят. А український селянин — роздроблений та темний — не вмів взяти їх у свої руки. Навгаки: йшов за чужими демагогами. Українські-ж інтелігенти, замість наслідувати Володимира, Данила, Хмельницького та Мазепу, наслідували степове отамання — тому, що соціальне розпропагандовання їх було сильніше від національно-державної свідомості їх. Тому, що в них не було сильної державної свідомості, вони витрачували свою „революційну“ енергію на пусті партійні суперечки, та валення своїх правительств, на особисті суперництва та не вміли об'єднатись ані не знали, як

повести маси за собою. Невдачною була і проба хліборобів-гетьманців створити державу, ведену більшими землевласниками: дідичами, багатшими козаками та заможними селянами — а невдачна тому, бо противорічна перевалюючійся через Східну Європу аграрній революції. Гетьманці думали збудувати державу не на модерних клясах — буржуазії чи пролетаріяті — але на пережитій клясі великих земельних посідачів. Колись вона була сильним і державотворчим чинником. Її державотворчий хист виявився і за останнього Гетьмана, де справді була упорядкована держава. Але ся кляса була над краєм свого гробу і аграрна революція мусіла змести її і її державу з лиця землі. Повстання ведене Директорією було більше аграрною революцією, як національним зривом. І тому не директорія збирала плоди його, а большевики. Остаточно повстал на Україні Радянська Республіка, — держава зорганізована на Україні міським пролетаріятом: компроміс між українським селом а неукраїнськими містами. Звідси її двоїстоязиковий, національно неясний характер.

Отсе з'ясовано коротко історичні причини сучасної психіки українського народу, його нездібности збудувати свою державу. Очевидно — сі причини, що були наслідком татарської інвазії і боротьби зі степом, сьогодні уже не ділають. Вони перестали ділати ще 100 літ тому взад, коли Катерина Велика зруйнувала Січ та заняла Крим і Кубань. Одначе столітте се ще за короткий час, щоби змінити соціальну будову нації — тим більше її гсихіку, її характер. Велика революція, що доконалась у Східній Європі, приспішила сей процес. Чужа земельна аристократія зникла з переважної частини України. З українських мас виринає поволи нова кляса — буржуазія,

що твориться в советській державі всупереч її комуністичній теорії. Пролетаріят на Україні українізуєсь. Чим далі, тим більше на Україні державотворчого елементу, а тим слабші анти-українські сили.

Доси говорено ту тільки про історично-психічні причини наших державотворчих невдач. На закінчення слід згадати про другу категорію сих причин, а іменно про причини географічного характеру. Нема сумніву, що нація обмежена горами, морями, пустинями і т. п. має кращі дані утворити і вдержати свою державу, чим нація, сидяча на великій, відкритій рівнині, невідгороджена ніякою природною межею від сусідів. Українська нація не має щасливого географічного положення. З виїмкою чорноморського берега та поліських мочарищ над Припетю, котрі відмежовують її від Білоруси, Україна не має ніякої іншої природної межі. Українська територія переходить незамітно у польську та румунську на заході, у російську на північному сході. Се є довжезні фронти до оборони, вигідні ворота для інвазії чужих. Особливож некорисним є се положення супроти Москалів. Числом душ вони майже вдвоє сильніші за нас, а географічне положення їх таке, що в них є лиш оден фронт — супроти України. На півночі і сході Москалі межують з Ледовим Оксеаном чи

з сибірськими пущами і тому всю свою воєнну силу вони все обертали на південний захід. Москалі не мають вигідного виходу на мореплавне море — хіба що через Україну. Отсе одна з головних причин їх тяготіння до гвіденного заходу, поперек тіла України. Безперечно — наше географічне положення було творцем нашої невеселої минувшини. Воно уможливило інвазію Монголів, улекшувало забір литовський і польський, а оп.стя російський. Воно і в останній боротьбі за волю ділало проти нас, улекшуючи інвазію сусідів. І на будуче отсе географічне положення України все буде слабою стороною її державности. Тому тим більше внутрішньої, духової, ідейної сили треба Україні, щоби в цілості зреалізувати та вдержати свою державу, котра нині є в стадії здійснювання. Україну ждуть ще тяжкі бої з її сусідами за її межі, за соборність, за повну незалежність. Перед нею ще довга та кривава дорога.

Чи зневірюватись нам через се? Чи опускати руки? — Ніколи! Будучина України є запевнена, а є вона тільки питанням повної зміни нашої національної психіки, отже питанням часу. Структура нашої нації модернізуєсь. Революція приспішила сей процес неказано. Працюймо-ж — для щастя, волі, сили і слави самостійної України.

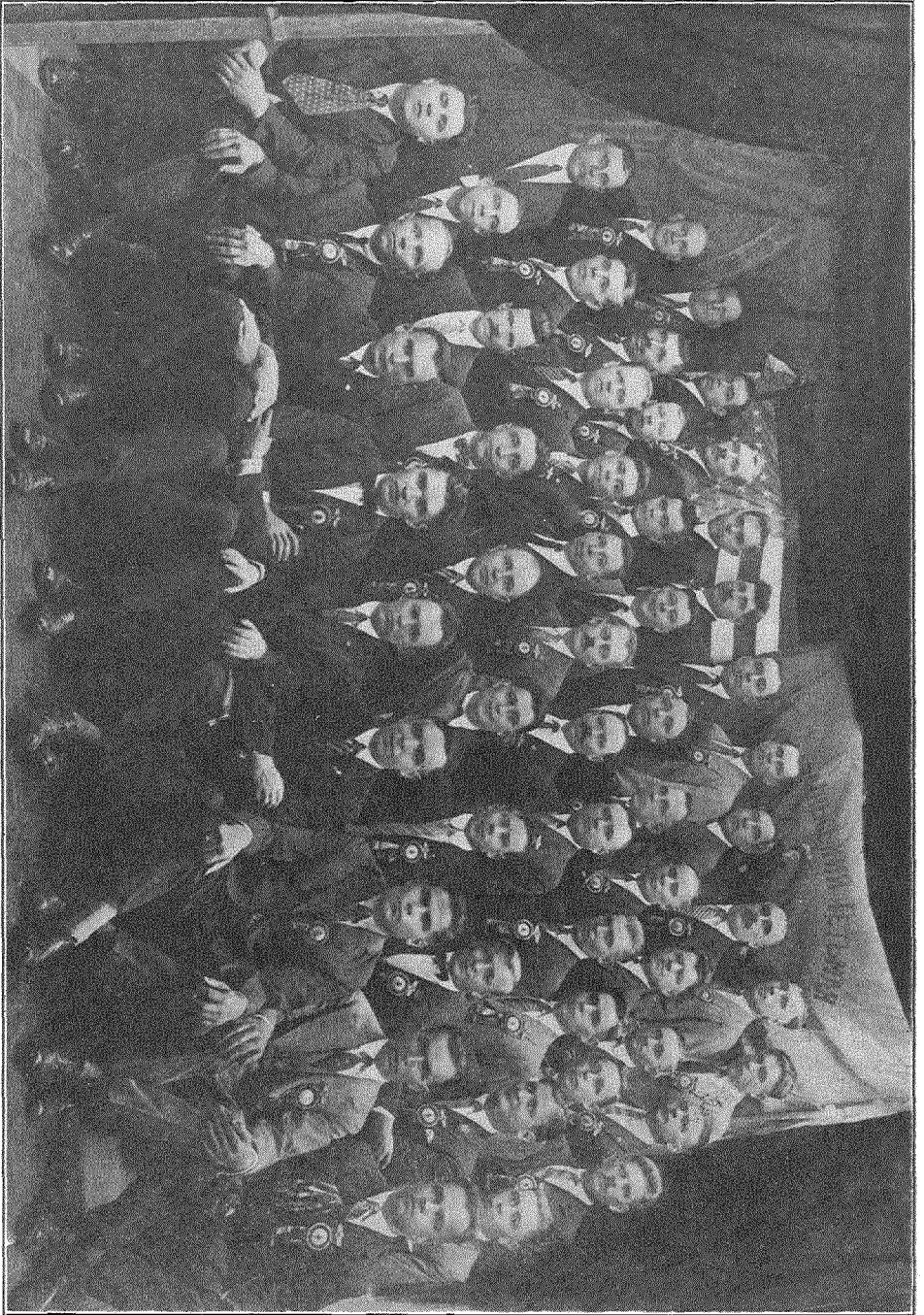
Лонгин Цегельський.

ДОВГ АМЕРИКИ.

Злучені Держави мають \$30,000,000,000 державного довгу. Се випадає біля 280 долярів на кожного з жителів держави. Річно в податках безпосередніх і посередніх сплачують жителі Злучених Держав на сей довг пе-

ресічно по 16 долярів.

Америці винні європейські держави понад 11 мільярдів долярів. З них лиш Англія умовилась і платить. Деякі маленькі держави теж умовились щодо сплати.

Укр. Тов. Запорозьська Січ, відділ 325 У. Н. Союзу в Бруклін, Н. Й.

СПІВАЮЧІ ВЕЖІ В ГОЛЯНДІЇ І БЕЛЬГІЇ.

Одною з незвичайно характеристичних і повних маєстатичної краси прикмет старих міст Голяндії й Бельгії є т. зв. „співаючі вежі”, рід великанських органів-дзвонів. Дзвони так дібрані величиною й тоном, що творять один інструмент, кермований вмілою рукою музика-мистця. Той цікавий інструмент, незвичайно звукової експресії має французьку назву „карільон”.

Кожде майже місто тих старих, повних історичних споминів країн, має свою вежу, що молиться і співає спеціальним способом. Тяжко змалювати красу такої музики-молитви на тлі старинного міста укритего в темній зелені, що відбиває чорні від старости мури в тихих водах каналів.

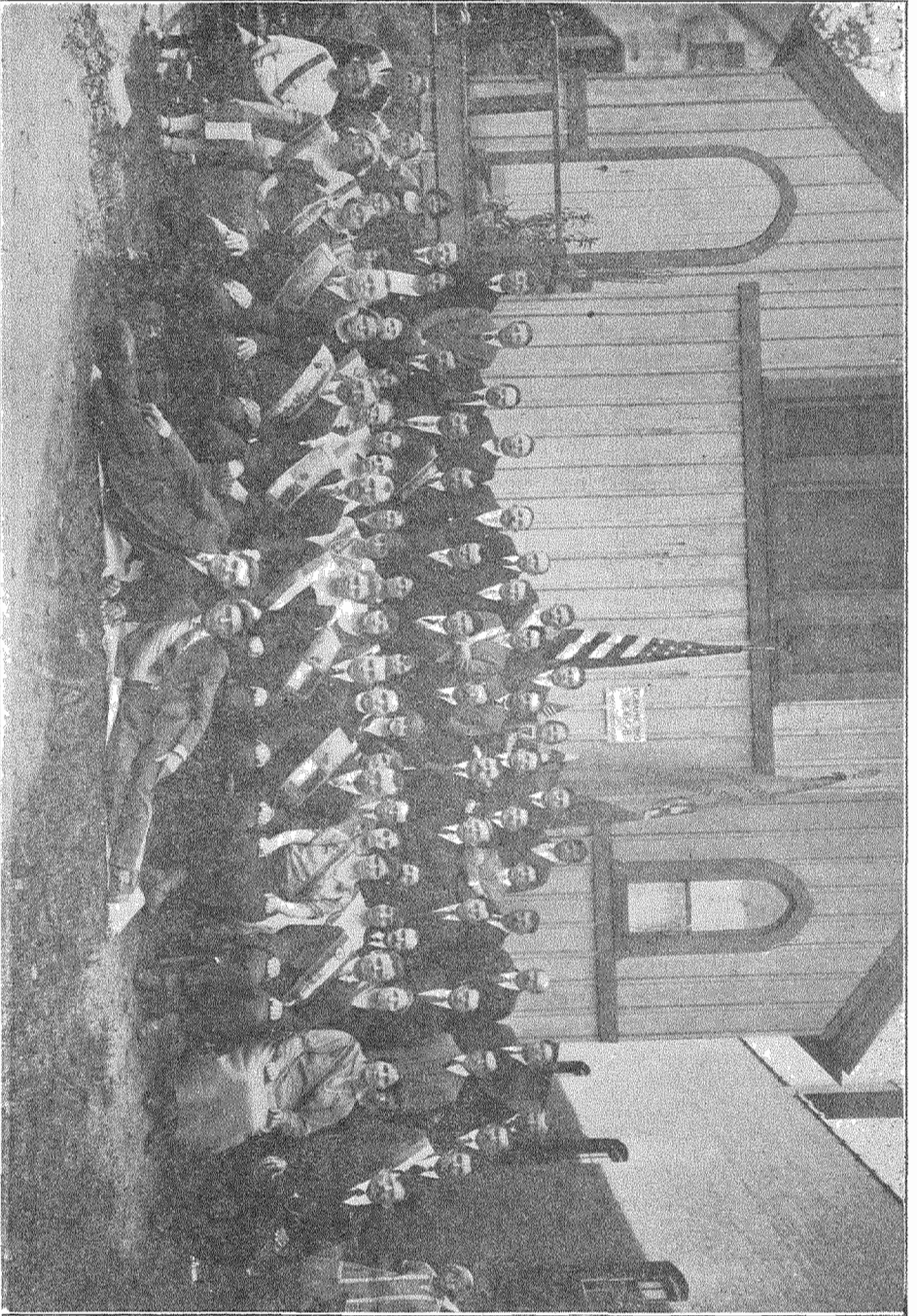
Вежа церкви св. Лаврентія в Роттердамі в Голяндії має 39 дзвонів, твір Гемоні з 1660 р. Ратуш у тому місті має 47 дзвонів і є найліпшим інструментом, який побудовано на протязі останніх сто літ. Є він типовим приміром: його дзвони мають гарний тон і багаті декоративно. Висять на могучім руштуванні рівнорядними рядами, так що найменші висять найвище, більші низше. Найбільший дзвін більший від чоловіка, є і малі, що важуть менше як 10 кг. Настроєні на хроматичну гаму, а скількість октав є ріжна („карільон” св. Лаврентія має понад три октави).

Один спосіб гри є автоматичний: вежовий годинник послугується якоюсь серією дзвонів, вибиває години і чверть-години. Друга конструкція дзвонів вимагає вправної руки музика-мистця, яка послугується подібним механізмом; як з органів можна з неї добути ціле багатство мелодії й динаміки. Концерти дзвонів відбуваються в неділю або в деякі торжественні дні. Тоді виконують твори славних

композиторів, як Бетовена, Шуберта та популярні гимни. Ціле місто тоді слухає цих концертів, не раз товпи слухачів із далеких сторін.

Славні співаючими вежами є: Амстердам, Іпр, Гандава, Гага, Дельфт, з славною історичною вежею „старої церкви”, Мідельбург, Лейден (Леодія) і Гарлем. Перше місце займає Амстердам із 6 „співаючими вежами”. В початках уживали лише кілька дзвонів для вибивання годин, пізніше так їх добирали, щоби можна було грати легкі мелодії. На протязі століть механізм ступнево улішували аж осягнули теперішній тип.

Історія музики знає кількох визначних композиторів і віртуозів гри на тих інструментах, як Фішер, що жив біля 1740 р. в Утрехті. Така гра вимагає від доброго мистця в тій ділянці багатой музичної культури, оброї руки, добрих ніг і голови сильної, свободної від заворотів. Келія музика міститься високо на вершці вежі. Славніші „карільони”, відвідувані туристами, мають новочасні електричні механізми й ліфти, при помочи котрих можна дістатися вигідно на вершок. Найліпшим сучасним дзвонарем-віртуозом є Йосиф Денін у Мешліні в Бельгії, що працює там уже 35 літ. Рівночасно він є управителем одинокої школи дзвонарства. Дзвони виливають лише зі спижу й міді. Є автоматичні механізми дзвонів (прим. у Мідельбурзі в Голяндії з 1715 р., що порушає 40 дзвонів у виграє популярні мелодії). Є теж вежі дзвонів із молотками. Дзвониться при помочи 2—6 молотків. Більшої скількості молотків уживається для деяких музичних ефектів. „Серцем” дзвона грається також подеколи. У Мешліні дзвонар Денін грає при помочи клявішів (підойм).

Товариство „Любов“, відділ 370 У. Н. Союзу в Нью Гейвен, Конн.

ПОЧАТКИ ПИСЬМА.

Шукати винаходника письма, було би, самособою, таксамо нерозумне, як шукати відкривця мови. І це і те повстало з природної потреби людей. І тут і там є початки або лише позначки початку. Потім слідували певні форми й сам розвиток. Про початок мови писали вже багато й говорили. Багато менше займаються вчені повстанням письма.

Одно з найпримітивніших перших письм то **піскове письмо**. Та не є то букви в пинішньому розумінні. Можна його порівнати з знаками Бушманів. Бушмани приміром чужинцеві дають знати круглими заглибленнями в піску, що у них є сливки, цибуля й інші овочі. Круглі заглиблення означають овочі. Число дір теж означає скількість їх родини, більші заглиблення дорослих, менші заглиблення—дітей.

Іншими предтечами письма є т. зв. посылкові палиці і вузлові шнури. Посилковими палицями послуговуються передусім тубольці Австралії, але знають їх і деінде, прим. в Африці. Тубольці викраюють мушлями риски (пружки) або знаки в круглих палочках, якими послуговуються для взаємин із людьми, що живуть далеко від них. Знаки ці то лише поміч для запам'ятання. Але ці пружки означають теж скількість, число. Таксамо завязуючи узли на шнурах, помагають собі при численню. Було так передусім у старинній державі Інка. На головнім, грубім шнурі висять найрізніші побічні шнури, з поединчими, або замотаними вузлами. Ще й нині послуговуються таким шнуровим письмом не лише в тих околицях, але й деінде, одначе значно

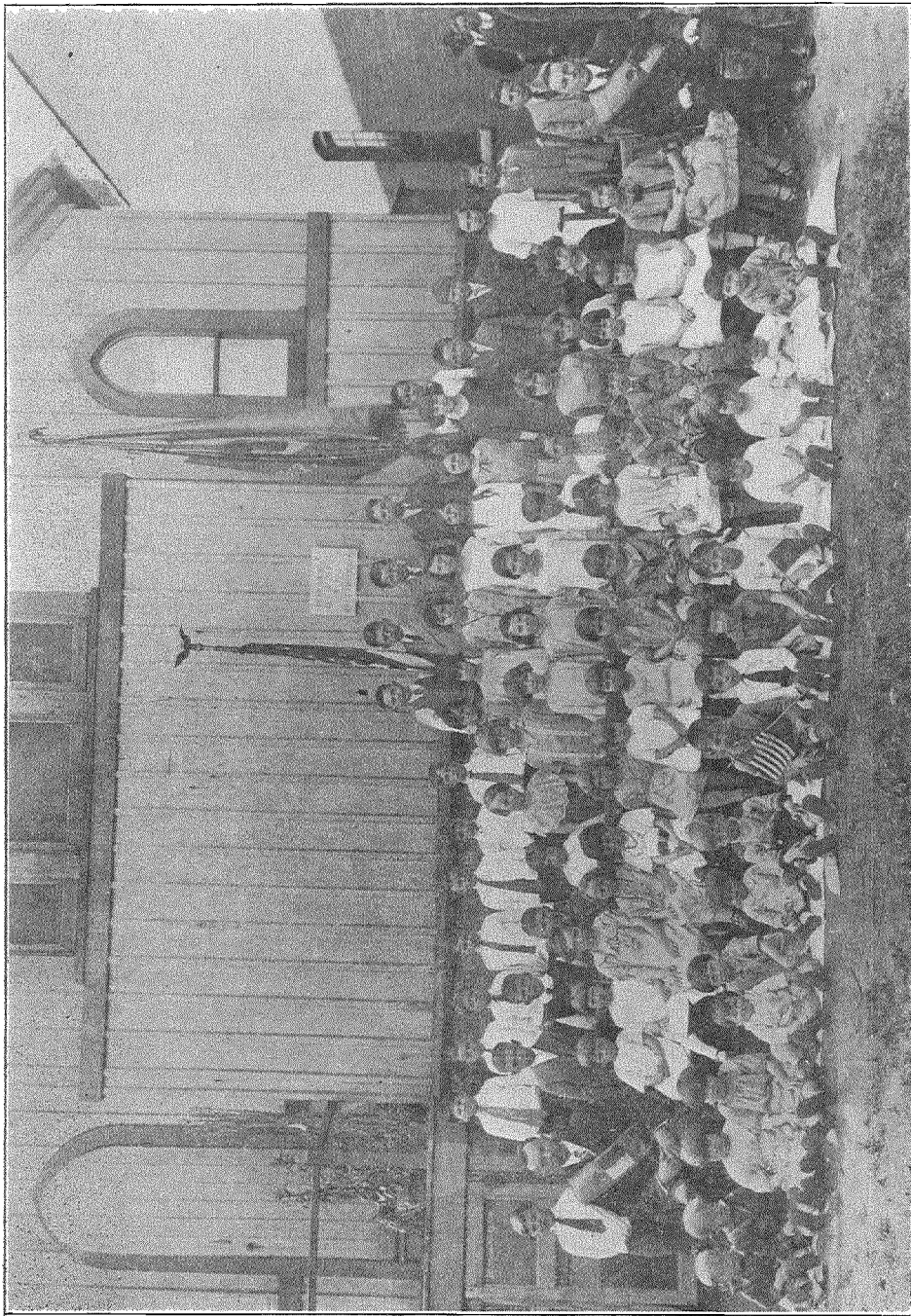
упрощеним. Замість шнура часто вживають трави або соломн. Таким письмом послуговуються мешканці островів Рінкіи.

Ці роди письма виглядають нам дуже примітивні. А вже в пізніших століттях, коли вже люде знали справжнє письмо, являється і матеріял до писання, наче до машини.

Коли вже знаємо, що папір робиться з лахів або з дерева, не пригадуємося над цим, який то великий здобуток. Давніше писали на пергаменті. А приладити пергамент не було так легко. Уживали для цього овечої або козячої шкіри. Стягнену шкіру „перментер” (цебто монах) клав до води, щоби лекше її очистити. Потім шкіру стриг із вовни. Щоби все волосся вилізло посипав вапном, щойно тоді вискубав решту волосся зглядно вовни. А потім іще раз посипав вапном, щоби до решти очистити шкіру з волосся. Шкіру сушили розіпняту на спеціальних рямцях. Як висохла, натирали пемзою (такий мінерал), щоби набрала полиску. Так зладжений пергамент краяли на аркуші.

Аркуші лінювали. Цирклем означували (наколювали) дірочки по обох кінцях на однакову віддаль і лінювали лінії чорнилом. Старанно затятим гусячим пером писар записував пергамент. Писав чорнилом, а ініціяли і початкові букви червонилком. З таким великим друдом можна було в середньовічних часах записати кусень пергаменту. На скільки з того часу цивілізація поступила вперед, нині чоловік навіть не вміє оцінити.

Молодечий Департамент Тов. „Любов“, відділ 370 У. Н. Союзу в Нью Гейвен, Конн.
Михайло Довгий, предс.; Николай Хабінець, секр.

Ярослав Врхліцкий.

МИЛОСТИНЯ.

(Оповідання).

В англійському парку З-ського замку вийшла стара княгиня на прохід. У відповідній віддалі від неї ступав камердінер.

На скруті алеї стояла старенька бабуся оперта на костурах.

Була зодіта вбого але чистенько. Лице поморщене, але благородне. То була одна з дому убогих, княгиня, яка була звісна з добродійности.

Коли княгиня завершила в алею, найшлась перед бабусею. Дві бабусі станули проти себе. Багацтво й бідність.

— Даруйте, княгине, що я аж сюди йшла за вами,—сказала бабуся дріжучим голосом.—Та ви передтим їздили на село, здається мені.

— За комірне мушу заплатити, тому я зважилася прийти тут і просити заповоги, яку ви все даєте мені.

— Так ви були в праві і добре зробили—сказала щиро княгиня.— А чи ви пішки прийшли?

— А якжеж би, княгине, годі ж мені гроші, які я дістаю від вас, видавати на залізницю! Я вийшла з міста в осьмій годині.

На замковій вежі вибила дванацят година.

— Баптисте!—звернулася княгиня до грубого камердінера, що стояв як ких п'ять кроків поза нею.—Дайте мені два гульдени!

Баптист стояв спокійно, з гладко виголеним, товстим лицем і не ворухнув навіть повікою.

— Баптисте, прошу вас дайте два гульдени—сказала княгиня гострійше.

— Не маю торбочки при собі, княгине,—сказав хитро, а на лиці його з'явився безличний вираз.

— Гроші лежать на мойому бюрку—сказала княгиня— будьте такі добрі й скокніть до замку—я тимчасом зажду тут з сею жінкою.

Хвилинку царила мовчанка. Княгиня ждала на відповідь.

Вкінці Баптист осміхнувся й сказав тихо з маестатичним жестом.

— Ах, що—хто завдав би собі стільки труду?

І знову була хвилинка мовчанки. Стара княгиня співчуваючи на жебручу бабусю, начеб хотіла сказати: „Моя дорогенька, хто з нас є убожший, хто нужденнійший?”

Старенька хитаючись вийшла з парку, ледви здержувала сльози.

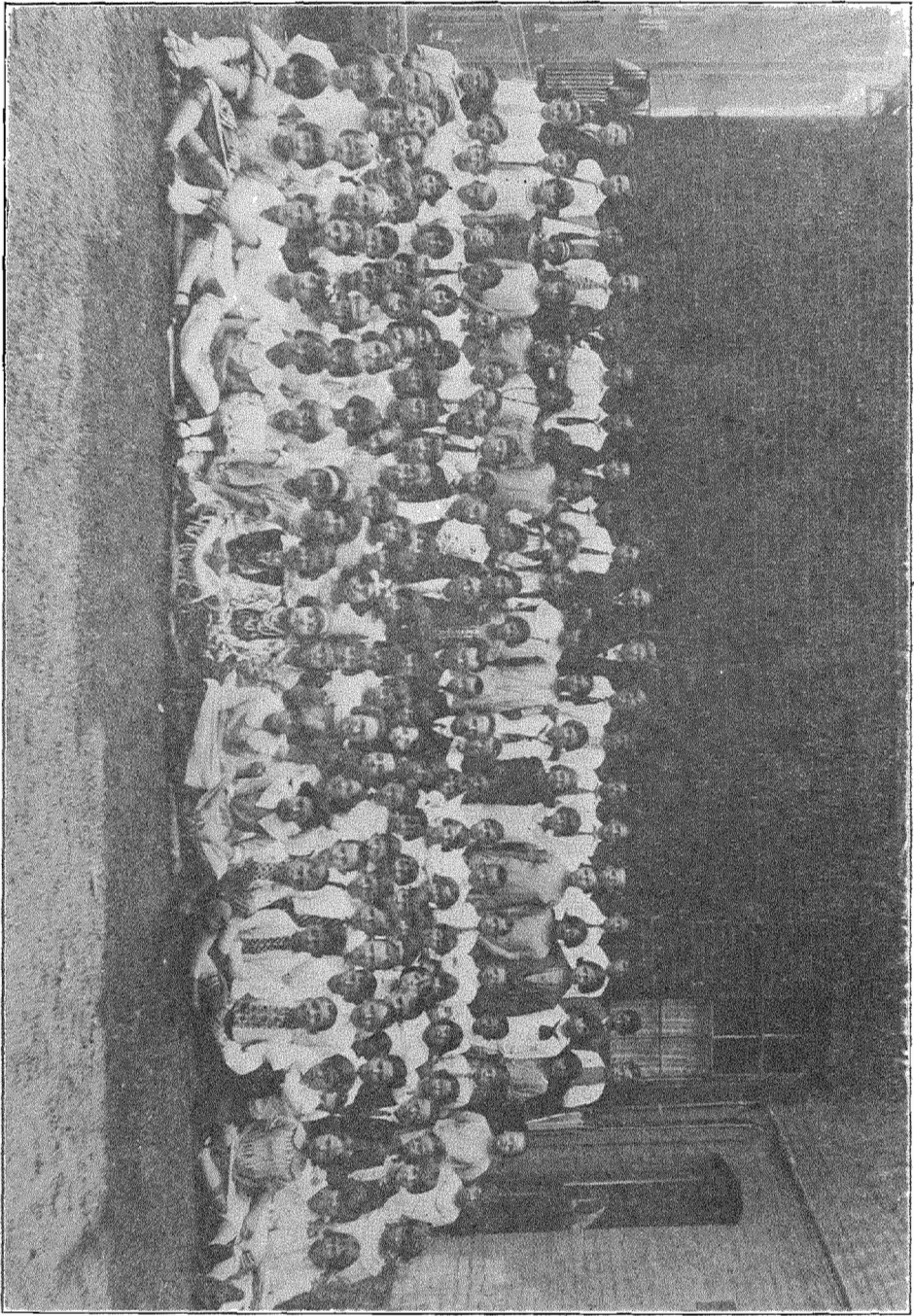
Баптист погладився спокійно по голеній бороді.. Княгиня опустила на найблизшу лавку.

— Баптисте,—сказала вона заливаючись слізмами— такої прикрости ви мені не повинні були робити. Тих кілька кроків чейже варто було зробити задля щастя бідної жінки!

— Зробити—не зробити,—пробурмотів Баптист—княгине, даруєте вже, але я чейже мусів сказати щось перед жінкою, чому нібито не міг я йти до замку. Яж не міг сказати їй, що ми не маємо ніщо, дійсно ніщо!—а вона (додав він начеб задалеко зайшов) таки повинна була прийти по першім, а нині двацятьосьмого—а ми до першого не маємо ніщо.

Стара княгиня мовчала й гляділа лише в пісок чистенько позамітаної стежки, за слідами, які перед хвилею оставила її „вбога”.

З чеського переклав
М. Л-ий.

Українська Школа в Нью Йорк, Н. Я.

СПОГАДИ ПРО ПОЧАТКИ ЗЕЛІЗНИЦІ.

В звязи з столітнім ювілеєм отворення першої залізниці на шляху Стоктон-Дарлінгтон в Англії, який приходився в вересні м. р., часописи приносять різні спогади. В Німеччині перший залізничий шлях отворено в 1835 році. Там заки це можна було зробити, мусіли побороти найнеімовірніші труднощі. Нині можна з цього сміятися, тоді числилися з противниками залізниці зовсім поважно. Баварська медична колегія, приміром, заявила, що їзду залізницею слід заборонити. Ці „світочі” науки вірили, що скоро їзда спричинить у подорожних занедужання мозку. (В ореченню їх є навіть слово „рішучо”—такі певні були вони про непомильність свого погляду!). Вже навіть як дивитися на спішучий поїзд, можна збожеволіти з цього, сказано дальше в ореченню. Тому по обох боках залізничого шляху слід побудувати паркан із високих дощок. Саксонські лікарі мали інші побоювання. Як прийшлося через тунель, перестерігали вони перед цим. Казали, що наслідком нечайної зміни тиснення воздуха старші люди дуже легко можуть згинуть наслідком апоплексії.

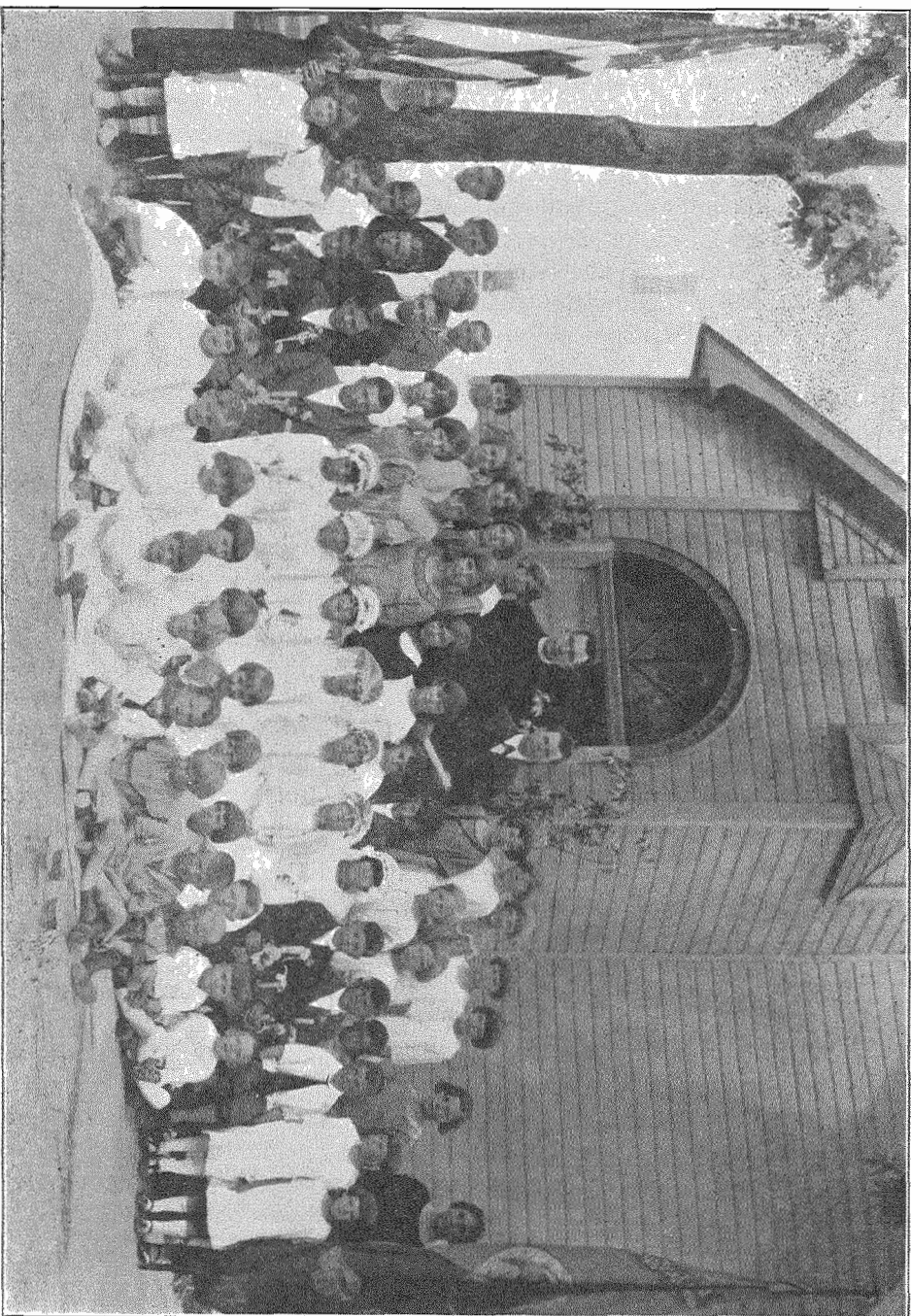
Національні економісти відносилися таксамо вороже до залізничних проектів. Як залізничий агітатор Фрідріх Ліст, просив попертя у найславнішого тоді ляйпцігського національного економіста проф. Пеліца той відповів: „Будувати залізниці не є ані пожиточно ані потрібно. Таж годі знати,

в якому напрямі в будучині йтиме торговельний рух!” Ще 1841 року в наукових часописах поборювали залізницю рішуче. Так прим. „Німецький Квартальник” писав, що повільність зовсім не шкодить промислови, та що і скорість транспорту людей не входить тут у рахунок, бо справи які не дадуться полагодити писемно, звичайно не потребують поспіху.

Завзятими противниками залізниць були теж люде, які бачили що вона є їх конкуренцією. В Гамбурзі були проти будови залізниці, бо боялися, що наслідком того зменьшиться плавба на ріці Ельбі та зубожіють корабельники. Взагалі противилися залізниці підприємці фрахтових возів, ковалі, власники гостинниць. Думали, що залізниця принесе з собою подорожіння товарів. Важною причиною ворогування їх було, що на будуче не оплачуватиметься будова звичайних доріг.

Всі ці причини разом ставили непоборимі труднощі. леше енергії передбачуючих людей завдячується, що будова залізниці все таки почалася. Але всі початки не вдалися. Коли вкінці 1830 року побудували першу пруську залізницю між Штеле і Фогвінкель, як мали вже залізничі вози й хотіли зачати залізничий рух — тоді заборонено користуватися силою пари. Не лишалося ніщо інше, як до залізничого поїзду запрягати коні. А все таки залізниця поборолла всі труднощі й завоювала весь світ.

Українська школа в Росфорд, Огайо, о. Ю. Крупа і Гр. Шумський учитель.

Р. Б.

НАЙБІЛЬШІ ВОРОГИ ЛЮДИЙ.

Людський організм то машина, яка —коли має працювати—потребує по-нуки, сили. Сила витворюється з поживи, яка перемінюється в хемічну і теплу енергію, або використовується безпосередно для відбудови зужитих місць. Ті поживні складники, від явих залежить удержання і даліше існування життя, треба давати організмови постійно. Природа мудро й обережно оставляє цю функцію не виключно самоволі поодинокого чоловіка, але утворила в людському тілі ріжні забезпеки, які помагають сповненню обов'язку кожного поодинокого органу. Є то сильно ділаючі інстинкти голоду й жаги. Коли вони не заспокоєні, можна їх назвати найбільшими ворогами всієї живої природи, а тимсамим і чоловіка.

Щоби зрозуміти причину специфічних почувань, які викликають голод і жагу, мусимо насамперед пізнати діяльність жолудка. Як лише пожива дістанеться до жолудка, починається у ньому рух, подібний до філювання. Ціллю того руху є поживу перетворену в устах злучити з пепсиною, цебто з ферментом, виділюваним із жолудка. Вкінці у поступенно слідуючих відступах це філювання пересуває таку перетворену поживу з жолудка до дванацятьпальчатої кишки. Це філювання у кожного чоловіка зачинається само з себе, коли надійшла його пора об'їду чи вечері, цебто пора відживлювання. Рух цей витворює в жолудку неозначені гнітучі й гризучі почування. Вони змушують нас дати до жолудка ціпку або плинну поживу. Якийсь час почування голоду можемо здавити деякими ліками або іншими

споживними артикулами, прим. наркотиками. Вплив їх полягає на хемічному діланні на жолудкові нерви, які також причиняються до витворювання голоду.

Дуже цікаво пізнати ділання духа на почування голоду. При помочі дослідів учені переконалися, що душевний (психічний) стан може впливати на почування голоду. То певно вже кожен міг досліджувати на собі самім, що так як болі, так і голод можна здавити відкладанням (відтяганням). Даліше на умово хорих, які зовсім рівнодушні й апатичні, можна бачити, що вони можуть голодувати цілими днями і не відчувати найменшої потреби поживи. Головна причина цього дивного факту полягає на фізичній рівнодушності цих пацієнтів. Доказав це м. и. англійській лікар Д-р Таннер, бо зумів постити цілих сорок днів. За цілий час голодівки (яку відбував під доглядом ректора й усіх професорів медичних факультетів в Злучених Державах, Медікал Коледж) д-р Таннер не тратив веселого настрою. Бо він був рішуче переконаний про добрий вислід своєї проби. Тому старався, щоби надармо не зуживати бодай трохи матерії наслідком зденервування або з жаху. Це багато причинилося до осягнення його ціли. Бо ясным є, що ослаблення викликане голодом, ще збільшується наслідком психічних змін і наслідком страху. А ці зміни, цей жах уже й так ослаблене серце ще більше напружують, а наслідком праці нервів зуживається матерія.

Організм після 24-годинної голодівки не нарушується. Та як минуло

два дні, дається вже запримітити значне ослаблення, але зникає потреба поживи й почування голоду. Це доказ, що жолудкові нерви ослабли, а зачинаються філюючі рухи жолудка. Чоловік, що довго голодував, мусить насамперед побуджувати жолудкові нерви легко-стравними харчами. Після дуже довгої голодівки устає зростаюча безсильність, худіння, горячка, маячіння, найсильніша пристрасть напереміну з найбільшою пригнобленністю. Жолудок стягається, виділювання відходів устає і вкінці наступає смерть.

Як відбувається утрата субстанції різних органів підчас голодування? Здавалося би, що органи, які підчас голоду були найбільше зайняті, також найскорше зуживаються; бож і не прибуває нова пожива. Але противно: саме працюючі органи, ще найдовше є здібні до праці. Це є тому можливе, що відбувається все ще правильний обіг крові, який працюючому членові тіла додає нові поживні складники. Цікавим приміром послужить тут лось із ріки Рену. Він добре відгодований покидає море і живе потім 6 до 9 місяців у солодкій воді без якоїнебудь поживи. Вага його тіла, самособою, зменшується дуже, але розродчі органи розвиваються тим сильніше.

Коли порівняємо теплокровні звірята (до яких належить також і чоловік) із холоднокровними, то переконаємося, що холоднокровні видержують голод далеко довше. Так прим. славний фізіолог Й. Мілер робив досліди з вужами; вони видержали без поживи

цілого пів року. Причина цьому така, що холоднокровні звірята не потребують спеціальної перемини матерії, щоби свій організм удержати при означеній температурі, (як прим. чоловік 37°). Тому теж здорові люде (у яких перемина й зужиткування є значно більша як пацієнтів) видержують голод багато слабше як хорі. Таксамо мається справа з дітьми й дорослими в порівнанню зі старцями. Діти вмірають понайбільше від першого до четвертого дня при повній недостатці поживи, дорослі пересічно 20 до 21 дня а старці можуть жити ще довше. Тут належить і проба, при якій, звірята—які вже були близько смерті,—кладеться у вату і так зменшується у них утрата тепла. Так є можливо енергію при звичайних обставинах зужиту для потрібного витворення тепла в тілі, відпровадити до самого тіла й так здержати ще трохи його розкладання (розпаданья, смерті).

Відчування жаги зачинається сухістю, шерсткістю і палінням (горінням) в горлі, піднебінню й на язиці. Звохчення тих місць вистарчає вже, щоби як стій устала жага. Повстає жага наслідком недостатці води у чуттєвих нервів, що всюди кінчаються у тих частях тіла. Коли ті нерви оставити на діланья теплого воздуха, то вони висихають помало, а в наслідку того нерви подразнюються. Недостачу плинів тіло може перетерпіти далеко тяще як повний брак поживи. Переконалися, що вже при страті 11 процентів води виступають поважні забурення.

ДЕРЕВО МАЄ 6,000 ЛІТ.

В місцевости Санта Марія дель Туля, в Мексику, є кипарис, який має в обводі 125 стіп.

Обчислюють, що він вже має до 6,000 літ.

СПІВАНОЧКИ.

Як я візьму коломийки
Співати-співати,
Затужиш ти і заплачеш
Тай станеш думати.

ЩО Є МІЖ ЖИТТЄМ І СМЕРТЮ?

Широко обговорюване питання, чи перед смертю настає спокій, старається розв'язати біолог Др. Г Рам із державного університету в Лейдеа (Лейденіум) у Бельгії. Дослідами Др. Рам виказав, що деякі органічні сотворіння можуть перебувати в позірній смерті (омертвінню). При сприяючих обставинах вони знову оживають.

Багато звірят, які дійсно можуть жити лише в воді або в вохкім окруженні, як починається посуха, можуть западати в омертвінню і то на більше місяців а навіть літ. Коли ж дістануться до води, знову починають жити давним нормальним життям. Коли ці звірята підчас омертвінню виявляють бодай найменшу признаку життя, то тодішній їх стан різниться лише в такім ступені від справжнього життя. Приміром учені переконалися, що звірята, які засипляють на зиму, всетаки віддыхають, хоч значно менше. І так бабак підчас зимового сну зуживає двацять разів менше кисня, а суслик аж вісімдесят разів менше як звичайно, на яві. Сплючий лилик на протязі трьох днів зуживає дивно мало кисня.

Виринає питання чи є жиючі істоти, які під час позірного сну взагалі не виявляють ніяких ознак життя?

Два визначні вчені, Кох і Фервори, які робили спроби з насінням рослин, відповідають на це питання потакуючо. Стан між смертю і життям порівнюють вони з годинником, який накручено, але маятник якого здержано. Треба лише якоїсь зовнішньої понуки, щоби годинник,---а в цьому разі життєві признаки---знову пустити в рух.

Досліди згаданих вчених перевірих Др. Рам і виявилося, що вони були передчасні. При досвідах послуговувася Др. Рам одним родом хробаків і іншими звірятками, які є дуже видержані на небезпеку висохнення і цілими роками можуть обходитися без поживи. Звірятка, що були позірно мертві, поміщував він у герметично замкнені скляні рурки. При помочі чуткого апарату міг Др. Рам стверджувати найменші ознаки життя, найслабший віддых. Дослід дав цікаві висліди. Найбільше звірят, головне хробаків, перебули пробу, жили. Багато тижнів могли бути в повному застої життєвих функцій, але життя їх не перервалось. Всетаки стверджено, що ці звірята підчас посухи не можуть жити безконечно позірним життям. Отже цими дослідами доказав Др. Рам, що між життям і смертю є ще один посередній стан.

КОЛОМИЙКА.

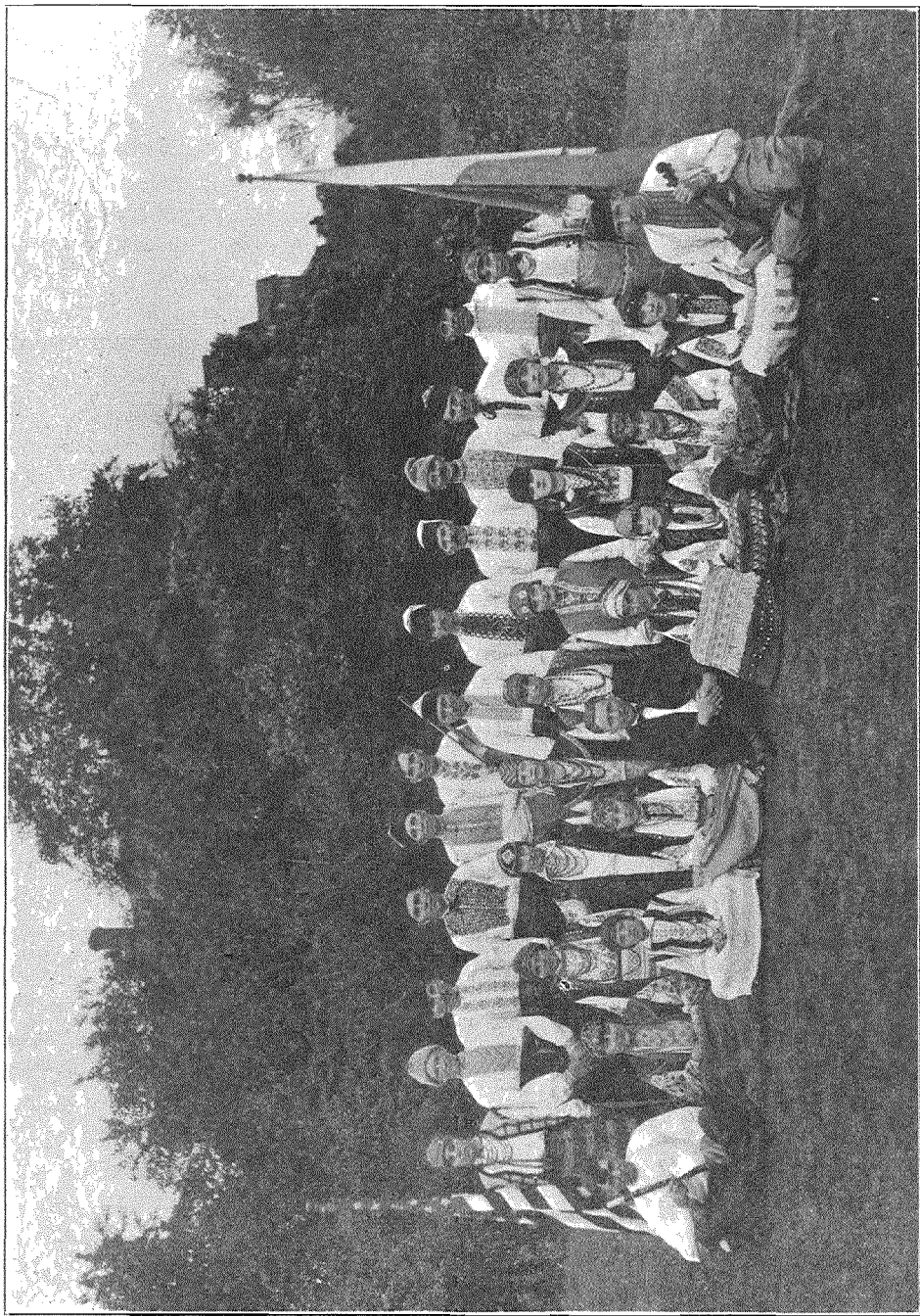
Ой гадав я, милий брате,
Що то скрипка грає,
А то моя миленькая
По саду співає.

Та гадав я, милий брате,
Що то сонце сходить,
А то моя миленькая
По подвірю ходить.

КОЛОМИЙКА.

Тяжко болить, як укусить
Люта гадинонька,
А ще тяжше, як вчарує
Люба дівчинонька.

Як укусить гадинонька,
Знайнеш в зілля ліки,
Як вчарує дівчинонька,
Пропав ти; на віки.

Співацько-Драмагичний Кружок при церкві св. Духа в Когсвід, Па., з дикуучителем п. Петром Турянським.

Петри Розетгер.

СИНИЙ КРЕМІНЬ!

Тепер, як дідусь знову раз ішов широкими полями, пригадав собі на збитки молодого хлопця. Тоді він як ученик на вакаціях, був готовий на всякі збитки. Але до поважних також. Приміром у літню спеку вилізти на стрімку гору.

І так йшов він раз полями, зігрівся і зіпрів. Страх збирав його перед горою, на яку мав вилізти. Блюзу вже давно скинув, алеж бо дві пари штанів!

Двоє штанів на тілі, так як уже тоді було звичаєм кожного „порядного” чоловіка. Одні з тих штанів мусить нині скинути. Могли то бути лише штани ті зі середини, біленькі, признаюся, полотняні. А що гень довкола не було ні душі, то я — бо то таки я був — не довго надумувався, роздягнувся і кинув білі штани в жито, що достигле тяглося далеко й широко. Там їх не видно було, колиб хто переходив. Я знову зодягнувся, як ялось, і нумо на гору!

Тепер було приємно, а на горі буде гарно.

За яких три години я вернувся, щоби забрати собі заховану в збіжу частини моєї гардероби. Та вона не була вже сама. Поле вкрилося жінцями і жницями. Ну гарно! — подумав собі — тепер вони наближаються до штанів, та й як мені виправдати мою власність.

Стояв я хвилину, глядів на них, жартував із дівчатами та роздумував, як мені дійти до моєї власности, щоби не запримітили. Бо то було би таки сміху, що я тут роздягнувся зі штанів і тут їх заховав.

Женці все більше наближались до

місця, де лежав мій укритий скарб. Одній жниці задзвонив серп. Вона розсердилася, бо вдарила серпом у камінь. То був сиво-синявий кремій. Маю вже!

— Гей! — викликнув я весело — то синій кремій, ним можна чарувати!

Я підняв кремій, обертав ним у руці сюди-туди й спитав людей поважно, що маю вичарувати з цього каменя?

— О, певно, ти вже щось вичарував би! — засміялася одна дівчина — хотіла-б я бачити.

— І побачиш, — сказав я, — я кину цей камінь у збіжа, а він зараз переміниться в що інше! Що ви хотіли би, в що зачарувати?

Вони сміялися, радилися і не могли погодитися.

— Та кажіть щонебудь — озвався я — може має то бути вязка сіна, або маю зачарувати його в серп, чи в чобіт або в штани, може в кіш чи що?

— В штани! — озвались вони зі сміхом.

Я вдав, що надумуюся — Ви мені труду завдаєте, — сказав я — якраз штани з цього кременя. Та попробую!

Прибрав я торжественний вигляд, підніс камінь помалу в гору, пробурмотав якісь незрозумілі слова й кинув його точно в тому напрямі у збіжа. Тепер стояв я спокійно, а що люде були також поважні, сказав я: „Ну, то принесіть. Я й сам цікавий, в що переміниться кремій”.

Пійшла найцікавіша дівчина, розгорнула руками жито, ступила кілька кроків і нараз скрикнула зі сміхом.

— Що там, Марусю? — питалися жінці.

Тут Маруся піднесла білі штани високо в гору, наче фану.

Вони не вірять.

Кожен хотів бачити чари, доторкнутися рукою.

Сварилися, кожен хотів їх мати. Я підійшов: „Що я зачарував, то є мое!”

— і поважно пійшов із моєю власністю своєю дорогою.

З того дня я вже не мав спокою. Де лише побачили мене, напірали на мене, щоби я що зачарував!

Але я згубив синій кремій і вже ніщо не міг зачарувати.

З німецького переклав
Михайло Ценівський.

ЯК ДОВГО ЖИЮТЬ ЗВІРЯТА.

Що у звірят значить старість? В порівнанні з іншими звірятами чи людьми? Чоловік вважає себе найгарнішим сотворінням на світі і порівнює все зі собою, чи воно підхоже для того чи ні. Навіть вік звірят. Коли вже порівнюється—то якого віку доживає чоловік? В біблійі сказано: 70 літ, а найбільше 80 літ. Хто дожив 90 до 100 літ, той належить до виїмків. 104 роки мабуть найвисший вік. Пересічний вік обчислюють статистики на 32 роки, але така статистика не перешкоджує людям жити й довше. В Німеччині доживає річно 8 чоловіків і 17 жінок більше як сто літ, а 104-літні люде трапляються лише виїмково, і се потвержувало би правило. У Франції мав бути один випадок (і то ствержений урядово), що якась жінка пережила 150 літ. Але буває багато обманів. Слідства виявили, що з десять нібито столітних дідусів, шість не мали ще навіть 90 літ.

Звірята, щоправда, не можуть обманювати, але в багатьох із них, яких постійно не досліджується, годі точно ствердити вік. Найдовше мають жити черепахи; з поміж них є знані примірники, які мусять мати щонайменше 300 літ. Таксамо довго жие риба-людодід, а навіть трапляються щуки, що живуть 250 літ, а коропи, якими щука живиться, живуть також доволі довго, бо 150 літ (самосоною, коли не зість його

щука, або коли не зловиться на вудку). Слони у клітці рідко доживають 100 літ, на волі щоправда живуть 50 літ довше. Перлові мушлі оцінюють на 150, кити на 250-350 літ, але ці оцінки основані більше на здогадах, як на фактах. Осед жие сто літ. Потім є дуже багато звірят, що доживають людського віку 50-70 літ. Тут належать малпи, з яких орангутан жие найдовше, верблюди й ведмеді. Жаби доживають найбільше 40 літ, таксамо льви, інші роди котів і багато морських і річних риб. Навіть хрущі (про яких часто думають, що коротко живуть), доживають 45 літ, а зате олені, рогата худоба лише 30 літ. такогосамого віку можуть дожити й оси, хоч вони понайбільше гинуть на 15 році життя. Таксамо мурашки мають доживати 15 літ, комахи-одноднівки, які часом живуть усього 14 годин.

Цікаве порівнання з ростинами. Тут зовсім інші числа. Шістьдесят літ доживають звичайні цибульковаті рослини, морські рожі навіть 80 літ. Щойно у дерев зачинається вік від кілька соток літ. Дуби, буки, смереки, пальми, верби дуже часто осягають такий вік. Плющ (прочитан) жие кількасот літ, їдомий каштан 2,000 літ, інші дерева ще більше, тис 3,000, мамутові дерева 5,000, а кипариси 6,000 літ. У Палестині є кілька кипарисів, про яких „доказано”, що ростуть уже стільки літ, а ще цвітуть.

СТОЛІТТЯ КОВНІРЦЯ.

Ковнірець, не пришитий до сорочки, а від неї незалежний, здається нам чимось самозрозумілим. Навіть трудно собі уявити, якби ми обходились без цієї необхідної й такої практичної частини нашої гардероби. Але це не все так було. Свое „самостійне” існування ковнірець провадить лише від ста літ. До 1825 року він був міцно пришитий до сорочки, аж поки одна проста американська жінка-робітниця в тім році його не „усамостійнила”.

Звалась ця жінка Ганна Лорд Монтагі. Хоч вона мала в своїм прізвищі шляхотське словечко „лорд”, проте вона була не шляхтянкою, а жінкою звичайного коваля в Трой (Тroy). стейт Нью Йорк. Вона і шмаття прала сама, й то не тільки своє, але й чоловікове. Оце ковалеве шмаття й навело Ганцу Монтагі на її геніяльний винахід.

У коваля, як відомо, білизни брудниться багато. Але жінка спостерегла, що чоловікова білизна брудниться здебільшого з ковпіра: сама сорочка ще досить чиста — а ковпір вже ні до чого. Щоб не прати цілої сорочки, розумна жінка одного дня взяла ножиці й рішучим рухом руки відрізала ковпір від чоловікової сорочки. Цей відважний рух американської ковалихи викликав потім цілий переворот у мужеській (а почасти й жіночій) гардеробі. Незабаром інші жінки також повідрізували ковпіри у сорочок своїх чоловіків, потім появились фабрики, що почали виробляти самі сорочки без ковпірів та самі ковпіри без сорочок. Так ця грактична вигадка й поширилась по цілім світі.

Зпочатку вважалось непристойним і негідним порядної людини носити непришитий, а прищібнутий ковнірець. Досить довго тривало також, поки на-

вчилися крохмалити ковпіри й робити їх твердими. Але з бігом часу ковнірець набрав свого нинішнього „шляхотіого” вигляду, а рівночасно минулось і упередженне проти нього.

—0—

СТОЛІТТЯ ПЛУГА.

Предовгий був шлях від рала до сохи, від сохи до плугу, а від плугу кінного до плугу моторового. Мало хто знає, що вік плугу не сягає дальше ста літ і що честь його винаходу належить чеському хліборобови. Тим винахідником був Франтішек Веверка з Ригітви біля Богданця. Сто літ тому, весною 1825 р., Веверка вперше вигробував свій винахід на своїм полі. Потім він його далі зліпшував і удосконалював, у чім йому помагав його братапич, коваль Вацлав Веверка. Незабаром їх винаходом почали користуватись не тільки всі чеські хлібороби, але й хлібороби цілого світу.

Та самим винахідникам їх винахід не приніс ніякої користі, й обидва померли у великих злиднях. Франтішек Веверка не зміг утримати свого маєтку, продав його й оселився в іншій місці, де його переслідувало нещасте за нещастем. Він помер у 1849 р., і тоді-ж помер його співробітник, коваль Вацлав Веверка, який також опустив свою громаду й оселився десь коло Пардубиць.

А тимчасом їх винахід гереможно здобував Евроцу. Його особливо використали німецькі фабриканти, які зпочатку навіть продавали його під чеською назвою „Рухадло”.

Року 1883 у Пардубицях поставлено гарний пам'ятник братапичам Веверкам, а перед школою в Рибітві поставлено кам'яну піраміду на їх пам'ять.

З пагоди столітнього ювілею плуга в Чехах відбулись численні свята.

БУДІВЕЛЬНА КООПЕРАЦІЯ.

Українці в старім краю знають кілька родів кооперації. Вони заклали там коперативні крамниці, в коких уділовці діставали лишень проценти від своїх уділів, а зиски верталися в руки покупців відповідно до кількості закуплених товарів, згідно зі засадою кооперації, що товари повинні продаватися по ціні кошту. Вони там організували коперативні кружки для закупна рільничого наряддя. Вони збували худобу й свині коперативним способом. Вони організували коперативні молочарські спілки, котрі вирабляли сир і масло. Вони знали там коперативне товариство для забезпечення від повени й огню. Отсе були сі форми коперативної організації, які підходили до потреб і знання українського селянина й міщанина в старому краю.

Українські імігранти в Америці, як і імігранти других народів, пробували пересаджувати на американський ґрунт ті форми коперації, які вони знають зі старого краю. Скоро однак переконалися, що американський ґрунт не підходить під такі організації, які вдаються гарно в старім краю. Приглянувшись до життя других імігрантських груп, вони побачили, що й серед них не вдаються сі відомі форми кооперації та що вони заводять у себе другі форми, в старім краю мало відомі, або й зовсім

невідомі. Рівночасно вони побачили, що кожда просто імігранська група плекає з великим успіхом другі роди кооперації, гейби спеціально американські.

Є два роди сих нібито спеціальних американських кооперацій. Один рід се запомогові організації, при помочи котрих члени забезпечують себе на случай каліцтва або недуги, або смерти своєї дитини, а свої діти й жінки на случай своєї смерти. Українці осягнули на сьому поли поважні здобутки, а найкращою організацією їх на сьому полі є Український Народний Союз.

Другий рід спеціально американської коперативної організації се так звані будівельні коперативи. Українська нація вже знає подекуди сі організації; є українські будівельні коперативи в Джерзі Ситі, Нью Джерзі, в Ньюарку, Нью Джерзі, в Клівленді, Огайо, в Шикаго, Илинойс, і т. д. Як американські будівельні коперативи, так і українські носять всякі назви; одні називаються будівельними товариствами, другі будівельно-позичковими; ще инчі щадничі й позичкові товариства; товариства взаїмного кредиту; і таке инче.

Не ріжняться українські будівельні коперативи від американських також своєю організацією. Се просто американські форми, переняті укра-

їнськими імігрантами для потреб української іміграції. Дивуватися цьому не можна, бо, раз, і родовиті Американці й імігранти других народів в Америці живуть серед таких самих умов, як Українці, а по друге, американські стейтові закони про законну контролю над такими товариствами примушують українські будівельні кооперативи триматися звичайних американських форм організації.

Ціль будівельної кооперативи виходить уже зі самої назви організації. Кооперативна будівельна організація се товариство людей, які хочуть спільними силами ошаджувати собі певним способом гроші на закупно землі або будову домів. Се є головна ціль, яка присвічує діяльності кожного будівельного кооперативного товариства.

Кооперативна будівельна організація відзначається також спеціальним способом збирання ошадностей, забезпечування їх, зичення їх. Хоча ці способи можуть різнитися в дечому від себе, звичайно будівельна кооператива організується на тій основі, що кождий член, приступаючи в товариство, бере в товаристві певне число уділів (шерів), з котрих кождий звичайно коштує 200 долярів. Сих шерів він сейчас не сплачує з гори при приступленню до товариства, але через вплачування певної малої місячної суми, звичайно 1 долара на кождий шер. Возьме він приміром 5 шерів по 200 долярів, то буде платити місячно по 5 долярів, поки своїх шерів не виплатить. Возьме він приміром 10 шерів по 200 долярів кождий, то буде платити на місяць по 10 долярів. І так далі.

Користь із сього очевидна для кожного, хто розуміє, як організуються звичайні бизнесові підприєм-

ства. В тих підприємствах шеровець, приступаючи в організацію, звичайно платить згори повну належитість за свої шері. Коли підприємство відтак почне падати, себто не приносить зиску або приносить втрати, то його шері тратять на вартости. Колиб він хотів тоді відступити від товариства, то мусівби продати свої шері зі втратою. Підприємства не можуть брати шерів на виплати, то вони мусять вести сейчас коштовний бизнес.

Інакше з будівельно-позичковим товариством. Воно веде бизнес позичковий, і яко таке веде тільки бизнесу, на стільки має гроша. Менше гроша, менше бизнесу. Більше гроша, то бизнес сам собою розширяється. Член, що до нього приступає, себто купує шері, бере ці шері на рати, і через те він має можливість перестати платити на свій шер гроші, коли його маєтковий стан погіршився. Він не потребує своїх шерів тоді продавати зі стратою, бо товариство може йому звернути його вкладки з певною частиною процентів. Значить, член будівельно-позичкового товариства належить до підприємства, в якому він має ту вигоду, що купує шері на рати та що він дістає вартість своїх шерів, на стільки вони виплачені, від самого товариства. Словом, він певний своїх грошей, як у банку, він забезпечений перед втратою.

Забезпечені його гроші ще й з того боку, що належите веденне товариства стоїть під стислою контролею уряду того стейту, в котрім товариство має свій осідок. Стейтові уряди дають всім кооперативам ріжні податкові полекші, але зате вони ростягають над сими кооперативами контролю: спеціальні стейтові урядники навідувають товариство, перепаховують книги, випитують урядників,

де вони позичили гроші, розсліджують, чи позички мають гарантію, а колиб прийшлиб до переконання, що щось не в порядку, сейчас кажуть на правити хибу. Урядники стейту бувають також на загальних зборах або на спеціальних зборах членів і так відчитами пояснюють ціль, вагу й користи будівельно-позичкових товариств. Видно з того, що самі уряди стейтів бачуть велику корисність подібних організацій. Сій стислій опіці урядів треба завдячити, що досі ще не було случаю, щоби яке будівельно-позичкове товариство, яке було під державною контролею та держалося закона, впало, а його члени втратили свої ошадности.

Будівельно-позичкове товариство ріжниться від звичайного підприємства ще й тим, що на шері члена складається не лишень його ошадність, яка, як сказано в горі, виплачується легкими місячними ратами, але ще процент, і то складаний процент. Се значить, що по упливі кожного року до зложених членом на заплаченне уділу гроший додається процент від зложених гроший так, що на слідуючий рік процентується не лишень його ошадність, але й його процент. Наслідок сього такий, що член виплатить свій уділ богато скорше, якби се з гори виглядало. Возьме він, приміром, шер на 200 долярів і платить по 1 доляра на місяць, то мавби він виплачувати сей шер через 16 літ та 8 місяців. Та місто сього його шер виплатиться вже десь в 11-ім або 12-ім році, так що він заплатить за свій шер яких 130 долярів, а решта се все складані проценти, проценти від вкладок і проценти від сих процентів.

Забезпеченне членів лежить ще в одному. Гроші, зложені членами на шері, товариство очевидно не скла-

дає в своїй огнестревалій касі („сейф”), але позичає, щоби вони в людських руках росли, щоби гроші робили. Так роблять і банки, але ріжниця межи банком а позичковим товариством така, що банк зичить всякому чоловікови, про якого він вірить, що він потрафить віддати, а будівельно-позичкове товариство зичить лишень своїм членам, яких воно очевидно добре знає. Банк зичить за ріжними запоруками, а деколи просто на слово, а будівельно-позичкове товариство зичить лишень на перший моргеч або за гарантією виплачених шерів. Се ще одно поясненне, чому й найсильнійший банк нераз збанкрутує, а найслабше будівельно-позичкове товариство не банкрутує.

Як сказано в горі, коли член не може далі виплачувати своїх шерів або мусить перебратися в другу місцевість, або з якоїнебудь другої причини хоче перестати платити свої шері, то він може їх вибрати. Дістане він тоді свої вкладки та майже всі проценти. Не видається всіх процентів, щоби в сей спосіб людину отямити та здержати загонистих або сварливих людей перед легкодушним покиданнем товариства. В сей спосіб навіть ся точка, яка при першім чиганню виглядає некорисною, є вложена в статуті для користи члена.

Для члена важне є також місячне плаченне вкладок на шері. Завдяки плаченню місячних рат член немовби був примушений систематично збільшувати свої ошадности. В сей спосіб він немовби асекурувався, що до якогось часу зложить собі бажану ним суму. Се немовби банк полученний з обезпеченнем.

Великі користи виходять наконець для члена на случай, коли йому погребати позичити гроший. Як сказано, ціль товариства з одного боку зби-

рати ощадности, з другого сі ощадности певно роззичати. Позичає товариство лишень своїм членам, і позичає їх лишень на будівельні цілі, себто на закупно землі, дому або будову. З позички членови користь така, що він дістане її за менчим процентом, як діставби в банку, бо будівельно-позичкове товариство веде дуже дешеве діловодство й тому може позичити гроші на процент такий, який воно дає своїм членам. Корисна позичка членови ще й тим, що легко її сплачувати. Позичає член приміром п'ять тисячів долярів у товаристві, а має шерів лишень на дві тисячі, то добирає ще в товаристві шерів на три тисячі. Буде тепер платити на будуче по 25 долярів місячно на виплату 25 шерів у товаристві, та ще раз стільки менче-більше на заплаченне процентів від позички. Буде він отже сплачувати свій довг кільканийцять літ, -- чого йому не може зробити ніякий банк.

Отсе є по коротці сі користи, які дають будівельно-позичкові товариства. Добродійства й користи такі великі, що як лишень придумано сі організації, вони стали рости як гриби по дощи. Перше таке товариство повстало в Френкфорді, передмістю Філадельфії, в 1831. році. Нині таких організацій є вже в Америці коло де-

сят тисяч, а членів у них буде до трох мільонів з верхом. Капітал сих товариств виносить разом коло півтора мільярда долярів. Найбільше сих товариств знаходиться в стейтах Пенсильвенії, Огайо, Нью Джерзі, Илинойс, Месечузетсі, Нью Йорку та Індіані, по значить по більшости у промислових нефармерських стейтах. І не дивниця. Коли приглянутися організації будівельно-позичкових товариств, то видно, що вони найкраще підходять до п'атреб промислових робітників, які мають невеличкі, але гостійні зарібки, а хотілиби доробитися власної хати. Тому власне сі товариства так і поширюються серед імігрантів. Кожда імігрантська група береться до сих організацій, як лишень її люди навикнуть троха до американських умов, та почнуть думати за постійне поселення в Америці.

Розвивати починаються вони вже й серед української іміграції. Розвивуться вони в короткім часі певно ще більше. Всякий український громадянин, який бажає добробуту українському імігрантови, може лишень побажати українській іміграції як найкращого розвою сих організацій, яких корисність була вже випробована й доказана серед других народів понад усякий сумнів.

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ НОВИХ КАНДИДАТІВ ДО У. Н. СОЮЗА.

Обовязком кожного члена У. Н. Союзу є дбати за зріст організації. Хто дбає за скріпленне своєї організації, той робить добро самому собі.

Тому кождий член повинен все й всюди памятати за приєднанне нових членів для організації. Треба переко-нувати родимців, приятелів, знакомих,

кревняків, кумів, вказувати їм на користи членства, на потребу обезпечення, на права й привілеї, які дає членство в У. Н. Союзі. Треба старатися наклонити кандидата прибути на відділові збори, де по представленню кандидата й прийняттю його членами відділу, секретар відділу виповнить всі формальности, потрібні до офіційального при-няття в члени У. Н. Союзу.

ЗРІСТ МАЄТКУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Здається вже нема серед членів Українського Народного Союзу ні одного, який не знавби сього, що головною основою сили запомогової організації є не шумні кличі, якими деякі такі організації пописуються, не великі національні чи релігійні завдання, якими деякі з них хваляться, не паради, які робляться при всяких нагодах членами підвладних відділів, ні ніщо инче, лишень одні гроші. Каса се й серце запомогової організації, яке дає цілій організації живучу силу; се й жолудок, що доставляє організмови крови, се й мозок, що кермує всім. Відберіть касу запомоговій організації, і сейчас члени її лишаться без надії на допомогу, для котрої вони до організації приступили. Словом, без каси, гроша, маєтку запомогова організація не дає

запомогі, перестає бути запомоговою організацією, минається зовсім зі своїм покликанням.

Розвій запомогової організації пізнається не стільки по зрості чигачів її органу, ані по нічому другому, але по зрості каси й маєтку. Коли організація з року на рік додає до свого маєтку, то знак, що організація багатіє, що вона що раз краще забезпечує своїх членів.

Якжеж представляється зріст маєтку Українського Народного Союзу?

Фінансові звіти, які головна канцелярія Українського Народного Союзу предкладає з року на рік стейтовим асекураційним урядам, виказують ось таке білянсове зіставлення майна Українського Народного Союзу в день 31. серпня 1925 року:

	Разом всі фонди	Фонд сирітський під опікою У. Н. С.	Власність У. Н. С.	Загальні замкнення з кінцем року
31. грудня 1914 р. остало	\$ 261,729.46	\$ 62,178.02	\$ 199,551.44	\$ 261,729.46
В році 1915 прибуло	21,780.37		21,780.37	283,509.83
„ 1916 „	62,403.72	2,491.60	59,912.12	345,913.55
„ 1917 „	86,099.01	9,642.42	76,456.59	432,012.56
„ 1918 „				416,196.02
„ 1919 „	87,844.03	19,688.41	68,155.62	519,856.59
„ 1920 „	66,461.39	6,119.98	60,341.41	586,317.98
„ 1921 „	119,883.51	9,296.33	110,587.18	706,201.49
„ 1922 „	121,764.86	11,185.35	110,579.51	827,966.35
„ 1923 „	156,012.46	28,412.32	127,600.14	983,978.81
„ 1924 „	180,228.83	8,307.43	171,921.40	1,164,207.64
За 8 місяців 1925 р.	94,896.87		94,896.87	
Сплачено в 1925 р.		20.51		
31. серпня 1925 р. остає	\$1,259,104.51	\$157,301.35	\$1,101,782.65	\$1,259,104.51
Загальний маєток У. Н. Союзу як повисше				\$1,259,104.51
Загальний маєток Молодечого Департаменту У. Н. С.				75,348.49
			Разом	\$1,334,453.00

Для пояснення сеї табельки треба додати, що сирітський фонд подається тут особіно від решти фондів тому, бо фонд сеї складається з ряду сум, які вже є власністю поодиноких сиріт по членах Українського Народного Союзу, а в касі організації переходять лише до часу їх виплати. Коли суму цього фонду додати до других фондів, які на табельці означені як „власність У. Н. С.”, то дістанеться суму в рубриці „разом всі фонди”.

Дальше треба додати до пояснення що перші три рубрики подають річні прибільшення, тоді як послідна рубрика подає вже загальну суму гроша, яка була в касі Українського Народного Союзу з кінцем означеного року.

Пояснити нарешті потреба, що 1918. рік не виказує приросту фондів, а в річному замкненні виказує навіть зменченне фондів. Був се, як відомо, рік страшної пошести інфлюенци.

Український Народний Союз не накладав на своїх членів ніяких спеціальних пошесних оплат, як се робили другі організації, а мимо сього він просто без труду переніс сі великі удари, які зробила пошесть. Сей факт доказав велику фінансову силу Українського Народного Союзу.

Виказує сю силу також щорічний скорий зріст маєтку організації. Лишень 10 літ тому Український Народний Союз мав усього маєтку малошо понад чверть міліона доларів, а з кінцем серпня 1925. року він має міліон і чверть з добрим додатком. Сей міліон 334 тисячі є найкращою запорукою для членів, що кожде зобовязанне, яке взяла на себе наша організація, буде свято виконане. Вона є також найкращим агітаційним средством в руках наших свідомих членів. Вона є нарешті найкращою запорукою, що до року ся сума перейде цифру півтора міліона доларів

ЩО ПОВИНЕН ЗНАТИ КОЖДИЙ ЧЛЕН У. Н. СОЮЗА.

ЯКІ ОБОВ'ЯЗКИ МАЄ ЧЛЕН У. Н. СОЮЗА.

Нема нігде в світі встанови, в якій людина малаби права, а не малаби обов'язків. Як кождий гріш має дві сторони, так кожда приналежність до людської організації, громади, якаб вона не була, потягає за собою певні обов'язки, себто певні тягарі.

Не інакше воно є з членами У. Н. Союзу. Члени сеї організації мають великі права. Тому й їх обов'язки мусять бути розмірно поважні.

Обов'язки членів У. Н. Союзу не залежуть від самоволі організації, її відділів, або її урядників. Сі обов'язки встановляють члени організації самі, і всі сі обов'язки є докладно означені законом організації та спеціальною умовою організації з членом, що називається членською грамотою.

Найважніші обов'язки члена У. Н. Союзу отсі:

1) Він має обов'язок платити точно місячні вкладки до відділу і У. Н. Союзу. Сі вкладки залежуть від того, які права щодо посмертної допомоги чи забезпечення дітей він хоче мати.

2) Він є обов'язаний цікавитися розвитком та працею свого відділу й своєї організації, брати участь у зборах, звичайних і надзвичайних, свого відділу, голосувати над всіми біжучими справами відділу та вибирати своїм голосуванням відділових урядників та делегатів конференції. Член, що не цікавиться справами своєї організації, дає доказ, що він до сих справ не дозрів.

3) Він повинен виконувати розпорядки уряду свого відділу й головної управи. Член, що не виконує приказів урядів, не виконує власної волі, бо урядники вибрані його волею.

4) Він повинен поводитися чесно й по товаришески зі своїми співчленами, а всіх урядників відділу й організації трактувати як народних виборців. Член, який не шанує своїх товаришів та урядників, не шанує самого себе.

5) Він повинен на кождім кроці боронити чести своєї організації та дбати за її розвій, бо дбаючи за організацію, член дбає за себе самого. Бо організація се нічого иншого, лишень десятки тисяч людей таких, як він.

Нашо обезпечувати дітий?

Межи документами Українського Народного Союзу є докази на ось такі події з життя дітий українських імігрантів:

Степан Цebak, 4-літний хлопчина, переходив улицую, коли на нього падіхав з великою скоростю автомобіль. Удар машини покалічив дитину так небезпечно, що нещасна до 5 годин померла.

Степан Луцишин, літ 7, обіляв себе нехотячи газоліною. Газоліна занялася й попарила дитину так тяжко, що вона по чотири-дневних муках померла.

Івась Рій, літ 6, виїхав своїм діточим візком на вулицю побавитися. Надїхав моторовий ровер і вбив його на місци.

Микола Пелех, літ 12, виліз на електричний стовп і попарився електрикою так тяжко, що до кількох днів помер.

Юлія Бабяк, півтора року віку, зайшла на дорогу, де знайшла смерть під колесами автомобіля.

Зофія Качараль, літ 4, бавилася сірниками, запалила своє одіння на собі та згоріла на вуголь.

Ізабелля Огарек, літ 12, забавляючися на візках у парку, випала під візки й згинула.

Іван Селевач, літ 3, переходячи з другими дітьми через вулицю, попав під автомобіль і помер на місци.

Іван Качмар, літ 9, утопився в ріці.

І так далі.

Се лишень маленький, побіжно зроблений витяг смертельних случаїв серед наших дітий. Случаїв таких є багато, і найріжнійшого рода. З виімком одного хиба підпалу при забаві сірниками або утоплення в ріці, всі случаї такого рода, що вони в старому краю не моглиб случитися. Навіть якби могли, то не так часто, як вони случаються в Америці. Се все американські случаї, се смерти від спеціально американських умов життя.

Всі ці случаї говорять до нас наперед одно: Стережим своїх дітий. Остерігаймо їх перед небезпеками вулиці, перед скоими автомобілями, троками, мотоциклями. Вчім їх, що половина випадків на вулиці походить з небезпеки самих прохожих. Наказуймо їх, що вулицю переходиться лишень тоді, коли поліція задержала рух, або коли вулиця безпечна. Вчім сього не букком, але розумним навчаннем, а ще краще приміром, показуючи ди-

тині нашою власною осторожністю, як треба дбати за власне безпеченство на дорозі.

Учім діти про небезпеки з неосторожного обходження з газом, електрикою, сірниками, водою. Вчити треба, не лякаючи дитини, але показуючи, як ті сили та наряди можуть чоловікови служити, коли розумно ними кермувати, а як вони шкідливі, коли з ними обходитися неуважно. Учім дітий бути відважними, але й осторожними.

І ще другу річ усі ті випадки говорять. Вони кажуть, що в Америці є багато випадків немишучих. Себто таких, які не далися оминути, хочби не знати яку осторожність завести. Случаються такі випадки й з газом, і з електрикою, і з автомобілями на вулиці. Межи перчисленими осьтут жертвами нещасних випадків може є й багато таких неповинних жертв. А кожда жертва се не лишень велика втрата для родини родичів, се не лишень велика роспука по втраті дорогої

особи. Кожда жертва се також маеткава втрата, се несподівані грубі видатки на кошти похорону. Деколи таке нещасте може зруйнувати родину. Тому кождий такий випадок кличе до кожного думаючого чоловіка: Обезпечуйте свої діти на нещасний случай.

Українські імігранти мають своє обезпеченне в своїй організації, дешевше, певнійше й вигіднійше, як в найкращих чужих організаціях. Дітий обезпечує Молодечий Департамент Українського Народного Союзу. Там за місячну вкладку 25 або 50 центів дістанете обезпеченне, якого вам чужі не дадуть за два рази більшу суму.

Най не буде серед українських батьків і материй ні одной людини, якаб не обезпечила своїх дітий в Молодечім Департаменті Українського Народного Союзу. Вписуймо до нього свої діти та росповідймо другим про добродійства сього обезпечення.

ЩО ПОВИНЕН ЗНАТИ КОЖДИЙ ЧЛЕН У. Н. СОЮЗА.

ЯКІ ПРАВА МАЄ КОЖДИЙ ЧЛЕН.

Кождий член Українського Народного Союзу має в своїй організації отсі членські права, яких йому ніхто відбирати не може, як довго він сповняє всі свої обовязки супроти своєї організації:

1) Він має право до запомог, означених у статуті Українського Народного Союзу та на членській грамоті.

2) Він має право обезпечувати свої діти та другі малолітні особи, залежні від його опіки й удержання.

3) Він має право рішати своїм голосом у статуті приписаний спосіб про те, які мають бути закони організації та хто нею має заряджувати. Інчими словами, він через свій відділ вибирає делегатів на конвенцію організації, яка ухвалює всі закони для організації та вибирає головний уряд організації, або голодує над тими справами, які уряд до вирішення

голосованнем предложив. Коротко, член бере участь у встановлюванню законів, після котрих організація має правитися, та бере участь у вставляванню осіб, які мають вести організацію. У. Н. Союз є демократичною організацією, яка правиться волею загалу членів, висловленою через голосованне членів або через конвенцію, зложеною з вибранців загалу членів по відділах.

4) Він має право бути вибраним урядником відділу, делегатом на головну конвенцію організації та головним урядником.

5) Він належить до відділу У. Н. Союзу, і там має права такі, які статут сього відділу йому надає.

Значить, член У. Н. Союзу має поважні матеріальні добродійства та широкі права до управи організацією.

НАЩО ОБЕЗПЕЧЕННЯ НА ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ, КОЛИ ЙОГО НЕ ТРЕБА БУЛО В СТАРОМУ КРАЮ?

Членам Українського Народного Союзу при організованню нових членів в свою організацію приходиться чути такі слова: „Пощо мені платити свої тяжко запрацьовані гроші до якогось там союзу? Не належав до союзу мій батько в старому краю, не належав мій дід, — не буду й я витрачувати свої центи на якісь там союзи”.

Се є перші слова, які можна почути від свіжого імігранта, коли йому говорити про заповомову організацію. Виходилоби з його слів, що всі люди повинні так робити, як робили їх батьки, і на волосок не відступити від наших старокраєвих звичаїв. І побивається остро за батьківськими звичаями людина, яка сама їх не придержується, яка неї придержується старокраєвої ноші, ні їди, ні взагалі способу життя.

Хто каже, що йому не треба належати до заповомової організації тому, бо він у старому краю не було треба заповомової організації, той замикає свої очі на те, що життя в старому краю було інакше, як в Америці. Яке було життя україн-

ського імігранта в старому краю, відома річ. По більшості, се було життя українського селянина. Тяжка праця, невибаглива страва, недостачі, малі зарібки. Се все кождому відоме. Однак з тим було здоровля та була безпека завтрішного дня. Каліцтво в селянському життю в мирні часи трапляється рідко, смерти від нещасних випадків ще рідше. Кождий селянин виріс у тому переконанню, що звичайно вмирають люди з якоїсь недуги на старість. З тим переконанням він і прийшов в Америку, і се переконання він кидає в очі старшому імігрантови, який радить йому приступити до організації, якої не було в старому краю.

Нема в сьому нічого дивного. Кожда людина привикає за своєї молодости до певних поглядів та певного способу життя і відтак після сього мірить життя, хочби серед других умов. І Американець з міста, якби прийшов в українське село, пробувавби жити так, як він навик був жити колись в Америці, і він певно почувавбися прикро, колиб йому приходилося на старші роки вчити

денцю нового. Власне отсего нового мусить навчитися український імігрант в Америці. З усіх новостей життя в Америці нема відай ні одної так важної, як власне се, до чого відноситься забезпечення життя.

Життя в Америці йде інакше, як в старому краю. Наші люди, які в старому краю були переважно селянами, тут стали фабричними та копальняними робітниками. Умови праці в фабриці й копальні зовсім другі, як умови праці на поли. Не лишень заплата інакша, але й, що найголовніше, безпека тіла й життя інакша. Для приміру возьмім посмертні виплати, зроблені Українським Народним Союзом за кілька перших місяців 1925. року. Там побачимо такі факти:

Михайло Панько з Філяделфії, в стейті Пенсилвенії, погіб, убитий при праці кавалком заліза. Покалічений тяжко, він скінчив життя по тяжких півгодинних муках.

Степан Макаровський з Амстердаму, в стейті Нью Йорк, був тяжко потовчений у фабриці та помер по 10 днях тяжких мук.

Григорій Яковина з Рочестеру, в стейті Нью Йорк, погіб убитий льокомотивою.

Івана Малису з Оборна, в стейті Нью Йорк, вбив при праці елевейтор.

На Теодора Пачканика з Перт Амбою, в стейті Нью Джерзі, впало підчас праці колесо ваги сім тон та вбило його на місци.

На Антона Цьвонкала з Мекаду, в стейті Пенсилвенії, впав підчас праці відлом скали та вбив його.

Ось тут маємо кілька фактів, які показують, що життя українського імігранта в Америці інакше, як було його життя в старому краю. На се життя складається звичайно праця в фабриці або копальні, праця, як

бачимо, небезпечна. При ній легко о каліцтво і не трудно о смерть.

Возьмім ще один жмуток фактів теж з документів, зібраних у канцелярії Українського Народного Союзу за кілька перших місяців 1925. року.

Ось маємо Петра Чуправського з Джерзі Ситі, в стейті Нью Джерзі, котрий вийшов з дому о. години 10. рано, а котрого найдено в пів години опісля на вулиці вже неживим. Завізваний лікар ствердив смерть від удару серця. Покійний мав усього 44 роки життя. Осиротив він 7 дрібних дітей.

Ось Гната Кручковича з Мекаду, в стейті Пенсилвенії, в віці 49 літ вбив на вулиці автомобіль.

Ось Теодора Сороку з Карнегі, в стейті Пенсилвенії, вбив залізничий поїзд, як переходив через залізничі тори. Покійний мав при смерті всего 34 роки.

Ось Степана Свідерського з Куртіс Бею, в стейті Меріленді, удушив світляний газ.

Ось Марія Рудько з Вилкс Бері, в стейті Пенсилвенії, попарилася нафтою так тяжко, що до 5 днів покінчила життя. Данилови Семенцеви з Монесену, в стейті Пенсилвенії, случилася таке саме нещасте, і його теж воно коштувало життя.

Ось Івана Небажука з Клівленду, в стейті Огайо, вдарив на вулиці автомобіль так тяжко, що він до 5 днів помер.

З отсих фактів ми знова бачимо, яка велика різниця межи життем у старому краю, а життем в Америці. В старому краю не грозить людині на вулиці автомобіль, ні електричний дріт, ні залізнична катастрофа. Йому рідко трафлялося переходити через небережені залізничі тори. Він у дома не має газу, ні штудерних нафтових ламп, з котрими він не вміє обходитися. Він не їв у старому краю кон-

сервованого мяса, у котрім на нього часом жеде отруа.

Та ще важнійша, що в старому краю кождий селянин має ґрунт, на котрий він може поклататися як на спосіб прожитку на старі роки, на случай каліцтва або недуги, котрий він лишає яко забезпеку своїй вдові та своїм дітям. Одиною забезпеченістю для нього в Америці є ошадність: готівка в банку або куплена за них хата.

Та з ошадністю та біда, що й вона непевна. Що станеться, як кормитель родини помре, заким він зложить належиту забезпеку для своєї родини? Що станеться з його жінкою та дітьми, як він не заощадить навіть на свої похорони? Що буде з його жінкою та дітьми, як вони на його похорони будуть примушені задовжитися або продати хатну обстанову?

На сі питання дехто може скаже: „Се все правда, але на се нема ніякої ради. Се все наша імігрантська біда, від якої ніякого заратунку нема. Тяжко се признати, але хто хоче сказати правду, той мусить признати, що така біда в нас є і на неї помочи нема”.

І власне в сьому помиливбися той,

хтоби таке сказав. Бо власне неправдою є, немовби не було заратунку на ту біду. Правдою є, що люди вже давно придумали заратунок і нині вже нема причини боятися, що смерть може заскочити чоловіка, заким він потрафить зложити своїми ошадностями відповідну суму на забезпеченне своєї жени й дітий на випадок своєї смерти. Люди придумали такий спосіб, що всякий, який збирається захороняти свою родину, її захоронить, хочби смерть прийшла дуже скоро. Придумано таку штуку, що людина лучиться з другими людьми, які мають таку саму ціль, і вони всі разом зобовязуються, що вони будуть ошаджувати грші на випадок своєї смерти з тим однак, що ошадність має бути заплачена родині без огляду на те, як довго член належав до сего союзу. Люди, звязані в таку громаду, становлять організацію, а така організація називається заломоговою організацією.

Такою заломоговою організацією є Український Народний Союз, який є найстаршою заломоговою організацією серед української іміграції в Америці, найбільшою числом членів та найсильнійшою під зглядом маетковим.

ЩО ПОВИНЕН ЗНАТИ КОЖДИЙ ЧЛЕН У. Н. СОЮЗА.

ЯК МОЖНА ОБЕЗПЕЧИТИ ДІТИ В У. Н. СОЮЗІ.

У. Н. Союз має два роди забезпечення дітий:

1) Член платить за забезпечену дитину по 25 центів у місяць, а за се дістає забезпеченне, якого висота залежить від віку дитини й часу її приналежності до організації. Повне забезпеченне, яке осягається по певнім часі приналежності до організації, виносить 400 доларів. Обезпеченне кінчиться з 18-им роком життя дитини, коли дитина повинна перейти до повнолітних членів організації.

2) Член платить за забезпечену дитину по 50 центів у місяць. За се він дістає не лишень забезпеченне на случай смерти дитини, якого

сума залежить від віку дитини й часу належання дитини до організації, але ще другі права. Колиб батько перестав платити по якімсь часі, то дитина за зложені в касі гроші ще буде забезпечена через кілька літ. Коли дитина була забезпечена 10 літ або більше, то вона набуває право до звороту певної суми на случай виступлення з організації. Колиб дитина хотіла на все остати в організації, то вона моглаб за 50 центів місячної вкладки бути забезпеченою на 400 доларів аж до 70-го року життя.

Таких добродійств не дає ніяка організація, з якою стикаються українські імігранти.

ДЕМОРАЛІЗАЦІЯ СЕРЕД ПОЛЬСЬКОЇ ІМІГРАЦІЇ В АМЕРИЦІ

Американський учений Вілієм Томас видав на спілку з польським професором Фльоріяном Знанецким велику, пять-томову працю під наголовком: **The Polish Peasant in Europe and America**. У сій праці автори представляють умови, серед яких живе польський селянин у старому краю, чинники, які його примушують до еміграції, а наконєць, як він живе серед нових умов в Америці.

Цілий послідний том посвячений зображенню деморалізації серед польських імігрантів у Злучених Державах. Автори малюють свій образ документами, взятими з всяких американських добродійних товариств, з американських судів, з приватних листів самих імігрантів, з протоколів судових лікарів, з матеріалів Товариства Правної Допомоги, і таке инче. Словом, всі виводи авторів опираються не на самих словах, але на документах.

Деморалізація імігранта в Америці може проявлятися в кількох формах. Автори праці про польського селянина розрізняють серед дозрілих людей: 1) деморалізацію економічну; 2) зірванне подружжя звязи; та 3) убийство. Серед молодежи вони розрізняють: 1) волокитство та нечесність серед хлопців; та 2) розпусту серед дівчат.

Найцікавійша з усього так звана деморалізація економічна.

Економічна деморалізація проявляється тим, що імігрант перестає удержувати своєю чесною працею себе та свою родину. Документи показують кілька таких примірів. Піхор не жоче удержувати родини своєю працею, а місто того лазить до аме-

риканського милосердного товариства жебрати для себе на рент або за книжочкою до крамниці; коли йому товариство дало кусок землі під управу ярини, він запускає грядки так, що товариство мусіло їх відібрати. Новіцький не жоче удержувати родини, але посилає свою жінку й діти на роботу та каже їм удержувати себе; його жінка вічно жебрає в американським милосерднім товаристві грошій на комірне; вона буде ходити з родиною голодна, але мусить заплатити рент польському священникови, бо боїться, щоби він не довідався, що вона бідна й ходить на жебри до американських організацій. Юдзевич покинув жінку, котра тепер налазить за кожною потребою до союзу американських милосердних інституцій; союз жоче примусити жінку працювати, але се йому не вдається; відтак пробує намовити богату родину жінки помагати жінці, але тут навіть суд не може нічого зробити. Маери моглиби заробляти на свій прожиток на фармі, але вони жочуть бути в великім місті, а тут муж не може найти роботи; напів-божевільний муж пробує поповняти самогубство за кождим безробіттем, і сим зворушує людей на деяку допомогу. Економічна деморалізація поступила в родині Купчика так далеко, що він просто продав свою жінку бордерови.

Автори підносять, що на загал випадки економічної деморалізації серед польських селян- імігрантів рідкі. Автори признають також, що хто знає, серед яких умов польський селянин жив у старому краю, а серед яких він живе в Америці, той мігби

сподіватися багато більшого числа випадків економічної деморалізації. Причиною сеї деморалізації є переловсім те, що селянське життя в старому краю опиралося на основах, яких імігрант в Америці не знаходить. У старому краю життя кожної селянської дитини було визначене відповідно до маєткового стану його родичів. Про господарку рішали старі звичаї, з яким селянин запізнавався в своїй молодості. Селянський стан з одного боку не давав нагоди для наглого збогатіння працею, але він з другої сторони забезпечував від нужди та беззахистности: там навіть каліка найшов якусь працю, якою міг відплатити своїй родині за своє удержання. Про його працю, способи зарібку, майже кожний крок його життя рішав відвічний звичай. Йому рідко приходилося рішити питання, як поступити в новім положенню, бо в новому положенню він опинювався дуже рідко.

Життя імігранта в Америці зовсім інакше від життя селянина в старому краю. Наперед імігрант не попадає на ферму, де життя ще яко-такто подібне до старокраєвого, але в місто, де він працює в фабриці або в майні. Праця для нього нова. Праця не стала; він може втратити її дуже легко. Праця часто трудна, непризвична. Вяже імігранта з працею не любов до неї, але потреба.

Нічого й дивного, що серед таких умов імігрант легко деморалізується. Наперед він починає легковажити собі постійну працю: мовляв, утратить сю роботу, дістане другу. Не дістане, то починає зичити на прожиток, а позичити в Америці хоч куди лекше, як на селі в старому краю. Дістане відтак працю знова, то починає зїдати все, що заробить. Жие з рук до уст. Як музика в пословиці, що

затирликає, то проликає. Не дбає за завтра. Для нього існує лишень нині. Його не обходить забезпечення себе ні родини, на случай нещастя, безробіття, каліцтва, недуги, старости або смерти. Він живе, немовби життя в Америці не мало ніякого сенсу ні порядку. Поволи він перестав навіть працювати та спускається зовсім на дно, складає тягар свого удержання на других: на жінку, на діти, на кривняків, приятелів, або на суспільність. Він зазичується в них або жebraє помочи по милосердних інституціях.

Щтовхають його на сю ховзку дорогу в пропасть не лишень самі американські умови. В його родині можуть случатися події, які часто деморалізують й морального селянина-імігранта. Він може мати жінку, деморалізовану серед американських умов, яка роstrачує віддані її гроші на пусті витребенки та вигоди для себе самої. Може він самий має нахил до келішка. Може йому случиться якесь нещасте, як каліцтво в фабриці. Може він пробував вести крамницю, а збанкрутувавши на ній, втратив всяку надію на кращу будучність та став спускатися на дно. Бувають навіть такі случаї, що імігрант тратить надію на поправу своєї долі через те саме, що в нього родина за велика. Якаб не була додаткова причина, вона може нераз вистарчити, щоби друлити хитку людину в пропасть.

Щож може виратувати перед таким занепадом? Щоби відповісти на се питання, треба знова приглядатися фактам живого життя та слїдити, які імігранти пристосовуються до нових обставин на чужині та добувають собі, як се кажуть, успіх. На основі фактів автори приходять до переконання, що людина, яка жи-

ла серед селянських умов у старому краю, не здеморалізується серед американського життя, коли на місце старих сільських ідеалів вона прийме подібні американські. Так як у старому краю селянин хотів бути заможним господарем на великому ґрунті, гарно обробленім, та бути загально поважаним і шанованим громадянином у селі, так і в Америці економічний успіх добуває собі той, котрому присвічує подібний маєтковий ідеал. Найкраще працюють, найліпше ощаджують, пайморальніше ведуться ті імігранти, перед котрих очима стоїть такий ідеал.

Звісно, сей ідеал змінюється. Спершу імігрант мріє про те, якби йому назбирати як найбільше гроша та купити багато ґрунту в старому краю. Відтак, навикнувши вже до життя в Америці, він починає думати про за купно ґрунту в Америці. Коли він уже полюбить свою роботу, то він хоче „авансувати” при своїй роботі, мати її постійно, а тимчасом набути собі на власність хату та мати поважну суму в банку. Деколи йому робота в фабриці подобалася так, що він бажає собі лишень одно: остатися на все на тій роботі. Деколи вона йому менче підходить до вподоби, і він хотівби покинути роботу в фабриці чи майні, та справити собі крамницю, або механічну шапу, або отворити якийсь другий бізнес. Ось люди, які працюють зі запалом, які ощаджують гроші, які забезпечують свої родини, які багатіють та розживають.

Та се все ще не відповідає на питання: як уратувати селянина-імігранта перед економічною деморалізацією? Бож все, що сказано, се тільки, що сказати, що одні імігранти мають економічні ідеали й не деморалізуються, а другі їх не мають, і демора-

лізуються. Не сказано, звідки імігрантові взяти сих економічних ідеалів? Звідки йому набратися сього бажання мати свою хату, свою шапу, ощадности, і так далі?

Певна річ, що кождий селянин-імігрант уже зі старого краю приходить з певними ідеалами. Має він думку про економічний добробут, то йому буде його легше тут добити. Не має, то буде трудно. Однак, як сказано в горі, американське життя своєю несталістю може здеморалізувати навіть найкращого. Якжеж йому захоронитися перед тим? Досвід з польською іміграцією показує, що великий вплив на імігранта має його оточення. Певна річ, не американське громадянство, бо він до нього пристати не може, а таке оточення його власної нації. Коли він топаде в більшу імігрантську громаду власного народа, коли він бере участь у релігійному, освітньому, партійному, клубовому, запомоговому, чи якому небудь другому громадському життю, то ся громада своєю громадською опінією нащепить у ньому ті економічні ідеали, які його зратує від економічного занепаду. В громаді кождий пробує вибитися наперед, але вибитися наперед не може людина, яку ввважають за бродягу, жебрака, за невиплатного довжника, а піяка. Хто хоче вибитися наперед, той мусить імпонувати своїй громаді зпорядкованим маєтковим життям. Чим краще він ведеться економічно, тим більша певність його успіху в громаді.

Громада теж має велику заслугу в ратуванні імігранта перед занепадом через се, що громада забезпечує його перед тими нещастями, які можуть случитися кождому імігрантові, а які часто псуєть навіть найкращого. Лишень громада через запо-

могову організацію може захоронити імігранта перед деморалізацією, яка готова вкрастися, коли імігрант лежить беззахистний через випадок у фабриці або коли він занедужав на тяжку недугу. Лишень громада через заповогову організацію може забезпечити родину на случай смерти матери або батька. Автори праці про життя польських селян стверджують, що заповогова організація сповняє в імігрантськiм життiю далеко важнiйшу ролю, якби се могло здаватися поверховному обсерваторови. Вона проникає до самого осередка життя, впливає в імігранта певність, що він переживе навіть найтяжчі переходи в своїм життiю, вона його наповняє вірою в кращу будучність, а тим самим захороняє перед розкладовою гниллю.

Такі рiчи говорять учені, Американець і Поляк, про польських селян-імігрантiв. Страшні рiчи там описані в сьому томi про деморалізацію польських селян в Америцi. Українському громадянинови варті сi рiчи читати не на те, щоби тiшитися, як страшні хроби точать тіло найбільшiй верстви ворожого нам народа, але на те, щоби пошукати, чи нема в сьому образку наших ворогiв деяких наших власних черт, та щоби знайти, чи не зможемо й ми дечого навчитися про своє життя з того опису життя наших ворогiв.

Здається, додавати не треба, що спростереження Томаса й Знанецького про польських селян дають багато до думання кождому Україн-

цеви. Хоча певно в Полякiв не все так, як в Українцiв, але багато з їх життя відноситься, на жаль, і до нас. Стараються вони ратувати своїх людей перед всяким занпадом, треба се робити й нам. Шукають вони за способами зарадити лиху, треба се робити й нам. Шукають вони за причинами деморалізацiї, треба се робити й нам. Ратуються вони своїм народним життєм, своїм суспiльним рухом, своїми заповоговими організацiями, треба подiбне робити й нам. Нема сумнiву, що деморалізація поступила серед польської іміграцiї хоч куди дальше, як серед Українцiв, — Поляки примiром у кримінальній статистицiї показують велике число злочинцiв, тоді як Українцi дуже мале, — але й ми не можемо бути такі дуже певні, що коли наша іміграція буде така стара, як польська, то серед нас не буде чогось подiбного. Щоби захоронити українську іміграцію перед такою нечестю, яка спала вже на польське імя в сьому краю, свiдомим Українцям треба гуртувати своїх землякiв до громадської працi. Всяка суспiльна організація допоможе нам ратувати своїх людей перед можливою економічною й другою деморалізацією. Організуємося в товариства всяких родiв, а передовсім піддержуймо свою заповогову організацію, бо вона, як ми бачили на сумнiм примiрі польської іміграцiї, найбільше причиняється до задержання морального здоровля серед людей, яких доля вирвала з рiдної землі та закинула на чужий берiг за океаном.

ДЕ ДОБУВАЮТЬ СРІБЛО?

В 1923 році добуто срібла в:

Мексика вартости	\$63,000,000
Злучених Державах	51,000,000
Перу	13,000,000
Канаді	12,000,000
Австралії і Новій Зеландії	7,000,000
Японії	3,500,000
Німеччині	3,000,000
Чіле	3,000,000
Еспанії	2,500,000

Разом в 10 краях добуто в одному році срібла вартости \$158,000,000, себто щодо вартости на половину менше ніж добуто золота в томусамому році в 12 краях.

ВАТИКАНСЬКА ДРУКАРНЯ.

Папська друкарня існує від 350 літ. Вона все відгравала важну роль в історії італійського друкарства. Друкарня друкувала твори отців церкви. В 17. і 18. століттю її значно збільшено. Величавий будинок, у якому тепер є друкарня, збудував папа Пій X., він заосмотрив поодинокі відділи найновішими машинами. Заведення має тепер сім лінотайпів і найновіші машини. Часть будинку призначена для тайної друкарні. Друкується там друки в справі організації церкви і приватних справ а також протоколи церковних засідань. В сутеринах духовники складають псалми, молитвенники й пропагандистичну літературу майже на всіх мовах світа. Ручна зецерня працює над спеціальними роботами, як прим. французько-перський словник, історія музики оксфордського університету. Мусять її тут друкувати, бо ніяка инша друкарня не має старих знаків і нотів. У бібліотеці друкарні є зібране все, що від 15. століття появилося в ділянці духовної літератури.

ДЕ ДОБУВАЮТЬ ЗОЛОТО?

В 1923 році добуто золота в:

Полуд. Африці вартости	\$189,000,000
Злучених Державах	50,000,000
Канаді	25,000,000
Австралії і Новій Зеландії	18,000,000
Мексика	16,000,000
Індії	8,000,000
Японії	5,000,000
Росії	5,000,000
Перу	2,000,000
Чіле	1,000,000

— о —

Стільки добуває річно золота 12 країв, в яких найбільше золота. Інші краї добувають теж, але дуже мало. Наприклад Німеччина добуває річно золота всього на \$100,000, а Еспанія на \$18,000.

З поданих країв Південна Африка, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Індія, належать до Великої Британії. Вони разом добувають річно золота вартости \$240,000,000, себто майже 5 разів стільки що Злучені Держави. Злучені Держави й інші подані висше краї продукують усього річно золота вартости \$84,000,000, себто ледви третину того що краї Британської Імперії.

Разом в 12 краях добуто золота в 1923 році вартости \$323,000,000.

ЧАС.

Коли в Нью Йорку 12-та година вполудне, в Шикаго, Ілл., 11-та година передполуднем, в Сен Френсиско, Кал., 9-та година рано.

Одночасно тоді в Лондоні, Брукселе, Парижі, Мадриді 5-та година вечір; в Берліні, Римі, Відні, Львові 6-та година вечір; в Атенах, Царгороді, Петербурзі і Києві 7-ма година вечір; в Бомбаю (Індія) 10.30 вночі.

Рівночасно тоді в Мелборн (Австралія) 3-тя година рано, в Йокогамі (Японія) 2-га година досвіта і в Манілі (Філіпіни) 1-ша година попівночі.

ОБЕДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Чи се не гарна проява, коли всі сини одного і тогосамого народу стремлять до одної цілі? Чи се не поступ, коли вони ідуть до мети спільними силами? Чи се не радість нашому серцю, коли бачимо наш нарід об'єднаний під одним прапором?

А се хотіли досягнути наші народні організації, коли заклали перед чотирма роками Об'єднання Українських Організацій в Америці. Коли будували для себе одну спільну громадянську репрезентацію, якій поставили за ціль:

Обороняти державну самостійність українських земель; зєдинити ті землі в одноцільну українську народоправну державу; а крім того змагати до найвищого морального і матеріального розвитку Українців у Злучених Державах.

І чи може знайтись людина, яка може закинути щонебудь тій високій цілі, що присвічує Об'єднанню; яка може не радіти з того, що американські Українці для сеї цілі об'єднались?

А прецінь ще багато між нами таких, що не доцінюють ваги того так великого діла; які ставляться до акції Об'єднання байдуже, або й ворожо. І не здають собі навіть справи, кому вони тим поступованнем шкодять. Вони хочуть, щоб американська еміграція була надалі політично безвиразною; щоб усякі авантюристи мали серед хаосу та неладу добре поле для своєї руйнівної роботи; щоби знищений рідний край був дорешти позбавлений ще й тих окрушин, що то спадають зі стола американських Українців.

Об'єднання веде свою роботу вже так солідно, що не можна проти нього агітувати в той спосіб, що воно роз-

трачує народній гріш. Просто немилим вести сю роботу дешевше як її веде Об'єднання. Про те може перекопатись кождий, хто читає щомісячні точні фінансові звіти Об'єднання. З Об'єднанням можна тепер тільки вкупі бути.

Воно тішиться в старому краю найвищим признаннем. Головна допомога з Америки йде до краю через Об'єднання. Все те, що йде поза Об'єднанням, є мінімальне. Річ ясна, що требаб тішитись, якби американські Українці, особливо ті, що критикують Об'єднання і його не підпирають, збирали на край поза Об'єднанням хоч тесаме що Об'єднання або вдвоє чи втроє більше. Та, на жаль, справа мається інакше. Краєві звіти виказують наглядно, що головна допомога приходить від Об'єднання, а все проче зникаючо мале.

Ідея Об'єднання добра і вона поволі але твердо вкорінюється в нашому громадянстві. Можна се заключати по добровільних жертвах. В першому році свого існування зібрало Об'єднання на край \$12,441.60; в другому \$18,320.84, а в третьому \$19,679.23. Значить, ми ідемо вперед, хотяй часи важкі; хоч у нас розбитте; хоч велика частина нашого загалу зневірена. Се гарна проява, яка каже нам леліяти гарні надії набудуче.

Яку користь має край з Об'єднання, можна пізнати по жертвах, що їх висилає Об'єднання. Не можна їх всіх перечислювати, але подамо тільки деякі для орієнтації.

За найважнішу справу вважало Об'єднання допомогу Рідній Школі, яка одержала від Об'єднання за час його

г і істновання \$12,502,65. Се на наші і краєві відносини велика сума, а заразом велика гоміч тій так важній і нам всім дорогій культурній інституції. На піддержанне революційної боротьби в краю вислало Обеднанне \$4,665.00. Голодному Селу \$2,925.00. \$4,000 одержали інваліди, \$1,934 сироти, \$2,125 політичні вязні, \$1,550 ремісничі бурси і т. д.

Допомога політичним в'язням, себ-то тим, що томляться по ляцьких тюрмах за се, що обстоюють українську державність і не погоджуються з польським панованнем на наших землях, існує тільки завдяки акції Обеднання. Се підчеркує виразно Комітет допо-

моги політичним в'язням у Львові, та зазначає, що без жертв американських Українців, посланих через Обеднанне, не було-б можна подати в'язням ложки теплої страви.

Се наводимо тільки для приміру, щоб дати в руки аргументи тим нашим громадянським діячам, що розуміють ідею Обеднання і для неї працюють. Хай знають, що їх праця висока, так як високою є ідея Обеднання. Найпрацюють завзято далі для сеї ідеї, яка ублагороднить нашу душу, принесе нам самим внутрішнє задоволення та радість, а рідній землі визволення.

Л. М.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНЦІВ РОГАТИНЩИНИ.

Дорогі Земляки:—

Читаємо в українських часописах на землі Вашингтона поклики з різних повітів Галицької України. Кличуть: Поможіть побудувати Народній Дім, читальню, там школу, а там і церкву. А чи не соромно нам Українцям з Рогатинщини, щоб не зрозуміти народнього довгу-обовязку? Земляки: — Пригадайте собі часи передвоєнні, де наш повіт був на першому місці в народній роботі, а як сьогодні?

Третій рік минає, як ми Рочестерці отримали поклик від наших земляків з Рогатина у справі будови Народнього Дому ім. Тараса Шевченка. Ми сей поклик помістили в часописах українських в Америці, але, на жаль, він не зробив жадного відгомону.

Дорогі Земляки: — Покажіть, що Ви ще не забули про Рогатинщину і своєю жертвою піднесіть і скріпіть духа своїх земляків в їх тяжкій і нерівній боротьбі. Ми Українці в Рачестер, Н. Й., з Рогатинщини, в тій цілі завязали Центральний Комітет і зачали збірки і за несповна місяць ми вислали \$200 до Комітету в Рогатині, який почав старання о вишукавнє площі. Колиж площу відповідну вишукали і купили, зараз нам написали, де та площа і що куплено від Вайтманів за \$2,700.00. Вони там якимось чином роздобули \$2,000.00, а від нас просили о підмогу в сумі \$700.00. Отже ми почали збірку в Рачестер і до року вислали \$700.00 на Народній Дім, а також \$500.00 на Рідну Школу. По заплаченню площі рогатинський Комітет прислав нам плян будови Народнього Дому в Рогатині і суму коштів будови. Дім має коштувати \$10,000.00.

Та біда, що наш колись богатий повіт тепер в руїні. Народ під вагою безмірних податків паде на силах матеріально і культурно. Часи важкі; чорна хмара закриває овид нашої Рідної Землиці. Тільки сонце освіти введе наш народ на яслий шлях. Важкі часи! Вже і школа наша стає не наша. Щораз більше вдирається там ворожий нам дух. Тому важним нашим заборолом, ратунком нашим се наші Народні Доми. Вони тепер нашою рідною школою для старших і молодших. Коли наш Народній Дім в Рогатині поставимо високо, то й освітню наш народ піднесеться, а за ним піде і зрозуміннє кооперації, що піднесе наш народ еокномічно. І не забувайте, що найбільші діла повстають тільки волею і жертвами всіх. По всякі інші інформації звертайтесь до Комітету в Рачестер, Н. Й., на адресу:

WASYL LUCYSHYN

104 JOINER STREET, ROCHESTER, N. Y.

Всякі збірки проситись слати на понизшу адресу до Комітету в Америці або просто до Комітету в Рогатині. Висилати гроші на руки д-ра Семена Гладкого, а листовно проситись відноситись до інжиніра Романа Грицаця.

ЕКЗЕКУТИВА НАРОДНЬОГО ДОМУ:

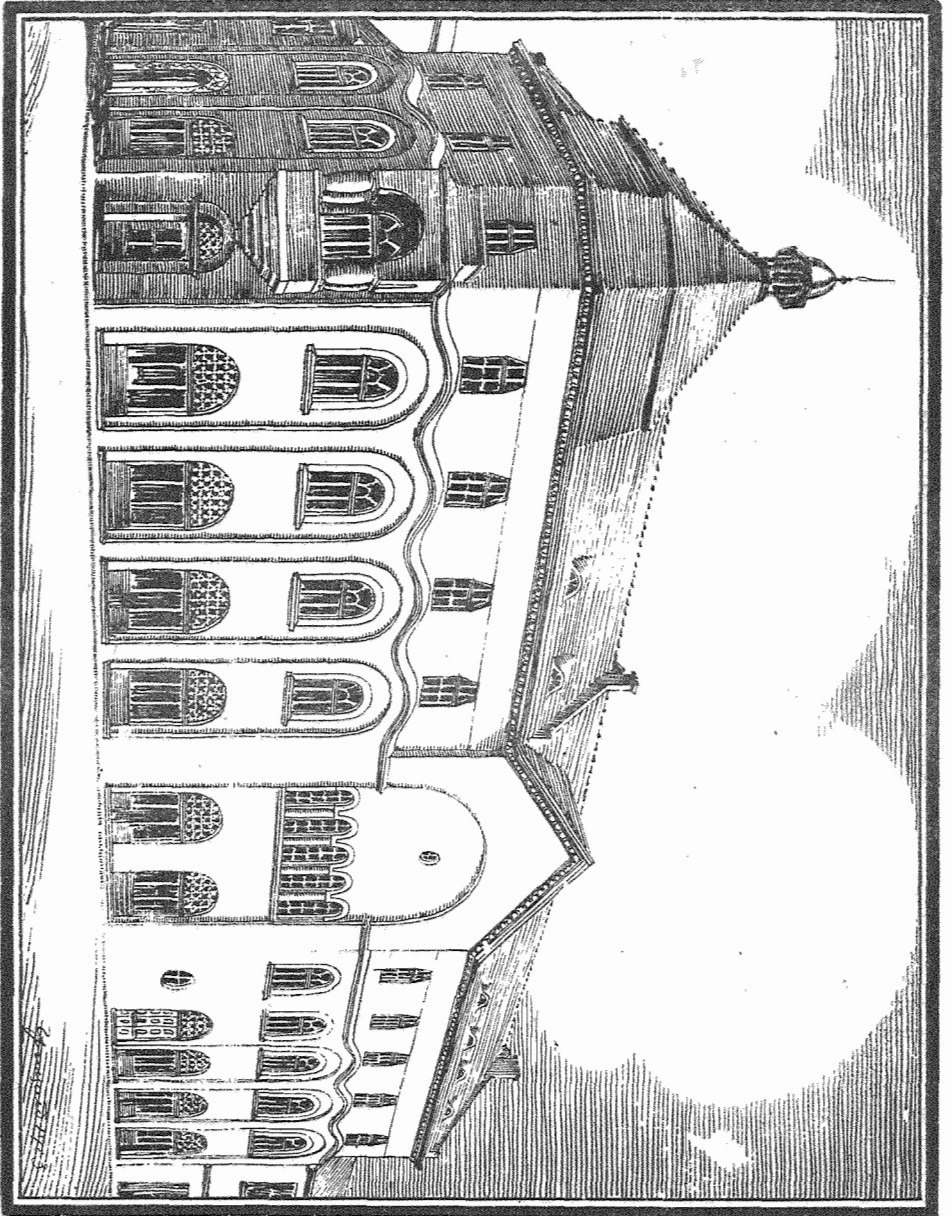
о. Стефан Городецький, голова; Др. Семен Гладкий, скарбник; інж. Роман Грицай, секр.

Замітка: Проситись адресувати до одного з Комітету просто: Рогатин, не подаючи жадної уллиці.

ЗА КОМІТЕТ НАРОД. ДОМУ В РОГАТИНІ,
В РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Олекса Луців, голова; Григорій Чорний, скарбник; Василь Луцишин, секретар, 104 Joiner St., Rochester, N. Y.

(Печать).

Плян Українського Народнього Дому в Рогатині.

НОВІ ГАЛИЦЬКІ АНЕКДОТИ.

У лісі бандит нападає на Жидка й під страхом смерти каже йому віддати гроші. Жидок бачить перед носом наведену пістолю й каже:

— Пане бандите! Гроші я вам віддам але то гроші не мої, а людські. Щоб мені повірили, що ви справді їх у мене забрали, то будьте ласкаві — простріляйте мені каптан!

Бандит прострілює йому каптан. Жидок тремтить, але знов прохає:

— Будьте ласкаві, ще сюди стрільте!

Бандит прострілює йому полу.

— І ще сюди!

Бандит прострілює йому другу полу.

— І ще, будь ласка, сюди!

Бандит прострілює йому ковчир.

— І ще, прошу вас файно, сюди!

— Та в мене вже кулі більше немає! — кричить сердито бандит.

— Що? Нема кулі? Нема кулі — нема гроший!

*

Розбійнича банда застукала на дорозі компанію Жидів. „Руки в гору!” командує ватажок. Усі Жиди стоять з піднесеними до гори руками. Коли тут один Жидок починає благати:

— Пане начальнику, дозвольте, щоб я на хвилинку сгннув рукою до кишені в камізельці. Тільки на одну малесеньку хвилинку... Присягаюсь, що в мене там нема зброї...

Ватажок дає дозвіл.

Жидок дістає з кишені десять доларів і каже до другого Жидка:

— Ти, Іцку, я тобі був вишен десять доларів, отже при свідках тобі їх віддаю.

*

— Послухай, — каже учитель до малого Каценштайна, — ось тобі задача: Для якогось інтересу ти потребуєш 10 тисяч золотих, а маєш тільки 6 тисяч — що тобі бракує?

— Тільки відваги, пане учителю!

*

ПОДРУЖНЕ.

— Статистикою доведено, що серед злочинців є лише третя частина жонатих, а дві третини є нежонатих. Чим це пояснюється?

— Дуже просто: люде волять стати злочинцями, ніж женитись.

*

— Ну, друже, як тобі поводитьсь, відколи ти оженився?

— Досить кумедно. Поки ми були заручені, я говорив, а моя наречена слухала. По весіллі вона говорила, а я слухав. А тепер ми говоримо обоє рівночасно, а сусіди слухають.

ПОВЕСІЛЬНА ПОДОРОЖ.

Обоє сидять у потягу.

„Маєш добре місце, моя мила?” питає молодий.

— „Дуже добре”.

— „А м'ягка під тобою подушка?”

— „Як пух”.

— „А не дме на тебе?”

— „Ні, любий!”

*

— „Ну, то поміняймося місцями”.

— Скажіть ласкава пані, чи дуже змінилось ваше життя, відколи ви вийшли заміж?

— Ні, не дуже. Поки я була нареченою, я до півночі не спала, чекаючи, коли Петрусь відійде. А тепер я до півночі не сплю, чекаючи, коли Петрусь прийде.

*

— Хочете, ласкава пані, щоб я проглянув вашого чоловіка рентгеновим промінням?

— Не треба, пане докторе: я вже й так бачу його наскрізь.

*

— Яка сила горобців у вашій околиці, — каже приїзний пан до городника: — чому ви не поставите опудала?

— Нема потреби: моя жінка цілий день тут порається! — простодушно відповідає городник.

*

— Перед шлюбом ти все казав, що будеш виконувати найменше мої бажання.

— А хіба я збрехав? Скажи, яке твоє найменше бажання, і я його зараз викопаю.

*

— Ласкава пані! Ви так мені нагадуєте мою першу жінку. Чи не хочете ви бути моєю дружиною?

— Ні, дякую. Ви мені занадто нагадуєте мого чоловіка.

*

Чоловік вертається пізно додому. Жінка починає його картати. Зморений чоловік тимчасом засипляє. Прокинувшись уранці, він чує, як жінка каже: „Твоя поведінка є попросту: скандалічна”. На се чоловік лагідненько: „Скажи, будь ласка, чи це ти наново почала, чи говориш ще від учора?”

*

— Я чув, що вашу дружину спіткало нещастя підчас подорожі автом?

— Пусте!

— Щонебудь ушкоджене?

— Ні, тільки від обох трохи фарби відскочило.

*

„Жінко! — каже чоловік: — ось упала зоря, побажай собі чогонебудь та швиденько, тільки не від мене”.

*

Подружнє життя має два боки — один добрий, а один лихий. Добрий бік полягає в тім, що жонатий чоловік ніколи не буває самотній, а лихий — що він ніколи не буває на самоті.

*

— Скажи, чоловіче, чи кохав би ти мене, колиб я була від тебе зовсім-зовсім далеко?

— Чим даліше ти від мене будеш, тим більше я тебе кохати-му.

*

НАШІ ДІТИ.

— Івасю, яка-ж у тебе здорова гуля на голові! А я й не чула, щоб ти плакав.

— Та я не знав, що ви вдома мамо, тому й не плакав.

*

Батько питає свого 8-літнього хлопчика, як йому подобається його новий шкільний учитель.

— Та нічого-собі чоловік, тільки страшний брехун! — відказує малий.

— Як ти смієш казати таке про свого вчителя?

— Алеж тату, подумай сам: вчора він казав, що 7 і 2 буде 9, а сьогодні вже каже, що 5 і 4 буде 9!

*

На вулиці стоїть хлопць і їсть медівника, а з очей йому рясно течуть сльози.

— Чого ти плачеш, хлопчику? — питає його прохожий.

— Бо медівник... стає... все ме-е-еньший!

*

14-літня Гануся приходить до склепу й каже, що хоче купити зеркало.

— Ручне зеркало? — питає крамар.
— Ні, для лиця.

*

— Наведи мені три докази, що земля кругла, — каже учителька до малого Гриця.

— Тако це кажуть, мама це кажуть і ви це кажете, — відповідає Гриць.

*

Старший пан приходить на поліцію:

— Хтось украв у моєї дочки фортеця. Даю 200 золотих нагороди.

— Тому, хто його віднайде?

— Ні, тому, хто його вкрав.

*

Пан до служниці:

— А що, пані все ще грає на фортецяні?

— Ні, ласкава пані вже втихомирились.

РІЖНА СМІХОВИНА.

— Як ви сміли розповідати, що я дурень?

— Вибачайте, я не знав, що це таємниця.

*

— Який процент Жидів серед комуністів на Україні?

— 60 процент!

— А решта?

— Жидівки.

*

СИЛА РЕКЛЯМИ.

Агент, що збирає для часописів інсерати, доводить якомусь упертому купцеві, яка то сила є в реклямі. „Ось подивіться, — каже він: — качка несеться тихо, а курка як знесе яйце, то квочче про це на цілий світ. А який наслідок? За качиними яйцями ніхто й не питає, а на курячі яйця є величезний попит. Бачите? Це робить рекляма!”

АМЕРИКАНСЬКЕ.

„Що це за молодий пан, що до тебе залицяється?” питає мати дочку. „Це поет”, каже дочка. Мати: „Поет? Як же ти — донька мільонера — дозволяєш собі знатися з таким голодранцем?” — Донька: „О, мамо, це поет особливий. Він тільки пише віршовані реклями для свого бізнесу”. — Мати: „Так? Ну, то це зовсім инча річ. Треба його якнебудь запросити на обід”.

*

— Коли ви нарешті заплатите рахунок? — питає кравець одного пана.

— Ви мені нагадуєте мого малого небожа, — відповідає пан: — той точнісінько, як ви, все пристає до мене з запитаннями, на які я не можу відповісти.

*

ТРУДНА ЄВРОПЕЙСЬКА ОРТОГРАФІЯ.

Незадовго перед війною до американського державного секретаря Брана завітав радник посольства котроїсь європейської держави. Перебалакавши про політичні справи, американський державний муж несподівано звернувся до гостя з довірочним запитанням:

— Скажіть мені, будь ласка, як це ви даєте собі раду з отою трудною європейською ортографією місцевих назв? Чому ви, напр., пишете в Європі то Будапешт, то Букарешт?”

*

— Ви кажете, що служили у Терещенків, а які ви маєте на це докази?

Служниця: — Певно маю. Ось вам срібні ложки та інші річі з їхніми монограмами.

*

ШОТЛАНДСЬКА КУРАЦІЯ.

Лікар прописав одному Шкотови, щоб він по обіді випивав чарку вискі, перед сном приймав пігулку. По кількох днях хорий приходить до лікаря й нарікає, що йому все ще не стало ліпше. „А чи виконуєте мої приписи?“ — питається лікар. — „Та бачите, — каже Шкот, — з тими пігулками я трохи відстав, але зате я з горілкою вже загнався на яких 40 днів наперед“.

*

ХОЧ ТАК — ХОЧ ТАК.

Господар ідальні йде з синком на прохід. Дорогу їм перебігає якийсь звірятко. „Тату, що це — заяць чи кіт?“ — „Залежить від того, як його приготувлять в кухні“.

*

— Скільки молока дає ваша корова денно?

— Вісім літрів.

— А скільки ви з того продаєте?

— Десять літрів.

Гість до слуги: — „Чому я нині дістав меншу порцію, ніж учора?“ — Слуга: „А де ви вчора сиділи?“ — „Біля вікна“. — „Ну то справа ясна. До вікна ми разураз даємо більші порції задля реклами, щоб прохожі бачили“.

*

— Алеж я тобі заборонила балакати з тим молодим паном!

— Та ми-ж, мамо, й не балакаємо, а тільки цілуємось.

*

Адвокат до банкового урядника: „Передтим, як переберу вашу оборону, я мушу знати, чи ви дійсно обікрали банк“. — „Що-ж ви собі думаєте, — відповідає урядник, — колиб я його не обікрав, то мав би змогу наняти такого дорогого адвоката, як ви?“

*

— Як далеко до коршми?

— Близше як з коршми!

ЯК НАЙМИТ ЛОВИВ МИШИ.

Один господар мав наймита, який, як поснідав, усе десь зникав. Робив це вже нераз. Але раз таки господар пійшов глянути, де то подівається парубок. Нарешті найшов його на підрі в стайні на сіні. Наймит зірвався зараз на всі чотири, щоби не було пізнати, що спав.

Господар спитав його, що тут робить. Відповів: Ловлю миші. Господар: Скількиж ти зловив мишей.

Парубок: Коли зловлю цю, на яку я зачався і ще одну, то матиму дві миші!

Господар нагнав парубка назад до роботи.

НА БИКИ.

Багато літ тому один дідич дав на весну мужикови два воли на випас. Чоловік не мав що їсти в літі. Вбив одного вола й зів його. В осени повів селянин лише одного вола до пана. Як пан побачив мужика, скрикнув до нього: „Ти бику, а де другий?“

— Другий? Таж тут є оба: ось той один, а я другий — таж пан самі так сказали!

Ой видиться, що хмариться,
Дощик покрапає,
Ой видиться, що зукоса
Мила поглядає.

Liberty State Bank

AND

Trust Company

WILKES-BARRE, PA.

ОДИН З НАИСИЛЬНИЙШИХ БАНКІВ
В ОКРУЗІ ЛУЗЕРН.

Не держіть Ваших тяжко запрацьованих грошей в дома,
але зложіть їх сейчас до доброго банку.

Ми принимаємо ошадности починаючи від одного доляра
і висше і платимо від них 3% процент. Віддалені люди можуть
посилати свої ошадности до нашого банку через почту на
свою вкладничу книжочку.

ЗАСИЛАЄМО ГРОШІ

до всіх частий світа скоро, де-
шево і безпечно під повною
гарантією.

ЗАГРАНИЧНИЙ ВІДДІЛ

полагоджує всі старокраєві
справи і виготовлює повномо-
чія та контракти.

ПРОДАЄМО ШИФКАРТИ

на всі лінії і даємо всі потрібні
інформації як можна спроводи-
ти родину до Америки.

ДОВІРОЧНИЙ ВІДДІЛ

(Трост Департмент) може в ча-
сі Вашої потреби послужити
Вам як дорадник або адміні-
стратор.

ПЕВНИЙ І СКОРИЙ ЗРІСТ СЕГО БАНКУ Є НАЙЛІПШИМ
ДОКАЗОМ ДІЙСНОСТІ, ЧЕСНОЇ І СВІДОМОЇ ОБСЛУГИ.

Т О М У:

Коли хочете свої ошадности вложити до безпечного банку,
або післати гроші до старого краю, або коли хочете купити
шифкарту, або полагодити якусь справу в старім краю, або
маєте якусь банкову справу до полагодження,

Голосіться або пишіть на понизшу адресу:

LIBERTY STATE BANK and TRUST COMPANY

23 NORTH MAIN STREET, WILKES-BARRE, PA.

ВАЖНЕ ДЛ**Я** Г**Р**АЮ**Ч**И**Х** **В**П**Р**Е**Д**С**Т**А**В**Л**Е**Н**Н**Я.

Маю на складі всякого рода КОСТЮМИ до аматорських представлень. Також українські народні строї на концерти і народні виступи, як також всі потрібні приряди до характеризовання, як перуки, вуси, бороди, фарбки, мастикс і т. п.

Замовлення на костюми до представлень належить присилати на три тижні перед представленням, подаючи точний спис граючих осіб, на адресу:

М. Е. УНОРЧАК 216 Washington, St.,
JERSEY CITY, N. J.

Г. Дідоха

Фотографіст

Виробляю фотографії всякої величини і кольорую, також зі старих фотографій відробляю і побільшую. Портрети, наполовину олійові, ручна робота, артистичне викінченне. Рівнож фотографую Товариства і фамілії. На замовлення готов приїхати в околиці як Нью Йорк, Джерзи Ситі, Бейон, Елізабет і другі.

H. DIDOCHA
132 FERRY ST.,
NEWARK, N. J.

Phone: Market 8986.

ПРИВІТ ВІД

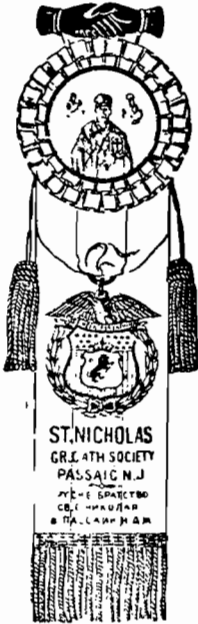
O'BRIEN & TARTALSKY

адвокати Українського Народного Союзу

1 EXCHANGE PLACE
JERSEY CITY, N. J.

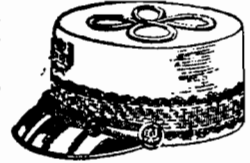
Telephone Montgomery 5350.

ПАНОВЕ СЕКРЕТАРІ І УРЯДНИКИ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ!

ВАМ ВІДОМО, ЩО НАША ФІРМА ВИРОБЛЯЄ ВСЯКІ РІЧІ БЕЗ
ЯКИХ ВАШІ БРАТСТВА ЧИ ТОВАРИСТВА НЕ МОЖУТЬ ОБІЙТИСЬ.

Коли Ваше Братство чи Товариство потребує
народного або американського прапора, цер-
ковних хоругов, лент, відзнак, шапок або ин-
ших річий, то зверніться до нас з замовленням.
Ми є самі фабрикантами і тому у нас дістанете
добру роботу, а матеріял ліпший і в дешевшій
ціні як деінде.

ЦІНИ НАШИХ ПРАПОРІВ:

Американський прапор:

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
\$2.50	\$4.00	\$5.00	\$7.00

Український прапор з гербом на обі сторони:

2x3 стіп	3x5 стіп	4x6 стіп	5x7 стіп
\$3.25	\$6.00	\$7.00	\$10.00

Кожде Товариство чи Братство потребує все до губличних висту-
пів, як паради, пікніки і прогульки, виступити з своїми прапорами, від-
знаками і лентами та в шапках. — Просимо щиро всіх Українців уда-
ватись до нас з повним довірем, бо ми ручимо за тревалість і красу
замовлених у нас річий. Ми уділимо Вам всяких інформаций і вишле-
мо Вам сейчас наш катальог з взірцями і подамо Вам докладну ціну.
Не відкладайте але пишіть на адресу:

EAGLE REGALIA COMPANY

115 NASSAU STREET, NEW YORK, N. Y.

The First National Bank of Jersey City, N. J.

Є ШАДНИЦЕЮ

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВСІХ ЧЛЕНІВ ЗАПРОШУЄМО УМІЩУВАТИ СВОЇ
ОЩАДНОСТІ В СІМ БАНКУ.

ГРОШІ УМІЩЕНІ ПЕРЕД 5-ТИМ КОЖДОГО МІСЯЦЯ
ЗДОБУДУТЬ ПРОЦЕНТ ВІД 1-ГО ТОГО МІСЯЦЯ У ВИСОТІ
4 ⁰/₁₀ РІЧНО. ПРОЦЕНТ ВІД ПРОЦЕНТУ ОБЧИСЛЯЄТЬСЯ
ПІВРІЧНО.

ОГНЕТРЕВАЛІ ДЕПОЗИТОВІ СКРИНКИ.

СТЕФАН ЄВУСЯК І СИНІ

В РАЗІ НЕЩАСЛИВОГО ВИПАДКУ ПРОСИМО УДАВАТИСЬ
ДО НАШОГО ПІДПРИЄМСТВА З ПОВНИМ ДОВІРЕМ. МИ
ОБСЛУЖИМО ВАС ЧЕСНО І СОВІСНО. ТАКОЖ ДОСТАВ-
ЛЯЄМО АВТОМОБІЛІ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ
ІНШІ ОКАЗІЇ.

УДАВАЙТЕСЬ ДО СВОЇХ А НЕ ДО ЧУЖИХ.

НАША АДРЕСА:

77 MORRIS STREET,
JERSEY CITY, N. J.

Telephone: Montgomery 1745.

45 PROSPECT AVENUE,
BAYONNE, N. J.

Telephone: Bayonne 540

ФІЛІЯ: 167 3rd STREET, PASSAIC, N. J.

ДНЕСЬ молода жінка сидить в кухні виглядаючи на пів мертва. Терпить біль голови, позбавлена всякої енергії. Відтак постановила вживати Трінера Гірке Вино — і

СЛІДУЮЧОГО ДНЯ її вигляд змінився цілковито. Вона співає, сміється, вся нервовість зникла. Трінера Гірке Вино поділяло мов чудо.

Трінера Гірке Вино се середник, якого потребуєте коли терпите на лихий апетит, нестравність, затвердження, часті болі голови, неспокійні ночі, незносіму нервовість, брак енергії, — воно вичистить Ваш жолудок і кишки, допоможе травленню, відживить Ваші нерви, побудить Ваші нирки і утробу до ліпшого ділання і в сей спосіб будете чути ся цілком иншою особою.

Тут нема нічого загадочного про його наслідки. Складники каскара саграда і друге знамените прочищує зілля, коріння і кора та старе каліфорнійське вино, найменше трирічне, створило Трінера Гірке Вино сим сполягаючим легким чистителем і незрівнаним жолудковим тоніком. За час 35 літ воно тішиться незрівнаною популярністю в тисячах і тисячах українських домах в Злуч. Державах і Канаді. Коли Ваш сусід аптикар або продавця лікарств не може обслужити Вас, пишіть до

Joseph Triner Company

1333-45 South Ashland Avenue, Chicago, Ill.

Попробуйте також: Трінера Лінімент на ревматизм, невральгію, ломбаго, гухленину і знеможені мускули, Трінера Лагодитель Кашлю на перехолодження, Трінера Порошки на біль голови, Трінера Кроплі на біль зубів, Трінера Зубний Крем, Трінера Мило до голення, Трінера Лікарство на нагніти, Трінера Лікарство на хробаки у дітей, Трінера Порошок для старших і дітей (Talcum Powder), Трінера Шампу, котре надає волосою красу і полиск і т. д. Для хати і огородів: Трінера Порошок на какрочі, вбиває гидь в ліжках, мурашки і какрочі, Трінера Флі-Гез, котрий вбиває мухи і москіти. Трінера Приятель Огороду, котрий нищить хробаки і комахи в огородах.

ГРИГОРІЙ КУНАШЕВСЬКИЙ

НОТАР ПУБЛИЧНИЙ

АГЕНЦІЯ КАРТ КОРАБЕЛЬНИХ

**ПРОДАЮ ШИФКАРТИ ДО КРАЮ
НА НАЙЛУЧШІ КОРАБЛІ.**

Заопікуюся особисто моїми
пасажирами від самого їх
приїзду до Нью Йорку аж до
відходу корабля. Ся поміч є
добре знана тисячам наших
Родимців.

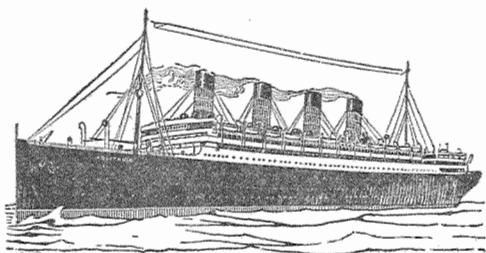

ПЕРЕСИЛАЮ ГРОШІ

котрі виплачується американськими долярами на остатній
почті. Пересилку голагоджую скоро і по низькій ціні.

СПОРЯДЖУЮ ДОКУМЕНТИ

як: Контракти Купна і Продажи, повновласти, котрі є право-
сильні в краю. Виробляю сертифікати, дячі право не горо-
жанам американським поїхати до краю на оден рік і поверну-
тися до Америки без жадних трудностей. Вишукую день приї-
зду і назви шифів, для тих, котрі би хотіли знати, коли приї-
хали до Америки. По інформації пишть до мого бюро, зало-
женого і провадженого 15 літ під тим самим адресом:

G. KUNASHEVSKY

**179 EAST 3RD STREET,
NEW YORK, N. Y.**

TELEPHONE: 8961 DRY DOCK.

Всі роди банковости гереводиться в нашій інституції, котра яко національний банк стоїть під контролею уряду.

Ми удержуємо добре заосмотрений відділ заграничної виміни, до котрого долучено агенцію для продажи корабельних карт.

Радо витаємо конта торговельні та домашні. Щадничі конта заробляють 4 проценти на рік.

UNION TRUST

--- and ---

Hudson County National Bank

НАЙСТАРШИЙ І НАЙБІЛЬШИЙ НАРОДНИЙ БАНК
В ГУДСОН КАВНТІ.

Головний офіс:

Montgomery & Washington Streets, Jersey City, N. J.

Офіс в Бейоні

Broadway & 23rd Street,

Jackson Avenue офіс

Jackson & Kearney Avenues.

ELIZABETHPORT BANKING COMPANY

100 FIRST STREET

ELIZABETH, N. J.

MASTOK 6,500,000.

ОПІКУНЧИЙ ДЕПАРТМЕНТ.

ДЕПАРТМЕНТ ДЛЯ ПЕРЕХОВУ ЦІННИХ РІЧИЙ.

КОМЕРЦІЙНИЙ ДЕПАРТМЕНТ.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ДЕПАРТМЕНТ ПЛАТИТЬ 4%.

Отворено денно від год. 9 рано до 3 пополудни.

В суботу від 9. до 12. в полудни.

В понеділки вечером від 6.30 до 8.30.

Charles D. Doctor, President
R. J. McCulloch, Vice President

T. A. Simons, Cashier
A. C. Husbands, Asst. Cashier
and Trust Officer.
C. H. Morton, Asst. Cashier.

ЧИ ВИ МОЖЕТЕ СОБІ НА СЕ ПОЗВОЛИТИ ?

Уділи й бонди, які вагаються в ціні, се поле для богачів. Для тих, що можуть собі дозволити на спекуляцію. Вони не надаються на інвестування ощадностей пересічного ощаджучого чоловіка.

Сі люди повинні шукати собі безпечних вартісних паперів, які не вагаються в ціні, а дають добрий прихід. В той спосіб вони уникнуть небезпеки втрати.

НАШІ

ГАРАНТОВАНІ МОРГЕДЖОВІ БОНДИ

МАЮТЬ ВСІ ПРИЗНАКИ НАЙІДЕАЛЬНІЙШОГО СРЕДСТВА ІНВЕСТОВАННЯ.

ВОНИ Є ПЕВНІ, БО ЇХ ГАРАНТУЮТЬ СПОРНО ПЕРШІ МОРГЕДЖИ НА ГРУНТАХ, НАДАЮЧИХСЯ НА БУДОВУ; ЇХ ГАРАНТУЄ ВЕСЬ МАЄТОК СЬОГО БАНКУ ТА СТРОГА КОНТРОЛЯ БАНКОВОГО ДЕПАРТАМЕНТУ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ.

ВОНИ ПРИНОСЯТЬ 5½% ПРОЦЕНТУ ПРИХОДУ.

Знаючи добре, що ми, яко банк, відповідаємо за кожне своє слово, ми кажемо громадянству: „В цілому світі нема кращого й безпечнішого інвестування понад се.”

Сі бонди видані в сумах по \$100, \$500 та \$1,000.

Пишіть по нашу книжочку.

ELIZABETH TRUST COMPANY

КАПІТАЛ, НАДВИЖКА І НЕРОЗДІЛЕНІ ПРИХОДИ СЬОГО БАНКУ ВІНОСЯТЬ	\$ 800,000.00
ВСІ АКТИВИ	6,000,000.00

МИ ЗАБЕЗПЕЧУЄМО ТАЙТЕЛ НА ГРУНТ.

NATIONAL STATE BANK OF ELIZABETH

МАЄТКОВИЙ СТАН З ДНЕМ 30. ЧЕРВНЯ 1925 Р.
АКТИВА.

Позички	\$6,865,898.04
Юнайтет Стейтс Бонди	827,400.00
Інші вартісні папери	3,067,352.32
Готівка на руках і в банках	1,516,504.00
Банковий дім	275,000.00
	<hr/>
	\$12,552,154.36

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:

Капітал	\$700,000.00
Надвишка	700,000.00
Нерозділені зиски	302,239.25
	<hr/>
	\$1,702,239.25
Оборот	143,900.00
Депозити	10,706,015.11
	<hr/>
	\$12,552,154.36

Julian H. Kean, President
John Kean, Vice-President
John F. Newcomb, Cashier

W. H. Wetton, Ass't Cashier
F. de G. Saphar, Ass't Cashier
J. H. George, Ass't Cashier

Miller C. Earl, Trust Officer

The Mutual Savings Fund Harmonia

ELIZABETH, N. J.

Elizabeth Avenue, Union Square & First Avenue

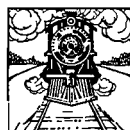
є ідеальною інституцією ощадностей для наших людей. Тут вони можуть скласти свої ощадности в більших або менших сумах а коли суть в змозі купити свою власну хату, Гармонія допоможе і позичить їм гроші на моргеч, який можуть сплачувати малими ратами після їх можности. Поспитайте людей які роблять з нами інтереси українського чи іншого славянського походження а їх слова признання для Гармонії напевно спонукають Вас вступити до нашої інституції. Ми в сім інтересі вже від 1851 року, маємо 23,000 вдоволених членів, дістаючих регулярно проценти і дівіденди від своїх вкладок. Ніхто ще не стратив цента в сій інституції. Приходіть до нашого офісу і поговоріть з нами про Ваші інтереси, ми охочо порадимо Вас.

Маєток \$19,863,141.15. Надвишка \$761,537.04.

ПЛАТИМО 4½% ВІД ДЕПОЗИТІВ.

Geo H. Neubeck, President.

Emill Schumann, Secretary.

ДЕПОЗИТАРІ СЬОГО ДОМАШНЬОГО БАНКУ.

Чи се люди маючі, чи менче заможні, находять повне вдоволенне не лишень у неоспоримім безпеченстві та вдоволяючій службі, яку дає ся інституція, але й в признанню, якого вони дізнають в своїх фінансових відносинах завдяки тому, що вони мають зносини з нашим банком.

LINDEN NATIONAL BANK

LINDEN, N. J.

Union County Trust Company

Broad & West Grand Sts., Elizabeth, N. J.

МАЄТОК ПОНАД \$12,000,000.

Поручає свою комплетну банкову обслугу

Комерційний Департамент: Депозити на чекове конто, уділяє 2% на вкладах остаючих в банку на \$1000 і більше.

Спеціальний Департамент: Платить 4 процент річно на ощаднистевих вкладах.

Трост (опікунчий) Департамент: В справах маєткових ми є Екзекутори, Тростіси, Адміністратори, Опікуни і Правні заступники.

Департамент для перехову цінних річий, як: бонди, сертифікати уділові, гроші і дорогоценности всякого рода, в безпечних огнетревалих касах. Поодинокі сховки по \$5.00 і висше за рік ужиття.

Стережені озброєною сторожею в день і в ночи.

Будете вповні свобідні, коли отворите свої конта депозитові на ощадність і чеки, яких сторожем буде сей банк.

UNION COUNTY TRUST COMPANY

C. McK. WHITTEMORE, President.

ПРИВІТ ВІД

Frank J. Pfaff

А Д В О К А Т

207 BROAD STREET,
ELIZABETH, N. J.
УСЛУГА ЧЕСНА І СОВІСНА

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО ГРОШІ ПОДВОЮЮТЬСЯ В

23 РОКАХ ПО 3%

20 РОКАХ ПО 3½%

17 РОКАХ ПО 4%

15 РОКАХ ПО 4½%.

МИ ПЛАТИМО 4½% ВІД МІСЯЧНИХ ОЩАДНОСТЕЙ.
ОДИНОКА ІНСТИТУЦІЯ ОЩАДНОСТІ В UNION COUNTY,
ЩО РОБИТЬ СЕ.

ДАЙТЕ НАМ НАГОДУ ПОМОЧИ ВАМ.

Germania Mutual Savings Association

817 ELIZABETH AVENUE,

ELIZABETH, N. J.

СПІЛЬНА ІНСТИТУЦІЯ ВЛАСНІСТЬ 2250 ЧЛЕНІВ.
АКТИВА ПОНАД \$1,283,666.

ОТВОРЕНО ДЕННО ВІД 9. РАНО ДО 3 ПОПОЛУДНИ.
СУБОТИ ВІД 9. ДО 12. В ПОЛУДНИ.
ВІТВІРКИ ВЕЧЕРОМ ВІД 7. ДО 9.

L. J. GRAUER, Agent

THE BELT

AUTOMOBILE INSURANCE

Асекуруйте свої автомобілі і троки, ціни низькі, справи
полагоджується сейчас.

PEOPLES TRUST COMPANY BLDG.

SHAMOKIN, PENNA.

LEVI KORBICH

JOHN KOTANCHIK

Korbich & Co.

КОНТРАКТОРИ І БУДІВНИЧІ

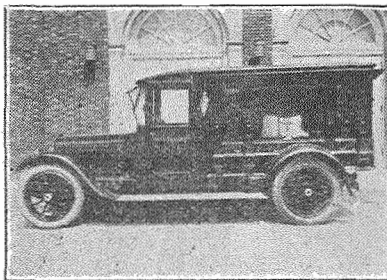
На жаданнє охотно подаємо ціну.

**2 South Vine Street,
Shamokin, Pa.**

PAUL J. LUCAS

Щоґребник

830 E. Rice St.,
Shamokin, Pa.

830 E. Rice St.,
Shamokin, Pa.

ДОСТАВЛЯЄ НА ПОХОРОНИ ГАРНІ КАРАВАНІ, КЕРИЧІ І АВТОМОБІЛІ.
ДО ВСЯКИХ ОКАЗІЙ ЯК ВЕСІЛЯ, ХРЕСТИНИ І ДРУГІ
МАЄ ВСЕ ГОТОВІ ПІДВОДИ.

ALEXANDER
M. HALKOWICZ

ПЛЬОМБЕР І ОГРІВАЛЬНИЙ
КОНТРАКТОР.

НАПРАВЛЯЮ ВСЯКОГО РО-
ДА ПЕЦИ ДО ОГРІВАННЯ
І ВАРЕННЯ.

ПРИНИМАЮ РОБОТИ
І ПОЗАМІСЦЕВІ.

Ціни на огрівальні роботи
подаю охотно.

108—110 GIRARD AVE.,
ATLAS, MOUNT CARMEL, PA.

Michael N. Halkowicz

Карти Корабельні

ТОЧНА ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ ДО ВСІХ ЧАСТИЙ
СВІТА.

Atlas, Penna.

**MERCHANTS
BAKING COMPANY**

ПЕКАРІ

KRISPY KROST, ХЛІБА

І ЗНАМЕНИТИХ КЕКСІВ

ШАМОКИНСЬКИЙ ПРОДУКТ
ВСЮДА ПРОДАЄТЬСЯ.

SHAMOKIN, PA.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
КАНЦЕЛЯРІЯ НОТАРІАЛЬНА
В BUFFALO, N. Y.

ПЕРЕСИЛАЄ ГРОШІ В ДОЛЯРАХ.
ПРОДАЄ ШИФКАРТИ ПО ЦІНАХ
КОМПНІЧНИХ.

ВИРАБЛЯЄ ПАШПОРТИ, АФІДЕВІТИ,
ПОВНОМОЧІЯ І ІН. ДОКУМЕНТИ.

АСЕКУРУЄ ВСЕ, ЩО ВХОДИТЬ В
ОБСЯГ АСЕКУРАЦІЇ.

L. KACZOR,

Real-Estate and Insurance Broker
Notary Public,

879 CLINTON ST., BUFFALO, N. Y.

ПЕРШОРЯДНОЇ ЯКОСТИ
ПЕРА ФОНТАНОВІ

можете купити в Книгарни „Свободи”.
Перо гарантоване, 14-каратове золото.
При наповнюванню чорнилом не по-
трібно уживати жадної помпки, бо ви-
старчить піднести ніхтем кляпку, умі-
щену з боку, занурити перо в чорнилі,
а воно само наповниться. Ціна того
пера з пересилкою \$2.75. — Пишіть на
адресу:

“SVOBODA”

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

PEOPLES TRUST COMPANY OF SHAMOKIN

Shamokin, Pennsylvania

КАПІТАЛ ОСНОВАНИЙ	\$125,000.00
НАДВИЖКА	165,000.00
НЕРОЗДІЛЕНІ ЗИСКИ	45,000.00

НОВООТВОРЕНИЙ БАНК ДНЯ 5-го ЛИПНЯ 1921.

ALBERT LLOYD, President,
JOHN NOVACK, Vice President,

C. S. HENDERSON, Treasurer,
MICHAEL SIMMONDS, Ass't Treasurer

JOHN KOPYSCIANSKI

А Д В О К А Т

ОДИНОКА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-СЛОВЕНСЬКА ФІРМА
АДВОКАТСЬКА В МІСТІ ШАМОКІН.

ЗАЙМАЄСЬ СПРАВАМИ ГІПОТЕЧНИМИ, РЕАЛЬНОСТІ І АСЕКУРАЦІЄЮ ВІД ОГНЮ
ДО ВСІХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СПРАВ ЗАТРУДНЯЄМО ЄВРОПЕЙСЬКОГО АДВОКАТА.

Independence St., Shamokin, Pa.

ОФІС В PEOPLES BANK BUILDING.

THE MARKET STREET NATIONAL BANK

SHAMOKIN, PA.

Щадниця правительства Злучених Держав і стейту Пенсильвенія.

ВПЛАЧЕНИЙ КАПІТАЛ	\$ 125,000.00
НАДВИЖКА І ЗИСКИ	750,000.00
ДЕПОЗИТИ	2,200,000.00

— ПЛАТИТЬ 3% ВІД ЧАСОВИХ ДЕПОЗИТИВ. —

W. H. UNGER, President,

J. A. WERT, Vice President,

W. M. TIER, Cashier.

Марко Сметана

— має —

Гросерню і Бучерню

У ВЛАСНІМ ДОМІ

905. W. ARCH ST.,

SHAMOKIN, PENNA.

JOHN AMBIKI

ГОТЕЛЬ

S. PEARL ST.,

SHAMOKIN, PENNA.

N. Yankovig

БУЧЕРНЯ, ГРОСЕРНЯ і т. п. ТОВАРИ

ДВА ШТОРИ:

714 CHESTNUT STREET

KULPMONT, PA.

101 SHAMOKIN STREET

SHAMOKIN, PA.

F. Lendin and Son

ШАМОКИНСЬКИЙ НАЙДЕШЕВШИЙ ШТОР.

Ми продаємо найліпшої якості товар по низьких цінах. „Задоволити покупця” єсть наше мотто. Прийдіть раз, то прийдете другий раз. — Шитте убрань єсть наша спеціальність.

Shamokin, Pa.

A. J. GLAZIK

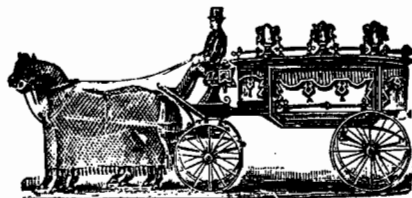
ПОГРЕБНИК І БАЛЬСАМАТОР

926 EAST RACE STREET

SHAMOKIN, PA.

LOCAL PHONE.

BELL PHONE.

SHARSHON'S

CIGAR STORE, CANDY AND POOL

P. A. SHARSHON, Proprietor

524 EAST PINE STREET

SHAMOKIN, PA.

UKRAINIAN HOME ASSOCIATION SHAMOKIN, PA.

МАЄ ШТОР В СВОЇМ ДОМІ І ФІЛІЮ НА EXCELSIOR, PA.

Урядники будинків і шторів: Урядники будинку: Із. Вишовський, пр.; А. Шаршонь, кас.
Штором в Шамокін: Д. Кулянда. Завідатель на Екселсіор: Іван Мерена.

БУЧЕРНІ І ГРОСЕРНІ
ЧСБОТИ, ЧЕРЕВИКИ І ПОЛОТНО.
ПРОДАЄМО ТОВАРИ ПО ЦІНАХ УМІРКОВАНИХ.

The National Bank of Shamokin, Penna.

ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ БАНКІВ
В НОРТУМБЕРЛЕНД ПОВІТІ.

A. D. ROBERTSON, Pres.,
GEO. C. GRAEBER, Cashier,

EDWARD BRENNAN, Vice Pres.,
FRANK A. GABLE, Ass't Cashier,

А К Т И В А :

КАПІТАЛ І НАДВИШКА \$400,000.00.

ВЛОЖЕНИЙ КАПІТАЛ	\$ 200,000.00
НАДВИЖКА І ЗИСКИ	652,511.73
ДОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	200,000.00
ДЕПОЗИТИВ ПОНАД	3,850,000.00

ПЛАТИТЬ 3% ВІД ЧАСОВИХ ДЕПОЗИТИВ.

ВЛОЖЕННЯ В СІМ БАНКУ ГРИШ Є ПЕВНИЙ.

Rachuta's Pharmacy

48 W. 3rd Street

Mt. Carmel, Pa.

Одинока Українська Аптека в Нортгумберленд Конт.

THEO. WOYTOVICZ

ГОТЕЛЬ

ЦИГАРА, ЦИГАРЕТКИ
І ЛЕГКІ НАПИТКИ.

5TH & MULBERRY STREETS
SHAMOKIN, PA.

T. DEMSKO

Т. ДЕМЧКО

БУЧЕРНЯ, ГРОСЕРНЯ
І Т. П. ТОВАРИ

ЗАМОВЛЕННЯ ДОСТАВЛЯЄ
ДО ХАТ.

471 MAIN ST., RANSHAW, PA.

JOHN NOVACK

ГОТЕЛЬ

ПОКОЇ ДО ВИНАЙМУ НА ДНІ
АБО ТИЖНІ.

SHAMOKIN ST., SHAMOKIN, PA.

R. HODGE

БАРБЕР

Стриженне волося женщин
і спеціальне опалювання волося

611 N. SHAMOKIN STREET
SHAMOKIN, PA.

COMPLEMENTS

OF THE

HIGH BALL HOTEL

ALEX. CHOKER, Prop.

619 E. INDEPENDENCE ST.
SHAMOKIN, PA.

ІВАН ХОМЯК

МАЛЮЄ І ПАПЕРУЄ ХАТИ.
ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
МАЛЯР.

SHAMOKIN ST., SHAMOKIN, PA.

JOE KORBICZ

ШТОР З ЦИГАРАМИ,
ЦИГАРЕТКАМИ,
ТЮТЮНОМ
І ЛЕГКИМИ НАПИТКАМИ.

436 WEBSTER STREET
RANSHAW, PA.

REITZ BROTHERS

COR. CLAY & FRANKLIN STS.

SHAMOKIN, PA.

КОНТРАКТОРИ І БУДІВНИЧІ

Будують дома і продають
всякого рода дерево і
матеріал будівельний.

БОНДИ ПОРУКИ РЕАЛЬНІСТЬ

FRANK B. FISLER

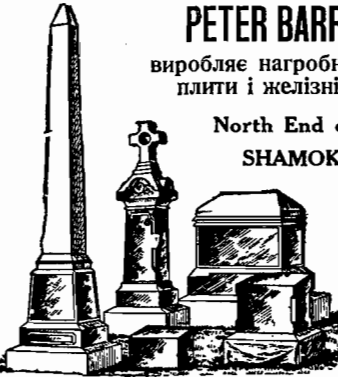
Room 1, THOMAS BUILDING

АСЕКУРОВАННЄ НА ЖИТТЄ
І ВІД ОГНЮ.

АСЕКУРОВАННЄ АВТОМОБІЛІВ
SHAMOKIN, PA.

PETER BARR & SONS
виробляє надгробники, камінні
плити і залізні огорожі.

North End of 2nd St.,
SHAMOKIN, PA.

BOTH PHONES

SHOOP-BURD & CO.

АСЕКУРАТОРИ

8 SOUTH MARKET STREET

SHAMOKIN, PA.

THEODORE F. WORNACZ

ГУРТОВИЙ СКЛАД

ВСЯКОГО РОДА ПИВА.

FRANKLIN & SPURZHEIM STREETS,

SHAMOKIN, PA.

Joseph Harris, Jr. Peter N. Harris

JOSEPH HARRIS & BRO.

ЗАКЛАД ПЛЕКАННЯ ЦВІТІВ,
ОГОРОДНИЦТВА І САДІВНИЦТВА

112 EAST INDEPENDENCE STREET

SHAMOKIN, PA.

Bell and Local Telephones

Оснований 1915 року.

JONES HARDWARE CO.

Knights of Columbus Bldg.

115 INDEPENDENCE STREET

SHAMOKIN, PA.

СКЛЕП ДЕ МОЖЕТЕ НАБУТИ ВСЯКІ
РІЧІ ДЛЯ ДОМАШНОЇ І ГОСПО-
ДАРСЬКОЇ ПОТРЕБИ.

Даємо Green Trading Stamps.

T. W. НОРТА

Запроваджуємо електрику, виконуємо
роботу пльомберську і опривальну.

Охотно подаємо ціни.

206 N. CHERRY STREET

SHAMOKIN, PA.

MAJESTIC

ЗАКЛАД ЧИЩЕННЯ КАПЕЛЮХІВ І ЧЕРЕВИКІВ

ГУРТОВА І ДРІБНА СПРОДАЖ
ЦИГАРІВ І ЦИГАРЕТКІВ.

Задоволення гарантуємо.

ERNEST TERRIS, Proprietor

CORNER INDEPENDENCE AND
ORANGE STREETS,

SHAMOKIN, PA.

**АЛЕКСІЙ
ШАРШОНЬ**
— ВЕДЕ —
REAL ESTATE
226 S. Franklin St.,
SHAMOKIN, PA.

Bell Phone: Market 1320

WASYL KOWAL

КОНТРАКТОР І БУДІВНИЧИЙ

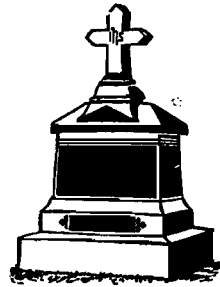
717 BROWN ST.,

PHILADELPHIA, PA.

**БУДУЄ І ПЕРЕБУДОВУЄ ДО-
МИ, ЦЕМЕНТУЄ ХІДНИКИ,
ВИКОНУЄ ВСЯКІ РОБОТИ ЯКІ
НАЛЕЖАТЬ ДО БУДІВНИЦ-
ТВА. РОБОТИ ВИКОНУЄ СТА-
РАННО І СКОРО.**

JOSEPH CANNISTRA

**ВИРОБЛЯЄ НАГРОБНИКИ, МОНЮ-
МЕНТИ, А ТАК САМО ВИРІЗУЄ
ПРИКРАСИ НА НАГРОБНИКАХ.**

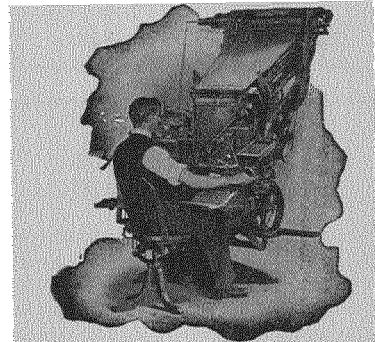
ВИРОБА ЗЕЛІЗНИХ ПЛОТІВ.
На жаданне охотно подаємо ціну.
Вся робота гарантована.
Робітня: cor. High & Marshall Sta.
Bell Phone: 395-R
в помешканню під числом
103 S. FRANKLIN STREET,
SHAMOKIN, PA.

ДРУКАРНЯ

У. Н. СОЮЗА „СВОБОДА”

виконує старанно, дешево і на час
всякі друкарські роботи як:

Статути, програми і тікети на кон-
церти, представлення, пікніки і балі,
як також коверти і листові папери
для Братств, Товариств і Сестрицтв.

Проситься всі відділи У. Н. Союзу
удаватися зі всякими замовленнями
до своєї власної друкарні на адресу:

“SVOBODA”

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВСІМ ЗНАЙОМИЙ СТАРИЙ
ЧЛЕН У. Н. СОЮЗА

ІВАН ВОРГАЧ

МАЄ ГОТЕЛЬ І ПОСИЛАЄ
ГРОШІ ДО СТАРОГО
КРАЮ
СКОРО, ТАНО І БЕЗПЕЧНО.

JOHN WORNACZ
422 NORTH MAPLE STREET
MOUNT CARMEL, PA.

Liberty State Bank and **Trust Company** **Mount Carmel, Pa.**

„БАНК З ПРИЯТЕЛЬСЬКОЮ УСЛУГОЮ”.

КАПІТАЛ \$150,000.00
НАДВИЖКА 120,000.00

АКТИВА:
Готівка і Резерва 209,981.66
Пожички і Опуст 949,427.06
Бонди і інші вартісні папери 620,248.30
Банковий дім 71,319.37
Умебльованне 8,175.27

1,859,151.66

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:
Капітал 150,000.00
Надвизка і зиски 154,182.91
Дивіденди не виплачені 9,084.00
Депозити 1,395,884.75
Платні зобов'язання 150,000.00

1,859,151.66

Bell Phone: Market 31—51.

Українське Бюро Реальностей Михайла Дармограя

Перепроваджує ріжного рода контракти купна і продажі домів і фармів. Дятого коли хочете купити або продати яку реальність чи бизнес, або зробити якусь заміну, то зайдіть до мого бюро, а я обслужу Вас скоро і чесно.

Моя адреса:

MICHAEL DARMOPRAY
REAL ESTATE, NOTARY PUBLIC
Farm Agency, Insurance, Mortgage and Rent Collecting
728 Spring Garden Street,
Philadelphia, Pa.

DR. DUBIN-ALEXANDROFF

702 N. 5th ST., PHILADELPHIA, PA.

ОДИНОКИЙ РУСЬКИЙ ПРАВО-
СЛАВНИЙ ЛІКАР В МІСТІ
ФІЛАДЕЛФІЇ.

ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ

Telephone: Market 3929

Години офісові: 10—12, 2—4, 6—8 веч.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕЙПЕР-
ГЕНГЕР

ПЕТРО М. ГОЛОВИЧ

333 FAIRMOUNT AVENUE

PHILADELPHIA, PA.

Роботу виконує старанно. Ці-
ви умірковані.

Phone: Market 0340

SCHOR'S DRUG STORE

S. W. Cor. 7th & BROWN STREET,
PHILADELPHIA, PA.

НАШЕ МОТО:

ТОЧНІСТЬ

ПРИСТУПНІ ЦІНИ

ЧЕМНА УСЛУГА

M. F. KULECK

ЛЕГКА ПЕРЕКУСКА.

ЦИГАРА, ЦИГАРЕТКИ, МЯГКІ

НАПОЇ І МОРОЖЕНЕ (ICE-CREAM)

719 BROWN STREET,

PHILADELPHIA, PA.

Bell Phone: Regent 1118

NOTARY PUBLIC

MICHAEL DOLINNY

Real Estate Broker

CONVEYANCING
MORTGAGES

3303 NORTH FIFTH STREET
PHILADELPHIA, PA.

RENTS COLLECTED
INSURANCE

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО РЕАЛЬНОСТЕЙ

Продаю доми, фарми і ріжного рода бизнєси, випожичую гроші на гіпотєку (моргєчі), асекурую доми від огню, виробляю аплікації на автомобілевї лайсенси, колектую рєнти і тим подібне.

Тому коли хочєте яку реальність купити або спродати, то прошу зайти до мого офісу, а я Вас обслужу чесно, совїно і скоро.

Полагоджую ріжного рода справи. Прощу голоситись:

MICHAEL DOLINNY

REAL ESTATE, NOTARY PUBLIC

3303 NORTH 5TH STREET,
PHILADELPHIA, PA.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПАПІРНИК НА ФІЛАДЕЛФІЮ
І ОКОЛИЦЮ

МАКСИМ ШЕГДА
PAPER HANGER

819 N. 3rd ST., PHILADELPHIA, PA.

Роботу виконую старанно по умїркованїї цїні.

Bell Phone: Michigan 14-21.

МИХАЙЛО БАРАНОВСЬКИЙ
КАРПІНТЕР, КОНТРАКТОР
І БУДІВНИЧИЙ

4332 NORTH 6th STREET

PHILADELPHIA, PA.

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ

ВАСИЛЯ БІЛОКУРА

159 BROWN ST., PHILADELPHIA, PA.

Доставляє свїжі печива до шторів, на весїля, хрєстини, балї, пікніки і другї оказїї.

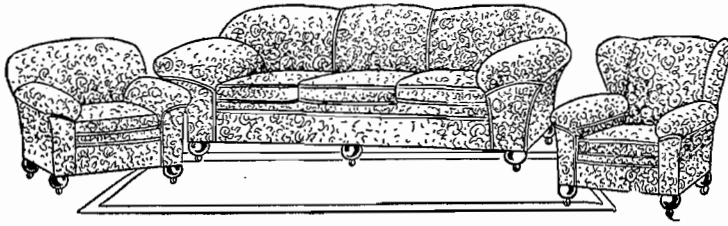
Bell Phone: Market 63-31.

PALMER BOTTLING CO.

539 NORTH MARSHALL STREET,

PHILADELPHIA, PA.

Доставляє соду і пиво до шторів, на балї, пікніки і весїля по умїркованїї цїні.

Українська Майстерня (Тапіцерня) МЕБЛІВ

Виробляємо найновішої моди тапіцерки (опголстерінг) меблі, для гостинних кімнат, різного рода канапи та подушки різної величини, як рівнож направляємо та покриваємо старі меблі, які після викінчення виглядають як нові. Меблі покриваємо на замовлення до вподоби: шкірою, колінкором, велюром та плюшем.

Робота гарантована, чиста та артистично викінчена.

Отже коли бажаєте мати гарні і міцні найновішої моди меблі, або бажаєте покрити старі свої меблі, то удайтеся особисто або листово до нашої майстерні, а ми обслужимо Вас чесно і переконаєтеся, що защадите кількадесять доларів.

ПЕТРО ЄМЧУК, власитель.

INTERNATIONAL UPHOLSTERING SHOP,

6623 WOODLAWN AVENUE,

WEST PHILADELPHIA, PA.

BELL PHONE: WOODLAND 14—93.

М. НІСЕВИЧ

ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОХОРОННИК

— на —

ФИЛАДЕЛФІЮ І ОКОЛИЦЮ.

Винаймаю автомобілі на всякі оказії як: весіля, хрестини, забави і ин.

За час мого побуту у Філадельфії, я кождий поручений мені похорон залагодив совісно і вдоволив людей.

У всякім нещаснім випадку прямо удатися на понизшу адресу, а я обслужу кождого гарно і дешево.

MICHAEL F. NASEVICH

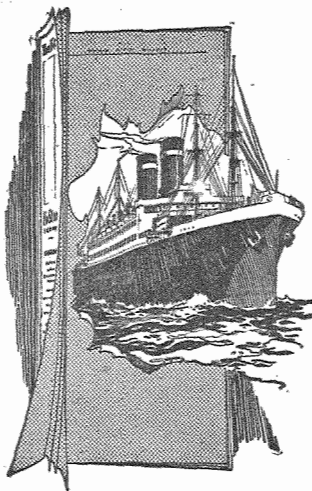
N. E. COR. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.

TELEPHONE: MARKET 1320.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДО КРАЮ В ДОЛЯРАХ

ПАШПОРТИ — КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ, СТАРО-
КРАЄВІ СПРАВИ ВСІЛЯКОГО РОДА,
КУПНО І ПРОДАЖ ДОМІВ В ФІЛАДЕЛФІІ І ОКО-
ЛИЦІ, КОНТРАКТИ КРАЄВІ І АМЕРИКАНСЬКІ,
АСЕКУРАЦІЯ ДОМІВ І МЕБЛІВ ВІД ОГНЮ.

Хто має до поалагоджен
ня котру з наведених
справ, нехай особисте
або писемно зголосить-
ся до знаної з перед вій-
ни правдиво українсько
канцелярії нотаріяльної.

T. J. HRYCEY & CO.

329 South Fourth Street
PHILADELPHIA, PA.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГАРДВЕР-ШТОР У ФІЛАДЕЛФІІ, ПА.

MODERN

HARDWARE

719 FAIRMOUNT
AVENUE,
PHILADELPHIA, PA.

719 FAIRMOUNT
AVENUE,
PHILADELPHIA, PA.

STORE

HARDWARE, PAINTS, GLASS and HOUSE FURNISHINGS
719 FAIRMOUNT AVENUE, PHILADELPHIA, PA.

ВПОВАЖАНІ РОДИМЦІ!

У нас можете дістати ріжного рода залізни річи, які тільки
входять в склад таких гарвер-шторів. Сподіємося, що коли
будете потребувати яких річий, так зайдете до нас, а ми об-
служимо Вас чесно і совісно.

ИОСИФ МАЛЕНДЕВИЧ, властитель.

Українська Кравецька Робітня Николая Таращука

Робить нові убрання після бажаної моди як найстараннійше і по дешевих цінах. За роботу гарантую. Моя старокраєва наука кравецька і повисше дванадцятьлітня практика в тім фаху тут в Америці, гевно вдоволять Вас. Тому, коли бажаєте мати добре убранне, гарно зроблене, та за невеликі гроші, зайдіть до моєї робітні, а я обслужу кожного чесно і совісно.

Моя адреса:

НИКОЛАЙ ТАРАЩУК
3309 N. 5TH ST.,
PHILADELPHIA, PA.

Українське Інформаційне Бюро

В А С И Л Я З А Г А Є В И Ч А

ПРОДАЄ ШИФКАРТИ до всіх частей світа

СПРОВАДЖУЄ кораблем а тут залізницею когонебудь з родини ЗІ СТАРОГО КРАЮ ДО АМЕРИКИ АБО КАНАДИ;

ПОЛАГОДЖУЄ СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ та виробляє **НОТАРІЯЛЬНІ ДОКУМЕНТИ** як контракти купна і продажі, повновласти, тестименти, афидевіти, і т. д.

ДОРУЧАЄ гроші в старім краю в долярах аж в село.

ВИРОБЛЯЄ аплікації на паспорти безплатно і готові паспорти доручає в протягу 2 до 3 днів;

КОЛЕКТУЄ спадки в старім краю, також належитість за роботу по компаніях і депозити з ріжних банків в Америці;

УДІЛЯЄ всіх інформацій радо і безплатно, длятого маючи подібну справу голосіться особисто або писемно до:

GLOBE SERVICE CO.,
436 W. 23rd ST., NEW YORK, N. Y.

Tel.: WATKINS 8933.